

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 35 · 8. januar
Sesjonen 2025–2026

Fra 1. oktober 2019 har Stortinget innført ny voteringsordning med faste votingtidspunkter. Derfor vil saksreferat og tilhørende votering i perioder være i ulike hefter. Dette er markert i referatet.

Møte torsdag den 8. januar 2026 kl. 10

President: Ove Trellevik

Dagsorden (nr. 35):

1. Redegjørelse av statsministeren om regjeringens politiske prioriteringer – plan for Norge (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)
2. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja og Marit Vea om å tillate kommunene å regulere bruk av elektriske sparkesykler på fortau (Innst. 73 S (2025–2026), jf. Dokument 8:20 S (2025–2026))
3. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trond Helleland, Anna Molberg, Mahmoud Farahmand og Anne Kristine Linnestad om å bevare Flytoget (Innst. 74 S (2025–2026), jf. Dokument 8:21 S (2025–2026))
4. Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, May Helen Hetland Ervik, Mats Henriksen, Alf Erik Andersen, Marius Arion Nilsen, Stian Storbukås og Kristoffer Sivertsen om å redusere bompengebelastningen på E39 Mandal–Kristiansand (Innst. 76 S (2025–2026), jf. Dokument 8:22 S (2025–2026))
5. Interpellasjon fra representanten Margret Hagerup til helse- og omsorgsministeren:
«Direktøren på Stavanger universitetssjukehus (SUS) har foreslått ansettelsesstopp for å bøte på SUS sine økonomiske utfordringer. Helle Schøyen sier til Stavanger Aftenblad at hun forstår at folk blir sinte, og at ansettelsesstopp er et lite treffsikkert grep på lang sikt, men at SUS må ta grep for at budsjettene skal gå opp. Ved utgangen av november lå SUS 248 mill. kr bak budsjettet for 2025. I tillegg har utgiftene til byggetrinn 1 av nye SUS økt med ytterligere 100 mill. kr. Slik dagens finansieringssystem er satt opp, skal sykehusene effektivisere drift for å finansiere investeringer. Vi er kommet dit at sykehusene stiller urimelig høye krav til effektivisering for å kunne investere i nye bygg og utstyr. Det gir urealistiske budsjetter, uforutsigbarhet og en dårligere arbeidsplass for helsepersonell, og det gir pasientene et dårligere helsetilbud.

Hva er konsekvensen av innsparingstiltakene for pasientene?»

6. Referat

Presidenten [10:00:02]: Representanten Margret Hagerup vil setja fram eit representantforslag.

Margret Hagerup (H) [10:00:31]: På vegne av representantene Henrik Asheim, Erlend Svardal Bøe, Anne Kristine Linnestad, Erna Solberg, Tone Wilhelmsen Trøen og meg selv vil jeg legge fram et forslag om et helhetlig løft for kvinnehelse og overgangsalderen.

Presidenten [10:00:55]: Representanten Erlend Wiborg vil setja fram eit representantforslag.

Erlend Wiborg (FrP) [10:01:09]: Det er en stor glede på vegne av Fremskrittspartiets stortingsrepresentanter Sylvi Listhaug og meg selv å fremsette et representantforslag om en utvisningsreform for kriminelle innvandrere.

Presidenten [10:01:23]: Forslaga vil verta behandla etter reglementet.

Før sakene på dagens kart vert tekne opp til behandling, vil presidenten opplysa om at møtet i dag om nødvendig held fram utover kl. 16.

Sak nr. 1 [10:01:41]

Redegjørelse av statsministeren om regjeringens politiske prioriteringer – plan for Norge (Det vil bli foreslått debatt umiddelbart etter redegjørelsen)

Statsminister Jonas Gahr Støre [10:01:59]: La meg ønske Stortinget og presidenten godt nytt år. Det er godt å være tilbake.

Arbeiderpartiet fikk fornyet tillit ved valget 8. september i høst, og Arbeiderparti-regjeringen fortsetter. Vi skal være en regjering for hele Norge, for by og land:

- for de som ga oss sin stemme – og de som valgte annerledes
- for han som åpner butikken tidlig – og hun som jobber på sykehuset sent
- for gründeren som får ideen – og hun som får den til å fly
- for studentene som drømmer om framtiden – og besteforeldrene som har bygd den

Jeg setter pris på muligheten til å kunne orientere Stortinget om våre politiske prioriteringer, som vi har samlet i det vi kaller Regjeringens plan for Norge. Vi har altså gått fra en tradisjonell regjeringsplattform til en plan for Norge, og begrunnelsen er:

For det første: Vi skal gjennomføre programmet Arbeiderpartiet gikk til valg på. Dette er vår plan for å gjennomføre løftene: sterkere fellesskap, rettferdig omstilling og å forstå den tiden vi lever i, med sikkerhetspolitiske utfordringer. Vi skal også møte vår tids største utfordring, klimaendringene, med at klima og natur er rammen for all politikk.

For det andre: Vi skal sørge for trygg styring i en urolig tid. Dette er vår plan for å styre Norge trygt, styrke norsk konkurransekraft og fornye, forsterke og forbedre offentlig sektor.

For det tredje: Arbeiderpartiet har regjeringsansvar alene, men vi er en mindretallsregjering og skal med respekt og åpenhet møte partiene i Stortinget for å sikre flertallsløsninger. Denne planen er vårt utgangspunkt for det. Det gjelder i møte med de fire partiene som har pekt på Arbeiderpartiet, slik vi viste da vi landet et godt og ansvarlig budsjett i desember, og det gjelder i forholdet til alle partiene på Stortinget, der vi er åpne for å finne brede løsninger.

Vår plan for Norge er også et resultat av erfaringene vi gjorde oss i forrige periode. Mange av oppgavene vi skal løse, krever tettere samordning mellom fagområder på tvers av statsråders ansvarsområder. Statsrådene har sitt konstitusjonelle ansvar, men vi kan jobbe bedre på tvers for å løse oppgavene. Derfor har vi laget en plan med større prosjekter, framfor mange mindre enkelttiltak.

Det er en plan som, i motsetning til regjeringsplattformene, ikke låses for fire år av gangen. Ser vi tilbake, har norske regjeringer de siste 20 årene laget omfattende, detaljerte og punktvis regjeringsplattformer. Hurdalsplattformen inneholdt rundt 900 enkelttiltak. De borgerlige regjeringene landet gjennom tre plattformer på nærmere 3 000 tiltak. Stoltenberg II-regjeringen hadde rundt 1 100 tiltak i Soria Moria-plattformene. Hvert av dem har gode intensjoner og er gjennomført i beste mening. Til sammen har norske regjeringer de siste 20 årene formulert om lag 5 000 tiltak i regjeringsplattformene.

Nå har vi valgt å gjøre det på en annen måte, med en mer overordnet plan som skal samle og fokusere kreftene bedre, for å nå de målene vi setter i Norge, og det vi skal gjennomføre her i Stortinget. Vi rapporterer åpent på framdrift og resultater og justerer planen én gang i året, både for å følge opp vedtak i Stortinget og for å møte verden som den er.

Det siste handler om en erkjennelse fra forrige stortingsperiode. Vi forhandlet fram en god regjeringsplattform i Hurdal, og vi gjennomførte det meste av den. La meg ta et eksempel: Nedgangen i barnefattigdom i Norge de siste årene kan spores tilbake til tiltak fra Hurdalsplattformen og budsjettvedtak i Stortinget, som histo-

risk lav barnehagepris og historisk høy barnetrygd. Det betyr at mammaer og pappaer som så ofte har måttet si nei, litt oftere kan si ja. Likevel: Mye av det som skjedde etter at plattformen var skrevet, formet stortingsperioden: høy prisvekst, energikrise, krig i Europa. Når vi nå fornyer måten vi organiserer regjeringens arbeid på, vil det, etter vår vurdering, bli lettere å justere kurs uten å miste retning.

Så til innholdet: Når vi er trygge – i livet vårt, i arbeidet vårt, på økonomien, på jobben, på helsen og på fellesskapet rundt oss – da åpnes nye muligheter. Da tør vi å satse, lære, bidra, sette nye mål, ta risiko og utvikle oss, både som enkeltmennesker og som samfunn. Da kan bedriftene våre, slik vi har sett de siste årene, skape nye jobber, møte nye utfordringer og muligheter i norske og internasjonale markeder og bidra til de omstillingene vi skal gjennom, innenfor klima, energi og kompetanse. Derfor er regjeringens grunnleggende mål å skape trygghet for framtiden.

La oss gå inn i de fem områdene av Regjeringens plan for Norge:

Det første handler om trygghet for økonomien. Norsk økonomi står sterkt i starten av 2026, men skal vendepunktet som kom – med økende kjøpekraft, lave prisstigning, rentenedsettelse, flere i jobb og mer velferd – fortsette, da trenger vi ansvarlig økonomisk styring og en pengebruk som er tilpasset situasjonen i økonomien, og rettferdig fordeling, der skattesystemet og velferden skal bidra til både å skape mer og å dele rettferdig.

Vi trenger også målrettede tiltak. Et dagsaktuelt eksempel, midt i vinterkulden, er norgespris på strøm, som gir forutsigbare strømpriser. En gang temmet vi fossene, nå temmer vi prisene. Et annet prosjekt fram i tid er planens mål om at 130 000 flere boliger skal være bygd eller igangsatt innen 2030.

Dette legger et viktig grunnlag for at folk skal få bedre råd. Det gjør også kjernepunktet i all politikk for Arbeiderpartiet: arbeid til alle. 165 000 flere har kommet i jobb de siste fire årene, åtte av ti ute i bedriftene. Vi har fortsatt over 700 000 utenfor arbeid i Norge, samtidig som knapphet på arbeidskraft vil vokse som utfordring framover, i alle sektorer og egentlig i alle deler av landet. Dem som ikke kan jobbe, enten det skyldes sykdom eller funksjonsnedsettelse, skal vi stille opp for. Det er et sikkerhetsnett vi skal slå ring om.

Vi skal også gjøre mer for å støtte og hjelpe flere ut i arbeid. Derfor har vi for første gang satt et sysselsettingsmål i Norge, om 150 000 flere i arbeid innen 2030. For å oppnå det vil regjeringen føre en aktiv arbeidsmarkedspolitikk og arbeide for at velferdsordningene støtter opp om aktivitet. Det skal være flere veier inn i utdan-

ning og flere muligheter for påfyll av kompetanse gjennom arbeidslivet.

La meg fra en stor meny bare ta ett prosjekt i planen: stille krav og stille opp i integreringen. Det er en vedvarende oppgave vi skal ta på alvor. Vi kommer til å stille tydeligere krav og forventninger til dem som kommer til Norge, om både å lære seg norsk, komme i arbeid og være en del av fellesskapet. Neste år vil vi innføre en integreringserklæring for nyankomne og styrke arbeidsintensivene for dem som kommer. Vi vil også styrke innsatsen mot negativ sosial kontroll som holder igjen for arbeid.

Regjeringens plan for Norge er en plan for å fornye, forsterke og forbedre offentlig sektor. Vi som er tilhenger av en sterk offentlig sektor – jeg merket meg at nobelprisvinneren som var i Norge i går, sa at en sterk offentlig sektor og gode velferdsordninger er en forutsetning for et moderne, omstillingsdyktig samfunn, og det var godt sagt – skal også være dem som er mest kritiske til hvordan ressursene brukes, slik at vi kan få mest mulig velferd og gode tiltak igjen for pengene vi alle bidrar med. En effektiv offentlig sektor som har gode planprosesser, effektiv saksbehandling og god kompetanse, er også bra for bedriftene våre. Alle internasjonale sammenligninger viser at åpne og tilgjengelige statlige og lokale myndigheter er en konkurransefordel for næringslivet.

Med Regjeringens plan for Norge starter vi en ny måte å jobbe på. Vi følger opp med flere store reformer i årene framover, der helsereform og skatterreform er to av reformene som løftes fram i planen, i tillegg til et gjennomgående fokus på forenkling. Vi fortsetter med å få opp tempoet i saker som er viktige for folk og bedrifter: boligbygging, kraftledninger, ventetider i helsetjenesten, fortolling av varer.

Vi er her for å utvikle og forbedre tjenestene, ikke for å forsvare systemene. Ofte må vi forklare de tre t-ene – ting tar tid. Det kan være nødvendig, men for ofte tar ting for lang tid. Det opplever både folk og bedrifter der ute. Det må vi ta på alvor. Vi er kommet et stykke på vei med tillitsreformen. Nå vil vi bruke tillitsbasert styring og ledelse som et bærende prinsipp i styringen av hele offentlig sektor. Det siste betyr mer handlingsrom i kommunene og ved den enkelte arbeidsplass.

Vi styrker kommuneøkonomien i 2026, noe budsjettavtalen i Stortinget før jul bidro til. Det betyr mer til barnehage, skole og eldreomsorg. Allerede i morgen, fredag, kommer kommunekommisjonen med konkrete forslag til å endre arbeidsdelingen mellom staten og kommunene, slik at det kan gis enda bedre tjenester til folk over hele landet.

Trygghet for arbeids- og næringslivet er det andre området i planen. Norsk næringsliv står sterkt. Norske

bedrifter gjør det gjennomgående godt. Bedriftenes investeringer er høye, og de øker. Eksporten er rekordhøy, til tross for handelsuro, og den øker fortsatt. Overskuddene er høye, men bak de gode resultatene vokser flere utfordringer:

- Handelshindre og økt toll, særlig mellom nære partnere, er dårlig nytt for verdensøkonomien, og da er det også dårlig nytt for vår åpne økonomi.
- Det er knapphet på arbeidskraft, særlig i distriktene.
- Behovet for klima- og energiomstilling blir stadig større.

I en utrygg tid vil regjeringen gi bedriftene forutsigbare rammebetingelser og legge forholdene til rette. Det betyr at vi står opp for norsk næringslivs interesser og prioriterer regelbasert handel, markedsadgang og nye handelsavtaler som åpner nye dører til nye markeder. Vi merket oss at generaldirektøren i Verdens handelsorganisasjon, WTO, i går ga ros til norsk næringsliv for å nå fram til nye markeder i møte med de utfordringene som oppstår.

Det betyr også at vi må strekke oss og arbeide for mer kraft, mer nett og mer enøk. Ledetiden for utbygging av samfunnskritisk infrastruktur er for lang og må ned. Vi trenger å bygge mer fornybar kraft, og sammen med partene i arbeidslivet og norske kommuner må vi ta felles ansvar for å hindre at vi om noen år kan komme i en situasjon der vi ikke har nok kraft. Det betyr at vi skal ta bedre vare på den transportinfrastrukturen vi har. Dette er så viktig for folk i hverdagen, på vei til og fra jobb, og for bedriftene som skal motta og levere sine varer. Vi skal utbedre der vi kan, og bygge nytt der vi må. Det er vår prioritet.

Det betyr også tilgang til flere fagfolk med høy kompetanse, prioritering av studieplasser der behovene er størst, og kommersialisering av flere forskningsresultater.

Vi har satt ned en skattekommisjon som skal jobbe fram en skatterreform for framtiden, et viktig prosjekt i planen. De kommer i gang nå. Vi skal nå sette ned en omstillingskommisjon, slik vi ble enige om i budsjettforliket, som skal bidra til å styrke norsk økonomis omstillingsevne, verdiskaping og konkurransekraft i møte med en framtid med avtakende olje- og gassproduksjon.

Et viktig punkt i planen er at samfunnet samlet skal gå gjennom omstilling, slik at vi når våre klimamål. Våre klimaforpliktelser ligger fast. Vi skal omstille Norge til å bli et lavutslippssamfunn. Vi vet at det er krevende, men det er også en oppgave med store muligheter, ikke minst for norske bedrifter, som har vist at de kan levere ny teknologi, nye prosesser og nye jobber. Norge er verdensledende på produksjon av aluminium med verdens laveste utslipp. Norsk olje- og gassnæring går gjennom stadig nye forbedringer og kutter utslipp. Vi er verdensledende innen nye teknologier verden vil trenge for å nå disse

klimamålene, som fangst og lagring av CO₂ og utvikling av flytende havvind.

Samtidig som mye er i forandring, ligger grunnpilarne i arbeids- og næringslivet fast – som EØS-avtalen, som bidrar til hundretusenvis av arbeidsplasser over hele landet, og den norske modellen med et velorganisert arbeidsliv, og et viktig prosjekt i planen, som bl.a. innebærer at vi vil øke fagforeningsfradraget til 10 000 kr.

La meg også si at en del av den norske modellen er at vi arbeider tett med landbrukets organisasjoner. Vi markerte 75 år for hovedavtale – og også avtale for hvordan vi arbeider med den viktige sektoren som produserer mat i landet vårt, hvor vi skal ha opp selvforsyningsgraden, og hvor vi også skal sikre et inntektsnivå i tråd med de målene vi har satt for denne viktige næringen, både for beredskap og for bosetting i landet vårt.

Det tredje området i planen er trygghet for barn og unge. Jeg opplever at alle generasjoner er enige om at dette er noe av det aller viktigste vi som samfunn må ta tak i – de unge selv, foreldre og også besteforeldre. Vi skal tenke stort om de minste, og da må vi ta på alvor at det er flere utviklingsstrekk som uroer:

- Skoleresultatene har falt de siste 10 årene.
- Over 100 000 unge står utenfor både arbeid og utdanning.
- Selv om kriminaliteten blant unge samlet sett går ned, er den mer alvorlig enn før, og utøverne av alvorlig kriminalitet blir yngre.

Dette er ikke problemer med én årsak, men det er liten tvil om at massiv digitalisering av skolen, sosiale medier og sterke algoritmer former barn og unges liv og bidrar til denne utviklingen.

Dette er en utfordring vi ser i alle land. Jeg tror det preger samtalen rundt middagsbordene i alle hjem, men også rundt regjeringensbordene verden over. Det er en stor utfordring å lage lover og regler som regulerer dette, men vi må ta tak i det i Norge, i nært samarbeid med våre nærmeste – og de er i Europa.

Vi har tatt mobiltelefonen ut av skolen, ikke gjenom lov, men gjennom sterke henstillinger skolen har fulgt opp – all anerkjennelse for det. Vi har mål om en aldersgrense på sosiale medier, med reell aldersverifisering. Høring om det er på gang, og vi holder stor framdrift. Derfor la også helse- og omsorgsministeren og barne- og familieministeren i dag tidlig fram nasjonale råd for skjermbruk blant barn, unge og foresatte, for det er etterspurt. Hvor lenge skal en toåring, en tiåring, en femtenåring, en tjuenåring være eksponert for et digitalt medium? Folk spør om råd, og vi skal ikke gi de rådene som politiske vurderinger, men vi bygger på de beste faglige rådene vi har fått, og på en bred høring. Nå er de rådene tilgjengelige.

Det vil framover med vår plan bli mer læring med mindre skjermbruk i skolen. Vi skal tilbake til noe helt grunnleggende, nemlig at læreren er sjefen i klasserommet. Det er det lagt til rette for nå. Vi må jobbe mer konsentrert over lengre strekk. Det var en lærer som sa at de unge får melkesyre etter å ha lest én side, da slår trettheten inn og går ut over konsentrasjonen. Dette er et alvorlig fenomen. Vi må også styrke elevenes ferdigheter i det grunnleggende: lesing, skriving og regning. Kunnskapsministeren tar tak i dette og foreslår viktige reformer.

Et viktig prosjekt i planen er leseløftet, et nasjonalt prosjekt for bedre lesing, med daglig lesekvarter, intensivoppfølging av elever som blir hengende etter, og flere fysiske bøker i skolen. Dette er en stor utfordring for skolen, men det er også en utfordring vi må ta tak i hjemme. Det er en utfordring som går til foreldre og besteforeldre. Vi må lese mer for og med barna.

Et annet prosjekt er å styrke barn og unges organiserte fritid – utenfor skjermene. Med denne planen gir vi full momskompensasjon til frivillige organisasjoner i 2026, noe som er avgjørende for at de skal ha økonomi til å lage de rommene hvor tilhørighet, samarbeid og selvtilit skapes. Momskompensasjon kan høres teknisk ut, men organisasjonene vet hva det betyr. Det handler om mer kroner og øre rett inn i regnskapene til klubber og foreninger.

I prosjektet Ungdomsløftet garanterer vi jobberfaring, oppfølging eller utdanning til alle i Norge under 30 år. Jeg har blitt glad, rørt og oppmuntret av å møte så mange av de unge som nå har tatt reisen fra å stå utenfor til å bli en del av arbeidende fellesskap.

For at vi skal være trygge, må vi fokusere på helse. Folk skal være trygge på at helsetjenesten er der når de trenger den, og at hjelpen kommer raskt, uansett om de bor i byen eller på bygda. Trygghet for helsen er det fjerde området i vår plan.

Det er noen øyeblikk i livet der tryggheten vår virkelig settes på prøve: når vi kjenner en ny, stikkende smerte og lurer på om det er alvorlig, når minuttene teller og vi venter på ambulansen, eller når vi for første gang tenker at mamma kanskje ikke kan bo hjemme lenger. Alle i Norge skal da være trygge på at de får helsehjelpen de trenger, når de trenger det.

Fastlegeordningen vår, som vi har vært stolt av, var i ferd med å bryte sammen, med store negative konsekvenser for folk. Det anslås at rundt 80 pst. av våre helseplager blir løst hos fastlegen, som i tillegg er portåpneren til behandling i sykehus, om vi trenger det. Den krisen er nå avverget. Det er grunn til å glede seg over at 80 000 flere nordmenn har fastlege nå enn for ett år siden. Ventetidene i sykehusene er nå 15 dager kortere enn for ett år siden. Det betyr i praksis at hjelpen kommer raskere.

I planen bygger vi videre på disse resultatene. Fastlegeordningen skal moderniseres og digitaliseres, slik at folk over hele landet får hjelp raskere – ofte hjemmefra, uten å måtte forflytte seg, for det er jo slik at sykdom ikke spør om man har tid, og bekymringer ikke forsvinner bare fordi det er helg. Flere tilgjengelige fastleger skal ikke bety flere på langtidssykmelding. Vårt mål er flere graderte sykmeldinger, raskere behandling og raskere tilbake til arbeid der det er mulig.

Et annet viktig grep for å få flere tilbake i arbeid er å få ventetidene ytterligere ned. Med denne planen setter vi et ambisiøst mål om å redusere ventetidene i sykehuse ne hvert eneste år fram til 2029. Vi skal vurdere rammeavtaler med ideelle og private aktører, slik at vi kan bruke de samlede ressursene enda bedre. Vi skal også forsterke ordningen fritt sykehusvalg, som Arbeiderpartiet i sin tid innførte. La meg minne om hva det handler om: Når man er henvist til behandling, kan man gå inn på helsenorge.no og se hvor i Norge man raskest kan få behandlingen man venter på.

Det er slik at helsetjenestene må fungere bedre sammen. Her er det et stort forbedringspotensial. Vi er i gang med en helsereform som styrker samarbeidet mellom fastlege og sykehus, mellom kommune og stat, og samspillet med private og ideelle aktører. Vi inngår nå avtaler med KS om det vi kaller Prosjekt X, som rett og slett er lokale utprøvinger hvor kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten samarbeider tettere og på nye måter. Det er helt nødvendig.

Jeg har sett på nært hold hva dette betyr. I Nittedal møtte jeg før jul 83 år gamle Harald Grønli. Han er kols-pasient og har de siste tre årene vært innlagt på sykehus 39 ganger, med ambulanse, stor frykt, usikkerhet og ubehag. Framfor stadige innleggelse har kommunen og sykehuset sammen nå bygd et helseteam rundt ham, som gjør at han får hjelp før det er behov for innleggelse. Det gjør at Harald får bedre og mer koordinerte tjenester – og med det en tryggere og bedre hverdag. Det gjelder også familien hans, noe jeg også kunne høre fra dem.

Samtidig som helsereformen er under utvikling, utvider vi gradvis den offentlige tannhelsetjenesten. Her tas det viktige skritt etter budsjettforliket. Vi setter i gang fem nye sykehusutbygginger neste år og investerer tungt i teknologi, medisinteknisk utstyr og kunstig intelligens.

Som en oppfølging av helsepersonellkommissjonen skal vi i år legge fram Helsepersonellplan 2040 med tiltak for å rekruttere og beholde kompetanse i helse- og omsorgstjenesten i hele landet. Det er avgjørende å lykkes med det i en tid der vi får stadig flere eldre i landet vårt. De eldre ønsker å bo hjemme så lenge som mulig, så lenge det er trygt. Det er også et viktig mål for regjeringen. Derfor gjennomfører vi et eldreloft, med et øko-

nomisk løft, med støtte til nødvendige boligtilpasninger og – som vi lovet i valgkampen, hør etter – et løft for eldres livskvalitet, med en egen høreapparatgaranti.

Til slutt: Trygghet for landet er rammen rundt alt vi gjør – og det femte området i planen. Selv om de aller fleste oppfører seg bra i landet vårt, og selv om Norge er et trygt land, skjer det noe med oss når ungdom truer med kniv for å få tak penger og eiendeler, eller opptrer rekrutterende og truende på nett. Det skjer noe med oss når ungdom lager skrytefilmer av overgrep, når de inviterer til masseslagsmål, og når de selger narkotika til barn. Det som skjer med oss, er at tryggheten vi bygger våre valg på, snus til utrygghet.

Kriminaliteten – det forteller politi og fagfolk oss – er i økende grad grensekryssende og uhyre profesjonell, også teknologisk. Derfor skal politiets evne til å forebygge, avdekke og etterforske styrkes med vår plan for Norge. Vi trapper opp innsatsen mot gjengkriminalitet, med flere politifolk, flere etterforskere og nye verktøy for å ta bakmennene, vi styrker grensekontrollen, og vi sørger for at kriminalitet får konsekvenser raskere, særlig overfor barn og unge.

La meg være helt tydelig: I Norge skal alle følge den samme loven. Når noen bryter den, skal det få konsekvenser. Den som begår lovbrudd, skal ta sin straff. Reaksjonen skal komme raskt, det er særlig viktig for unge mennesker, og straffen skal bringe folk til et liv uten kriminalitet. Alle blir en dag noens nabo, og derfor er også kriminalomsorgen så viktig.

La meg bruke dette punktet i planen som et eksempel på hvorfor vi trenger å arbeide på nye måter: Kampen mot kriminalitet er åpenbart en hovedsak for justisministeren, men skal vi lykkes, trenger vi arbeid, medvirkning og eierskap også fra helseministeren, arbeidsministeren, kunnskapsministeren, barne- og familieministeren, kulturministeren, kommunalministeren, statsministeren – ja, nesten alle i regjeringen må inn for at dette prosjektet skal lykkes. Dette er en betydelig satsing for at vi skal være trygge i landet vårt.

Vi skal også i innvandringspolitikken sikre kontrollert og rettferdig innvandring til landet vårt. Vi kan ikke ta imot flere enn vi har kapasitet til å integrere. Mange kommuner melder nå om anstrengt kapasitet. Vi skjerper vilkårene for å få familiegjenforening, vi styrker returarbeidet for å sikre at de som får avslag, forlater landet, og vi utvider adgangen til å utvise dem som begår, eller kan komme til å begå, kriminalitet mens de er her.

Mens mine barn ble født i en tid da Berlinmuren falt, den kalde krigen ebbet ut, og det var optimisme å spore, flyr videosnutter fra frontlinjenes droner nå rett inn på skjermene våre, hver eneste dag. Murer rives ikke lenger, de bygges opp, og landene ruster ikke ned, vi rus-ter opp. Dagens unge er vitne til et mørke midt på dagen,

med krigshandlinger og lidelser vi ikke trodde var mulig. Nå er de synlige og nesten til å ta på i hverdagen.

Stortinget har gått sammen om både langtidsplanen for forsvarssektoren og Nansen-programmet for Ukraina. Det berømmer jeg stortingspartiene for. Regjeringen har lagt fram den første nasjonale sikkerhetsstrategien, og vi følger nå opp. Med Regjeringens plan for Norge styrker vi alle grener av Forsvaret og nærmer oss målet om å bruke, i samlet forstand, minst 5 pst. av BNP på forsvar og sikkerhet innen 2035. Allerede i 2026 tar vi nye, konkrete steg innen personell, materiell og beredskap.

Som jeg snakket om i nyttårstalen, handler det også om motstandskraft i samfunnet. 2026 er totalberedskapens år. Passer vi på hverandre, passer vi også på landet vårt. Derfor er et sterkere totalforsvar et eget hovedprosjekt i vår plan for Norge, med bedre samordning på tvers av sektorer – innen forsvar og politi, men også i det sivile samfunnet, næringslivet og frivilligheten – for å sikre bedre beredskap i hele landet.

Sikkerheten i Europa er uløselig knyttet til krigen i Ukraina. Regjeringen står fast i støtten, politisk, økonomisk og militært, for Ukrainas frihet og for en rettferdig og varig fred i Europa. Mye står på spill nå i ukene og månedene som kommer. Norge, sammen med europeiske allierte, USA og partnere, støtter aktivt opp om innsatsen for å avslutte denne krigen og sikre en varig og rettferdig fred. Vi vil bidra til troverdige sikkerhetsgarantier for Ukraina, som kan trygge landet videre etter en avslutning av krigen, og bidra til utvikling og gjenoppbygging av Ukraina som et moderne europeisk land. Nå er oppgaven, sammen med USA og Ukraina, å sikre våpenhvile og avslutning på krigen gjennom forhandlinger med Russland.

Få land har et så godt internasjonalt næringsliv som Norge. Vi har høy eksport, og den er økende. Vi selger over halvparten av det vi produserer, til utlandet. Jeg vil igjen henvise til generaldirektøren i Verdens handelsorganisasjon, som i går minnet oss om at til tross for at noen land, som USA, innfører nye tollbarrierer, foregår store deler av verdenshandelen fortsatt innenfor WTO-regelverket. For Norge, der 80 pst. av eksporten går til Storbritannia og EU, gjelder gjennomgående et oppdatert regelverk som respekteres og gir forutsigbarhet. Det er med på å forklare hvorfor eksporten fra Norge var rekordhøy i 2025.

Med krig i Europa og i en verden der forpliktende internasjonalt samarbeid svekkes, vil regjeringen stå opp for folkeretten, menneskerettigheter og et sterkt FN. Vi skal huske at hver gang folkeretten krenkes eller svekkes ett sted, blir det bærende prinsippet i FN-pakten svekket alle steder. Derfor er det så viktig å være en vokter av folkeretten, særlig for små land, fordi folkeretten begrenser

makten til de store. Innsatsen for en tostatsløsning som kan skape en varig fred og sikkerhet for både palestinere og israelere, fortsetter, når vi nå skal følge opp Gaza-planen og det arbeidet som skal sikre stabilitet og fred i Midtøsten. Vi vil også opprettholde et høyt nivå på bistanden og fornye den, slik at den virkelig bidrar til å skape utvikling og bekjempe fattigdom.

I lys av den sikkerhetspolitiske situasjonen har jeg, i tråd med god norsk tradisjon, bedt om å få holde en sikkerhetspolitisk redegjørelse og er klar til å gjøre det når Stortinget finner tid og anledning.

Regjeringens plan for Norge er både gjenkjennelig og ny. Her ligger løftene vi gikk til valg på, og her ligger viktige mål vi skal strekke oss mot i årene framover. Det er en plan for å styrke norsk konkurransekraft. Det er en plan for å fornye offentlig sektor, sikre bedre offentlig pengebruk og mer effektive måter å løse oppgavene på. Det er en plan som kombinerer det kjente med det nødvendige, som legger grunnlaget for trygghet og muligheter i hele Norge, og som gjør at vi kan lykkes med omstillingen vi skal gjennom, innen klima, teknologi og arbeidskraft – på mange områder.

Regjeringens plan for Norge er Arbeiderparti-regjeringens prioriteringer. Jeg har respekt for at andre partier har andre prioriteringer. Vi er en mindretallsregjering som er avhengig av et godt samarbeid med Stortinget, så la meg understreke at jeg ser fram gode diskusjoner og godt samarbeid med partiene på Stortinget i årene som kommer.

Presidenten [10:32:11]: Presidenten vil opna for ein kommentarrunde. Presidenten vil, i medhald av Stortingets forretningsorden § 79, føreslå å fråvika § 45 andre ledd første punktum, som omhandlar korleis ein debatt rett etter ei utgreiing går føre seg. – Det er vedteke.

Presidenten vil, etter å ha konferert med dei parlamentariske leiarane, ordna debatten slik: Arbeidarpartiet 15 minutt, Framstegspartiet 20 minutt, Høgre 15 minutt, Sosialistisk Venstreparti 5 minutt, Senterpartiet 5 minutt, Raudt 5 minutt, Miljøpartiet Dei Grøne 5 minutt, Kristeleg Folkeparti 5 minutt og Venstre 5 minutt.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil fem replikkar med svar etter hovudtalarane frå partia og inntil 20 replikkar med svar etter fyrste innlegg frå statsministeren. Det vert ikkje opna for innlegg utover dette.

Tonje Brenna (A) [10:33:27]: Det helt grunnleggende i livet vårt er å oppleve trygghet – at ungene våre har det bra, at man har en jobb å gå til, at man kan betale regningene sine, at man får den hjelpen man trenger den dagen man blir syk, at man bor i et land hvor man

vet at systemene rundt en virker, og hvor vi har politikere som både vil og kan forandre det som ikke virker.

I en urolig verden kan vi aldri fjerne folks bekymringer fullstendig, men vi kan vise i ord, handling og vilje at vi skal gjøre det vi kan for at folk skal oppleve trygghet. Det er det Regjeringens plan for Norge handler om – for henne som sitter ved kjøkkenbordet og ser over regningene i nettbanken og lurer på om hun fortsatt har råd til kontingenten på fotballaget til guttungen, for ham som frykter at jobben ryker hvis bedriften mister markedsadgang og han dermed mister sin trygghet, for foreldre som ser ungdom streve, miste motivasjonen og havne i feil miljø. Regjeringens plan for Norge er laget for dem, for trygghet og muligheter i en urolig tid.

Jeg tenker på tusenvis av familier som har sett strømregningene sine gå opp og ned de siste årene. De trenger ikke store ord, de trenger forutsigbarhet. Derfor innfører Arbeiderpartiet norgespris på strøm i tillegg til strømstøtten. Vi holder barnehageprisene på et historisk lavt nivå og sørger for at flere unger kan delta både i SFO og i fritidsaktiviteter.

Arbeiderpartiet styrer trygt for familiene og setter ikke økonomien over styr.

Mange som jobber i eller eier bedrifter som er avhengige av å selge til utlandet, kjenner nå på en annen type utrygghet for å beholde kontraktene sine – fordi verden, slik vi kjente den, ikke lenger er helt den samme, fordi vi har handelskrig, økte tollmurer og mindre forutsigbarhet. For norske bedriftseiere og tusenvis av arbeidstakere i Norge betyr EØS-avtalen trygghet. Forutsigbare rammer betyr at bedriftene tør å investere og folk beholder jobben. Derfor er det enormt viktig i den tiden vi lever i, å stå opp for og slå ring om EØS-avtalen. Derfor legger vi til rette for grønn omstilling, forskning og kompetanse. Arbeiderpartiet har et tydelig mål: 150 000 flere skal komme i jobb innen 2030 – for i dette landet har vi bruk for alle de hodene og hendene som finnes her, fordi arbeid betyr deltakelse for den enkelte, men også fordi vi blir flere til å løse de mange oppgavene som står foran oss.

Jeg tenker på læreren som ser at elevene mister konsentrasjonen, og som kanskje drømmer om flere kollegaer, og på foreldrene som er opptatt av at ungene lærer det de skal i skolen, og ikke minst at de trives, er trygge og har det bra. Svarene på hvordan vi bygger verdens beste skole, kan være mange og sammensatte, men det må handle om det grunnleggende, nemlig at ungene lærer det de skal. Det er et helt klart premiss at vi må hente ungene våre tilbake til en felles virkelighet, felles oppmerksomhet, felles tilstedeværelse i klasserommet. Våre unger kan ikke fortsette å leve i parallelle virkeligheter bak hver sin skjerm. Vi må hjelpe barna våre til å lære sammen. Derfor starter vi leseløftet – med flere bøker,

mindre skjerm og tydeligere klasseledelse. Vi bygger fellesskolen sterkere fordi alle unger skal ha like muligheter.

Helsen vår er noe av det aller viktigste vi har, kanskje særlig den dagen vi ikke har den gode helsen vi alle drømmer om. Tryggheten vår felles helsetjeneste gir hver og en av oss, er enormt verdifull – at man får den hjelpen man trenger, den dagen man trenger den. Derfor har vi Ventetidsløftet, og ventetidene er på vei ned. Det påvirker helt ekte mennesker med helt ekte helse hver eneste dag. Vi styrker fastlegeordningen, bygger nye sykehus og gir kommunene verktøy for å hjelpe folk raskere. Arbeiderpartiet styrker vår felles helsetjeneste, for nettopp den helsetjenesten skal være den aller beste helseforsikringen hver og en av oss har, den dagen vi blir syke.

Jeg tror mange familier rundt omkring i landet nå spør seg: Er vi trygge her i Norge? Besteforeldregenerasjonen som har snakket om krigen i fortidsform, har barnebarn som spør om krigen i nåtid, og hvor krigene har gått fra å være krigen til å bli flere. Jeg tror mange diskuterer og bekymrer seg for den uroen som oppstår når ting forandrer seg raskt, og hva de endringene vi ser over hele verden, betyr for akkurat oss, akkurat her. Derfor styrker vi Forsvaret. Vi bygger beredskap og står opp for demokratiet. Vi må klare bedre å bekjempe kriminelle nettverk, og vi må ha en innvandringspolitikk som er kontrollert, rettferdig og bærekraftig.

Denne planen handler om å ta vare på tryggheten til alle dem som kjenner på en eller annen form for bekymring. Det handler om et Norge som står sterkt i en urolig verden. I valget mellom større forskjeller og mer bekymring eller mer fellesskap og mer trygghet, velger Arbeiderpartiet det siste. Vi velger fellesskapet fordi vi får til mer sammen enn det vi gjør hver for oss. Hvis vi skaper mer og samtidig fordeler bedre, klarer vi igjen å skape enda mye mer, og når vi sammen gjør vår plikt og krever vår rett, bygger vi et bedre samfunn med trygghet for alle.

Presidenten [10:39:31]: Det vert replikkordskifte.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:39:45]: Godt nytt år!

Jeg har registrert i julen at representanten Brenna var ute og sa at venstresiden må skjerpe seg litt i innvandringspolitikken. Jeg er glad for at stadig flere erkjenner at det Fremskrittspartiet har sagt i mange, mange tiår, har vært riktig, men representanten Brenna og Arbeiderpartiet er ikke avhengig av resten av venstresiden for å stramme inn innvandringspolitikken. Vi har faktisk rent flertall – Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet.

I dag legges det fram et forslag om en utvisningsreform, der vi ønsker å samarbeide med Danmark, et forslag som er tydelig på at uansett hvilket oppholdsgrunnlag man har i Norge, skal man sendes ut dersom man be-

går alvorlig kriminalitet. Mitt spørsmål er: Kommer Arbeiderpartiet til å støtte Fremskrittspartiets forslag?

Tonje Brenna (A) [10:40:48]: Arbeiderpartiet har alltid strammet inn innvandringspolitikken når det har vært nødvendig. Også når vi ikke har vært avhengig av f.eks. Fremskrittspartiet for å få det til, har vi tilpasset oss den situasjonen vi er i. Det har vi gjort tidligere når vi har styrt, og det gjør vi også nå.

Det viktige er at folk opplever at vi har kontroll på grensene, at vi ikke tar imot flere enn vi kan integrere, at livet ditt og mitt ikke blir dårligere fordi vi kunne komme i en situasjon hvor nabolag endrer seg for raskt, eller hvor vi ikke klarer å lære folk norsk og holde dem i arbeid. Det er målet for Arbeiderpartiets innvandringspolitikk – en streng, kontrollert og bærekraftig innvandring på rett nivå for Norge.

Jeg tror representanten Listhaug er fullt klar over at når man legger inn et forslag et øyeblikk før denne debatten begynner, har ikke undertegnede lest forslagene, så jeg synes det er vanskelig å spå på stående fot om det er gode ideer blant de forslagene Fremskrittspartiet har levert inn, men jeg lover at vi skal lese forslagene, sette oss nøye inn i dem og vurdere om de bidrar til å nå våre mål, som er en rettferdig, streng og bærekraftig innvandring til Norge.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:41:50]: Jeg hører man sier at Arbeiderpartiet alltid har strammet inn. Sannheten er at Arbeiderpartiet alltid har vinglet i innvandringspolitikken. Mange husker kanskje statsministerens invitasjon i 2015, der man ønsket 10 000 syrere til Norge, og det kom 30 000 og skapte et problem for oss.

Jeg hører man ikke kan ta stilling til et forslag her, men det må kunne gå an å gi tilbakemelding på disse prinsippene, for det vi snakker om, er at vi ønsker å sende ut kriminelle som har voldtatt, som har begått alvorlig kriminalitet – voldshandlinger som har vist at de er en fare for lovlidige borgere i Norge. Jeg mener at det burde vært en smal sak for Arbeiderpartiet her å kunne gi til kjenne om man er enig i at de som begår kriminalitet, skal ut av Norge – vi skal trygge samfunnet, ikke ivareta disse – og at vi kan få et svar på det her og nå.

Tonje Brenna (A) [10:42:55]: Det står helt klart i Regjeringens plan for Norge – som jeg legger til grunn at representanten har lest før en debatt om redegjørelsen om Regjeringens plan for Norge – at vi skal styrke returarbeidet, både med tanke på hvordan vi kan utvise dem som har begått eller står i fare for å begå kriminelle handlinger i Norge, og også med tanke på hvor viktig returarbeidet i seg selv er. I det øyeblikket det blir sådd tvil knyttet til at de som ikke har krav på opphold, blir værende i landet, eller knyttet til om vi håndhever de

beslutninger som er tatt om mennesker som skal vises ut fra Norge, da har vi trøbbel.

Ambisjonen er helt klar fra vår side. Vi skal ha en streng, bærekraftig og rettferdig innvandringspolitikk i Norge. Den som har fått avslag på opphold, skal ut av landet, returarbeidet skal styrkes, og vi skal også skjerpe vilkårene for familiegjenforening og for dem som står i fare for å begå kriminelle handlinger, eller hvor det er grunn til mistanke om at man kommer til å begå kriminalitet. På overskriftsnivå høres det ut som om ambisjonene er de samme, men livet har lært meg at det er lurt å lese Fremskrittspartiets forslag før en sier seg enig eller ikke.

Henrik Asheim (H) [10:44:06]: Det er helt riktig at vi i dag debatterer en plan for Norge, men Norge og nordmenn lever ikke i en plan. De lever i en hverdag hvor de opplever ulike utfordringer. En av de utfordringene er at ute i kommunene de bor i, opplever de nå at det er store utfordringer med å få tak i arbeidskraft, og også med å ha nok ressurser til eldreomsorg, til skole. Man skal bosette mange ukrainske flyktninger som kommer til Norge, og det går utover hverdagsvelferden veldig mange opplever.

Dette er ikke en debatt om budsjettforliket, men om Arbeiderpartiets plan for Norge, og dermed også Arbeiderpartiets budsjettforslag. Noe av det representanten Brenna gjorde seg bemerket med da budsjettforslaget kom, var at hun mente kommunene ikke trengte mer penger. De burde prioritere tøffere. Den samme regjeringen og det samme flertallet som altså øste ut enda mer penger fra staten, mener at kommunene skal prioritere tøffere, der hvor Høyre har foreslått å flytte både makt og penger fra staten og ned til kommunene.

Hvorfor mener representanten Brenna det ikke er nødvendig å øke kommunenes rammer?

Tonje Brenna (A) [10:45:10]: Jeg er glad for at jeg får spørsmålet her, fordi det var jo morsomt da Høyre organiserte hele partiet sitt i en kampanje mot et sitat som ikke var korrekt gjengitt fra undertegnede. Det jeg sa, var at penger alene ikke løser kommunenes utfordringer.

Vi trenger mer penger til kommunene. Derfor har budsjettforliket styrket kommuneøkonomien med over 8 mrd. kr, men vi trenger også å organisere arbeidet i kommunene bedre, fordi vi mangler fagfolk og fordi – til dels, og det tror jeg representanten Asheim er enig i – en del områder er for stramt og detaljert regulert og fritar kommunene muligheter til å løse oppgavene på best mulig måte for sin egen befolkning.

Jeg er glad for at vi har en kommunekommisjon, som kommer til å komme med forslag til hvordan vi kan organisere dette bedre i kommunene. Jeg er glad for at

helseministeren jobber med planer for å rekruttere og beholde mer helsepersonell, og at vi nå ser økte søker-tall til lærerutdanningen. Jeg er også glad for at vi gjør det vi kan for å styrke velferden for folk rundt omkring i kommunene langs flere linjer. Det trengs, for vi er helt avhengig av at folk i hele landet opplever å kunne leve et trygt og godt liv uavhengig av hvilken kommune de bor i.

Lars Haltbrekken (SV) [10:46:25]: I går kom Meteorologisk institutt med en nedslående rekord: 2025 var det varmeste året noensinne siden vi begynte å ta temperaturen på kloden.

Over hele verden ser vi klare tegn på at klimakrisen ikke er et mørkt framtidsmareritt, klimakrisen skjer her og nå. Områder som var tørre, har blitt tørrere. Områder som var bløte, har blitt bløtere. På Svalbard smelter tunndraen, med de ukontrollerte utslippene av klimagasser det medfører.

Når situasjonen er så alvorlig, hadde vi forventet økt innsats fra regjeringen for å kutte utslippene, men, nei – innsatsen svekkes. Før valget i fjor høst var klimasaken en av fem hovedsaker for Arbeiderpartiet. I planen for Norge er klimakampen henvist til noen selvsagte setninger et stykke ut i dokumentet og ikke et av de fem hovedområdene.

Spørsmålet mitt er: Er det fortsatt et av de fem viktigste områdene for Arbeiderpartiet å nå våre klimamål? Hvis ja, hvorfor er det ikke et av de fem hovedområdene i planen for Norge?

Tonje Brenna (A) [10:47:36]: Klima og miljø må være rammen rundt all politikk. Det gjelder når vi diskuterer plan for Norge, det gjelder når vi lager budsjetter, det gjelder også når vi forhandler budsjetter sammen med SV, som skal ha all mulig honnør for å stå på for klima og miljø både i de store sakene og i de små sakene.

Jeg er glad for at vi er enige om mange store og viktige grep på klimaområdet, som går sammen med det faktiske hensynet vi også må ta, nemlig at Europa og verden trenger energi, olje og gass, som Norge er en viktig leverandør av. Dette må vi få til å henge sammen.

Jeg er glad for at vi sammen gir bistand til deler av verden som bl.a. har stor energimangel, som vi sammen med SV i våre budsjetter er enige om at trenger bistand. Jeg er glad for at vi er enige om en omstillingskommissjon, som skal forberede Norge på den framtiden vi vet kommer til både å måtte og å ville være mer fornybar og mindre avhengig av fossil energi. Jeg er glad for at vi sammen på ulike områder jobber med alt fra skogvern til bedre ordninger gjennom Enova for å få utslippene ned. Vi må klare å omstille oss på en rettferdig måte til en mer fornybar framtid.

Sofie Marhaug (R) [10:48:51]: I Regjeringens plan for Norge skriver Arbeiderpartiet at de skal «sikre mer tilgjengelig regnekraft». Dette er som kjent kodeord for enda flere datasentre i Norge. Norge prosesserer allerede mer data enn vi forbruker, og i fjor så vi en dobling av kraftforbruket til datasentre samtidig som nettkøen vokste seg rekordlang av til dels samme årsak. Å gi bort den verdifulle naturressursen vannkraften i virkeligheten er, på billigsalg til internasjonale tekgiganter, er en dårlig plan for Norge.

Derfor lurer jeg på hvorfor ikke Arbeiderpartiet henter inspirasjon fra sin egen stolte historie med kontroll over naturressursene og setter i gang arbeidet med å begrense og regulere tekoligarkene, f.eks. med et konsesjonssystem for datasentre.

Tonje Brenna (A) [10:49:56]: Norge trenger mer regnekraft. Norge trenger mer kraft, og Norge trenger mer ren kraft. Vi må klare å legge en plan for hvordan vi både får tak i den regnekraften, bygger ut mer kraft, forsterker det kraftsystemet vi har, sørger for at vi får mer nett, bruker mer enøk og foretar flere ulike grep for at vi får tilgangen på den kraften vi trenger.

Noen datasentre vil vi ha i dette landet, rett og slett fordi Norge trenger en del av de sentrene. Så er jeg enig med dem som er frustrert, for det beslaglegger store areal, det tar mye kraft, og det er ikke nødvendigvis slik at det er veldig mange arbeidsplasser heller. Nettopp derfor har digitaliseringsministeren signalisert at vi må ha bedre planer for dette. Vi skal ikke ukritisk sørge for at det bygges datasentre på enhver knaus i dette landet. Vi skal gjøre dette på en måte som er bra for at vi får tilgang på den kraften og den regnekraften vi trenger, og som samtidig tar hensyn til areal, men det er krevende balanse-ganger som settes opp mot hverandre, f.eks. når vi diskuterer hvordan vi skal regulere det.

Presidenten [10:50:56]: Replikordskiftet over.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:51:14]: Støre-regjeringen har lagt fram sin plan for Norge, som inneholder en lang rekke floskler og slagord fra Arbeiderpartiets parti-program, men som ikke løser de mange problemene Støre-regjeringen har forsterket eller skapt selv. Det er på høy tid at Arbeiderpartiet endelig erkjenner det mange har kjent på lenge: at tryggheten i vårt samfunn er svekket på Arbeiderpartiets vakt. Regjeringen må nå velge å handle istedenfor å planlegge handling.

Politiet styrkes ikke, i en tid hvor kriminaliteten går ut av kontroll, helsetilbud legges ned over hele landet, og skoler, sykehjem og kommuner sliter med å levere grunnleggende tjenester til innbyggerne. Dessverre er det lite i denne planen som faktisk kommer til å styrke tryggheten for folk flest.

Dette er en plan hvor ordet «trygghet» er nevnt over 20 ganger, men som knapt inneholder en eneste konkret løsning. Med vage løfter om å legge til rette for produktivtvekst, ha økt velstand samt å sikre best mulig bruk av samfunnets ressurser gir Støre-regjeringen inntrykk av at man vil endre kurs. At regjeringen ønsker økt produktivitet og velstand, skulle vel bare mangle, men er det dette vi trengte å høre – enda flere slagord og paroler, mens flere og flere opplever økt utrygghet i hverdagen?

Like påfallende er hva som ikke nevnes: det konkurransehennende skattenivået og rammevilkårene som verken blir diskutert eller problematisert. Det viser hvor virkelighetsfjern regjeringen er fra de grunnleggende problemene Norge står overfor.

Det Arbeiderpartiet må skjønne, er at det ikke gjelder å snakke om problem hvis man ikke har konkrete løsninger. Arbeiderpartiet har nemlig hatt mer enn fire år på å levere løftene sine, men har valgt prat framfor handling hver eneste gang. Resultatet er et helsevesen som bygges ned samtidig som tusenvis av eldre mangler sykehjemsplass, kriminalitet som øker samtidig som politiet mangler ressurser til å gjøre jobben sin, og et norskeid næringsliv som svekkes av økende skatter. Dette er jo det siste man forbinder med trygghet.

Finansministeren i Støres regjering kaller det en god norsk tradisjon å nedsette en kommisjon. Fasiten så langt er at Støre-regjeringen har oppnevnt 113 ulike utvalg, som alene koster skattebetalerne 671 mill. kr. Det blir mye prat, mens det Norge nå trenger, er politikere som viser handlekraft, som leverer økt trygghet og bedre omsorg, og som gir folk mer økonomisk handlefrihet. Finansministeren kunne egentlig sagt at det er en god Arbeiderparti-tradisjon å skyve problemene foran seg. Folk har sett seg lei på at Arbeiderpartiet har kommet med løfte etter løfte, løgn etter løgn, utredninger, kommisjoner og rapporter, for så å glemme det dagen etter.

I 2002 gikk Fremskrittspartiet og SV i spissen for et barnehageforlik i Norge. Uten kommisjoner og utredninger fikk vi til et flertall som slapp alle gode krefter til for å sikre full barnehagedekning. Hvorfor er det så vanskelig å gjøre det samme i dag, f.eks. med eldreomsorgen? Uten handlekraft vil vi ikke vil få mer trygghet i Norge. Uten handlekraft vil ikke folk få økt økonomisk handlefrihet, og uten handlekraft vil man ikke få bedre omsorg, få redusert helsekøene, få kontroll på kriminaliteten og innvandringen og alle de andre store utfordringene, som bare blir større og større.

Senest for noen få uker siden hadde regjeringen mulighet til nettopp å vise handlekraft og styrke tryggheten til folk flest, men de valgte nok en gang et budsjett som gjorde det motsatte. Det var et budsjett som i praksis kutter i kjerneoppgaver, som helse, eldreomsorg, skole og politi. Tror Arbeiderpartiet at folk ikke følger med,

når de lover én ting, men gjør det stikk motsatte med en gang de får muligheten?

Regjeringen sier at de satser på politiet, men la oss se på realiteten. Under Støre-regjeringen har det vært en nedgang i politidekningen i hele ti av tolv politidistrikt. Arbeiderpartiet sørget for at vi ikke lenger har to politifolk per 1 000 innbyggere, som Fremskrittspartiet fikk til i regjering. I Innlandet politidistrikt skriver lokalavisen Gudbrandsdølen Dagingen at det skal kuttes 60 mill. kr, og at flere ansatte vurderer å slutte. På Fosen opplevde en daglig leder ved en bensinstasjon i forrige uke at politiet ikke hadde ressurser til å sende noen etter at han ble slått og drapstruet på jobb.

Arbeiderparti-regjeringen sitter handlingslammet til tross for at kriminalitetsutviklingen har eksplodert. Det er ikke trygghet – det er utrygghet på Arbeiderpartiets vakt.

Regjeringen sier at de skal stramme kraftig inn på innvandringspolitikken, men virkeligheten er noe helt annet. I år vil Norge faktisk ta imot flere innvandrere enn Sverige. Ærlig talt, har Arbeiderpartiet og venstresiden virkelig ikke lært noe som helst av det vi sett i vårt eget naboland? Mer ukontrollert innvandring og mindre politi er en oppskrift som har blitt prøvd før, og den fungerer overhodet ikke.

Fremskrittspartiet kommer til å fortsette å jobbe for en streng og bærekraftig innvandringspolitikk. Derfor fremmer Fremskrittspartiet i dag et forslag om en utvinningsreform. Altfor mange kriminelle utlendinger som skulle vært utvist for lenge siden, fortsetter å være i landet. At vi fortsetter å bruke penger og ressurser på kriminelle utlendinger som voldtar, dreper og begår alvorlig kriminalitet, er rett og slett en hån mot de uskyldige ofrene. Det vi nå foreslår, i likhet med statsministerens sosialdemokratiske kollega i Danmark, er at utvisning skal skje uavhengig av oppholdsgrunnlag. Vi skal beskytte samfunnet, ikke kriminelle utlendinger.

Vi ønsker en storsatsing på politiet. Vi skal ha strengere straffer for ungdomskriminelle og gjengkriminelle. Vi skal ha flere politifolk. Ja, vi skal ta tryggheten tilbake. Det er ikke trygghet å la kriminelle gjenger ha en frihavn i Norge samtidig som nabolandene våre strammer inn. Det må være politikernes rolle å prioritere det som faktisk betyr noe for folk. Derfor vil vi prioritere kjerneoppgavene, samtidig som vi lar folk få beholde mer av egne penger, bl.a. gjennom å halvere matmomsen, kutte drivstoffavgiftene og senke skattene for alle.

Det er ikke bærekraftig at Norge bruker mer penger enn nesten alle andre land per innbygger, at vi har et av de høyeste skattenivåene blant sammenlignbare land, uten at vi får vesentlig bedre tjenester tilbake. Samtidig bruker regjeringen stadig mer penger på bistand og symbolske klimaprojekt. Helse Møre og Romsdal må

ifølge NRK alene nå kutte 410 mill. kr for å få budsjettet i balanse. Dette helseforetaket er ikke alene.

Antallet eldre øker sterkt, men utbyggingen av omsorgsboliger står nærmest på stedet hvil. Fremskrittspartiet vil derfor styrke sykehusøkonomien, bygge flere omsorgsboliger og bruke pengene på pasientbehandling istedenfor økende byråkrati og rente til staten. Samtidig må vi erkjenne at penger ikke løser alt; ofte handler det om å gjøre ting på en annen måte. Derfor vil vi legge ned de regionale helseforetakene, for å prioritere pasientene istedenfor byråkratiet, og derfor vil vi ha nivåtilpasset opplæring i skolen, slik at alle elever får en mulighet til å bli den beste versjonen av seg selv.

Vi vil legge til rette for at private og offentlige kan utfylle hverandre på en god måte. Samarbeid med private aktører vil bidra til bedre tjenester for skattebetalerne. Det er tydeligvis viktigere for Arbeiderpartiet og Støre å la folk stå i ulike offentlige køer enn å slippe til alle gode krefter. Vi mener at vi må sette tjenestekvalitet foran ideologi og gi folk tryggheten og friheten tilbake.

I bistandspolitikken og klimapolitikken hører vi stadig regjeringen skryte av at de har gitt en milliard her og en milliard der, men når det gjelder resultatene, er det helt stille. Når pengene sitter så løst, virker det som om det ikke er resultatene som er viktige, men hvor mye penger som gis – og enda verre kan det bli. Arbeiderpartiet, Høyre og Venstre har vedtatt et klimaforlik de ikke engang vil fortelle oss hva vil koste, men som helt garantert vil ramme folks lommebøker og bedrifters økonomi hardt. Dette er rett og slett ikke bærekraftig.

Vi vet hva som er problemene, og hva som trengs for å løse dem. Vi trenger ikke flere planer, men vi trenger handling. Fremskrittspartiet mener at det er nok prat fra Støre-regjeringen nå. Dette er forskjellen på Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet: Arbeiderpartiet lover og snakker om trygghet, mens Fremskrittspartiet har løsningene som kan levere det.

Presidenten [10:59:54]: Det vert replikkordskifte.

Trond Giske (A) [11:01:17]: Arbeiderpartiet er stolt av Norge, og av at det er et av verdens beste land å bo i. Noe av det som gjør oss stolte, er at vi har en skole som gir alle unger en likeverdig sjanse i livet. Om man har vokst opp i et hjem med sykdom, fattigdom eller omsorgssvikt, skal man vite at man kommer til den samme skolen som legedatteren eller direktørsønnen. Her møtes muslimer og kristne, fattige og rike, de som er skoleflinke, og de som er bedre i det praktiske. Vi skaper et fellesskap som gjør at når vi reiser ut og møter andre, sier vi: Dette er unikt i verden.

I FrPs program – og vi kan løfte blikket når vi snakker om en plan for Norge – står det i første setning om skolegang at FrP er mot enhetsskolen, mot den skolen

som har gitt alle en sjanse. Man ønsker mer privatisering; man ønsker å vri pengene til privatskolene og sørge for at ungenes skolegang er avhengig av foreldres valg og om man kommer inn på den rette skolen.

Hva er årsaken til at FrPs plan for Norge er å bygge ned noe av det fineste og stolteste ved det norske samfunnet?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:02:26]: Fremskrittspartiet mener at vi skal ha muligheter for valgfrihet. Vi mener at privatskoler ikke er en fare for det offentlige systemet, men det er et supplement, og det må være helt opp til foreldrene og elevene selv å velge om de ønsker å gå der.

I dag er det jo den offentlige skolen som svikter elevene. Dessverre viser tall at de som i størst grad blir sviktet, er de som kommer fra hjem uten foreldre som kan sette seg ned og lese med barna og følge dem opp. Det er en katastrofe, etter mitt syn, at så mange unger går ut av skolen uten å kunne lese og skrive. Det er en katastrofe at så mange unger detter ut av utdanningen. Det er en katastrofe at vi som samfunn ikke greier å gi alle våre barn selvtilitt og mulighet til å lykkes i livet.

Den offentlige skolen svikter. Det er derfor vi ønsker reformer i skolen. Vi vil sørge for en mer individtilpasset opplæring, slik at alle kan bli den beste versjonen av seg selv.

Trond Giske (A) [11:03:29]: Jeg takker for svaret og håper at Listhaug kan vise til ett eneste land i verden som har lyktes bedre gjennom en privatiseringsmodell med å gi alle unger en likeverdig sjanse.

Det er imidlertid ikke bare barna FrP er kritisk til. Det viktigste med planen for Norge er jo at vi viser det vi gjør når vi sitter i regjering. De åtte årene FrP satt i regjering, og de fleste av dem med finansministeren, opplevde også de eldre svekkede forhold. Pensjonistene i Norge var fattigere etter åtte år med FrP i regjering, og ikke bare som støtteparti, men som styrende for den økonomiske politikken. Først da FrP var ute av regjering, stemte de for Arbeiderpartiets forslag som sikrer at pensjonistene alltid får økt kjøpekraft når lønnstakerne får økt kjøpekraft.

Er Sylvi Listhaug enig i at det er bedre for pensjonistene i Norge at FrP er ute av regjering, og at planen for Norge også må trygge de eldres økonomi med gode pensjoner?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:04:31]: Først vil jeg si at det finnes veldig mange vi kan vise til som har et bedre skolesystem enn Norge. Finland er et veldig godt eksempel på det. De har en veldig god offentlig skole som lykkes bedre. Sverige har også resultater som i hvert fall er på nivå med vårt skolesystem, kanskje bedre.

Når det gjelder pensjonister, er det jo sånn at under Arbeiderpartiets styre de siste årene har alle fått dårligere råd. Det vi ser, er at stadig flere har slitt med økonomien. Frelsesarmeens fattigdomsbarometer før jul viste at én av fire barnefamilier var bekymret for økonomien og for om det hadde råd til å feire jul. Pensjonistene er også i samme situasjon, for selv om det har vært økninger i pensjonene, har også utgiftene deres også i denne perioden oversteget de ekstraintektene de har hatt.

Det Fremskrittspartiet sørget for da vi satt i regjering, var å lukke noe av det gapet som er, bl.a. ranet av gifte og samboende pensjonister. Vi sørget for å øke pensjonen til minstepensjonistene. Vår kamp for pensjonistene kommer til å fortsette. Det var også derfor vi ikke var med på pensjonsreformen, for det var å ta rettigheter fra dem som har jobbet og stått på.

Tage Pettersen (H) [11:05:54]: Regjeringen Støre er ansvarlig for et historisk skattesjokk til næringslivet. I en tid da politikken nettopp skulle ha gitt trygghet, valgte de å skape politisk risiko. Konsekvensen er at investeringer, kapital og talent flytter ut av Norge, og gründere velger seg andre land. Næringslivet har oppfordret oss politikere til en enighet som kan stå seg over tid. Regjeringen har invitert til en skattekommisjon, og her har alle utenom Fremskrittspartiet sagt ja til å bidra.

Mandatet er å få til et konkurransedyktig skattenivå for norsk næringsliv og bidra til skattelettelser. Ingen, heller ikke Høyre, har bundet seg til det kommisjonen vil foreslå, men åtte av ni partier er villige til å gjøre et forsøk for å se om vi kan finne løsninger.

Ingen skal betvile at Høyre og Fremskrittspartiet deler motstanden mot slagord og heller ønsker handlekraft, og da blir spørsmålet: Hvorfor har Fremskrittspartiet meldt seg ut før arbeidet i det hele tatt har startet?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:06:54]: Vi har vært veldig tydelige på at vi ønsker å sette oss ned og finne løsninger, men vi trenger ikke en skattekommisjon for det. Jeg er helt enig med Erna Solberg, som bl.a. i valgkampen var tydelig på at vi kan sette oss ned i Stortinget når som helst og forhandle om skatt.

Vi er opptatt av ikke å kaste blå i øynene på folk. Vi har ingen tro på at Rødt, SV, MDG og Fremskrittspartiet i en skattekommisjon skal kunne komme fram til noe vi er enige om i stort.

For vårt parti, som er tuftet på og ble startet for å sørge for lavere skatter og avgifter, er det også vanskelig å være med i en kommisjon som ikke har det som utgangspunkt og målsetting. Derfor valgte vi å takke nei til det.

Skattekommisjonen får jobbe og komme fram til det de gjør. Den dagen regjeringen kommer med en stortingsmelding til Stortinget, sitter vi klare. Får vi til la-

vere skatter og avgifter for både bedrifter og folk, er vi definitivt positive til å finne løsninger.

Marian Hussein (SV) [11:08:12]: Det er sjelden jeg er enig med representanten Listhaug, men jeg er enig med henne i at eldre minstepensjonister skal få økt økonomisk handlingsrom. Samtidig etterlyser representanten politikere som er handlekraftige og leverer når de er på vakt. Her i byen er FrP i en avgjørende situasjon for å sikre Venstre og Høyre i byrådet flertall, men istedenfor å bruke sin makt til faktisk å gi de eldre bedre økonomisk handlingsrom, avviker nå dette byrådet den kommunale bostøtten, noe som gjør at Inger Karin Amundsen, som jeg traff i bydel Gamle Oslo før jul, brukte tiden før jul til å grue seg til det nye året. Hun skulle miste bostøtten, for den skulle ikke eldre som bor i Omsorg+bolig, få lenger.

Mitt spørsmål til representanten er: Hvorfor svikter FrP når de faktisk har makt?

Sylvi Listhaug (FrP) [11:09:29]: Nå er dette et spørsmål som bør stilles til våre representanter i Oslo bystyre, og jeg er sikker på at de kan svare godt på det.

Når det er snakk om hvilke leveranser man har når man har makt, tenker jeg at representanten Hussein bør se seg i speilet. For det første registrerte ikke jeg at SV prøvde å øke bevilgningene til minstepensjonistene i budsjettforhandlingene. Jeg har også registrert at representanten Hussein er veldig aktiv i sin jobb for å sikre et bedre sykehustilbud, og at representanten er bekymret for nedleggelse og kutt som nå skjer over det ganske land, men jeg registrerer at det i budsjettforhandlingene skjer svært lite knyttet til det i hvilke bevilgninger og prioriteringer SV gjør. SV står nå fullt og helt ansvarlig for alle de kuttene som kommer til å skje på norske sykehus rundt omkring, og alle de kuttene som kommer til å skje i norske kommuner, i eldreomsorgen og i andre tjenester, så jeg vil anbefale å feie for egen dør først.

Geir Pollestad (Sp) [11:10:49]: Me har denne debatten i ei verd som er vorten farlegare. Senterpartiet meiner at me i ein slik situasjon må gjera det me kan for å byggja opp vår nasjonale matberedskap og sikra at me får auka norsk matproduksjon.

Når ein ser på Framstegspartiets politikk, handlar han om å kutta hundretusenvis av kroner i statleg støtte til landets matprodusentar – mest til dei som produserer mest. I tillegg vil Framstegspartiet kutta grensevernet for norsk mat. Det vil gjera at matprodusentane våre får dårlegare betalt. I sum vil dette svekkja den norske matberedskapen.

Eg nærmast berre lurar på kvifor Framstegspartiet synest det er ein god idé å byggja norsk matberedskap på auka import av mat.

Sylvi Listhaug (FrP) [11:11:50]: Nå er det sånn at Senterpartiet har sittet med makten og en hånd på rattet i snart fem år. Ser vi på utviklingen her, ser vi at stadig flere bruk legges ned. Vi ser at dette skjer til tross for at det vel har vært nesten en dobling av tilskuddene til landbruket.

Det Fremskrittspartiet tar til orde for, er – ja – å kutte overføringer via jordbruksavtalen, men vi ønsker å ta de tilskuddene som ikke kommer til bonden. Her bevilges det masse penger til ulike klimatiltak, ulike prosjekter og andre ulike ting, og pengene tilfaller ikke bonden. Etter Fremskrittspartiets syn må disse pengene prioriteres mye tøffere. For øvrig er dette en avtale som ikke fungerer godt i det hele tatt, og som vi burde sett på i sin helhet. Det viser også de resultatene dette gir.

Presidenten [11:12:44]: Replikordskiftet er omme.

Ine Eriksen Søreide (H) [11:13:11]: La meg begynne med å takke statsministeren for redegjørelsen og også ønske godt nytt år til alle representanter og medlemmer av regjeringa.

2026 har dessverre startet på en måte som understreker det dype geopolitiske og sikkerhetspolitiske alvoret vi står i. Hvem hadde ventet at vi de første dagene i det nye året skulle se at Nicolás Maduro, Venezuelas diktator, som er ansvarlig for grove brudd på menneskerettighetene og en humanitær og politisk krise som har drevet 8 millioner mennesker på flukt, skulle bli tatt ut av landet i en amerikansk militæroperasjon? Det er ingen grunn til å ha sympati med hans regime, men aksjonen var i strid med folkeretten.

De neste dagene av 2026 har vi med stort alvor måttet understreke tydelig at Grønland er en del av Kongeriket Danmark, at Grønland verken kan tas eller kjøpes, og at Norge stiller seg fullt og helt bak våre danske venner og allierte.

Selv om oppmerksomheten lett trekkes mot det siste i nyhetsbildet, er stadig det viktigste det som skjer på bakken i Ukraina, hvor kampen for vår egen og Europas sikkerhet utkjempes hver dag. I dag våknet vi til nyheten om at nesten 5 millioner ukrainere er strømløse i 20 minusgrader, etter nok et målrettet russisk angrep på kritisk infrastruktur.

Selv om det nå pågår samtaler om en mulig fredsavtale, og det er viktig at Norge fortsetter å være med i de samtalerne, er det avgjørende at en eventuell avtale inneholder klare og robuste sikkerhetsgarantier som forhindrer Russland fra å gjøre det de historisk har gjort: bryte avtaler og angripe igjen. Det er grunn til å minne om det Etterretningstjenesten skrev om krigen i Ukraina i sin åpne trusselvurdering for 2025:

«En avslutning av krigen på russiske premisser vil styrke Moskvass tro på militærmakt som uten-

rikspolitisk virkemiddel, og Russland vil kunne gjenoppbygge og anvende landets militærmakt andre steder.»

Felles for det vi har sett i begynnelsen av dette året, er at de internasjonale kjørereglene vi har i fellesskap, settes til side og brytes. Flere store land snakker igjen åpent om at de har rett til interessesfærer og innflytelsesfærer, begreper som var forvist til historiens skrap- haug, og makt settes tydelig foran rett.

I denne tida og med dette alvoret er det to ting som blir viktige. Det første er at Norge trenger gode venner, vi trenger trygge allierte, og vi trenger å bygge alliansene våre sterke. Det betyr at vi fortsatt skal styrke og ta vare på NATO og det transatlantiske samarbeidet med USA, fordi vi har felles sikkerhetspolitiske interesser, særlig i nord. NATO er ryggraden i vår sikkerhet. Samtidig betyr det stadig mer omfattende samarbeidet i EU – om sikkerhet, om trygghet og beredskap i stort, om økonomi, konkurransekraft, klima og migrasjon – mer og mer også for oss. Derfor blir konsekvensen av utenforskapet vårt større, og det blir mer krevende å ivareta norske interesser – ikke fordi EU vil være vanskelige, men fordi de utvikler samarbeidet for å ivareta interessene til dem som har valgt å være med, ikke til oss som har valgt å stå utenfor. Vi må ta veldig godt vare på EØS-avtalen, men Norges økonomi og sikkerhet vil være aller best tjent med å være fullt medlem av EU.

Det andre er at selv om verden rundt oss endrer seg, er det veldig mye vi kan gjøre hjemme. I et så urolig og uoversiktlig landskap som nå, har politikken én avgjørende oppgave: uro ute må møtes med politikk som gir ro og forutsigbarhet hjemme. Når verden preges av krig, proteksjonisme og økonomisk nasjonalisme, er en liten, internasjonal økonomi som vår, veldig sårbar.

Norge er ikke bare en kork i havet. Tida vi lever i, formes også av oss. Politiske valg betyr noe. Vi må og vi kan selv gjøre mye for å bli sterkere, tryggere og bygge videre på det velferdssamfunnet som gir like muligheter for alle. Vi må være åpne for at det vi har gjort fram til nå, kanskje ikke holder eller er riktig løsning når vi skal løfte Norge videre de neste tiårene.

Svein Tore Holsether, NHO-presidenten, sa under åpningen av årskonferansen i går at vi må hevde oss mer, strekke oss lenger. Jeg vil legge til: lenger enn denne planen for Norge legger til grunn. Påminnelsene om at det påligger oss her i denne salen et tungt ansvar, er mange. Veldig mye er bra og går bra i Norge. Vi har store muligheter og et godt utgangspunkt. Vi har kompetanse, kapital, store naturressurser, et organisert arbeidsliv, en vel fungerende rettsstat og et velutviklet velferdssamfunn. Samtidig opplever vi utfordringer, og vi opplever at den norske modellen er under press.

Norge må omstilles. Om noen få år vil utgiftene på statsbudsjettet vokse raskere enn inntektene, og gapet kommer til å øke betydelig utover 2030- og 2040-tallet. Derfor må vi øke vekstevnen og konkurransekraften i norsk økonomi. Vi må reformere offentlig sektor, redusere unødvendig byråkrati og bremse den offentlige utgiftsveksten.

Påminnelsene om utfordringene er mange, men påminnelsene om hva som er mulig å få til, er flere. Politiske valg og beslutninger betyr noe. For hvert barn i skolen som endelig knekker lesekoden, eller som plutselig opplever at man har sittet og regnet matteoppgaver i en halvtime uten å tenke over det, vet vi at det er mulig å gjøre noe med at titusenvis av barn går ut av skolen hvert år uten å kunne lese og skrive ordentlig.

For hver eneste person som har tatt steget fra utenfor til innenfor arbeidslivet, kanskje gjennom en midlertidig stilling, vet vi at det er mulig å gjøre noe med at 700 000 mennesker i Norge står utenfor jobb eller utdanning. Det er én av fem. De aller fleste kan og vil bidra med noe. Det er Norges store ubrukte menneskelige reserver vi snakker om. Systemet må ikke låse folk inne i varig lavinntekt eller først og fremst finne ut av hva det er man ikke kan gjøre.

Å møte gründere og arbeidsjern i små og store bedrifter er alltid gøy. De krummer nakken, de satser, tross både uforutsigbarhet, ugunstig skatt og krevende rammebetingelser. Et sterkt og verdiskapende næringsliv er ryggraden i et bærekraftig velferdssamfunn. Norge trenger store omstillinger hvis vi framover skal få oppleve den samme velstanden, tryggheten og velferden som nå. Da trengs det flere og større tiltak enn det Støre-regjeringens plan for Norge legger opp til. Vi må komme oss videre fra luftige ambisjoner til tydelig politikk og politisk retning.

Gjør ikke vi omstillingene nå, blir vi dårligere rustet for framtida, og endringene blir mye mer omfattende. Fortsatt har vi muligheten til å forandre for å kunne ta vare på det beste. For å få til det, må vi prioritere – ikke på den måten norske politikere har kunnet unne seg i lang tid, ved å fordele vekst uten egentlig å måtte kutte. Vi må være ærlige om at når noe skal prioriteres, blir det mindre til andre gode formål. Når alle partiene på Stortinget har samlet seg om forsvarsforliket, innebærer det en stor, langsiktig økonomisk forpliktelse som kommer til å fortrenge andre gode formål. Det må vi tørre å si. Vi prioriterer sikkerheten og tryggheten vår foran mange andre ting.

Høyre prioriterer også jobbskattefradrag for alle i jobb. Det styrker både privatøkonomien og arbeidslinja. Vi prioriterer tiltak for å løse realfagskrisen i Norge. Det er viktig for mestring og læring, men det er også et av de

viktigste elementene i kompetansearbeidsplassene for framtida.

Vi prioriterer lavere skatt til norskeide bedrifter nå, heller enn å vente på resultatene av skattekommissjonen. Høyre har sagt klart både før og etter valget at vi ønsker å bruke mindre penger på bl.a. subsidier, landbruk og byråkrati enn det Støre-regjeringa foreslår.

Man kan hevde at det er bedre med en plan enn ikke å ha en plan, men Støre-regjeringas plan for Norge kan oppsummeres med at de vil prioritere å fortsette i omtrent samme bane som før. Der kommer Høyre i stedet framover til å ta jobben med å omstille og trygge Norge.

Norge har alle forutsetninger for å strekke seg lenger og løfte ambisjonene.

Presidenten [11:22:45]: Det vert replikkordskifte.

Tuva Moflag (A) [11:22:56]: Trygghet i verden og trygghet i Norge starter i det små. Det starter med tillit og gode lokalsamfunn. Da jeg ble lokalpolitiker og gikk på mitt første medlemsmøte i Arbeiderpartiet for 15 år siden, handlet det om oppvekst, det handlet om unger, og det handlet om skole og bemanning i barnehagene. Nå, femten år senere med fire barn i alderen elleve til sytten år, føles det litt som om de ungene har vokst opp i et stort eksperiment. Vi har puttett skjermen inn i skolene, vi har gjort skolen mindre praktisk, ungene våre bruker tid på en smarttelefon, og vi ser at skoleresultatene går nedover.

Jeg ser at Høyre skal diskutere også skolepolitikk på sitt ekstraordinære landsmøte, og jeg synes det ser ut som om Høyres plan for skolepolitikken egentlig er den planen Arbeiderpartiet allerede har lagt fram. Kan det være at Høyre har blitt litt inspirert av det som står i planen for Norge?

Ine Eriksen Søreide (H) [11:24:00]: Representanten Moflag har helt rett i at det er usedvanlig viktig hvordan vi innretter skolen, for det handler både om mestring og om det å bygge samfunnet for framtida. Det Høyre foreslår, og det vi diskuterer, tar absolutt ingen inspirasjon fra Arbeiderpartiets skole. Der Arbeiderpartiet fokuserer mest på skolefritid, fokuserer vi på skoletid. Vi fokuserer på innholdet, på lærerkompetanse, på det å bygge laget rundt læreren og det å løse realfagskrisen vi har i norsk skole. Ingenting av dette er mulig hvis kommunene skal fortsette å ha en av de dårligste økonomiene på 40 år, der flere kommuner nå er på ROBEK-listen, og der det faktisk er vanskeligere for kommunene å levere de grunnleggende tjenestene – som en god skole til barn og unge.

Tuva Moflag (A) [11:24:52]: Vi leverte jo nå et historisk godt budsjett for kommunene for 2026. Faktisk

gjorde vi gjennom både budsjettframlegget og budsjettforliket at kommunene får over 8 mrd. kr mer, i tillegg til at vi reduserer styringstrykket for kommunene. En av de tingene som er veldig konkret i planen for Norge – og det er ikke bare én ting; det er mye konkret i denne planen – og som vi skal følge opp, er kommunekommisjonen. Den kommer med sine første anbefalinger i morgen. Det handler om å følge opp det parlamentarisk leder Tonje Brenna sa, at det ikke bare handler om penger. Det handler også om å redusere styringstrykket, og noe av det vi står foran her, kommer ikke til å være kjempepopulært. Vi i denne salen må tørre å stå i noe av det som er litt ubehagelig hvis vi skal gi kommunene mer handlingsrom.

Er Høyre villig til å være med på denne jobben, eller skal de ta omkamper når kommunekommisjonen legger fram sine anbefalinger i morgen?

Ine Eriksen Søreide (H) [11:25:53]: Som representanten Moflag jo kjenner godt til, står det i alle fall ikke på Høyre når det gjelder å ta modige valg om både kommunestruktur og nødvendige reformer. Vi har jo gjennomført en kommunereform, og vi har også lagt ned fylkeskommuner. Det eneste Arbeiderpartiet har bidratt med i den sammenheng, er å gjenopprette de fylkeskommunene som er lagt ned, og bruke 1 mrd. kr på det.

Hvis kommunekommisjonen kommer med gode forslag som vil både gjøre styringstrykket mindre og sette kommunene bedre i stand til å kunne oppfylle sine forpliktelser om det å tilby velferd til innbyggerne, er vi selvfølgelig de første som skal se på de forslagene, og også tørre å være med på det som er upopulært. Jeg er noe mer i tvil om Arbeiderpartiet tør å stå i de diskusjonene som kommer – det er i hvert fall ganske lite i både planen for Norge og de siste fire årene som tyder på det.

Tor Mikkel Wara (FrP) [11:26:57]: I Regjeringens plan for Norge står det at klimamålene skal nås. Disse klimamålene er sikret med Høyres støtte og ble økt i fjor. Det er mål vi ikke aner kostnadene av, og uansett hvor mye vi spør, får vi aldri svar på hvor mye dette skal koste. Vi ligger overhodet ikke an til å nå de gamle målene, men de nye målene for Norge er satt til å være minst 70 pst. reduksjon innen 2035. Det interessante er at EU har vedtatt at deres mål skal være minst 66,25 pst. innen 2035. Norge har altså lagt seg på en annen linje enn EU og påfører norsk næringsliv høyere kostnader.

Mitt spørsmål til representanten er: Mener representanten nå at det fortsatt er realistisk å nå det klimamålet, eller var det en tabbe å vedta et mål som er over EUs mål?

Ine Eriksen Søreide (H) [11:27:58]: Jeg er helt enig med representanten Wara i at vi skal ha realistiske og

gjennomførbare klimamål. Forutsetningen for oss da vi gikk inn i klimaforliket, var at vi ikke skulle ha mål som skilte seg fra EUs mål, dvs. var høyere enn EUs mål, for det vil selvfølgelig føre til at norske bedrifter og norsk næringsliv får dårligere konkurransevilkår. Regjeringa valgte likevel, uten å ta det gjennom Stortinget, å levere inn klimamålene tre måneder før fristen. Det var altså klimamål som viser seg å være høyere enn det EU har fastsatt, og det betyr at regjeringa nå må rydde opp i dette. Da har kravet fra Høyres side vært at vi må kjøpe klimakvoter i FN-systemet for å kompensere for det som er imellom, for det er veldig ugunstig dersom vi kommer i den situasjonen vi nå er i ferd med å komme i, der vi har høyere klimamål enn EU, og at norsk næringsliv kommer til å få en konkurranseulemppe som følge av det.

Tor Mikkel Wara (FrP) [11:28:52]: Jeg er veldig glad for at representanten innrømmer at det norske klimamålet er en konkurranseulemppe for norsk næringsliv. Den avtalen Høyre inngikk med Arbeiderpartiet i vår, inneholdt også en regel om at man ikke skulle kjøpe FN-kvoter. I så måte forstår jeg det slik at Høyre nå går bort fra den avtalen og bryter den.

Det gjenstår uansett et spørsmål. Helt uavhengig av hva EU gjør, må jo Høyre ha en mening om hvorvidt dette er et realistisk mål, for det kan jo ikke være sånn at man mener man skal støtte EU helt uavhengig av om det er realistisk. EU har redusert klimautslippene betydelig mer enn det Norge har klart på de 35 årene vi har holdt på, så fortsatt gjenstår mitt spørsmål til representanten Søreide: Mener hun det er realistisk å kutte med 70 pst. innen 2035?

Ine Eriksen Søreide (H) [11:29:55]: Her tror jeg vi må rydde litt i begrepsbruken. Vi var med på klimaforliket under de forutsetningen jeg nevnte – at vi skulle legge oss på den samme linjen som EU. Når den forutsetningen ble brutt fra regjeringas side, endrer det forutsetningene for klimaforliket. Nettopp derfor sier vi at vårt krav i de rundene nå blir at vi skal kunne kjøpe FN-klimakvoter for å kompensere for det som ligger imellom.

Spørsmålet om konkurranseulemppe er interessant. Hele poenget med felles EU-regler, både når det gjelder klimamål, og for så vidt når det gjelder andre områder, er jo at ikke norske bedrifter og norsk næringsliv skal stilles i en annen situasjon enn det man gjør i EU. Det er hele grunntanken med det indre markedet – vi har de samme standardene, vi har de samme reglene, det samme regelverket – og det er nettopp derfor det er så viktig å ta inn direktiver som vedtas i EU, som har betydning for gjennomføring av EØS-avtalen, og som skal sørge for at norske bedrifter ikke stilles i en dårligere situasjon enn sine europeiske konkurrenter.

Morten Stordalen hadde her overtatt presidentplassen.

Marthe Hammer (SV) [11:31:10]: På årskonferansen til NHO i går viste James Robinson, nobelprisvinneren i økonomi, eit bilde av det ypparste det norske samfunnet har å by på, nemleg ein kafé med barnevogner med sovande babyar utanfor. Det er ikkje berre eit bevis på tryggleik, men ikkje minst eit bevis på eit samfunn med svært høg grad av tillit, og dette var i eit innlegg om konkurransekraft og global makt. Det gode norske samfunnet, det produktive næringslivet vårt, det inkluderande arbeidslivet vårt og samfunnsinstitusjonane våre er ufråvikeleg knytte til graden av tillit, og undersøking på undersøking viser at det viktigaste for å sikre høg grad av tillit, er små økonomiske forskjellar. Små økonomiske forskjellar får ein gjennom eit meir omfordelende, rettferdig og effektivt skattesystem.

Da er mitt spørsmål til Høgre, når dei i sin plan, i sitt alternative statsbudsjett og i sitt program prioriterer omfattande skattelettar: Kvifor meiner Høgre at det er skattelettar til dei aller rikaste som er det som sikrar eit av våre viktigaste fortrinn i Noreg, nemleg høg tillit?

Ine Eriksen Søreide (H) [11:32:14]: Vårt alternative budsjett er en fantastisk miks av både personskattelettelser til dem med lav inntekt og lettelser i formuesbeskatningen for norskeide bedrifter, som skal føre til at de både kan drive videre og kan ansette flere. Det betyr også at den viktigste fattigdomsfellen vi har i Norge, nemlig at man er utenfor arbeid, kan bli mindre.

Det er utrolig viktig at vi i den situasjonen vi står i nå, legger til rette for at næringslivet kan skape trygge jobber for mennesker. Det er utrolig viktig at vi innser at det å beholde mer av egen inntekt også er velferd. Det er ikke sånn at penger må gjennom staten for å bli velferd. At man f.eks. ikke betaler skatt hvis man tjener under 150 000 kr, som er vårt forslag, og at man får et jobbskattefradrag på 1 000 kr i måneden, for dem som er i jobb – det er velferd, og det bidrar også til å gjøre forskjellene mindre.

Presidenten [11:33:08]: Replikordskiftet er over.

Kirsti Bergstø (SV) [11:33:28]: Jeg vil starte med å ønske alle et riktig godt nytt år. En god start på det nye året er å diskutere en plan for Norge. Regjeringens plan for Norge snakker varmt om trygghet for fremtiden. Det er viktig, særlig i en tid som er så urolig som den vi lever i nå, og som gjør at mange kjenner på en ny type utrygghet. Det gjelder både uro ute i verden og også uro for økende forskjeller, for klimaendringer og for om man skal klare å få økonomien i hverdagen til å gå opp. I regjeringens plan står det at planen skal bygge på styr-

ken i de små forskjellene, den høye tilliten og de sterke fellesskapene som kjennetegner Norge. Det er veldig fine ord. Utfordringen er bare om de stemmer helt med virkeligheten vi har rundt oss, og som mennesker opplever.

Forskjellene i Norge er mye større enn den offentlige debatten gjerne gjenspeiler, og de er langt større enn det vi liker å tro. Sannheten er at de ikke har vært større i Norge på over 100 år. Når gapet i et samfunn øker, mellom dem som har mest, og dem som har minst, gjør det noe med samfunnet, med limet, med måten vi ser på hverandre og på oss selv. Et samfunn med små forskjeller er et bedre samfunn for absolutt alle. Det er bedre å bo i, det er bedre å drive bedrift i, det er bedre for folkehelsen, det er bedre for å få ned kriminaliteten, og det er bra for tilliten.

SVs røtter er godt plantet i arbeiderbevegelsen. Vår bevegelse har sammen klart det historiske det er å bygge samfunn med sterke fellesskap, med velferd, med sterke fagforeninger og med små forskjeller, men å holde forskjellene nede krever en aktiv politikk og også å drive tilbake høyrepolitikk.

Vi vet at det er mye som går i arv. Milliarder går i arv – noen av landets aller rikeste er arvinger – men også mangel på et trygt sted å bo, på god helse og på økonomisk romslighet går i arv. Vi vet at det går veldig godt i Norge, men det går ikke godt for alle. Små forskjeller krever en aktiv og omfordelende økonomisk politikk. Jeg er glad for at regjeringen vil gjøre det mer lønnsomt å være organisert, men en god del mennesker er avhengig av politikken for å få endene til å møtes. Det gjelder uføre, og det gjelder eldre som sliter økonomisk. Det er derfor SV har prioritert å gjøre noe med forskjellene i alle budsjettene vi har forhandlet fram. Vi vet at barne-trygden er en omfordelende støtte. Vi har økt i ytelsene til uføre, til enslige minstepensjonister, til studenter og til mennesker som må leve av sosialhjelp.

Vi har drevet fram velferdsreformer for å bedre økonomien til folk, gjennom gratis tid på SFO og starten på en tannhelsereform. Vi ser at planen som i dag diskuteres, ikke er nok i seg selv. Det trengs et rød-grønt flertall som er utålmodig, for å få ned forskjellene, styrke fellesskapene og sikre en politikk for omfordeling.

Dette gjelder også politikken for klimaet, for vi trenger ikke bare omfordeling, vi trenger også en grønn og rettferdig omstilling. Derfor er det nedslående å se at det er kjøp av klimavoter som er løsningen for å nå klimamålene. Det er jo å investere i andre lands omstilling, ofte i direkte konkurranse med vår egen. Skal vi styrke industrien vår, sikre arbeidsplasser i Norge og klare å styrke konkurransekraften, er det viktig at vi investerer i utslippskutt i egen industri, og på den måten kan sikre arbeidsplasser og at det fremdeles er industri i eget land.

Regjeringen har kuttet mer utslipp på fire år enn de blå gjorde på åtte. Det er fordi vi har prioritert det i budsjettforhandlingene og fått på plass grep som faktisk kutter utslipp, som sikrer arbeidsplasser, og som tar vare på natur. Jeg ser at den drivkraften må vi fortsette å holde på.

Presidenten [11:38:31]: Det blir replikkordskifte.

Frode Jacobsen (A) [11:38:45]: Jeg er enig med SV-lederen i at det er en god start på året å diskutere en god plan for Norge. Planen for Norge er å gi et bedre Norge og en bedre verden, og jeg tolker SV-ledernes innlegg dit hen at hun også er med på den retningen. Jeg er i likhet med Bergstø glad for det Arbeiderpartiet, SV og resten av stortingsflertallet vi sammen laget budsjettet med, får til sammen.

Det å stå opp for norsk næringsliv og norske arbeidstakere er viktig. En del av planen for Norge handler om EØS-avtalen og å bygge opp under den. Jeg er glad for at SV ikke lenger vil reforhandle EØS-avtalen, at det er en dårlig idé, men i planen for Norge er et av punktene at regjeringen i 2026 vil prioritere «regelbasert handel og markedsadgang» med våre handelspartnere i EU. Kan vi regne med at SV er veldig positivt begeistret for også den retningen i planen for Norge?

Kirsti Bergstø (SV) [11:39:50]: SV er klar for å gi planen en tydelig retning og bidra til det for å gjøre noe med de store utfordringene i samfunnet, både forskjeller, miljø og også for å sikre at vi har et næringsliv og et arbeidsliv som står seg for framtiden. I en urolig tid innebærer det å sikre markedsadgang og sørge for at industrien vår har rammebetingelser som står seg, og som kan møte det vi ser er en ny beskyttelse fra EU. Grunnen til at SV har sagt at vi ikke ser at det er tid for å reforhandle EØS-avtalen nå, er at vi trenger trygghet og forutsigbarhet. Vi må også våge å bruke det handlingsrommet vi har, og som er ganske umøblert i dag, for å kunne sikre at vi ikke gir opp egen suverenitet og faktisk kan styre politikken selv.

Erlend Wiborg (FrP) [11:41:00]: Norge har de ti siste årene tatt imot 125 000 på familiegjenforening utenfor Europa. Det er flere enn det bor i Drammen, og tallet er langt høyere enn i våre naboland, f.eks. Danmark. Vi i Fremskrittspartiet har et forslag om å stramme inn sånn at det kun skal gjelde egen ektefelle og barn under 15 år, pluss at vi krever at man skal ha plettfri vandrel, være godt integrert, kunne språket og være selvforsørgende gjennom egen arbeidsinntekt. Det er et forslag Sosialistisk Venstreparti og resten av Stortinget har stemt imot.

I SVs partiprogram kan vi lese at SV ønsker å gå i motsatt retning. De ønsker å gjøre det enklere å få fami-

liegjenforening og utvide dette til å gjelde flere familie-medlemmer. Mitt spørsmål er: Vi har allerede hentet ca. 126 000 familieinnvandrere de siste ti årene. Hvor mange mener SV det er forsvarlig å ta imot, og hvilke nye grupper familiemedlemmer er det SV nå vil åpne opp for skal kunne få familiegjenforening i forhandlinger med Arbeiderparti-regjeringen?

Kirsti Bergstø (SV) [11:42:06]: Jeg trodde at Fremskrittspartiet var et parti som var opptatt av familien. Jeg trodde Fremskrittspartiet var et parti som var opptatt av at familier skulle kunne være sammen, at mammaer og pappaer skal kunne være sammen med sine barn, og at man skal kunne ta vare på sine eldre når de ikke lenger kan klare seg selv. Jeg registrerer ut fra innlegget til representanten Wiborg at det nok ikke er sånn, at det å verne om familien eller sette familien først visstnok ikke er det viktigste for FrP. SV ønsker at man skal ha en flyktning- og asylpolitikk og en innvandringspolitikk som er forutsigbar, og som gjør at mennesker kan være trygge – og trygge på at rettigheter blir ivaretatt. Jeg synes det er ganske oppsiktsvekkende når barn skal kastes ut av landet vårt på grunn av feil foreldrene har gjort. Det er en arvesynd jeg vil ta avstand fra.

Erlend Wiborg (FrP) [11:43:10]: Representanten svarte ikke på hvilke nye grupper Sosialistisk Venstreparti nå vil gi familiegjenforening til.

Sosialistisk Venstreparti prater ofte om rettferdighet, og vi vet at hvis man kommer som nyankommet flyktning til Norge, har vi relativt høye ytelser. Vi har det høyeste ytelsesnivået i Norden. Vi har dobbelt så høye ytelser som man får i Sverige, og Nav selv har vært ute og bekreftet at i flere tilfeller kan man få en ytelse som tilsvarer en arbeidsinntekt på over en halv million kroner. Samtidig vet vi at det er mange som har det tøft økonomisk i Norge, deriblant våre egne minstepensjonister.

Fremskrittspartiet har fremmet forslag om at Norge ikke skal ha et høyere ytelsesnivå til flyktninger enn våre naboland, og ikke høyere enn vi gir våre egne minstepensjonister. Hvorfor mener SV at minstepensjonistene skal få mindre i ytelse eller pensjon enn en nyankommet flyktning mottar?

Kirsti Bergstø (SV) [11:44:16]: Jeg registrerer Fremskrittspartiets trang til å sette grupper opp mot hverandre til stadighet. SV har som mål å ta kampen for at alle skal kunne leve et godt liv, og det er derfor vi i budsjettforhandlinger har kjempet fram 10 000 kr mer å leve av til enslige minstepensjonister, fordi vi ikke mener at eldre skal måtte leve i fattigdom. Vi mener også at mennesker som bor på mottak, skal kunne jobbe fra første dag. Det er et paradoks at man får beskjed om å

sitte inne og stirre i veggen istedenfor å bidra når man kommer til Norge. Kan man få jobbe fra første stund, får man også større mulighet til å klare seg selv økonomisk. Målet må jo være at vi ikke har ytelsene i dette landet – litt uavhengig av hvem ytelsene er for – som gjør det umulig å leve av dem, og de aller fleste som kommer, er friske mennesker som kan bidra, og som også ønsker å gjøre det.

Margret Hagerup (H) [11:45:32]: Den norske velferdsmodellen bygger på et samarbeid mellom offentlige, private og ideelle aktører, med det offentlige som en bærebjelke, men dette samarbeidet er under press.

I forrige periode fikk SV igjennom avkommersialiseringsutvalget for å utrede utfasing av kommersiell drift i skattefinansierte velferdstjenester, samtidig som private aktører i barnevernet ble satt under press. Mange kommuner fikk store utfordringer, og Riksrevisjonen peker på at redusert bruk av private aktører bidro til mangel på institusjonsplasser og brudd på bistandsplikten fordi det offentlige ikke hadde kapasitet.

Nå skriver regjeringen selv i revidert nasjonalbudsjett at «det vil også være behov for private kommersielle aktører i statlig barnevern i tiden fremover». Med SVs politikk kan innbyggerne risikere å bli prøvekaniner for et offentlig monopol. Hva synes SV om at regjeringen nå fører en politikk som ligger nærmere sentrum–høyre-aksen, og at en tar avstand fra SVs gjennomslag?

Kirsti Bergstø (SV) [11:46:32]: Jeg tror ikke det er noen grunn til å frykte et offentlig monopol, for i SV skiller vi mellom de ideelle og de kommersielle. Vi ønsker de ideelle velkommen. De er viktige bidragsyttere til velferden og supplerer den på en nødvendig måte. Samtidig mener vi det er grunnleggende feil at velferdstjenestene, som er skattefinansiert, skal være innrettet etter å sikre profitt, for det gjør noe med måten de er organisert på. Nettopp den NOU-en representanten viser til, peker på det, at målet med velferden skal være å dekke grunnleggende behov. Hvis inntjening er målet, vil det også kunne påvirke tjenestene. Derfor er det nødvendig å gjøre noe med det og også å sikre at de pengene som er satt av til velferd, faktisk i sin helhet går til velferd for å trygge de nødvendige oppgavene.

Margret Hagerup (H) [11:47:33]: Det er ingen tvil om at det er stor avstand mellom den politikken SV fører, og den verden som er på utsiden av dette huset.

Støre-regjeringen har beveget seg fra venstresidens kamp mot private aktører til å ha mer pragmatisme og realisme. Muligens har regjeringen innsett at kommunene ikke er i stand til å levere god velferd uten et samarbeid, men det har de siste årene vært en stadig dragkamp, som har resultert i at barn, familier og innbyggere

stadig blir rammet i det daglige. Det er vanskelig å se for seg hvordan en eneste kommune i Norge skal kunne sikre gode velferdstjenester dersom private og ideelle aktører stadig skal fases ut, for gode velferdstjenester forutsetter et samarbeid mellom offentlige, private og ideelle, noe de aller fleste kommunene i dette landet vet.

Det er ingen tvil om at SV ikke har fått noe gjennomslag for den politikken, men det har skjedd mye i løpet av de siste fire årene. Spørsmålet er: Hvilke krav vil SV stille overfor regjeringen den kommende fireårsperioden for å fortsette å fase private ut av velferden?

Kirsti Bergstø (SV) [11:48:36]: SV vil fortsatt jobbe for å fase ut kommersielle fra velferden.

Da SV var et regjeringsparti, var vi i gang med et viktig arbeid i barnevernet, som ble nevnt i sted, med å erstatte kommersielle med langsiktige kontrakter, forutsigbarhet og det å bygge opp et offentlig barnevern. Vi mener at noe så avgjørende som å ta vare på sårbare barn, ikke er egnet for markedstenkning, men langsiktighet, og der det er faglighet som skal ligge til grunn.

Vi registrerer at Høyre og høyresiden vil et helt annet sted – gjennom massiv privatisering og konkurranseutsetting. Det vet vi at setter et helt annet press på tjenestene, på pensjonen, på lønningene og på muligheten for kommunene til å utvikle tjenestene. Jeg vil heller ta i bruk de ansatte som er i tjenestene, og utvikle dem, i stedet for å konkurranseutsette og sette dem under press.

Presidenten [11:49:40]: Replikordskiftet er omme.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:49:54]: Et trygt Norge, et trygt land, må alltid være hovedjobben til både regjeringen og Stortinget, og for Senterpartiet var det i forrige periode, og er det nå, helt avgjørende å løfte den nasjonale beredskapen.

Det at vi fikk satt ned totalberedskapskommisjonen i starten av forrige stortingsperiode, la grunnlaget for totalberedskapsmeldingen Stortinget behandlet i år. Den handlet om alt fra matsikkerhet – hvordan vi sikrer det daglige brød – til bensinberedskap og cybersikkerhet, inn på alle samfunnsområder. Det er avgjørende at vi følger opp det videre.

I tillegg var det viktig for Senterpartiet å få løftet fram et stort forsvarsløft, og at også vi klarte å få til et samlet storting bak et tungt forsvarsløft. Når vi nå skal fase inn så mye penger i Forsvaret i årene som kommer, mener vi at en hovedjobb for å klare å ha politisk støtte til det over tid, er at det skaper ringvirkninger rundt omkring i hele landet. Næringsministeren og forsvarsministeren må snakke sammen om hvordan man kan klare å skape flest mulig arbeidsplasser og få mest mulig verdiskaping når vi skal bruke så mye statlige midler på forsvar som vi skal gjøre i årene som kommer. Skal vi

klare å få det til, må mange se ringvirkninger av Forsvarsløftet, som det er helt nødvendig at vi gjør.

Norge er et langstrakt land. Det skapes verdier, og det er gode lokalsamfunn rundt omkring i hele Norge. Det er noe av stoltheten vår at vi har klart å utvikle dette unike bosettingsmønsteret, men da må også alle som bor på de ulike stedene, kjenne trygghet i sitt lokalmiljø. Det er hovedgrunnen til at Senterpartiet er så mot helseforetaksmodellen som vi er: Den er i sin modell sentraliserende, og den tar ikke hensyn til hvordan vi sikrer den gode lokale beredskapen. Den er en økonomisk drevet modell. Det er lagd en bastardmodell mellom marked og stat, som har ført til et veldig stort direktørsjikt og mye byråkrati, så vi må få gjort noe med helseforetaksmodellen.

Det er Senterpartiets mål, på tvers av politiske skillelinjer, å få vraket dagens helseforetaksmodell, gjøre ting mye mindre byråkratisk og sikre tjenester nær der folk bor. Senere i dag vil det være mange hundre som har tatt en busstur hit fra Lærdal, nettopp for å demonstrere for sitt lokalsykehus, at ikke det skal bygges ned, noe som ligger som forslag nå i helseforetaket. Det er et politisk ansvar hvordan vi skal organisere helse i Norge, det skal ikke helseforetaksstyrer gjøre. Vi må være på lag med norske lokalsamfunn.

En annen viktig, stor sak for beredskapen er tilstedeværende politi i alle deler av Norge. For Senterpartiet var det viktig å opprette politiutdanninger i det området av landet der vi har størst utfordring med gjennomstrømming, og en ikke fikk en forutsigbar og trygg rekruttering. Derfor sørget vi for at det ble politiutdanning i Alta. Dagens regjering skrøt i 2025 av at utdanningen var på plass. Derfor er det rart at det nå er så mye usikkerhet om hvorvidt det fortsatt skal være politiutdanning i den delen av landet der vi trenger politiet mest. Vi kommer til å følge det opp, og vi vil gjøre det vi kan for å sikre at man fortsatt skal ha politiutdanning i Finnmark og nær den russiske grensen, sånn at vi kan ha trygghet, forutsigbarhet og god rekruttering av politi i hele landet. Det er noen som sier at desentralisert utdanning er gammel-dags og ikke gir mest mulig kvalitet. Poenget er at vi trenger sykepleiere, vi trenger politi, vi trenger ulike kompetanse i ulike deler av landet, og desentralisert utdanning har vært en nøkkel for å få det til.

Avslutningsvis vil jeg innom to temaer til. Bjørnar Skjæran, som er kommunalminister, har begynt å tenke høyt om nye runder med kommunesammenslåing. Det er ikke det Norge trenger – nye runder der vi skal bruke masse tid på å tegne kart, ha prosesser og konsulentbyråer, for å diskutere enda en ny runde med kommunesammenslåing, slik Høyre og Fremskrittspartiet gjorde da de var regjering. Det var dyrt, og det skapte ikke bedre tilbud for folk. Vi i Senterpartiet kommer til å gjøre det

vi kan for å stoppe at man skal bruke masse ressurser på den typen runder, og at Arbeiderpartiet skal bli en samarbeidspartner med Høyre og Fremskrittspartiet for å gjennomføre en ny kommunereform.

VI hørte også at Høyres leder trakk fram en ny EU-debatt som avgjørende for Norge. En begynner med den samme skremmingen man opplevde i 1994, at hvis vi ikke blir medlem i EU, vil det ramme norsk økonomi kraftfullt og hardt. Det var feil i 1994, og det er feil nå. Norsk økonomi har gått bra. Norsk sikkerhet og beredskap baserer seg på NATO og tett samarbeid, selvfølgelig, med våre europeiske venner og naboer. Å gå derfra til at vi igjen skal ha en ny EU-debatt, og at Norge skal bli medlem i EU, er Senterpartiet sterkt imot. Vi tror det er klokt at det norske folk skal ha sine representanter her i Stortinget, som stilles til ansvar i valg, og at en ikke skal flytte makt til Brussel.

Presidenten [11:55:08]: Det blir replikkordskifte.

Rune Støstad (A) [11:55:14]: I en urolig tid er det viktigere enn noen gang å sørge for forutsigbarhet og gode rammevilkår for næringslivet vårt.

Over 400 000 arbeidsplasser i Norge er avhengige av EØS-avtalen. På NHOs årskonferanse i går var markeds-tilgang et hovedtema, og næringslivet selv sier at EØS-avtalen er helt avgjørende. Arbeiderpartiet er tydelige, planen for Norge er tydelig: Vi slår ring rundt EØS-avtalen. Senterpartiet, derimot, vil reforhandle EØS-avtalen. Jeg har ikke møtt en eneste bedriftsleder som ønsker å reforhandle EØS-avtalen. Derfor vil jeg spørre representanten: Hva har Senterpartiet forstått som et samlet næringsliv i Norge ikke har skjønt?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:56:07]: Det siste Arbeiderparti-regjeringen gjorde før jul, var å legge fram et forslag om at Norge skulle innføre nye regler for vann og avløp som er tilpasset europeiske storbyer, noe som kan bli kjempedyrt for norske husholdninger. Det er anslått å koste mellom 30 og 40 mrd. kr.

Det som er et stort problem når det gjelder Høyre og Arbeiderpartiet, er at en er for alt som kommer fra EU – koste hva det koste vil – selv om det ikke har noe med markedsadgang å gjøre i det hele tatt. Det har ingenting med norsk markedsadgang å gjøre hvordan vi skal rense avløp i f.eks. Berlevåg, og det er ganske annerledes å rense avløp i Berlevåg enn det er å gjøre det i Berlin.

Det er det som er veldig synd med norsk ja-side: at man ikke tør å diskutere begrensninger på EUs makt i det norske folkevalgte styret. Alle partier her er enige om markedsadgang. Ingen ønsker å sette den i spill, men det Senterpartiet ønsker, er å sette begrensninger sånn at EU ikke skal regulere mer og mer, noe som har langt større konsekvenser for folk, og ikke bare si ja takk

og amen, sånn som Arbeiderpartiet gjør sammen med Høyre.

Rune Støstad (A) [11:57:11]: Det var ikke svar på mitt spørsmål, men jeg kan ta en annen inngang til representanten, for både representanten og jeg bor i Innlandet. Der finner vi en av Norges største og viktigste industriparker, nemlig Raufoss Industripark. Der er det 75 bedrifter, 3 000 ansatte og en omsetning på nesten 15 mrd. kr – og 95 pst. er eksport. Ledelsen har skrevet i en kronikk at bare det å reise tvil om EØS-avtalen skaper usikkerhet blant internasjonale eiere og kunder og lokalt ansatte i Innlandet.

Derfor spør jeg på nytt: Hva vil Senterpartiet erstatte EØS-avtalen med? Hva konkret har Senterpartiet til formål å oppnå, og hva vil de forhandle ut for å gi bedre vilkår for eksport og sikre arbeidsplasser i hele Norge?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [11:58:07]: Markedsadgang er helt avgjørende. Senterpartiet har aldri reist tvil om at vi skal ha markedsadgang til det indre markedet, og har vært for frihandelsavtalen fra 1972 til i dag.

Det som har vært den store debatten nå, er på hvor mange områder EU skal inn og styre norsk virkelighet. Når vi diskuterer i Norge, går vi nesten alltid tilbake til den gamle ja- og nei-siden, og det er synd at ikke flere av ja-partiene ser hvor byråkratiserende EU har begynt å bli. Det er byråkratiserende, det er dyrt, og man velger en del løsninger som ikke gjør hverdagen til folk bedre. Ta f.eks. bygningsenergidirektivet, der man kan begynne å stille krav til isolering som ikke er tilpasset norsk virkelighet i det hele tatt.

Jeg håper vi kan få en mer moden EU-debatt i årene som kommer, at man kan diskutere begrensninger, og at ikke Brussel skal gå inn på stadig nye områder – som er langt unna det EØS-avtalen var tiltenkt å være i 1993.

Kristian August Eilertsen (FrP) [11:59:17]: Representanten brukte en del tid på helse i innlegget sitt. Over hele landet kuttes det nå i viktige helsetilbud. Kommunene legger ned sykehjemsplasser. Sykehusene kutter i viktige pasienttilbud. Hvem er det som går først i demonstrasjonstogene mot nedleggelse av disse helsetilbudene? Jo, det er Senterpartiet. Men hvem er det som har stemt for budsjett etter budsjett, som er årsaken til at disse kuttene gjennomføres, og at tilbud bygges ned? Jo, det er også Senterpartiet.

Er det troverdig å rope slagord i gata når man har valgt det motsatte i Stortinget gang på gang? Når kuttene vedtas, når bemanningen svekkes, og når tilbud legges ned, hjelper det lite å marsjere i etterkant. Står Senterpartiet inne for sine budsjettvedtak, som de har vært med på de siste årene, eller innser man at man demon-

strerer og protesterer mot konsekvensene av sin egen politikk?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:00:13]: FrP var en av hovedarkitektene bak dagens helseforetaksmodell. John Alvheim, som var leder av helsekomiteen, var en av de største pådriverne, sammen med Arbeiderpartiet. Allerede da påpekte vi i Senterpartiet at den modellen kom til å føre til sentralisering. En av grunnene til det er bl.a. at man blander i økonomistyringen på den måten man gjør nå, at når man gjør en investering, må man ta ned driften i neste runde.

Senere i dag kommer det folk fra Lærdal foran Stortinget. Når en snakker med helseforetaket der, sier de at en av grunnene til at de nå må kutte, nettopp er at de tidligere har gjort store investeringer, og nå må ta ned driften på det. Derfor må vi få knekt den modellen. Vi må ha helseforetaksstyringen som med resten av staten, at en skiller drift og investering, for det å bygge store, flotte sykehus har blitt så dyrt at man etterpå ikke har råd til å drifte dem. Det er ufornuftig og uklokt. FrP var en av arkitektene. Heldigvis har FrP snudd, og jeg håper at vi sammen kan klare å få snudd det flertallet i Stortinget i løpet av denne stortingsperioden.

Mudassar Kapur (H) [12:01:25]: Det er ikke noen tvil om at det i Regjeringens plan for Norge i hvert fall ikke er noen planer om å involvere Senterpartiet. Det er veldig lite konkret på kommunepolitikk. Senterpartiet har vært opptatt av at kommunene må få færre oppgaver og mindre statlig overstyring. Vel, den kommisjonen som er det eneste konkrete som er nevnt i denne planen fra regjeringens hold, er jo nedsatt etter et forslag fra Høyre i Stortinget.

Senterpartiet har vært opptatt av at vi må ha færre øremerkede midler. Vel, i Høyres alternative budsjett flytter man 1 mrd. kr fra øremerkede midler til frie midler. Senterpartiet er opptatt av en bedre kommuneøkonomi. I Høyres alternative budsjett er det satt av 4 mrd. kr mer til kommunene. Alt dette har Senterpartiet stemt imot. Jeg vil egentlig bare spørre representanten Vedum om hvordan han trives på så feil side av linjen når det gjelder kommunepolitikk.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:02:28]: Jeg hørte at Høyres kommende leder her i stad sto og skrøt av at Høyre sto i spissen for en stor sentraliseringsreform, kommunesammenslåing og fylkessammenslåing. Jeg hørte også at et av de få områdene man skulle kutte i, var norsk matproduksjon og dermed også norsk beredskap, så den kursen Høyre legger der, mener jeg er veldig, veldig uklokt.

Jeg tror det også er ting vi kan finne sammen om. For eksempel i synet på bruk av areal håper jeg at Senterpar-

tiet, Høyre og Fremskrittspartiet kan gå sammen om å gi kommunene større frihet til å bruke areal. Dessverre har Høyre i de sakene ofte stemt mer sammen med Venstre og MDG. Hvis man skal få til næringsutvikling og vekst i hele landet, er nettopp bruk av areal kjempeviktig, og hvis Kapur nå signaliserer at han er villig til å være med på løsninger sammen med Senterpartiet der, med større lokal tillit, håper jeg virkelig vi kan få til det sammen.

Arild Hermstad (MDG) [12:03:41]: Senterpartiet er opptatt av at Norge skal være et trygt land, og det er en verdi vi i MDG selvfølgelig deler. Senterpartiet er samtidig veldig opptatt av internasjonalt samarbeid – så lenge det heter NATO. Senterpartiet er tilsvarende allergisk mot internasjonalt samarbeid når det kommer fra EU. Som kjent forlot Senterpartiet regjeringen i fjor, basert på det som kan ha vært en misforståelse om hva energisamarbeidet i EU egentlig dreier seg om.

Nå opplever vi at NATO er i krise. Utenriksministeren vår sa for to dager siden at dersom USA tar Grønland, er det en akutt fare og vanskelig å se hvordan NATO-alliansen skal kunne fortsette som før. Jeg kan sitere Gaute Skjervø, som sier at den gamle verden ikke er i fare; den gamle verden er død. Spørsmålet mitt er: Hva er Senterpartiets svar på behovet for å styrke Norges samarbeidsevner om sikkerhet, forsvar og beredskap når NATO står i fare for å miste sin verdi?

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [12:04:50]: Samarbeid har Senterpartiet vært for hele tiden, også tett og godt samarbeid med EU og selvfølgelig med andre europeiske land, ikke minst land som Storbritannia, som er en av Europas største forsvarsmakter, og som har gått ut av EU, men som fortsatt er i NATO. Vi må huske på at ca. 80 pst. av NATOs budsjett er fra ikke-EU-land. Hovedtyngden har vært der. Sverige og Finland gikk inn i NATO da de så situasjonen som har vært nå, og Danmark er medlem i EU, men er ikke noe mindre sårbart for den type maktmisbruk vi nå kan frykte kan skje i ytterste konsekvens. Det sies i hvert fall i ord; la oss håpe det ikke blir handling. Vi må følge de internasjonale spillereglene. Vi må være en god samarbeidspartner. Vi må være med i NATO. Vi mener det er uklokt å gi fra seg styringsretten fra det norske Stortinget til Brussel, men samarbeid er vi for.

Presidenten [12:05:52]: Replikordskiftet er omme.

Marie Sneve Martinussen (R) [12:06:09]: Regjeringen satte mange mål for Norge som Rødt er helt enig i – å få flere folk i jobb, mindre skjerm på skolen, bygge flere boliger, små forskjeller og sterke fellesskap – og det er vel og bra, men det er forskjell på en ønskeliste og en gjøreliste. Spesielt i jobben med å få ned forskjellene trengs

det handlekraft, fordi det er sterke økonomiske drivkrefter som drar i feil retning. Mange av krisene vi har sett de siste årene, har økt forskjellene, fordi krisen aldri rammer likt. Noen tjener til og med på det. Slik var det under koronapandemien, og slik har det vært med den høye prisveksten de siste årene. Derfor kommer man ikke så langt ved å slå fast at man ønsker seg små forskjeller og sterke fellesskap uten å si noe om hvordan det skal gjøres, men frykt ikke – en mindretallsregjering trenger ikke å gjøre jobben helt alene, så Rødt har sett på dette som en slags fyll ut-oppgave og kommer her med seks konkrete tiltak for å få ned forskjellene i Norge.

Nummer én er å øke velferdsstatens minsteytelser, for selv om arbeid til alle er jobb nummer én, er det alltid noen som verken kan, skal eller bør jobbe. For mange av dem går hverdagsøkonomien rett og slett ikke opp lenger. Det er ikke så vanskelig å forstå, når de laveste ytelsene ligger på i overkant av 200 000 kr. Vi som sitter på Stortinget, kommer til å ha større inntekt fram til påske enn mange minstepensjonister og uføre skal ha i hele år. Når vi alle vet hva det koster for mat i butikken, er det ikke rart at det ikke går opp. Forskjellene har blitt mer dramatiske de siste årene fordi det nettopp er prisene på mat, bolig og strøm som har økt aller mest. Da holder det ikke å si at vi regulerer ytelsene med samme prosenttall som andre ting, for 4 pst. av 200 000 kr er 8 000 kr mer i ytelse, mens for våre 1,2 millioner utgjør de samme 4 prosentene 48 000 kr. Man får ganske mye mer mat på butikken for 48 000 kr enn for 8 000 kr. Derfor trengs det et særskilt løft for de laveste ytelsene og en forpliktende plan – en gjøreliste – for å komme i mål.

Nummer to: Vi må kutte i regningsbunken for folk flest. Her gjorde vi noen gode skritt i budsjettforliket rett før jul. For første gang fryser vi egenandelstaket på helse-tjenester, og det betyr et reelt kutt. Vi har også blitt enige om alle puslespillbrikkene i den store reformen vi trenger, som tar tak i den kanskje største ubetalte regningen for mange, nemlig tannlegeregningen. Nå er ikke dette bare Rødts prosjekt lenger, det er noe alle fem partiene er enige om, så jeg vil invitere regjeringen til å ta det med i sin plan for Norge ved neste rullering.

Nummer tre: Vi må bli ferdige med storrensjøringen i arbeidslivet. For at arbeidsfolk skal sitte igjen med mer av de verdiene de skaper, må de ha mer makt for å kunne stå på kravene. Under Solberg-regjeringen ble arbeidsmiljøloven svekket på flere områder. Heldigvis er mye av det rettet opp igjen, men det er fortsatt smuss i krokene, både i regelverket og ikke minst i å sikre at det faktisk følges. Derfor må vi stramme inn på bruken av gjennomsnittsberegning av arbeidstid, vi må få slutt på utnytting av folk i bemanningsbransjen, vi må styrke retten til faste ansettelse og gjøre mer mot arbeidslivskriminalitet og sosial dumping.

Nummer fire: Vi må styrke velferden i kommunene. Å styrke hverdagsvelferden var en av Rødts viktigste prioriteringer i budsjettforhandlingene, og sammen med de andre partiene fikk vi til en del, men krisen er langt fra avblåst, og er en av de største truslene mot det som statsministeren helt riktig sier er den viktige tryggheten vår. Med offentlig velferd trenger kommunene større rammer.

Nummer fem: Vi må ta et oppgjør med dagligvarebransjen. I 2025 tror jeg regjeringen satte rekord i antall alvorsprater med dagligvarekjedene. Jeg håper de fikk streng beskjed om å slutte med krympflasjon, slutte med luretilbud, slutte med priskrig og slutte med lysskye prissamarbeid. Jeg betviler ikke at næringsminister Myrseth er en streng dame, men vi er nødt til å gå fra kjefting til handling i 2026. Her lover jeg at Rødt skal bidra konstruktivt med gjennomførbare tiltak som kan bryte ned den makten, som jeg tror vi alle er enige om at er samlet på altfor få hender. Dagligvarebransjen øker forskjellene – folk med dårlig råd får høye priser, og det er de rikeste familiene som sitter igjen med gevinsten.

Sist, men ikke minst må vi tette skattehull. I disse dager sendes skattekortet ut, og det er dessverre slik at barnehagelærere og bussjåfører betaler en større andel av inntekten sin i skatt enn de 1 pst. rikeste. Det skyldes i mange tilfeller utilsiktede skattetilpasninger. I den skattekommisjonen som skal i gang med arbeid nå, er en del av mandatet å se på nettopp slike virkninger som gjør at det faktiske skattenivået der ute er lavere enn det vi her på Stortinget har satt. Den delen av mandatet må selvsagt tas på alvor.

Presidenten [12:11:12]: Det blir replikkordskifte.

Elise Waagen (A) [12:11:26]: Representanten innledet med å si at hun slutter seg til målet om å få flere folk i jobb. Nettopp det er en viktig del av Regjeringens plan for Norge: det å inkludere flere i arbeidslivet, og ikke minst de unge.

Samtidig har vi nå også forslag i Stortinget, levert av Høyre, om å gjøre det enklere for unge å komme i jobb. Ett av forslagene handler om å myke opp reglene for hvor sent og hvor mye unge kan jobbe. Arbeiderpartiet er helt enig i at flere unge må få prøve seg i arbeidslivet, og at vi må stille krav og stille opp, men å svekke de yngstes rettigheter og beskyttelse i arbeidslivet mener vi er helt feil medisin. Det handler om oppfølging, kvalifisering og trygge rammer.

Når representanten nå innledet med at hun anså dette som en «fyll ut-oppgave», kan vi starte dette seminaret med: Hvordan er det Rødt egentlig vil inkludere enda flere unge i arbeidslivet, og over fra helserelevante ytelser?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:12:30]: Jeg er glad for at Rødt gjennom budsjettforliket fikk økt antall va-

rig tilrettelagte arbeidsplasser, VTA, og at vi fikk økt fribeløpet for uføre, noe vi vet vil gjøre at flere uføre vil tørre å prøve seg i jobb de dagene man har helse til det.

Jeg er også glad for at Arbeiderpartiet og Rødt er enige om at rettigheter i arbeidslivet ikke er et hinder for å komme inn i arbeidslivet. Rettighetene må være der, men mulighetene må samtidig være der.

Noe Rødt har foreslått, er å øke frikortgrensen i skattesystemet, for vi vet at det slår inn spesielt for de unge. Heldigvis er det få voksne som har så lav inntekt, men for mange av de unge kan godt det å øke frikortgrensen for de unge i skattesystemet være en vei inn. Jeg regner med at Arbeiderpartiet og Rødt er enige om at rettighetene i arbeidsmiljøloven og retten til fast ansettelse ikke skal justeres på, for det handler både om å få en jobb, om hva slags jobb man har, og om hvordan den arbeids hverdagen faktisk er.

Elise Waagen (A) [12:13:30]: Det står vi helt sammen om, og dette handler om å skape trygge rammer i arbeidslivet.

Representanten brukte også mye tid i innlegget sitt på å snakke om ytelser og nivået på ytelser. Ytelser er viktig for å ha en grunnmur av trygghet, men en viktig del av tryggheten er også det å kunne inkluderes i arbeidslivet, det å ha en jobb å gå til – enten man kan jobbe litt eller mye, eller om man kanskje stiller med noen andre forutsetninger enn andre. Jeg vil trekke fram nettopp det at ytelsene ikke nødvendigvis er veien inn i arbeidslivet. Det er heller tiltakene og hva man møter unge med for å sørge for at man rustes med erfaringene og grunnlaget for å ha en trygg jobb.

Vil Høyre i det arbeidet vi nå skal gå sammen om, være enig i at vi trenger både å stille krav og å stille opp, og å sørge for at vi har konkrete tiltak – som et enklere Nav, et arbeidsrettet ungdomsprogram og en styrking av arbeidsmarkedstiltakene – for sammen å sørge for at vi også stiller krav og stiller opp?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:14:32]: Jeg håper ikke den replikken egentlig var rettet til Høyre, men jeg svarer i hvert fall gjerne på vegne av Rødt.

Jeg nevnte ytelser i mitt innlegg, og jeg sa også veldig tydelig at selv om arbeid til alle er jobb nummer én, og Rødt vil at alle som kan jobbe, skal jobbe, er det likevel alltid noen i samfunnet som ikke skal jobbe. Minstepensjonsnivået i Norge er i overkant av 210 000 kr. Jeg håper at ingen her i salen mener at tante Olga på 92 år skal ut og jobbe. Likevel vet vi at det er veldig tungt og vanskelig for minstepensjonister å få økonomien til å gå rundt. Det samme gjelder en del som har så store helseskader at de ikke skal jobbe. Folk med kort tid igjen å leve og en terminal kreftsykdom skal ikke jobbe, de skal bruke tiden på helsen sin og familien sin. Problemet i dag er at

altfor mange av de menneskene også bruker tiden sin på å bekymre seg for økonomi, for ikke å få ting til å gå rundt.

For Rødt er det ingen motsetning mellom å ha et sterkt sikkerhetsnett som gjør at de som ikke kan jobbe, faktisk overlever og lever, og samtidig også inkludere flere i arbeidslivet.

Kristoffer Sivertsen (FrP) [12:15:47]: Jeg tror de lærde strides om Rødt er mest imot NATO eller oljen, men vi trenger begge for sikkerheten til Norge. Det er uforståelig at Rødt fortsatt drømmer om å legge ned oljen, særlig i en usikker tid hvor Europa er avhengig av trygge og pålitelige leveranser. Det skremmer meg at når EU endelig har vedtatt stans av russisk gassimport fra høsten 2027, sier Rødt fortsatt at en ikke skal gi noen som helst letelisenser på norsk sokkel. Det er jo ingen hemmelighet at produksjonen på norsk sokkel vil falle dramatisk raskt – det skjønner alle og enhver – og det er mens vi står midt i den verste sikkerhetssituasjonen i Europa på mange tiår, med Russlands brutale angrepskrig mot Ukraina.

EU har vært tydelig på at de ønsker norsk gass, og i 2040 kan Norge potensielt levere 66–86 pst. av EUs gassbehov. Hvis Norge svikter, vil det med stor sannsynlighet være Russland som profiterer på energibehovet til Europa. Vil Rødt nå ta sikkerhetssituasjonen i Europa på alvor og åpne for videre leting, eller vil Rødt fortsette å stå på en linje som i praksis betyr at det er Putin som kan le hele veien til banken?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:16:49]: Rødt tar definitivt sikkerhetssituasjonen i både Norge, verden og Europa på alvor. Jeg er bekymret for at det kanskje er Fremskrittspartiet som ikke gjør det. Vi står altså nå i en situasjon der presidenten i USA truer et av våre nærmeste naboland, både geografisk og politisk, med militær makt for å ta et enormt areal – og med et utilslørt ønske om å ta det landets olje.

Jeg betrygger representanten at Rødt forstår geopolitikk, forstår makt og forstår disse stormaktenes imperialistiske intensjoner, uansett om det er Trump, Putin eller Netanyahu. Fremskrittspartiet er derimot ikke like konsekvent. Det var morsomt å høre begynnelsen på spørsmålet til representanten, for da tenkte jeg at det kom et spørsmål om NATO som blir interessant å diskutere, men det tør ikke Fremskrittspartiet helt å spørre om i disse dager. Når Fremskrittspartiet ser imperialismen til Netanyahu, stiller Fremskrittspartiet seg plutselig på en helt annen linje når det gjelder folkeretten. Det vi trenger nå, er et konsekvent forsvar av folkeretten og et konsekvent forsvar av nasjonal suverenitet. Vi trenger et sterkere norsk forsvar, og vi trenger også sikkerhet for våre egne ressurser, inkludert olje og kraft.

Kristoffer Sivertsen (FrP) [12:17:53]: Forsvar koster penger, og det er bekymringsfullt at Rødt ikke tar sikkerhetssituasjonen i Europa på alvor. Ikke skal Norge bidra til NATO som medlem, og ikke skal Norge bidra med olje- og gassleveranser til Europa i framtiden, hvis Rødt får det som de vil. Nå vet vi jo at EU, på tross av sine tanker om fornybart, vil trenge norske leveranser i lang tid framover, og hvis Rødt ønsker den mest effektive ulikhetsmaskinen i norsk historie, er det bare å fortsette å være fiendtlig til Norges viktigste næring. Velferdsstaten vår trenger inntekter fra oljen i lang tid framover, og tannbehandlingsreformen er ikke akkurat gratis.

Synes representanten det er fornuftig at det er Russland som skal stå for Europas leveranser av gass, eller vil Rødt åpne for å holde produksjonen på norsk sokkel så høy som mulig?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:18:38]: Rødt er med på forsvarsforliket, i likhet med FrP, og står dermed for en styrking av det nasjonale forsvaret. Det som er interessant her, er jo at FrP har baller til å stille dette spørsmålet når representantens parti er det partiet som meldte Norge inn i ACER, noe som bidro til at vi fikk kraftkabler til Europa og en prissmitte inn til Norge som gjør at vi er i ferd med å miste vårt viktigste komparative fortrinn for å produsere egne råvarer.

Det er ikke sånn at det bare er kraft i seg selv eller olje i seg selv Norge bidrar med til verden; vi bidrar også med metaller og ferdig foredlede produkter som i dag er truet, nettopp på grunn av den kraftpolitikken FrP sto ansvarlig for da FrP hadde energiministeren, gjennom at man mange ganger signerte avtaler hele Norge nå sli-ter med. Vi prøver å rydde opp, men vi får si takk og farvel og takk for sist til FrP på det.

Presidenten [12:19:34]: Presidenten vil minne om språkbruken i Stortinget og ber representanten om kanskje å tenke på en mer elegant formulering neste gang.

Anna Molberg (H) [12:19:55]: Alle er enige om at innleie i helsesektoren ikke skal være noen bærebjelke i norsk helsevesen, men partiet Rødt ønsker jo å forby all form for innleid arbeidskraft i helsevesenet. I en virkelighet der alle kunne jobbet fra åtte til fire hver dag, kunne dette sikkert fungert greit, men i virkelighetens norske helsevesen er man avhengig av en døgnkontinuerlig, forsvarlig helsetjeneste med nok folk på jobb. Om man liker det eller ikke, er innleie med på å løse bemanningsutfordringene i helsevesenet – bare spør en hvilken som helst avdelingsleder som daglig jobber med bemanning og forsvarlig drift.

Hvis Rødt hadde sett forbi sine ideologiske standpunkter, hadde de forstått at innleie er helt nødvendig

for at helsetjenestene ikke skal knekke sammen. I tillegg trives svært mange med å være innleid. Det gir høyere lønn og mer frihet og fleksibilitet til å jobbe lange perioder og ha lange perioder med fri. Vil partilederen i Rødt ta av seg sine ideologiske briller og se verden som den er?

Marie Sneve Martinussen (R) [12:20:55]: Jeg tar verken av meg mine ideologiske, økonomiske, rasjonelle eller faktiske briller i dette spørsmålet. Bemanningsbyråene tryller ikke fram helsefagarbeidere, jordmødre eller intensivsykepleiere. De tryller heller ikke fram folk som har et helt annet behov for arbeidshverdag, folk som ikke trenger å sove om natten, eller som kan drive rovdrift på egen helse og familie. Bemanningsselskapene er et fordyrende mellomledd.

Ja, slik situasjonen er i dag, er det mange både kommuner og sykehus som har gjort seg avhengige av bemanningsbyråer. Det er derfor det forslaget, som nå har fått flertall i Stortinget – fordi Rødt stilte det som et krav i budsjettforhandlingene – handler nettopp om å øke bemanningen, sånn at vi kan avvikle dette unntaket på en forsvarlig måte. Det er selvsagt at vi må ha folk på plass for å gjøre den jobben før vi fjerner unntaket, men forskjellen er jo at Høyres ideologiske briller, som jeg respekterer like mye som mine, tilsier at innleie- og bemanningsbransjen er et gode for Norge, og der er Rødt helt uenig. Det er også dobbelt så dyrt for det norske samfunnet, så om vi er opptatt av sløsing i offentlig sektor, bør bemanningsbransjen ut.

Presidenten [12:21:58]: Replikordskiftet er omme.

Arild Hermstad (MDG) [12:22:16]: Det er i og for seg vanskelig å finne noe i Regjeringens plan for Norge som MDG er veldig uenig i. Flere mennesker i jobb, lettere å satse på næringslivet, effektivisere offentlig sektor, gode helsetjenester og mindre skjermtid i skolen – alt dette er bra. Likevel: Til tross for at ordet «trygghet» er nevnt 21 ganger i denne kortfattede planen, gir den ikke trygghet for Norge. Bare ett av de 26 punktene i planen, som er gjemt bort i et kapittel om trygghet for næringslivet, handler om livsgrunnlaget vårt, naturen og et levelig klima. Det er et stykke fra denne planen til Støres valgløfte i 2021 om at klima skulle være rammen rundt all politikk.

Et selverklært styringsparti kan ikke nedprioritere vår tids viktigste sak. Ok, så viser denne planen hvorfor regjeringen trenger MDG, men Arbeiderpartiet kan ikke outsource den viktigste politikken til budsjettpartnere. En regjering uten en troverdig plan som kan sikre livsgrunnlaget vårt – ja, det står til stryk.

Norge er verst i Europa på arealnedbygging, og vi er nødt til å stanse denne utviklingen hvis vi skal unngå at

arter og naturområder forsvinner i et rasende tempo. Vi må stanse letingen etter olje og gass, og vi må bygge ut de fornybare og sirkulære bedriftene og det sirkulære næringslivet nå. Vi kan ikke vente. Selskapene som ønsker å satse virkelig hardt på dette, får ingen oppmerksomhet i denne planen.

Verden står i brann. Vi står midt i den farligste sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig. Da holder det ikke med en plan som har floskler om et trygt Norge, for det haster. Hvis Russland vinner krigen mot Ukraina, står en selvsikker Putin på grensen til et NATO som vakler mer enn noen gang, på grunn av en narsissistisk diktatorspire i Det hvite hus. USAs sikkerhetsstrategi, lansert rett før jul, angriper den liberale verdensorden, demokratiske valg, pressefrihet, domstoler, minoriteter og kunnskap. Den er skrevet av autoritære krefter som bruker frykt og splittelse som drivstoff. I MAGA-verdenen er ikke Russland lenger en trussel det er verdt å snakke om, mens Europa – jo, det er angivelig i ferd med å drukne i innvandring og myke verdier. Dette er et ekko fra Putins propaganda. Den gamle verden står ikke bare i fare. Den gamle verden kan fort være død.

Regjeringens plan hopper bukk over at dette er den nye geopolitiske virkeligheten. USA er ikke lenger en alliert vi kan stole på. Mindre skjermtid i skolen er viktig, og kanskje blir de yngre litt mindre hjernevasket av Elon og Mark i skoletiden, men hva med resten av dagen, og hva med de voksne, de stemmeberettigede? Vi trenger mye hardere regulering for å komme ut av tekoligarkenes jerngrep på innbyggernes livsverden.

La oss starte med å innlemme EU-forordningen for digitale tjenester i norsk lov. Regjeringen kan ikke lenger la viktig EU-lovgivning bli liggende i en skuff av frykt for å miste velgere. At Senterpartiet brøt regjeringssamarbeidet i protest mot EUs viktige ren energi-pakke i fjor, ga Arbeiderpartiet en gyllen mulighet til tettere integrasjon med Europa. Den muligheten ser det ut til at Arbeiderpartiet kaster vekk.

Et sterkere Europa vil gjøre Norge tryggere. Europa må da stå mer samlet militært, men også demokratisk, økonomisk, miljømessig og verdimessig – et Europa som tar ansvar for egen sikkerhet uten å bli et kaldt festningskontinent, et Europa som samarbeider og forsvaret menneskerettighetene, også når det er upopulært, og et Europa som klarer å holde ytre høyre borte fra makten.

Det er synd og det er feigt at regjeringen legger lokk på debatten om EU-medlemskap. Verden endres super-raskt, og kloke politikere er nødt til å forstå når man skal lette på lokket. Arbeiderpartiet må ta konsekvensen av dagens sikkerhetspolitiske situasjon, og da er det flertall på Stortinget for å starte en prosess med sikte på norsk EU-medlemskap. Ingenting vil være viktigere for Norges trygghet på lang sikt.

I møte med vår tids største utfordringer, fra klimakrisen til ytre høyres framvekst, må trygghet skapes gjennom endring. Trygghet for oss selv og våre barn handler om at vi bevarer livsgrunnlaget vårt, og at vi forsvaret demokratiet og friheten vår.

Presidenten [12:27:15]: Det blir replikkordskifte.

Linda Monsen Merkesdal (A) [12:27:32]: Eg hadde egentleg eit anna spørsmål, men etter innlegget til representanten ønskjer eg å utfordra litt når det gjeld bildet i Europa. Me snakkar om å gjera det føreseieleg og trygt for folk i Noreg, og om omstilling, men det gjeld òg for menneske ute i Europa. Ein del menneske ute i Europa er avhengige av norsk olje- og gassproduksjon, både for å få varme i husa og for å koka maten sin. Korleis vil MDG i energipolitikken vera med på å gjera det føreseieleg for Europa i den tida me står i?

Arild Hermstad (MDG) [12:28:18]: Forutsigbarhet i olje- og gasspolitikken betyr i Norge at man har en plan for hvordan man skal avvikle og fase ut næringen og sørge for at man faser inn de nye næringene. Norge har i dag forpliktelser til å levere gass til Europa. Vi har funnet nok gass til at det er mulig å oppfylle. Vi har et svært gassfelt som heter Trollfeltet, som er den virkelig store leverandøren av norsk gass til Europa, og vi kan opprettholde den produksjonen i ganske lang tid. Det vil også være forenlig med en plan vi har laget for å fase ut norsk oljeindustri.

Det som skjer i Europa, er at de ønsker å komme seg så raskt som overhodet mulig fra olje og gass og over til fornybart. De handler raskt. Etterspørselen vil i hovedsak være borte ganske tidlig på 2040-tallet, og de ressursene Norge leter etter i dag, vil kanskje ikke engang være utviklet når Europa rett og slett kommer til å være veldig, veldig uavhengig av gass og olje fra Norge.

Linda Monsen Merkesdal (A) [12:29:22]: Eg takkar for svaret. Representanten var sjølv inne på det geopolitiske bildet me står overfor i dag, så omstillinga kan kanskje ta noko lengre tid enn det me hadde sett føre oss. Eg hadde i dag besøk frå Voss gymnas, og det minner oss på at me har ei forplikting til omstillinga me skal igjennom. Statsministeren har i dag gjort greie for plan for Noreg, som gjeld både tryggleik, verdiskaping og ei rettferdig omstilling.

Det eg lurer på, er: Korleis kan Arbeidarpartiet og MDG saman bidra til ei føreseieleg og rettferdig omstilling som sikrar både arbeidsplassar og lokalmiljø i Noreg?

Arild Hermstad (MDG) [12:30:15]: Takk for et godt spørsmål. Vi har allerede blitt enige om at vi skal ha en omstillingskommisjon, og jeg tror det er viktig å begyn-

ne der. Der skal vi bl.a. se på risikoen som ligger i å fortsette med bind for øynene og lete etter mer olje og gass og tro at det er en måte å omstille Norge på. Vi omstiller Norge ved å etablere de nye næringene vi skal leve av etter olje og gass, og det haster. Vi kan ikke utsette omstillingen så lenge vi vil, for atmosfæren er ikke så veldig lydhør overfor hva vi tenker om tempoet. Tempoet er for lavt, det går for sakte. Det er altfor mange land som låser seg fast i en fossil infrastruktur. Norge bør ikke være et av de landene. Det er også et problem for Norge at vi er på jumboplass i Norden når det gjelder innovasjon.

Vi har en veldig innovativ oljesektor, men det er feil – med tanke på hva en skal gjøre i fremtiden – å prøve å gjøre den oljen bitte litt renere, når det alle andre gjør, er å komme seg ut av oljealderen, i hvert fall i Europa, og inn i den fornybare tidsalderen.

Kristoffer Sivertsen (FrP) [12:31:29]: MDG hevder de skal ta Norge trygt ut av oljealderen, men realiteten er at denne politikken vil rive fundamentet ut av velferdsstaten. Å avvikle oljeindustrien, slik MDG ønsker, er intet mindre enn økonomisk selvskading. Det kan gjerne kalles den verste planen for Norge. MDG påstår at Norge kan beholde minst 80 pst. av oljeinntektene fram til 2050, samtidig som de vil innføre umiddelbar letestans og skattesjokk på sokkelen. Det er en farlig bløff – en gigantisk gambling med skoler, sykehjem, eldreomsorg og politi. Hvordan MDG i tillegg skal kunne finansiere sine kostbare klimatiltak, forstår ingen.

Sokkeldirektoratet slår fast at produksjonen på norsk sokkel vil falle kraftig selv med dagens nivå på leteaktivitet, så hvordan kan MDG hevde at de vil beholde 80 pst. av inntektene med minimal produksjon? Hvem har rett, MDG eller Sokkeldirektoratet?

Arild Hermstad (MDG) [12:32:23]: I fjor kom det en rapport fra tre forskere ved Handelshøyskolen som sa tydelig at det å slutte med oljeleting i dag vil redusere det norske oljefondet ganske marginalt. Det som vil være inntektstapet på sikt, tilsvarer ett års økonomisk vekst i Norge. I tillegg: Hvis vi omstiller norsk økonomi til nye næringer, som våre partnere og naboland og vårt viktigste marked gjør, vil vi skape nye verdier. Vi vil tjene nye penger, vi vil få tatt arbeidskraften i bruk, og vi vil utvikle ny teknologi.

Det er ikke sant at Norge trenger å øke oljeinntektene for å ta vare på den norske velferden. Den store og viktige kapitalen i Norge er humankapitalen. Det andre er oljefondet i seg selv, altså finanskapitalen, og den er tre ganger viktigere enn oljenæringen. Det betyr at det er på tide at Fremskrittspartiet innser at det vi trenger, er å bygge framtidens næringer og ikke henge fast i en fortid som uansett går ut på dato.

Kristoffer Sivertsen (FrP) [12:33:30]: Jeg tror ikke at MDG engang tror på sin egen kalkulator. Det en egentlig sier, er at en skal tømme oljefondet. Når det gjelder omstilling, har jo EU prøvd på det, og det har feilet, så dette er i beste fall en fantasifortelling.

Jeg er overrasket over at MDG mener at deres kunnskaper om norsk sokkel er bedre enn Sökkeldirektoratets – det står ikke til troende.

Konsekvensen av MDGs politikk vil være en storstilt nedbygging av velferdsstaten – helt uten like – som jeg tror at selv USAs president, Donald Trump, ville blitt stolt av. Slik kan vi ikke ha det i Norge. Vi må vite med sikkerhet at vi har økonomisk bærekraftige statsbudsjetter foran oss, og at vi ikke har lagt det norske sikkerhetsnettet bak oss. Derfor mener jeg at MDGs representant i det minste må være ærlig og svare om hvilke velferdstjenester MDG vil kutte for å finansiere en avvikling av oljen.

Arild Hermstad (MDG) [12:34:22]: I motsetning til FrP vil ikke MDG kutte massivt i norsk velferd. Det er ikke en politikk vi går inn for. Det er fristende å spørre om representanten har sett på oljefondets forventede avkastning. Den ligger på 5–6 pst. i året. Handlingsregelen sier at vi skal bruke 3 pst., og vi bruker 2,8 pst. i år. Det betyr at det hvert eneste år framover er forventet veldig mye ekstra avkastning, noe som gjør at oljefondet kommer til å vokse. Det skjer helt uavhengig av hva man gjør med oljesektoren.

Hvordan ser FrPs regnestykker ut når man tror at det å ha en gradvis utfasing av olje og gass vil gjøre at vi tømmer oljefondet? Det er rett og slett fantasifullt. Hvilke økonomer er det som har fortalt FrP at det er den store trusselen mot oljefondet? Oljefondet er i dag et evighetsfond. Det kommer til å legge på seg uansett hva vi gjør med norsk olje, og nå er det altså på tide å sette en dato for når vi skal være ferdig med den omstillingen.

Amalie Gunnufsen (H) [12:35:34]: Jeg registrerer at MDG har fått sette sitt preg på Regjeringens plan for Norge: en omstillingskommisjon i møte med avtaken- de olje- og gassaktivitet – eller siste kapittel i det norske oljeeventyret, som MDG har kalt det.

Jeg registrerer også at Arbeiderpartiets parlamentariske leder har uttalt om de kommende budsjettforhandlingene at hun lover klemmer, humor, tydelige grenser og forutsigbarhet for olje- og gassindustrien. Den siste lovnaden er særlig viktig for alle oss som er opptatt av arbeidsplasser langs kysten og norsk velferd. Samtidig har MDG framført en rekke krav til Arbeiderpartiet i høstens budsjettforhandlinger som rokker ved den forutsigbarheten:

- økning av CO₂-avgiften for oljenæringen

- en petroleumsavgift som skal finansiere klimatiltak i u-land
- letestans

Vil MDG presse Arbeiderpartiet til å bryte sine løfter?

Arild Hermstad (MDG) [12:36:29]: Vi vil selvfølgelig presse Arbeiderpartiet for å få gjennomført vår politikk. Det er klart at det er forskjell på Arbeiderpartiets og MDGs politikk. Likevel står Arbeiderpartiet – tross alt – litt nærmere oss. De har f.eks. ikke et ønske om å lete etter mer olje i Lofoten, Vesterålen og Senja. Det har dessverre Høyre programfestet. Jeg tror også at det er mulig å flytte Arbeiderpartiets politikk nærmere oss. Det handler også om forutsigbarhet for alle dem som jobber i næringen. Uten en plan blir det opp til markedet å sørge for en krasjlanding for norsk olje og gass.

Jeg mener det er mye bedre allerede nå å planlegge hva vi skal bygge opp istedenfor. Hvilke nye næringer er det som kan overta? Det kommer ikke til å være én stor næring som overtar for olje og gass, men det kommer til å være mange gode og innovative tiltak. Da er det viktig at vi dyrker dem fram, og det kommer vi til å presse Arbeiderpartiet på i de kommende forhandlingene. Vi kommer selvfølgelig også til å kjøre fram vår primærpolitikk, for det mener vi er det beste for Norge.

Presidenten [12:37:28]: Replikkordskiftet er omme.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [12:37:50]: De siste årene har krig og konflikt kommet nærmere. Autoritære regimer vokser fram. Et vern mot det autoritære bygges ikke bare med militær styrke. Det bygges med sterke fellesskap, med verdier som frihet og menneskeverd, og med en økonomi som gir trygghet og muligheter. I møte med dette blir Regjeringens plan for Norge lite forpliktende og uklar i prioriteringene.

Viktigheten av familien som en grunnenhet i samfunnet er åpenbart en blindsoner hos regjeringen. Planen vi diskuterer i dag, har ikke ett ord om familiens betydning. Ordet «familie» står tre ganger i planen: to ganger tilknyttet innvandring og en gang som en konstatering av at familiene har fått en mer presset økonomi. Samtidig har Norge lave fødselstall, mange familier sliter med å få hverdagen til å gå opp, en av fire frykter at de ikke hadde råd til å feire jul, og mange gruer seg til å gå på butikken.

Politiske tiltak og institusjoner kan gjøre mye, men kan aldri erstatte familien – den ubetingede kjærligheten man ikke finner noe annet sted, og som er en stadig større mangelvare i et samfunn som jakter på perfektion, produksjon og prestasjon. Det er i familiene den grunnleggende læringen skjer fra dag én, den læringen som handler om ansvar, tillit, tilgivelse, omsorg og raus-

het – ja, verdier som bygger et godt samfunn, trygghet og motstandskraft. Familiene må få tid og fleksibilitet, ikke mer statlig detaljstyring, og barndommen skal ikke være et prosjekt som er styrt av staten fra morgen og til kveld.

Regjeringens plan har fagre ord om skole, lesing og skjerm, men realiteten er en annen. Det er bare satt av nok midler til en halv ekstra lærebok per elev. Gode råd er viktig, men enda viktigere er konkrete endringer, som økt aldersgrense, som aldersverifisering på sosiale medier, og som at barn ikke skal ta med seg skoleskjermen hjem uten begrensninger. Vi venter fortsatt på handling.

Norsk økonomi må rustes for å tåle geopolitisk risiko, konflikter og handelskrig, og status er at det er lite lukrativt å starte bedrift med store visjoner i dette landet, og at vi har en eierskapsbeskatning som hindrer norskeide bedrifter framfor å heie dem fram. Det er ikke likegyldig hvor i landet vi har bedrifter, og hvem som eier dem. Norsk næringsliv er verdibærere og viktig for norsk beredskap.

Regjeringens plan nevner heller ikke trossamfunnene, en samfunnskraft som i 1 000 år har bygd fellesskap, gitt håp og hjulpet mennesker. Troen er grunnleggende i manges liv, og trossamfunnene er grunnleggende i vårt samfunn. Frivilligheten trossamfunnene bidrar med, er helt avgjørende, og når kriser rammer lokalsamfunn, er det kirken som er det naturlige og viktige samlingspunktet. Trossamfunnene er en viktig del av beredskapen vår.

Utviklingspolitikk er også sikkerhetspolitikk, men regjeringens plan gir også her få svar. Vi lever i den mest alvorlige sikkerhetspolitiske situasjonen siden andre verdenskrig, samtidig som bistandsbudsjettet aldri har hatt en lavere andel til fattigdomsreduksjon. Nå er ikke tiden inne for at Norge følger etter andre land og gjennomfører store kutt til verdens fattigste. Norge blir ikke tryggere av at færre jenter får skolegang, Norge blir ikke tryggere av at flere lever i ekstrem fattigdom, og Norge blir ikke tryggere av at flere må flykte. Effektiv bistand er investering i en mer stabil verden, mot ekstremisme og mot nye pandemier og migrasjon, og det fremmer også norske interesser og sikkerhet.

Regjeringens plan skaper noen overordnede visjoner og tanker, men lite konkret handling. Det gjenstår.

Presidenten [12:42:44]: Det blir replikkordskifte.

Julia Eikeland (A) [12:43:00]: KrF har i lang tid omtalt seg selv som et folkeparti bygd på solidaritet, nestekjærlighet og fellesskap. I Bibelen er budskapet tydelig: Det er de fattige og de sårbare som skal løftes fram. Jesus gikk altså ikke rundt og var bekymret for Jerusalems mangemillionærer. Likevel har KrF beveget seg i en smalere, mer populistisk og tydeligere høyreorientert ret-

ning, med kutt i formuesskatt som hovedsak i valgkampen. Partiet har også pekt på en regjering ledet av FrP, et parti som vil fjerne gratis SFO, øke barnehageprisene og kutte bistand.

Mitt spørsmål til representanten er derfor: Hvem er det egentlig KrF mener de er et folkeparti for, når de velger å stille seg bak et prosjekt som skaper større splittelse, øker forskjellene og skyver flere ut av fellesskapet vårt?

Ida Lindtveit Røse (KrF) [12:44:08]: KrF er et folkeparti for alle, som bygger på menneskeverd, forvaltersansvar og nestekjærlighet. I en tid hvor vi trenger mer omstilling, mer innovasjon og et sterkt norsk eierskap, synes jeg det er forunderlig at ikke Arbeiderpartiet ser at dagens skattenivå for norske eiere er til hinder for det.

Vi hører til stadighet at det er vanskelig å investere i Norge, fordi Arbeiderpartiet i forrige periode sørget for uforutsigbarhet, at skatter gikk opp fra dag til dag. Nå sitter man og forhandler med partier som SV og Rødt, og vi vet virkelig godt hva slags skattenivå de ønsker å ha. Det skaper også uforutsigbarhet og gjør at folk ikke ønsker å investere i landet. Det er det motsatte av det vi trenger. Arbeiderpartiet av alle burde vite at vi trenger å skape før vi deler. Da trenger vi også norsk eierskap og sterke norske bedrifter.

Julia Eikeland (A) [12:45:15]: Jeg er helt enig med representanten i at vi skal skape verdier i dette landet, men realiteten er faktisk at KrF har brukt mer politisk kapital på å forsvare store kutt i formuesskatten enn på å styrke velferdsordninger til barnefamilier i Norge, som SFO og barnehage. Dette er tydelige politiske valg.

I Regjeringens plan for Norge løfter Arbeiderpartiet fram det som faktisk betyr noe for folk: trygghet for økonomien, trygghet for helsen, å gjøre livet til folk i Norge bedre. Arbeiderpartiet sikrer rekordlave barnehagepriser, lave SFO-priser og norgespris på strøm. Det er høyresiden konsekvent imot.

Mener representanten at det prosjektet KrF nå er en del av, er i samsvar med det som pleide å være KrFs kjerneverdier?

Ida Lindtveit Røse (KrF) [12:46:12]: Til det siste er svaret ja, og til det andre er jeg simpelthen ikke enig i det representanten sier.

Et stort forbilde for meg er Hans Nielsen Hauge. Han reiste rundt i hele landet, bygde arbeidsplasser, ga folk jobb, bygde verdier for dette landet. Det er nettopp det et Norge for fremtiden trenger. Da trenger vi norske eiere som tør å satse. Vi trenger unge som tør å bygge bedrifter med store visjoner. Vi trenger at det er bedrifter rundt omkring i hele landet som sikrer motstandskraft,

men også sikrer arbeidsplasser folk kan gå til, sikrer levende lokalsamfunn. Da trenger vi også et skattenivå som bidrar til det, ikke sørger for at norske eiere istedenfor velger å selge ut bedriften til utlandet, og at unge velger å etablere seg andre steder for å starte bedrifter. Det er rett og slett det motsatte, og det er det denne regjeringens politikk fører til.

Erlend Wiborg (FrP) [12:47:21]: Det er gledelig at KrF ser ut til å endre politikk og kurs og realitetsorientere seg på flere områder. Det er noe vi fikk et godt eksempel på i den foregående replikkvekslingen.

Fortsatt er det utfordringer, og en av utfordringene innenfor innvandring og integrering er den såkalte sekundærbosettingen som bidrar til parallellsamfunn og påfører kommunene enorme ekstraavgifter. Kristelig Folkeparti og resten av Stortinget har gjentatte ganger stemt ned Fremskrittspartiets forslag om at en flyktning må bli boende i kommunen vedkommende er bosatt i, fram til man er selvforsørget og integrert. For halvannet år siden åpnet KrF opp for å snu og sa at de nå vurderer et forbud mot sekundærbosetting. Nå har det gått halvannet år. Da er mitt spørsmål enkelt og greit: Er KrF ferdig med å vurdere, og vil KrF nå støtte Fremskrittspartiets forslag om å stoppe sekundærbosetting?

Ida Lindtveit Røse (KrF) [12:48:22]: Som representanten vet, pågår det alltid gode diskusjoner før landsmøtet i et parti. Dette er en diskusjon vi har hatt i Kristelig Folkeparti, og vi har landet på at vi ikke ønsker et forbud mot sekundærbosetting, rett og slett fordi det også kan være andre viktige hensyn som gjør at man kan tillate at folk kan flytte til en annen kommune også innenfor den perioden på fem år. Det er viktig at det baseres på en søknadsprosess. Det er åpenhet rundt dette i kommunene i dag, og det fungerer relativt godt, men vi må ta på alvor de utfordringene enkelte områder har, spesielt Sarpsborg og andre.

Erlend Wiborg (FrP) [12:49:13]: KrF snakker jo om behovet ellers for å stramme inn deler av innvandringspolitikken. Det er nye toner, og det er noe Fremskrittspartiet er glad for, men jeg gikk inn og så på partiprogrammet til Kristelig Folkeparti. Der kan man lese at man ønsker å bruke mer penger på familiegjenforening, man ønsker å gi velferdsytelser til personer som oppholder seg illegalt i Norge, man ønsker å gjøre det vanskeligere å returnere personer som har fått avslag på asylsøknaden, man ønsker å gjøre det vanskeligere å returnere kriminelle innvandrere, man ønsker å gjøre det lettere å få opphold, og sånn kunne jeg fortsett. Det er jo ikke akkurat det inntrykket man får når man hører at Kristelig Folkeparti nå ønsker en strengere innvandringspolitikk.

Betyr det at partiprogrammet de gikk til valg på, ikke gjelder lenger, eller skal vi lytte til det som blir sagt fra KrF?

Ida Lindtveit Røse (KrF) [12:50:01]: Partiprogrammet til KrF gjelder. Det er viktig for KrF å ha en god balanse i innvandringspolitikken og også ha en ansvarlig innvandringspolitikk for landet vårt. Det er helt riktig at vi f.eks. har tatt til orde for å ta imot flere kvoteflyktninger, fordi det vil avhjelpe en situasjon. Det er ingen hemmelighet at vi og FrP er sterkt uenige om en del områder der, men det vi er enige om, er f.eks. rask retur når man har fått avslag, og det er et område vi har samarbeidet godt om. I vårt samarbeid da fikk vi til flere kvoteflyktninger, samtidig som vi hadde en strengere innvandringspolitikk for kriminelle og dem som har fått et vedtak om å reise hjem.

Sofie Marhaug (R) [12:50:59]: Jeg vil anta at KrFs plan for Norge er partiets alternative budsjett. Der er en av de største uttalte satsingene å kutte i skattene til de aller rikeste, samtidig som partiet kutter i penger til barnehagepriser, SFO og gratis tannhelse for unge, for å nevne noe. Denne økonomiske høyredreiningen til KrF står rett og slett ikke i stil med kristne verdier. Den er ikke bare i strid med budet om å tjene Gud heller enn Mammon i Det gamle testamentet. Kjærlighet til penger er også en synd i Det nye testamentet. Kroppene til dem som har samlet skatter og «gjort hjertene fete til slaktedagen», skal fortæres i ild, for å si det med Biblens egne ord. De er mye hardere enn Rødts politikk er, for å si det sånn.

Mitt spørsmål til KrF er egentlig hvordan de kan forsvare å premiere de aller rikeste med skattelett på aksjekapital som en del av partiets kristne verdigrunnlag.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [12:52:04]: Først er jeg glad for at Marhaug har lest sin bibel, og deretter har jeg egentlig lyst til å bemerke at KrF, som ofte blir beskyldt for kanskje å sammenblande kristendom, religion og politikk, ikke er de som bruker bibelreferanser i denne debatten, for å si det sånn. La oss merke oss det.

Formuesskatten er et hinder for norsk eierskap, og skal vi bygge en god velferdsstat i Norge, trenger vi norsk eierskap, vi trenger norske bedrifter, vi trenger å skape, og vi trenger inntekter. Hvis ikke er det ikke noen velferd. Da har vi ikke den solide grunnmuren vi trenger. Jeg synes det er urovekkende når Rødt ønsker å strupe norsk næringsliv samtidig som man ønsker å øke offentlig sektor. Det er en politikk som ikke går i hop. Tvert imot må vi begynne i andre enden. Vi må ha mer skaperkraft og mer penger inn i økonomien for også å kunne skape mer velferd.

Presidenten [12:53:05]: Replikordskiftet er omme.

Abid Raja (V) [12:53:21]: Det er urolige tider. Det er fortsatt krig på vårt kontinent. Det som har vært den største og fremste sikkerhetsgarantien for Norge – USA – truer på ramme alvor med å annektere land fra en av våre nordiske naboer. Norge står i den mest alvorlige sikkerhetssituasjonen siden andre verdenskrig. Det er alvor.

Derfor var det riktig av statsministeren å vedkjenne i nyttårstalen at «vi må være forberedt på at krig kan ramme Norge». Det er ikke fordi jeg vil være en krigshisser, men fordi det er på høy tid med tydelig tale fra statsministeren. Da vi i Venstre for to år siden sa det samme, kalte statsministeren det for en uansvarlig måte å snakke på.

Jeg er glad for at statsministeren nå kaller en spade for en spade. Det er viktig at vi snakker tydelig og klart til folk om den sikkerhetssituasjonen vi står overfor. Det er nemlig helt vanlige folk og næringsliv i Norge som er fundamentet for beredskapen vår mot krise og krig. Sammen med forsvar, politi og andre beredskapsaktører er det de som skal trå til, om krisen inntreffer. Jeg vet at folk i Norge stiller opp når det er alvor, men det må de bli snakket ordentlig til om – alvoret som preger den tiden vi lever i, og om hvilke forventninger som stilles til hver enkelt av oss, til næringslivet og til politikken.

Så til den konkrete diskusjonen i dag – Regjeringens plan for Norge. For å si det slik er det veldig lett for alle partier å slutte seg til regjeringens plan: trygghet for økonomi, for arbeids- og næringsliv, for barn og unge, for helse og for landet. Det er alle partier for, også Venstre. Det er også mulig å være enig i veldig mange av målene som listes opp: 150 000 flere i jobb, 130 000 nye boliger, økt bruk av kunstig intelligens i offentlig sektor, klimamålene skal nås, naturtapet skal reduseres, konkurransekraften skal styrkes, mer og bedre læring i skolen – for å ta noe.

Planen har imidlertid to store svakheter. For det første – og minst viktig – lister planen i hovedsak opp en rekke utredninger og målsettinger det allerede er fattet vedtak om på Stortinget, eller løfter regjeringen har lansert tidligere. For det andre – og langt viktigere – lanseres ikke ett nytt tiltak for å nå målene og ambisjonene i planen. I den grad det er noe nytt, er det enda flere utredninger og enda flere utvalg som skal settes ned. Det er ingen reell plan for Norge regjeringen har lansert.

Norge står overfor en rekke store utfordringer regjeringens plan ikke svarer på. Den løser ikke klimakrisen, ikke rekrutteringskrisen i skoler og barnehager og ikke de store økonomiske utfordringene vi har i kommunesektoren. Det er heller ikke en plan for å hjelpe næringslivet.

Heller ikke internasjonalt vil regjeringen at Norge skal gå i front. Det er ingen stor satsing på Ukraina. Regjeringen vil fortsette å ta imot et rekordlavt antall kvoteflyktninger, og det legges ikke opp til noen ny debatt om Norges sikkerhetspolitiske posisjon når verden endrer seg.

Planen inneholder ingen svar på hvordan Norge skal styre egen vekstevne og innovasjonskraft. Det er ingen svar på hvordan vi skal omstille norsk økonomi. Det er heller ingen svar på hvordan vi skal reformere offentlig sektor, bruke ressursene bedre og skape bedre tjenester for folk flest. Uten konkret politikk blir det mål og målsettinger som forblir akkurat og kun det. Vi har fra forrige periode dessverre altfor god erfaring med svulstige mål som forvitret – den konkrete politikken manglet.

Et slikt eksempel er klima. Natur og klima skulle i den forrige regjeringsplattformen være rammene for all politikk. I stedet ble natur og klima rammet av all annen politikk. Vi kan dessverre slå fast at klimamålene for 2030 utvilsomt er begravet ettersom regjeringen ikke har tenkt å gjøre noe for å nå dem. Det blir ikke uten kostnader. Problemet i norsk klimapolitikk har lenge vært at hver gang en frist for å nå mål for utslipp nærmer seg, begynner vi å snakke om et nytt mål lengre fram i tid. Nå varsles det at man vil legge fram en plan for å nå målet for 2035. Det gjør man samtidig som Arbeiderpartiet i Stortinget om noen uker vil stemme mot 43 konkrete forslag fra Venstre som ville ha gjort det mulig å nå målene.

Det viktigste for Arbeiderpartiet framstår å være at det er Arbeiderpartiet som bestemmer, og mindre viktig hva som bestemmes. Regjeringen tenker at det er lurt å gi seg selv et stort handlingsrom til å inngå flertall i alle retninger og lansere en politisk plattform uten politiske tiltak, men det gir samtidig retningsløs styring av landet. Det er ikke det vi trenger i den tiden vi er i nå.

Presidenten [12:58:24]: Det blir replikkordskifte.

Agnes Nærland Viljugrein (A) [12:58:38]: I november gikk representanten Raja ut og hadde lyst til å begrave stridsøksen med fagbevegelsen og to millioner organiserte nordmenn. Noen av oss vil jo mene at etter 141 år i konflikt med fagbevegelsen og vanlige folk, var det på tide. De er rett og slett hjertelig velkomne på laget. Problemet er at Venstre dagen etterpå kom med en rekke usosiale kutt, bl.a. i både sykelønn og avtalefestet pensjon, som kan bety 2 000 kr mindre i måneden i pensjon for dem på AFP. Det er to av de kanskje viktigste sakene vi har for nettopp arbeidsfolk.

Derfor lurer jeg på om Venstre kunne oppklart følgende: Synes de selv at å kutte i lønnen til folk som har blitt sjuke, eller å ta pensjonen fra folk som ikke lenger

kan jobbe, er et godt frieri til å samarbeide med to millioner fagorganiserte nordmenn?

Abid Raja (V) [12:59:36]: Klokken 10 i dag syntes jeg dagen startet veldig godt, med statsminister Støre som la fram regjeringens politiske prioriteringer, deres plan for Norge. Jeg håpet det skulle bli en god debatt om nettopp det. Dette har blitt en merkelig seanse på tre timer, hvor vi diskuterer alt mulig rart. Vi kan gjerne diskutere det.

Venstres viktigste plan for Norge i den tiden vi står i akkurat nå, er å sikre vår egen sikkerhet. NATO er selvfølgelig viktig for det, men med den uforutsigbarheten vi ser over Atlanteren, må vi ha en plan b også. For oss er det EU. Det er en av de tingene Arbeiderpartiet overhodet ikke vil snakke om.

Vi kan gjerne snakke om kutt i sykelønnen. Sykelønnsordningen har eksplodert. Fra Støres første budsjett ble vedtatt i 2021 og til nå har utgiftene økt med 20 mrd. kr. Vi kan sammenligne oss med Sverige: Det er ingen grunn til at vi skal være så mye sykere enn «söta bror».

Når det gjelder kutt i fagforeningsfradraget, har vi begravd det. Det kan man lese i vårt alternative budsjett.

Ove Trellevik hadde her teke over presidentplassen.

Agnes Nærland Viljugrein (A) [13:00:40]: Her stusser jeg litt over representanten Raja, for dette er jo en debatt om planen for Norge, og en av grunnsteinene i planen er nettopp å forsvare det organiserte arbeidslivet. Jeg var veldig glad for at representanten var så tydelig på at han også ønsket seg et organisert arbeidsliv og inviterte til en debatt om nettopp det, for jeg stusser på at Venstre nettopp har prioritert samarbeid med FrP framfor Arbeiderpartiet og vår plan for Norge. Fremskrittspartiet er jo et parti som vil øke forskjellene, øke utenforskapet, øke segregeringen, føre en klimafiendtlig politikk og en kamp mot arbeidsfolk. Egentlig er det sånn at FrP er mot alt det Venstre er for, og for alt det Venstre er imot.

Bør ikke Venstre og representanten Raja heller la seg inspirere av Regjeringens plan for Norge og bli med i kampen for et mer rettferdig Norge, med små forskjeller, en trygg økonomi, flere i arbeid og et godt organisert arbeidsliv?

Abid Raja (V) [13:01:42]: Nå fortsetter vi litt i det samme sporet. Etter det VG-oppslaget sa vi at vi begraver dette med kutt i fagforeningsfradraget, og det kan man lese i vårt alternative budsjett. Vi har lagt det dødt.

Det er litt rart at jeg skal stå og svare for FrPs politikk, men la meg ta et par-tre ting likevel. Nå har regjeringen

sagt at noe av det viktigste er å få ned klimagassutslippene. Det sa også klimaministeren på Politisk kvarter i dag. Vi vet at det regjeringen selv la fram i budsjettet som ble vedtatt før jul, var en plan som skulle ta oss lenger unna klimamålene. Så kom de og forhandlet her med en del partier som kaller seg klimapartier, men resultatet er at vi kommer enda lenger unna klimamålene. I de åtte årene FrP satt i regjering og ikke satt i regjering, men hadde makt, bidro faktisk FrP i regjering til å få ned utslippene.

La oss se på en annen ting Arbeiderpartiet normalt er opptatt av, kvoteflyktninger: 100 kvoteflyktninger, statsminister! Siv Jensen tok imot 3 000 kvoteflyktninger i året alle de åtte årene. Jeg tror at hvis man sammenligner med FrP, kommer Arbeiderpartiet ganske dårlig ut.

Erlend Wiborg (FrP) [13:03:01]: Norge har hatt og har fortsatt en altfor høy innvandring, noe som ikke er bærekraftig. En av utfordringene er den skyhøye familieinnvandringen, som også er til hinder for integreringen. Fremskrittspartiet har, som eneste parti, gjentatte ganger foreslått å stramme inn. Venstre har stemt imot samtlige innstramminger de senere årene.

Jeg vil gjengi representanten Raja: Venstre ser ingen grunn til å stramme inn når det gjelder familiegjenforening. Videre sier samme representant at det å stramme inn på familieinnvandring ikke fører til bedre integrering, men splitter familier og gir negative konsekvenser for integreringsprosesser. Den samme representanten, representant Raja, har sagt følgende: Det å hente ektefelle fra foreldrenes opprinnelsesland bremser fremgangen i integreringen. Hva er Venstres politikk?

Abid Raja (V) [13:04:02]: Vi sier ofte at vi kommer til å gå tom for folk lenge før vi går tom for penger. Hvis man snakker med næringslivet – kanskje Wiborg hadde gjort klokt i å være på NHOs konferanse i går – skriker næringslivet etter arbeidskraft. Uten innvandring kommer Norge til å stoppe helt opp. Vi trenger kvalifisert arbeidskraft i alle sektorer i Norge. Hvis man går ut av denne sal og ut i det virkelige samfunnet, hadde ikke Wiborg klart å komme seg hjem om det ikke var for innvandrere. Vi hadde ikke klart å leve det livet vi lever, uten innvandrere. Det være seg alt i norsk sektor fra transport til velferdstjenester, tannleger, leger, advokater, ingeniører – det finnes innvandrere i absolutt alle sektorer, og de bidrar for fullt.

Jeg tror kanskje at FrP burde begynne å se på alt det positive innvandrere bidrar med for å holde hjulene i Norge i gang, og at næringslivet i Norge trenger flere innvandrere til å komme til Norge. Kanskje FrP også burde bruke sin kraft til å se på hvordan vi kan gjøre reglene for arbeidsinnvandring, kvalifisert arbeidskraft til Norge, enklere og ikke vanskeligere.

Erlend Wiborg (FrP) [13:05:10]: Det at familieinnvandring skal både styrke og svekke integreringen på samme tid, henger ikke på greip, men vi har flere utfordringer, bl.a. knyttet til den økende gjeng- og ungdomskriminaliteten, som blir grovere. Stadig flere opplever å få livet sitt ødelagt på grunn av det, og det må bekjempes på mange områder: forebygging, politi, økte straffer osv. En stor utfordring er at innvandrere er kraftig overrepresentert når det gjelder den typen kriminalitet.

Fremskrittspartiet har i dag lagt frem et forslag om en utvisningsreform som sier at de som begår alvorlig kriminalitet som tilsvarer over ett års fengsel, skal sendes ut helt uavhengig av hvilket oppholdsgrunnlag man har kommet til Norge på. Da har man brutt gjestfriheten man har fått i Norge, og man ødelegger for hele det norske samfunnet og for andre lovlidige innvandrere. Er dette et forslag representanten Raja og Venstre vil støtte?

Abid Raja (V) [13:06:12]: Jeg har ikke lest det forslaget, så det får vi komme tilbake til.

Når det gjelder kriminalitet: Om kriminaliteten begås av innvandrere, norske statsborgere som har innvandrerbakgrunn, eller etniske nordmenn, er kriminaliteten forferdelig i seg selv. Vi ser at radikaliserings skjær i innvandrer miljøene i de muslimske miljøene, men vi har også høyre-radikale miljøer i Norge, vi har også rasistiske drap i Norge. Kanskje den retorikken vi politikere er med på å føre, bidrar til radikaliserings også på den høyreekstreme siden.

Det var et rasistisk drap rett før valget. Jeg sto på Youngstorget i demonstrasjonstog som markerte det avskyelige drapet. Det er noe FrP kanskje burde se på, og ta inn over seg at den retorikken FrP er med på å føre, kanskje også bidrar til å skape litt rasisme i dette samfunnet. Den rasismen skal vi feie bort, for som det heter på godt norsk: kamp mot all rasisme – der man jobber, der man bor. Her jobber jeg, og her skal det iallfall tas en ordentlig kamp mot rasisme.

Sunniva Holmås Eidsvoll (SV) [13:07:29]: Regjeringen har lagt fram en plan for Norge der én sårbar gruppe er fullstendig utelatt. Det er en gruppe som statistisk sett kan være ganske voldelig, som er utrolig dårlig til å ta vare på egen personlig hygiene, som er fullstendig avhengig av trygge omsorgspersoner – og det er de kjæreste vi har. Jeg snakker selvfølgelig om barnehagebarna.

Skal man tro planen regjeringen har lagt fram, trengs det ikke et eneste grep for bedre kvalitet eller bedre bemanning i barnehagen. Det er ikke nevnt med et eneste ord, til tross for at både foreldre og ansatte i barnehagen har gjort opprør og sagt tydelig ifra om at strikken er strukket altfor langt. Det er for mange sårbare barn som ikke fanges opp tidlig nok, og ansatte blir utslitt og orker ikke stå i jobben.

Så leste jeg partiprogrammet til Venstre, og da ble jeg heller ikke så veldig imponert. Det er riktignok mer om barnehage der enn det er i regjeringens plan, men jeg lurer på: Hvorfor har ikke Venstre prioritert flere ansatte i barnehagen i sitt partiprogram?

Abid Raja (V) [13:08:27]: Det har vi faktisk gjort i det alternative budsjettet vi la fram nå før jul. Jeg er helt enig med SV-representanten i at den planen Arbeiderpartiet har lagt fram, er en dårlig plan på mange områder. Den er uten tiltak, men det er ganske mange gode og fagre ord. Nå er det opp til SV å sørge for at politikken går i riktig retning.

Det som er skuffende å se, er at i budsjettforliket som ble inngått før jul, fikk ikke næringslivet hjelpen det trenger, kollektivtrafikken fikk ikke den hjelpen den kunne ha fått, og man har kommet lenger unna å nå klimamålene. Når det gjelder skole og barnehage, prioriterte vi 5 mrd. kr mer til det formålet, samtidig som vi brukte 5 mrd. kr mindre enn budsjettpartnerne. Det er fullt mulig å prioritere de tiltakene og de politiske satsingene representanten er opptatt av, men det kan tenkes at det er representanten som må ta ansvar for det, sammen med Arbeiderpartiet, for det er de som er deres parlamentariske grunnlag, og det er ikke vi.

Presidenten [13:09:28]: Replikskordskiftet er avsluttet.

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:09:44]: Det er en litt underlig form på debatten, egentlig. Jeg holdt en redegjørelse, får 5 minutter til, og så kommer det 20 replikker – men det er jeg klar for.

Jeg tror ikke jeg skal gjenta redegjørelsen, men jeg viser til den. Det er altså en plan for Norge, og jeg har forklart hvorfor vi mener det er en riktig måte å jobbe på, basert på erfaringene med å sitte i regjering – mer fokusert, trekke bedre fram ressursene. Jeg har likevel behov for å understreke litt hva dette er, og hva det ikke er.

Jeg sier innledningsvis at dette bygger på Arbeiderpartiets program, så når representanten Raja og andre er ute etter forskjellige punkter, og sier at vi har totalt utelatt barnehagebarna i denne planen – vel, det står om barnehagebarn i vårt program. Det står om det i våre valgprogram, det vi har gått til valg på. Det dette handler om, er hvordan regjeringen skal arbeide, og barn og unge er ett av fem hovedområder. Som jeg sa i mitt innlegg, tror jeg dette er noe alle generasjoner i Norge er enige om – barna selv, ungdommen og foreldrene. Jeg kjenner også igjen besteforeldredimensjonen. Alle er opptatt av at barna våre skal tas godt vare på.

Vi mener at planen, slik det nå er satt opp, gir en retning. Den prioriterer områder, og den varsler en ny måte å jobbe på, og så skal vi inn i denne salen og vedta

det som skal vedtas, med flertall. Vi er en mindretallsregjering.

Abid Raja sa at det var lett å slutte seg til regjeringens plan og mål. Det var en hyggelig start på samarbeidet, for politikken skal følge opp målene og retningen. Representanten Sneve Martinussen fra Rødt sa at dette var en slags utfyllingsoppgave. Jeg synes det var ganske bra sagt. Dette skal fylles ut med politikk som fremmes her i Stortinget, og vi har lagt retningen for det.

Jeg synes at hovedbildet er gjenkjennelig. Denne debatten er jo en debatt om politikk for denne perioden. Jeg synes vi ser de to alternativene i norsk politikk. Til den – la meg tillate meg å si det, president – svartmalingen vi får om hvor forferdelig det ser ut; representanten fra Kristelig Folkeparti sier at dette er et land det ikke er interessant å investere i: Vel, vi har hatt en NHO-konferanse, hvor selvfølgelig næringslivet er opptatt av sine saker, det de ønsker mer av, det de ønsker mindre av, men Norge er altså et land som har høye investeringer, og de er økende, som har høy eksport, og den er økende, og som har lavest ledighet av land vi sammenligner oss med. Det er et ganske bra utgangspunkt. Det er verdt å satse i Norge. Vi har økt konkurransekraft som et av målene i planen, og det er selvfølgelig noe vi skal levere på.

Statsråden for forskning og høyere utdanning sitter i salen. Vi skal nå jobbe med en kompetansestrategi for å satse på de områdene hvor Norge trenger kompetanse. Det er et nytt grep, og som også blir lettere å gjennomføre innenfor dette perspektivet, for, igjen: Denne statsråden kan ikke levere det alene, men det må jobbes med andre statsråder på bedre, koordinerte måter. Det er meningen.

Jeg opplever at flertallet ønsker å styrke fellesskapet, med mer trygghet i samfunnet vårt. Jeg er egentlig litt inspirert av det vi hørte fra denne nobelprisvinneren i går, som snakket om betydningen av sterke institusjoner for samfunn som skal oppleve vekst og utvikling. Det handler jo om hvordan vi utvikler samfunnet vårt, slik at vi har grunnlag for å leve et godt og trygt liv – og tryggheten er aller viktigst for det vi skal kunne oppnå, bl.a. i familien. La meg bare si det, når det gjelder familien: Familien er jo gjennomgående i hele denne planen. Vi kommer fra en familie. Det kan være veldig variabelt hvordan den ser ut. Noen lever ensomme, er enslige, men i familier har vi trukket fram trygghet for hverdagsøkonomien, trygghet for ungene våre og trygghet for de eldre – og det er jo familien som er rammen rundt det. Igjen kan vi vise til Arbeiderpartiets program, som vi skal ha med når vi gjennomfører politikk.

Da ser jeg fram til å svare på de spørsmålene som kommer etter dette gode, korte innlegget på 4 minutter.

Presidenten [13:13:32]: Det vert replikkordskifte.

Sylvi Listhaug (FrP) [13:14:02]: Det er slik at Fremskrittspartiet og Arbeiderpartiet har flertall i Stortinget. Arbeiderpartiet har vært veldig klart på at man ønsker å stramme inn innvandringspolitikken. I Danmark skal nå sosialdemokratene og det danske Folketinget gjennomføre en utvisningsreform der man skal sende ut kriminelle utlendinger. Man vil nå sette foten ned for at personer som voldtar, dreper og begår alvorlig kriminalitet, fortsatt skal finansieres av danske skattebetalere. Det er uavhengig av oppholdsgrunnlag, uavhengig av om det er asylsøkere eller flyktninger som har fått opphold.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Vil Arbeiderpartiet støtte at vi gjennomfører denne reformen i Norge, og at Norge også skal sende ut asylsøkere og flyktninger som begår alvorlig kriminalitet, som går ut over uskyldige nordmenn?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:15:07]: Mitt partis parlamentariske leder ga et glitrende svar på det spørsmålet. Det gjorde også representanten Abid Raja. Forslaget er lagt inn i dag tidlig, vi har ikke lest det. Vi skal lese det, som vi gjør med alle forslag her. Vi er en mindretallsregjering, vi skal se på hva vi kan støtte, og hva vi ikke kan støtte.

Det representanten Listhaug nå sier er den store reformen i Danmark, er et innlegg i en nyttårstale, det er ikke et forslag i Folketinget. Jeg holdt også en nyttårstale og snakket om viktige ting vi skal gjøre i Norge. Jeg har lyst til å si at vår justisminister før jul var tydelig på at vi i vår politikk, for å bekjempe kriminalitet og ha konsekvens, ikke skal ha noen toleranse for at de som er i Norge og har begått, eller står i fare for å begå, kriminelle handlinger, kan oppholde seg i vårt land. Norge har en god returpraksis. Vi returnerer dem som ikke har grunnlag for opphold, raskere enn andre. Dette skal vi bygge på for å sørge for at vi tar tryggheten på alvor.

Sylvi Listhaug (FrP) [13:16:04]: Denne representanten kjenner utmerket godt til dagens system, at vi styrker PU og uttransporterte veldig mange av dem som kan uttransporteres – selvsagt kriminelle, men det er ikke det dette dreier seg om. Dette handler om hvorvidt vi skal uttransportere dem vi i dag ikke uttransporterer. Utlendingsministeren i Danmark, som heter Rasmus Stoklund, er fra Sosialdemokratiet. Han sier at den danske regjeringen er klar for å bli dømt i Den europeiske menneskerettsdomstolen, for de har tenkt å gjennomføre dette uansett.

Mitt spørsmål er da: Er statsministeren enig i at man om nødvendig er villig til å bli dømt i Den europeiske menneskerettsdomstolen for å gjøre det som er riktig, nemlig å trygge landet og sørge for at kriminelle ikke får

opphold når de har brutt samfunnskontrakten med Norge?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:17:05]: Man bør ikke få opphold når man bryter samfunnskontrakten på denne måten, men min strategi er ikke å si at vi er rede til å bli dømt. Da vil jeg heller gå inn og se på: Hvordan er denne konvensjonen, kan man justere i den, slik at den tar høyde for at vi innenfor konvensjonen, innenfor rettssikkerheten og det man kan kalle den europeiske folkeretten, er på trygg grunn? Det er grunnen til at Norge sammen med Danmark og en del andre land har fremmet en uttalelse som legger til grunn at vi kan gjøre de endringene som er nødvendig.

Jeg synes den strategien som sier at politikken er handlekraftig i den grad den bryter med konvensjoner og regler, minner om en del av det vi nå hører fra USA, som i dag har lagt fram en liste over alle de organisasjonene USA trekker seg ut av. Jeg har veldig liten sans for det. Hvis man ønsker å gjøre endringer i Verdens helseorganisasjon, gjør man endringer i Verdens helseorganisasjon og trekker seg ikke ut av den. Vi må sørge for at det europeiske regelverket og de konvensjonene som er så viktige for det Europa står for, er oppdaterte. Da får vi gjøre de endringene på demokratisk og godt vis.

Sylvi Listhaug (FrP) [13:18:09]: Da registrerer vi at det er ganske stor uenighet mellom Sosialdemokratiet i Danmark og Arbeiderpartiet i Norge.

Enslige mindreårige har også vært en sak som har vært oppe. De kommer til landet og oppgir at de mangler omsorgspersoner når de søker om asyl. Så, en stund etterpå, når de har fått opphold, søker de om familiegjenforening. Altså: Personer som ikke har omsorgspersoner, skal ha familiegjenforening, gjerne med både foreldre og søsken. Justisministeren var ute og sa at man skulle stramme inn og lovregulere at familiegjenforening er til barnets beste. Kommunaldirektøren i Lillehammer sa at det ikke ville ha noen særlig effekt, for barnets beste som prinsipp gjelder allerede. Mener statsministeren det er rimelig at enslige mindreårige som påberoper seg at de ikke har omsorgspersoner, får familiegjenforening? Hvis nei: Vil statsministeren være med på å stoppe denne praksisen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:19:14]: Der viser jeg til det justisministeren sa før jul. Hun sa mer enn det representanten nå gjengir. Hun sa at vi på flere områder ønsker å stramme inn på dette, nettopp fordi ordningen kan misbrukes. Her er det flere eksempler på at barn har blitt sendt ut over hav og over fjell for å komme til Norge, og så vært i en posisjon hvor de skal ha familiegjenforening, under veldig uklare forhold om hva som egentlig er familie – hva som er foreldre, hva som

er samtykke, osv. Det tar vi tak i, og så vil vi fremme forslag her i Stortinget for å stramme inn på det.

Sylvi Listhaug (FrP) [13:19:48]: Jeg vil vel si at det ikke kan være noen uklarhet: Enten har man omsorgspersoner, eller så har man det ikke.

Når det gjelder trygghet, er jo helse veldig viktig. I denne planen for Norge står det:

«Når vi blir syke eller gamle, skal vi vite at fellesskapet stiller opp – og at vi får hjelp.»

Torkil Brødholt har fått Pompes sykdom. Det er en veldig alvorlig sykdom, og det er en veldig uvanlig sykdom. Det finnes medisiner som kan dempe utviklingen av den, men i Norge har vi da ikke råd til å gi pasienter denne behandlingen – riktignok de som er blitt syke etter 2019. Dette avstedkommer at Brødholt nå planlegger for å flytte til Sverige, altså rett og slett å bli helseflyktning, for at han skal få tilgang på denne medisinen som bremser utviklingen. Han skal flytte fra kone og barn for å få den medisinen som er tilgjengelig.

Mener statsministeren at dette er trygghet for helsen? Mener statsministeren at vi kan ha et system som behandler nordmenn på denne måten?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:20:54]: Jeg tror jeg må gjenta det vi ofte gjør i slike sammenhenger, at jeg ikke kan kommentere enkelttekstempler jeg ikke kjenner til. Det jeg kan kommentere, som tidligere helseminister og som politiker, som har reist rundt og møtt folk, er den veldig fortvilte situasjonen mennesker kommer i når de har alvorlig sykdom og vet det kan finnes legemidler. Derfor må vi ha en økonomi og en innretning i helsevesenet vårt som gjør at vi kan ta nye medisiner i bruk, at Norge kan være et interessant land for å prøve ut nye medisiner – noe som gjør at flere kan få tatt medisiner i bruk, og at vi kan få dem til en kostnad som står seg i forhold til alt det andre vi skal løse.

Det å løse helseutfordringene i et samfunn har egentlig en uendelig kostnadsramme. Derfor må vi prioritere. Vi setter også noen mennesker til å ta avgjørelser om hvordan man skal prioritere for å gi best mulig helseutbytte til flest mulig. Det er vanskelige og krevende avgjørelser, som jeg mener det er viktig at vi som politikere, vi som delegerer det ansvaret, også er villige til å stå opp for.

Jeg er opptatt av at vi skal kunne ta i bruk nye typer legemidler. Det gjør vi også, bl.a. individualiserte legemidler, og jeg håper det kan løse situasjonen for den personen representanten nevner.

Sylvi Listhaug (FrP) [13:22:00]: Dette er ikke nye medisiner, dette er medisiner som har vært i bruk i Norge i mange år, men som de nye tilfellene ikke får tilgang på. Det hjelper verken Brødholt eller andre som er

syke, at man får denne typen svar. Jeg tror det bare virker provoserende. Jeg tror det i det hele tatt virker provoserende at det mens vi ser at det er store utfordringer i helsetjenestene, skal utredes og prates videre om hva vi skal gjøre der framme. Nye utvalg settes ned, men det skjer ingenting.

Alle ser at det er ufornuftig at sykehusene betaler over 3 mrd. kr i renter for å ha pusset opp og bygd nye bygninger. Alle med normalt vett i behold ser at det er feil. Likevel går det vinter og vår før dette stortinget nå skal utrede igjen, og så skal man sette seg ned, og så skal man ditt og datt. Da går årene før man greier å rette opp i det. I mellomtiden kommer mange tilbud til å bli lagt ned. Mener statsministeren dette holder?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:23:04]: Jeg sa i mitt innlegg at vi legger opp til å bygge fem nye sykehus. Det er jo en byggeaktivitet, med modernisering og fornyelse av norske sykehus, som jeg tror ikke noe land i Europa kan sammenligne seg med. Det skyldes at vi har økonomi til det, men også at vi har organisert dette på en måte som gjør at det er bærekraftig over tid. Før staten tok over sykehusene, gikk sykehusene på en måte i uansvarlig minus noen måneder inn i et år. Vi har fått en bærekraft i det å styre sykehusene som veldig mange land ikke har, og det mener jeg vi skal slå ring rundt.

Så sier representanten: Det skjer jo ingenting. Det er Fremskrittspartiets ordbok på jammerdalens realiteter, fra a til å. Det skjer fantastisk mye. Overlevelse etter kreft varer lenger. Det kommer nye behandlingsformer. Det kommer nye medisiner. Det kommer nye helsetilbud. Vi har en helseminister som har en ambisiøs plan, med arbeid, initiativ og forslag for å få bedre organisering av helsevesenet vårt. Dette kommer til å være et hovedpunkt. Derfor er det også ett av de fem punktene i planen.

Sylvi Listhaug (FrP) [13:24:10]: Jeg er enig i at det er litt unyansert. Det skjer mye, for det legges ned tilbud over hele landet. Det er flott at det bygges nye sykehus, men problemet er systemet.

Trygghet handler definitivt om kriminalitet. Politimesteren i Oslo har slått alarm og kaller det som nå skjer, et paradigmeskifte. 120 kriminelle nettverk er aktive i Stor-Oslo. Ingen skal lenger si: Vi trodde ikke det var så galt.

I Innlandet slutter nå erfarne folk. De skal kutte 60 mill. kr. Nedgangen i politidekningen har skjedd i ti av tolv politidistrikt. Det snakkes, og det snakkes, og det snakkes, men det skjer egentlig ingenting. Eller: Det gjør jo det. Det blir mer kriminalitet og færre politifolk enkelte steder, og ikke politikraft som greier å håndtere det.

Når skal man gå fra ord til handling? Når skal denne regjeringen forstå at vi trenger flere folk der ute for å håndtere kriminaliteten?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:25:15]: Det er altså flere i politiet i dag enn det var da vi tok over, og vi har forsøkt å legge vekt på at de skal komme på de stedene hvor det virkelig monner for å bekjempe kriminaliteten. Det er ute på gata; det er flere som jobber på gata i politiet i dag enn det var under representanten Listhaug.

Vi har også satset mer på andre viktige grupper, som politietterforskere og de som bekjemper den digitale kriminaliteten. Det er også det politimesteren i Oslo sier. Jeg har vært hos Kripos. Jeg har sett hvordan de jobber, hvordan det rekrutteres på nett, hvordan det å nå bakmennene på nett, som ofte sitter utenfor Norge, er en stor og krevende utfordring.

Her må vi satse på utdanning av politifolk. Det ble bygget ned under representanten Listhaug. Vi øker det igjen. Vi må også sørge for at de som kommer ut av skolen, får jobb. Det får de, de kommer i jobb i dag. Vi trenger dem, men de må komme til de riktige jobbene, på de riktige stedene, slik at vi bekjemper den kriminaliteten som er.

Ine Eriksen Søreide (H) [13:26:26]: Et helt sentralt begrep i de årene vi har foran oss, er gjennomføringskraft, og noe av det vi trenger gjennomføringskraft på, er investeringene i Forsvaret og ikke minst oppbygging av norsk forsvarsindustri.

I forbindelse med et representantforslag fra Høyre i fjor leverte Forsvars- og sikkerhetsindustriens forening et høringsutkast hvor de er veldig kritiske til veikartet for økt produksjonskapasitet i forsvarsindustrien, som regjeringa presenterte i oktober 2024. De sier at flertallet av tiltakene i veikartet bare er formuleringer som «vil vurdere», «vil utrede», osv. Det er ingenting som på kort sikt tilsier at det blir iverksatt ytterligere tiltak som kan gi forutsigbarhet, og ikke minst: Industrien opplever liten grad av kriseforståelse og erkjennelse av at det er helt nødvendig at myndighetene i mye større grad bidrar til å legge til rette for investeringer.

Tar Forsvars- og sikkerhetsindustriens forening feil i sin analyse?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:27:31]: Jeg mener det ikke er et riktig bilde av det som skjer. Vårt hovedfokus har jo vært hvordan vi kan støtte opp under den norske forsvarsindustrien, som er viktig for Norge og det norske forsvaret, men som også viser seg å være av stor betydning internasjonalt. Vi har av historiske årsaker bedrifter her som er helt avgjørende også for andre lands sikkerhet, slik at de i dag har ordrebøker med store oppdrag. En av de store utfordringene er verdikjedene, det å få inn nok ressurser til å kunne produsere disse kompliserte systemene.

I tillegg har regjeringen på flere av disse områdene gått inn direkte med penger for å sikre produksjonslinjer og tilgang på essensielle faktorer, slik at det er mulig å opprettholde en høy takt. Vi har nær dialog med denne industrien, og jeg opplever at dialogen er god. En del av den har jo også gjort det mulig at det nå blir investert direkte fra norsk forsvarsindustri i Ukraina, i nye samarbeidsmodeller, som også er viktig for vår egen beredskap. Vi skal ha den dialogen videre og sørge for at det sikrer en sterk norsk forsvarsindustri. Det er viktig for Norge, men også for våre allierte.

Ine Eriksen Søreide (H) [13:28:35]: Der er statsministeren inne på noe helt vesentlig: Dette er også viktig for våre allierte. Det er ekstremt viktig for Ukraina, som står i en forsvarskrig mot en aggressiv overfallsmakt, og det er viktig for Norge og oppbyggingen av vårt eget forsvar. På NHOs årskonferanse i går brukte statsministeren selv eksemplene med at noe av det Ukraina nå mangler, er luftvernmissiler til å ha i sine norskproduserte luftvernsystemer. Noe av det vi møter mye, både fra industrien og fra Forsvaret, er at det går for sakte i investeringene og for sakte i gjennomføring av de store omstillingene også norsk forsvarsindustri skal igjen.

Mitt spørsmål er: Hva gjør regjeringen nå konkret for å få opp tempoet i gjennomføringen av disse vedtatte tiltakene?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:29:29]: Det går for sakte i forhold til de desperate behovene Ukraina har. Det betyr at de tradisjonelle missilene som brukes i dette luftforsvarssystemet, som man hadde planlagt for før krigen, kan vise seg å være for dyre og for krevende å produsere. Uten å gå i detalj på det, av fortrolighetsgrunner, kan jeg si at vi er med på å støtte prosjekter som gjør at vi kan produsere billigere og annerledes typer missiler som kan virke for å beskytte gjennom det luftforsvarssystemet.

Dette er jo private bedrifter i all hovedsak, som har private eiere – noen ganger er staten inne – og som legger planer for hvordan de skal øke produksjonskapasiteten. De har fulle ordrebøker, og vi har nær kontakt med dem. De har store muligheter i disse markedene, og på de områdene hvor det er flaskehals, er vi altså inne og har bidratt til å bygge nye produksjonslinjer og gi dem forsikringer økonomisk til at de kan satse på å bygge opp de produksjonslinjene. Jeg ønsker at det skal skje fortere. Alle land i Europa ønsker at det skal skje fortere, og vi bidrar til det i Norge, og i samarbeid med våre europeiske allierte.

Ine Eriksen Søreide (H) [13:30:35]: For snart tre år siden begynte Høyre å etterlyse hvordan situasjonen

var for krafttilgang for forsvarsindustrien. Det var basert på at flere selskap, deriblant Nammo, trengte mer kraft og sikker kraftforsyning for å kunne produsere ammunisjon. Nammo er, som kjent, en av fire store ammunisjonsprodusenter i Europa, og det er relativt få. Nå er vi inne i det femte året i krigen. Fortsatt er ikke denne problemstillingen løst.

Vi fikk regjeringspartiene med på et forslag fra Høyre i fjor sommer om å prioritere forsvarsindustrien og nasjonale sikkerhetshensyn. Tidligere i fjor sommer ble det sendt et høringsforslag fra Energidepartementet om endringer i energiloven, om prioritert nettilknytning av hensyn til nasjonale sikkerhetsinteresser. Høringsfristen gikk ut i september i fjor. Stortinget har fortsatt ikke fått saken til behandling. Når kan vi forvente å få den til behandling?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:31:40]: Den kommer til behandling når høringen er gjennomgått og vi har laget forslaget. Det jeg kan si, er at det ikke kommer til å oppstå en situasjon der norsk forsvarsindustri ikke kan gå videre basert på at de har mangel på kraft. Det skal vi sørge for. Det er av avgjørende betydning. Dette handler om og egentlig understreker betydningen av det jeg har snakket om i planen for Norge og i andre sammenhenger: mer kraft, mer nett, mer enøk.

Utfordringen er, som jeg sier også i dag, at vi må løse det sammen med kommunene, vi er nødt til å bygge ut mer kraft, modernisere nettet vårt og gjøre det tilgjengelig. Igjen: Det er blitt skapt problemstillinger her av at et datasenter ville slå ut muligheten for kraft for Nammo. Det kommer ikke til å være situasjonen. De er trygge på at de får kraft.

Ine Eriksen Søreide (H) [13:32:22]: Nammo har til nå ikke vært trygge på at de får kraft – snarere tvert imot. Det er jo derfor denne problemstillingen kommer opp igjen, gang etter gang. Det er litt pussig at energiministeren sa til Dagens Næringsliv i forbindelse med behandlingen av vårt representantforslag, at det er ikke sånn at politikerne plukker ut hvilke bedrifter som får nett, og hvilke bedrifter som ikke får det. Så rykket statssekretæren i Utenriksdepartementet ut og sa at han kunne garantere at Nammo fikk strøm. Begge deler kan jo ikke være sant samtidig, og i mellomtida har altså dette forslaget ligget ute til høring. Det har fortsatt ikke skjedd noe fra regjeringas side.

Jeg spør igjen: Når kan vi forvente at dette kommer til Stortinget, slik at vi kan få et vedtak som gir forsvarsindustrien og nasjonale sikkerhetsinteresser prioritet i strøm og krafttilgang?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:33:06]: Det kommer når det forslaget er klart til å bli lagt fram for

Stortinget. Dette er ganske kompliserte strukturer med tanke på alle dem som trenger kraft og strøm i Norge, men jeg gjentar det: Vår forsvarsindustri skal være trygg på at den har kraft.

Kirsti Bergstø (SV) [13:33:27]: Regjeringens plan legger opp til å bygge 130 000 flere boliger. Det er veldig bra. Så kan det se ut som at virkemiddelet for å få til det er å digitalisere søknadsprosesser og ha mål om flere studentboliger. Jeg kan gjerne tenke meg å høre mer om hvordan statsministeren ser for seg at man skal få drevet fram byggingen av de nye boligene.

Vi ser at arbeidsfolk i større grad må flytte ut av byene på grunn av høye leiepriser. Vi ser at det er et økende problem med bostedsløshet blant barnefamilier. Jeg lurer på om Arbeiderpartiets plan også omfatter dem og de store utfordringene vi har med å sikre trygge og tilgjengelige boliger til folk over hele landet, eller om de vil ønske en rettferdig plan for bolig, i bredere forstand, fra SV velkommen.

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:34:29]: For det første vil jeg ønske velkommen alle gode forslag til å få boligbyggingen opp. Jeg tror et av de største problemene for boligbyggingen har vært at renten har vært høy. Det legger begrensninger for dem som bygger – det hørte jeg mange eksempler på i går, da vi møtte næringslivet på NHOs dag – for dem som skal bestille, og for dem som skal kjøpe.

Vi setter altså et ambisiøst mål om å bygge eller ha igangsatt 130 000 boliger innen 2030. Det er et krevende mål. Det er helt riktig som representanten sier, at det skal være bedre søkeprosedyrer, digitale prosedyrer osv., men også en forenkling og opprydning i alle de reglene som gjelder for bygging. Det arbeidet satte vi i gang da vi ble en ren Arbeiderparti-regjering, og det videreføres også nå av boligministeren, statsråd Skjæran. Dette er et tema jeg tror gjelder i bygd og by. Vi skal ikke bygge boliger og så peker vi på enkelte grupper som skal få tilgang til de og de boligene, det er ikke slik det fungerer, men vi må få boligbyggingen opp. Det er en prioritet for regjeringen.

Kirsti Bergstø (SV) [13:35:32]: Da kan jeg glede statsministeren med at vi kommer med et initiativ om en rettferdig boligpolitikk for hele landet, en nasjonal boligplan, som også omfatter å bygge boliger som ikke er ment for kommersiell leie – slik vi er samlet om at studentboliger skal være, og som SV også har drevet fram byggingen av – sammen med styrking av Husbanken og også mer trygghet for dem som er leietakere i Norge i dag.

Bolig er et forskjellsspørsmål. Vi ser at det er et klaseskille innen boligpolitikken. Det gir meg lyst til også å spørre om statsministerens syn på de økende forskjell-

ene i landet vårt, i og med at planen for Norge legger opp til at Norge har små økonomiske forskjeller, mens vi ser at de er stadig økende. Hva er egentlig planen for å få dem ned?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:36:35]: Jeg tror vi ser av erfaring at det å ha en sterkt utviklet velferdsstat som vi sier er til bruk, ikke til pynt, som kan bidra til å gi folk mulighet til å kunne arbeide, som vi sier, klare seg selv, er hovedstrategien. Arbeid er hovedstrategien. Den norske modellen er bygget på at vi lever av hverandres arbeid, ikke av andres arbeid, og vi skal legge til rette for at flest mulig kommer i arbeid og får mulighet til det. Så har vi ansvarlige parter som forhandler lønnsoppgjør på en måte som er rettferdig, som sørger for at måten kaken deles på, er rettferdig, som sørger for at de med lav lønn får løft. Vi har et skattesystem, og vi har de siste årene hatt kutt i inntektsskatten på over 11 mrd. kr, som har gått til dem med middels og lavere inntekter, kuttene er ikke kommet i de øvre sjikt. Det er altså en kombinasjon av mange ting. Aller viktigst er det at folk kan klare seg selv gjennom eget arbeid, at de har en anstendig lønn, gode avtaler og et seriøst arbeidsliv.

Trygve Slagsvold Vedum (Sp) [13:37:51]: For Senterpartiet var det veldig viktig å få på plass politiutdanning i Alta, nettopp fordi man lokalt hadde en utfordring med at det var veldig stor gjennomstrømming av de politifolkene som begynte å jobbe der. Det gjorde at man fikk lite forutsigbarhet og mindre lokalkunnskap. Spesielt i grensenære områder er det viktig å ha lokalkunnskap og kjenne lokale forhold. Derfor var det en gledens dag da vi fikk det på plass i 2023, og da det åpnet nå i høst. Da var justisminister Astri Aas-Hansen i Alta og sa at det var en merkedag for politiet i Nord-Norge, men også for resten av Politi-Norge. Hun begrunnet det videre på regjeringen.no: «I dagens sikkerhetspolitiske situasjon er det særlig viktig at politiet i nord har god rekruttering.»

Det som da er veldig trist, er at Politihøgskolen nå har klargjort at de ikke skal videreføre den utdanningen i høst. Min oppfordring til statsministeren er: Gå inn, ta grep, redd politiutdanningen, for det er viktig for landets beredskap, og det er viktig for situasjonen i nord.

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:38:54]: Jeg husker godt den dagen i 2023 da vi gjorde det. Det var en del av det vi hadde og har som mål med desentralisert utdanning. Noen av utdanningene er det viktig at har den regionale tilhørigheten. Det er klart at er man utdannet innen helsefag i Nord-Norge, har man bedre kunnskap om helseutfordringene i den landsdelen.

Jeg skal være varsom med å kommentere akkurat situasjonen når det gjelder politiutdanningen i Alta nå,

for jeg har ikke nok detaljkunnskap til å gi presist svar på det, men jeg kan forsikre representanten om at jeg skal bli informert om det for å kunne gi et godt svar på hva som er situasjonen, og hvilke prioriteringer som gjøres for både å ivareta utdanning og nok rekruttering til politi i den regionen.

Aleksander Øren Heen (Sp) [13:39:48]: Akkurat no står det hundrevis av sogningar ute på plenen framfor Stortinget, og dei har eitt krav. Det er at ein ikkje skal byggja ned Lærdal sjukehus og innhaldet som er på det viktige lokalsjukehuset vårt. Det er eit forslag frå Helse Førde no om å fjerna ortopedi, fjerna moglegheita for operasjonar og å fjerna barseltilbodet på vårt lokalsjukehus. Det er alvorleg. Det er alvorleg for beredskapen, som statsministeren snakka mykje om knytt til sin plan for Noreg, men det blir òg litt holt å høyra om dei fem nye sjukehusa som skal byggjast, viss dei skal byggjast på ruinane av nedlagde lokalsjukehus rundt omkring i landet.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Kva er hans budskap til dei som har teke turen frå Sogn her no i dag tidleg, for å kjempa for sitt lokalsjukehus, og som står ute på plenen? Dei er mange. Hadde me vore like mange sogningar inne, hadde me kanskje fått eit fleirtal. Før jul mangla det éi stemme. Eg håpar at statsministeren sitt parti og regjeringa no kanskje kan gripa inn og stoppa den nedlegginga ein ser av Helse Førde.

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:40:53]: Svaret mitt er at vi har ansvar for å legge til rette for gode helsetilbud for alle i Norge. Det er et mål vi har for hele landet vårt. Det er en stor ambisjon, for landet vårt er geografisk langstrakt. Organiseringen av det krever at vi også må ta grep underveis.

Jeg vil ikke gå inn i de bestemte beslutningene som er tatt med hensyn til Lærdal sykehus i den regionen, men faget ortopedi er i utvikling. Hvordan gir vi best ortopedisk tilbud? Hvordan får vi samlet kompetanse til å kunne gi de beste tilbudene innenfor en rimelig tid? Det med barsel og fødsel er et krevende tema. For meg er det prioritert nummer én at fødselstilbudet skal være sikkert. Det betyr at vi må ha nok kvalifiserte fagfolk og nok antall fødsler på de gjeldende sykehusene for at det skal være sikkert.

Derfor kommer ansvarsfordeling mellom sykehus og måten det organiseres på, til å være i utvikling. Det kommer ikke til å være frosset, det kommer ikke til å stå stille. Mitt mål er selvfølgelig at folk som kommer fra Lærdal, skal være trygge på at de har gode tilbud innenfor en rimelig distanse.

Marie Sneve Martinussen (R) [13:42:07]: Jeg fulgte veldig nøye med da statsministeren snakket – det gjør

jeg for øvrig bestandig – og da la jeg merke til et litt interessant ordvalg jeg vil spørre om. I jobben med å få ned helsekøene vil regjeringen at helseforetakene skal inngå flere langsiktige nasjonale rammeavtaler med private aktører. Det er det som står i planen, men det statsministeren sa, var ideelle og private. Det føler jeg er en ganske rar ting å si, for ideelle aktører er private aktører. De private aktørene som ikke er ideelle, er kommersielle. Dette er ikke ordkløyveri, det er et veldig viktig prinsipielt skille. De kommersielle aktørene vi har i Norge, har store internasjonale oppkjøpsfond bak seg, som henter ut profitten – penger vi i Rødt mener heller burde vært brukt på velferd – mens de ideelle representerer viktige kompetansemiljøer med mangfold, som vi i Rødt gjerne vil ha langsiktige avtaler med.

Spørsmålet blir: Hva er det regjeringen mener – er det ideelle og kommersielle eller er det ideelle?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:43:07]: Jeg ønsker et fornuftig forhold til alle de kategoriene. Det er riktig, som representanten sier, at ideelle er private i den forstand at de ikke er offentlige, men det kan også være kommersielle private. Jeg utelukker det ikke. Vi har samarbeid med kommersielle leverandører innen helsetjenester, de leverer sykehus tjenester.

Det avgjørende poenget er at for å prioritere pengene – vi bruker vel 17–18 mrd. kr av sykehusbudsjettet til kjøp av den type tjenester – må det være det offentlige som tar valget, som bestemmer hvordan de pengene skal brukes, for best mulig resultat. Da kan det hende at et sykehus – og det kan ha kommersielle eiere – som er spesialisert f.eks. innenfor visse type operasjoner, visse type fag, kan løse oppgaver i en region hvor det måtte passe. Jeg har ikke ideologisk motforestilling mot det, men jeg har veldig ideologisk tilhørighet til at valget av det og prioriteringen av ressursene må skje på et grunnlag fra det offentlige, som har helsen til folk som hovedsak, ikke profitt for enkeltelskaper.

Marie Sneve Martinussen (R) [13:44:10]: La meg understreke at Rødt ønsker langsiktige avtaler med ideelle aktører, men for oss er det en veldig viktig forskjell, og det handler også om at ingen av disse aktørene kan trylle fram ressurser, penger eller utstyr. Det henger også litt sammen med replikken som kom fra Senterpartiets representant her tidligere: Man bygger ned lokalsykehus rundt i landet, og så skal man heller satse på kommersielle sykehusaktører.

Jeg husker min første partilederdebbat. Da var jeg og statsministeren helt enige i spørsmålet om kommersielle sykehjem her i Oslo. Det var en lokal debatt der jeg tror vi begge to brukte eksempler på helsefagarbeidere i Oslo som hadde gått kraftig opp i lønn fordi Rødt og Ar-

beiderpartiet – sammen med andre partier – hadde hentet tilbake disse sykehjemmene.

Spørsmålet blir: Hva er prinsipielt annerledes med de helsefagarbeiderne, de sykepleierne, de legene som potensielt jobber på et spesialisert sykehustilbud, versus dem som jobber på sykehjemmene, som jeg i hvert fall har troen på at Arbeiderpartiet fortsatt mener at ikke skal være kommersielle aktører?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:45:07]: Knapphetsressursen i dette er veldig ofte kvalifisert personell, og det har helsepersonellkommisjonen vist. Jeg tror ikke det er slik at ved å si at vi nå ikke inngår noen avtaler med dem som har kommersiell bakgrunn, så vil de som jobber der, kunne flytte til det lokalsykehuset som mangler folk. Det er ikke sånn det fungerer i samfunnet vårt.

Vi må satse på en organisering av våre sykehus og sykehjem som bruker folk på den best mulige måten for pasienter og dem som trenger det, vi må satse på teknologi der det kan avlaste, og så tror jeg vi rett og slett må ha denne muligheten til å kunne bruke alle dem som deltar – men ikke ut fra det perspektivet vi ofte hører fra høyresiden, om å la alle gode krefter slippe til, som om det var en dugnad i borettslaget. Nei, det må være det offentlige som har oversikten over hva behovene er, som bestemmer hvordan ressursene kan brukes på best mulig måte. I vår tradisjon og i vår historie er det ideelle – Røde Kors, Kirkens Bymisjon, alle dem som har jobbet og levert tjenester – men det kan også i noen sammenhenger være dem som har kommersiell bakgrunn.

Arild Hermstad (MDG) [13:46:17]: Når et NATO-land truer et annet NATO-land, som USA nå gjør med Danmark, vakler alliansen som har vært Norges viktigste sikkerhetsgaranti siden andre verdenskrig. Det øker behovet for tettere europeisk forsvarssamarbeid. Uansett hvordan vi snur og vender på det, er Norge en mikroskopisk militærmakt, og vi har en geografi og en plassering som gjør oss til et mål for bl.a. russisk aggresjon. Hvis vi ikke kan stole på USA, trenger vi andre garantier. 23 av EUs 27 medlemsland er også medlemmer av NATO. For de fleste vil EU være nærliggende for europeisk forsvarspolitisk samordning.

Hva vil regjeringen gjøre for å sikre et tettere europeisk forsvarssamarbeid, i lys av den nye sikkerhetssituasjonen?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:47:07]: Det gjør vi ved å være med på det som er helt nødvendig nå, at Europa tar større ansvar for egen sikkerhet. Det har ikke noe med presidenten i USA å gjøre, men det er tidsriktig og nødvendig. Derfor er vi i ferd med å bruke mer penger på forsvar, slik forsvarsplanen her legger opp til. Vi er på vei mot 5 pst. midt på 2030-tallet.

Så inngår vi nærmere forsvars- og sikkerhetspolitiske avtaler med nøkkelland: med Storbritannia, bygget på det at vi kjøper fregatter fra dem, som en viktig komponent, og med Tyskland, hvor vi kjøper vi ubåter og stridsvogner. Vi skal også inngå det med Frankrike, med Polen og med de nordiske land. Vi fordypet altså bilaterale og noen ganger multilaterale avtaler med grupper av land i vår del av Europa for å bygge opp under at vi kan levere på de forsvarsplanene som vi har.

EU er ikke svaret på dette. Det er mange gode sider med EU, men vi må alltid huske at 80 pst. av NATO ikke er EU. Det er bl.a. USA, Canada, Tyrkia, Norge og Storbritannia. Jeg er for øvrig ikke enig i at Norge er en mikroskopisk makt på forsvarsområdet.

Arild Hermstad (MDG) [13:48:12]: Jeg takker for svaret. For to dager siden sa utenriksministeren at det er vanskelig å se hvordan alliansen skal kunne tåle det hvis USA tar Grønland. I går sa imidlertid forsvarsministeren vår det motsatte. Jeg lurar på om statsministeren er mest enig med sin egen utenriksminister eller sin egen forsvarsminister når det gjelder dette. Samtidig lurar jeg på: Hva er det som vil få regjeringen til å endre standpunkt med hensyn til et lite og sårbart land som Norges behov for å inngå i andre samarbeidsformer som kan gjøre at vi har sikkerhetsgarantier utover det NATO representerer, i lys av den situasjonen vi står i?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:48:56]: Norge har sagt klart fra om hva vi mener om disse uttalelsene om Grønland fra USA, og vi gjentar det. Grønland er en del av Kongeriket Danmark, og det er opp til dem på Grønland og dem i Danmark å avgjøre hvordan de organiserer det samarbeidet. Her handler det om folkerett, om landegrenser og om staters suverenitet – punktum, ferdig snakket. Så skal ikke vi sette spørsmål og spekulasjoner om NATO i denne sammenheng i spill. Da må vi holde hodet kaldt og gjenta de budskapene som 31 av 32 NATO-land er veldig tydelige på.

Spørsmålet er: Hvordan skal Norge sikre seg? Jeg har egentlig gitt et svar på det: ved å utvikle vårt eget forsvar. Der er vi inne i en enorm satsing i årene som kommer, som Stortinget står sammen om. Så er det å fordype og inngå avtaler med våre nærmeste europeiske partnere, naboer og allierte, som kjenner norsk luftrom, norske havområder og norsk geografi, og som vi deler verdier med. Det har denne regjeringen jobbet med uke for uke gjennom alle årene vi har vært i regjering. Vi kommer til å realisere de avtalene, og det kommer til å gi Norge større trygghet.

Ida Lindtveit Røse (KrF) [13:50:11]: Regjeringen sier at de vil ha ideelle og frivillige med på laget, men det som skjer, er at man kutter i tilskudd, og så henviser

man frivillige og ideelle til byråkratiske og uforutsigbare ordninger. Rusomsorgen sliter, rehabiliteringen svekkes, og kriminaliteten øker samtidig. Nesten 1 000 politifolk har sluttet, samtidig som vi ser granater i Oslos gater, økt rusmisbruk og knivstikking. Senest i dag utvikles KFUMs avhopperprogram for gjengkriminelle, og det er fordi regjeringen kutter i tilskuddet. Dette er altså et program som har reddet folk ut av gjengmiljøer og gjort gatene tryggere.

Dette er et paradoks: Regjeringen lover trygghet og forebygging, men svekker dem som bidrar til det. Ser statsministeren det paradoksale i at vi står her og diskuterer dette viktige området, og at lovnadene kommer, samtidig som de gode kreftene presses ut, sånn som avhopperprogrammet, som bidrar til å gjøre samfunnet nettopp tryggere?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:51:15]: Samlet sett bruker vi i dette samfunnet år for år mer på forebygging. Forebygging skjer ikke i én enkelt sektor; det skjer i mange sektorer. En av grunnene til at det er viktig med den tilnærmingen vi har i regjeringens plan, er nettopp at kriminalitetsbekjempelsen, som jeg sa i mitt innlegg, ikke bare er justisministerens oppdrag, men det er også oppdrag for flere andre ministre, som treffer deler av samfunnet som har betydning for forebygging: skolen, helse, nærmiljøet, bydelen. Så må vi bruke de pengene på en fornuftig måte.

Uten å kunne gå inn i det enkelttilfellet – som det sikkert er mye godt å si om, det tror jeg på – er det ikke slik at de ordningene er garantert én gang for alle. Her må det vurderes hvordan de pengene kan brukes på best mulig måte. For Arbeiderpartiet handler det å bekjempe kriminalitet både om å være tøff og tydelig i den harde enden, med å ta de kriminelle, og det handler om å satse godt på forebygging, slik at vi gjør veien inn til kriminalitet smal, og helst lukker den helt.

Abid Raja (V) [13:52:21]: NATO har vært og er bærebjelken i norsk sikkerhetspolitikk. NATO er avhengig av gjensidig tillit, og når den amerikanske presidenten truer med å ta Grønland, bryter det ned tilliten. Om han gjør alvor av truslene, har selv utenriksministeren sagt at da er selve ideen om NATO brutt. Da blir Norge fort alene i en ekstremt farlig verden. Det er få andre løsninger for å ivareta Norges sikkerhet bedre enn å knytte oss også til EU – ikke fordi EU kan erstatte NATO, men fordi EU kan være det eneste som står mellom oss og det å være i stormaktenes vold.

Jeg hører at statsministeren sier at ingen NATO-land støtter USA. Det er riktig, men jeg er usikker på om det gjør nevneverdig inntrykk på den amerikanske presidenten. Vi kan ikke basere håpet vårt på at den amerikanske presidenten vil fortsette å handle utelukkende

fornuftig. Er det én ting han har vist, så er det at han mener alvor med det han sier.

Mitt spørsmål til statsministeren er: Hva er det, etter statsministerens syn, som tilsier at Norge ikke bør bli en del av EUs felles utenriks- og sikkerhetspolitikk – som en framtidig ekstra sikkerhetsgaranti?

Statsminister Jonas Gahr Støre [13:53:32]: Representanten begynte spørsmålet sitt med å si at NATO er og har vært bærebjelken, så la oss slå fast det: Det er bærebjelken.

Den typen situasjoner som har oppstått nå, de uttalelsene om Grønland – jeg skulle gjerne sett at de ikke kom. Jeg har sagt klart fra om det, men jeg har heller ikke tenkt å la det bli en sak som vi spinner videre til nå å avkle den sikkerhetsgarantien. I mitt innlegg i går hos NHO nevnte jeg hvor viktig det er at vi opprettholder samarbeidet med USA i nord, og det handler om atomstridskreftene til Russland, som er en trussel for USA. Det er i USAs interesse å ha det samarbeidet.

Nå må vi jobbe demokratisk, i politisk kontakt med USA, om dette spørsmålet. Derfor er det en positiv sak at den danske utenriksministeren til uken skal møte sin amerikanske kollega. Det må gå den veien. Vi har sagt klart hva vi mener om den saken, men det er ikke en sak som, der den er i dag, stiller i tvil sikkerhetsgarantiene i NATO, eller forpliktelsene i NATO.

Presidenten [13:54:32]: Replikkordskiftet er omme.

Presidenten vil samtidig orientera om at presidenten ønsker at me gjennomfører debatten i denne saka før me går til behandling av referatsaker.

Hans Andreas Limi (FrP) [13:54:52]: En av pilarene i Regjeringens plan for Norge er «trygghet for økonomien». For norske husholdninger og bedrifter fremstår nok dette mer som et hyggelig ønske om å ta igjen noe av det tapte fra de siste fire årene enn en konkret plan for trygghet og økonomisk handlefrihet.

Jeg vil starte med noe som er veldig konkret: verdien av norske kroner. Den norske kronen har svekket seg med nesten 20 pst. mot dollar, euro og danske kroner siden Støre-regjeringen tiltrådte 14. oktober 2021. Til og med den svenske kronen har blitt 11 pst. dyrere siden 2021. Dette er et mønster, ikke tilfeldige bevegelser. Det er et markant fall i tilliten til norsk økonomi og til Norge som et attraktivt land å plassere pengene i, til tross for at vi har det høyeste rentenivået i Vest-Europa. Dette rammer folk flest, gjennom høyere priser på importerte varer, dyrere utenlandsreiser og høyere rente som følge av importert inflasjon.

Det er en stor utfordring at rentebelastningen for norske husholdninger er den høyeste siden tidlig på 1990-tallet. Det betyr at tusenvis av familier må kutte i

helt nødvendige utgifter – ikke fordi de har levd over evne, men fordi regjeringen har ført en politikk som har presset renten opp og ikke bidratt til å få den ned. Det er verdt å minne om at Arbeiderpartiet i valgkampen lovet «rentekutt for alle» – ikke rentekutt for noen, ikke rentekutt på sikt, men rentekutt for alle. Det har kommet to rentekutt, men etter 14 rentehevinger. Norges Bank sier selv at de ikke har hastverk med å sette renten ned.

I valgkampen hevdet Arbeiderpartiet at de bidro til å dempe presset i økonomien. Nestleder Tonje Brenna uttalte i Dagens Næringsliv 3. september at Arbeiderpartiet fører en politikk som «legger til rette for at renten går videre ned», men dette stemmer ikke. Norge har ført en ekspansiv finanspolitikk i flere år. Denne regjeringen har brukt de store pengene på å øke de offentlige utgiftene istedenfor å redusere utgiftene for å la folk og bedrifter beholde mer av sine inntekter, som Fremskrittspartiet vil. Ifølge SSB har økte offentlige utgifter ni ganger større effekt på press i økonomien enn skattelettelser – ni ganger større. Likevel er det nettopp offentlige utgifter regjeringen fortsetter å øke.

Det har blitt dyrere å leve i Norge de siste årene, dyrere enn i flere andre land. Hvis vi ser på Big Mac-indeksen – som er et uformelt, men anerkjent mål på kjøpekraftsparitet og sikkert kjent av regjeringen – har den mest populære burgeren til McDonald's blitt over 30 pst. dyrere i Norge siden 2021. I burgerens hjemland, USA, er prisveksten på drøyt 20 pst. Vi har dårligere kjøpekraft nå enn i 2021, til tross for de to seneste årene med lønnsvekst.

Regjeringens plan henger ikke sammen med konsekvensen av regjeringens politikk – det er utfordringen. Økonomisk handlefrihet og trygghet skapes av forutsigbarhet og ansvarlighet i den økonomiske politikken. Norske bedriftseiere opplever ikke trygge og forutsigbare rammebetingelser, men de opplever mangel på forutsigbarhet, bl.a. i skattepolitikken, og da er regjeringens svar en kommisjon. Regjeringens skatteøkninger har først og fremst rammet vårt næringsliv, og avgiftsøkningene treffer norske familier og pensjonister.

Nå er det boligeiernes tur. Mange fikk sjokk da de mottok skattekortet for 2026 på grunn av oppjusterte boligverdier – med hilsen fra regjeringen og Stortingets flertall. Fremskrittspartiet advarte, og vi stemte imot. Ny modell for verdsetting av boliger kan gi mange titusener i økt formuesskatt og eiendomsskatt. Mange av dem som rammes, er pensjonister med nedbetalt bolig og lav pensjon. De har ikke økonomi til å betale den økte skatteregningen. Hva er Arbeiderpartiets svar? Jo, selg boligen eller lån penger til å betale skatten. Det bidrar ikke til trygghet for privatøkonomien. Det er ille hvis vi ender der at det bare er de aller, aller rikeste som har økonomisk evne til å eie noe i Norge.

Norge trenger ikke en plan med gode intensjoner, men en politikk som tar hensyn til folks og bedrifters økonomi, som bidrar til økt tillit til norsk økonomi, demper inflasjonspresset og bidrar til lavere rente. Det gjør dessverre ikke regjeringens plan.

Henrik Asheim (H) [14:00:11]: Det har blitt diskutert veldig mye forskjellig gjennom denne debatten, men også en del om planen regjeringen har lagt frem. Da jeg så starten av pressekonferansen til statsministeren hvor denne planen ble lagt frem, må jeg innrømme at jeg syntes det var en veldig interessant måte å jobbe på. Nå er det en tid hvor mye forandrer seg raskt, og det betyr at man nok må justere kursen underveis, ikke bare se på en regjeringserklæring som er laget høsten etter et valg, og som skal vare i fire år.

Utfordringen med denne planen, nettopp fordi man da varsler en annen måte å jobbe på, er imidlertid at den er ekstremt generell, og det er litt uklart hva det egentlig er. Hva betyr det f.eks. at noe ikke står i planen? Noe som ikke står i planen, er Arbeiderpartiets løfte om ikke å øke skattene ytterligere, etter tidenes skattesjokk i forrige periode. Derfor måtte jeg stille et skriftlig spørsmål til finansministeren om det var et signal at det ikke lenger sto i planen til regjeringen at man ikke skulle øke skattene. Det var det naturligvis ikke. Det var bare en tilfeldighet at det ikke sto i akkurat denne planen.

Da statsministeren hadde pressekonferansen hvor han la frem planen for Norge, klarte han etter gjentatte spørsmål ikke en eneste gang å si hva som var prioritert ned i planen. Jeg tror med andre ord det er uklart på Stortinget hva det er vi nå diskuterer, sammenlignet med den politikken som føres hver dag. Spørsmålet er jo hva denne planen og disse målene, som jeg tror stort sett alle i Stortinget kan være for – at det skal være trygt og godt å bo i Norge – har å si for innbyggerne i landet vårt og for de bekymringene de opplever i sin hverdag.

For å være helt ærlig tror jeg folk begynner å bli lei av runde politiske formuleringer pakket inn i glanset papir. De vil ha politiske svar på de utfordringene de møter i sin hverdag. Folk lever ikke sitt liv i politiske dokumenter – de lever det ute i lokalmiljøene sine, på skolen, på arbeidsplassen og ikke minst hjemme med sin familie. Da er utfordringen de faktisk opplever, at f.eks. kriminaliteten øker – samtidig som man kan åpne lokalaviser over hele landet hvor det fortelles om nedbemanning eller underbemanning, og at man ikke klarer å håndtere den kriminaliteten som vokser. Mange foreldre er urolige når deres tenåringsbarn er ute på kveldstid, men i planen sier man bare at politiet skal ha ressurser til å bekjempe kriminalitet. Det budsjettet som akkurat har blitt vedtatt for 2026, året denne planen gjelder for, har altså en mindre økning til politiet enn pris- og lønnsvekst.

Det andre jeg tror mange er opptatt av, og da særlig unge mennesker, er økonomien. Nå er arbeidsledigheten blant unge i Norge på 15 pst. Samtidig ser mange at de sliter med å komme inn i boligmarkedet, og at det lønner seg for dårlig for dem å jobbe, hvis de da først får en jobb. Det er derfor Høyre har foreslått både å øke frikortgrensen til 150 000 kr, å innføre et jobbskattefradrag og å sørge for at det skapes flere jobber i Norge, og at det blir lettere å ansette unge. Det er politisk konkrete tiltak, ikke luftige ord i en plan.

Vi har i denne debatten hørt om igjen og om igjen fra regjeringspartiet Arbeiderpartiet at det er et rekordstort løft i kommuneøkonomien, og at det ikke er noen grunn til å være bekymret for den situasjonen som er ute i kommunene. Dette er et typisk eksempel, særlig når man har styrt veldig lenge, på at når noen forteller om hvilken situasjon de lever i, kommer man og sier: Her er en graf som viser hvordan man egentlig har det. Sånn kan man ikke styre et land. Sannheten er: Reis ut, se på situasjonen i røde og blå kommuner og hvordan man må prioritere mye hardere og kutte i noe av det som er kjernevelferden i folks liv.

Derfor foreslo Høyre 4 mrd. kr mer enn Arbeiderpartiet i frie inntekter til kommunene. Vi fjernet ørmerking for 1 mrd. kr, for å gi kommunene handlingsrommet til å yte den velferden folk trenger. Det holder ikke med løfter i en plan om at kommunene skal være i stand til å yte velferd, hvis man ikke følger opp i budsjettene, følger opp med den politikken som vedtas.

Helt til slutt: Det er en utfordring i Norge – og det har vi sett nå under budsjettforhandlingene – at man ikke prioriterer det som er kjernevelferden, at de oppgavene folk forventer at skal fungere, fungerer godt nok. Velferdsstaten eser ut i ytterkantene – nye løfter, nye velferdsreformer, som koster milliarder – istedenfor at politiet får ha nok folk, og at man får sykehusene til å fungere. Det som skal være kjernevelferden, må fungere godt. Alt dette er utfordringer før Arbeiderpartiet har tatt planen sin med seg til fire andre partier de trenger for faktisk å vedta politikk, og ingen av dem har gitt uttrykk for at dette er deres plan.

Erlend Wiborg (FrP) [14:05:30]: At innvandringspolitikken til Norge har feilet, er det stadig flere som innser. Fremskrittspartiet har i tiår etter tiår advart mot at en altfor høy innvandring vil skape problemer med integreringen, men har i all hovedsak blitt møtt med kritikk fra de øvrige partiene. Heller ikke når Arbeiderpartiets søsterparti i Danmark er på samme linje som Fremskrittspartiet, har Arbeiderpartiet lyttet her hjemme.

Nå har utfordringene blitt så store at det ikke hjelper å skyve problemene under teppet lenger. Vi har også

mange innvandrere som lykkes bra i Norge, som blir integrert, som kommer seg ut i jobb og bidrar bra i samfunnet. Det skal vi være glad for, og det viser at det er mulig. Samtidig ser vi at det er altfor mange som ikke er i den kategorien. Statistikken er dessverre klar. Sysselsettingsstatistikken viser at altfor få kommer seg ut i reelt arbeid. Vi hører om lærere som melder om barn som er født i Norge, og som ikke kan norsk når de begynner på skolen. Vi ser det gjennom en ekstrem overrepresentasjon på Nav-ytelser, og ikke minst ser vi det på kriminalitetsstatistikken: Vi har tatt imot for mange.

En utfordring som stadig blir større, er at altfor mange kriminelle utlendinger som begår grov kriminalitet, får bli i landet vårt. Folk flest forventer at hvis man kommer til Norge og begår alvorlige lovbrudd, skal man også miste retten til å være her. Det er et enkelt og rettferdig prinsipp. I dag har vi også regler som åpner for utvisning, men de er fulle av unntak og forholdsmessighetsvurderinger. Resultatet er at personer som begår grove lovbrudd, fortsatt får bli i Norge og begår nye lovbrudd og ødelegger livet til uskyldige. Det er uakseptabelt.

Der de andre partiene i altfor stor grad har tatt hensyn til den kriminelle, prioriterer Fremskrittspartiet samfunnets behov for vern og beskyttelse høyest. Vi mener tiden er inne for en utvisningsreform i likhet med det Arbeiderpartiets søsterparti i Danmark nå foreslår. Der har statsminister Mette Frederiksen varslet at alle utlendinger som dømmes til mer enn ett års fengsel, skal utvises uavhengig av oppholdsgrunnlag. Det er en tydelig og konsekvent linje. Norge må gjøre det samme.

Fremskrittspartiets representantforslag som er fremsatt i dag, er også tydelig. Alle utledninger som begår alvorlig kriminalitet i Norge, skal utvises. Det skal gjelde uavhengig av tilknytning til landet, også for asylsøkere og flyktninger. Dersom retur til hjemlandet er umulig, skal personen uttransporteres til et trygt tredjeland Norge har avtale med. Det betyr at enhver innvandrer som kommer til Norge, vet at hvis man begår grov kriminalitet, er det rett ut av landet uten unntak. Dette handler om trygghet for folk flest, om å beskytte mennesker mot personer som har vist at de ikke respekterer våre lover. Det handler også om rettferdighet. Har man misbrukt gjestfriheten vår, skal man heller ikke ha retten til å bli.

Vi foreslår videre at Stortinget ber regjeringen ta initiativ til et samarbeid med Danmark og komme tilbake med nødvendige lovendringer i vårsesjonen, slik at dette kan vedtas og tre i kraft allerede til sommeren. Da får vi en konsekvent politikk, og vi sender et trygt signal – Norge er et trygt land, men ikke for dem som begår kriminalitet.

I løpet av debatten i dag har jeg hørt at statsministeren ikke vil ta stilling til forslaget, da han ikke har rukket

å lese det ennå. Det må vi respektere, men jeg regner med at statsministeren har fått med seg nyttårstalen til Mette Frederiksen og fått med seg debatten. Alle er egentlig enig i at personer som begår kriminalitet, skal sendes ut. Det dette spørsmålet egentlig handler om, er de personene som ikke blir sendt ut med den lovgivningen man har, alle dem som i dag er beskyttet av unntakene i loven og forholdsmessighetsvurderingene. Da håper jeg at statsministeren nå i sitt siste innlegg kan svare på det grunnleggende prinsippet – om han støtter Fremskrittspartiet og sitt søsterparti i Danmark i at kriminelle innvandrere som i dag ikke blir sendt ut, faktisk skal bli det.

Statsminister Jonas Gahr Støre [14:10:34]: Jeg ble nesten fristet til å si: Velkommen tilbake til dansketiden. Representanten Wiborg er så fascinert av Danmark, Mette Frederiksen og nyttårstalen hennes at det nesten er rørende. Jeg må kommunisere det til henne når jeg snakker med henne, selv om det er en del andre ting hun kanskje er mer opptatt av akkurat nå.

Jeg gjentar det vi har sagt: Vi skal selvfølgelig lese det forslaget som er kommet. Vi driver ikke muntlig saksbehandling her i Stortinget. Vi skal se på det. Det er en del terskler her jeg skal se ganske nøye på med hensyn til Fremskrittspartiets forslag på dette området. Når kvaliteten med tanke på å gjøre noe med dette er at vi skal være villig til å gå inn og bryte europeiske konvensjoner, er ikke det noe jeg står og sier ja til på Stortingets talerstol. Vi må jobbe på en annen måte.

Nå har jeg et kort innlegg. Jeg synes det har vært en god debatt. Jeg merket meg at representanten Asheim mente at planen i utgangspunktet var interessant, men at den var for generell. Jeg vil komme tilbake til det og si til representanten Asheim, som selvfølgelig har lest Arbeiderpartiets program grundig – det er vel en av grunnene til at han ikke er i Arbeiderpartiet, men han er velkommen – at det er jo det Arbeiderparti-regjeringen tar med seg inn når vi skal gjennomføre.

Det er en ting til: Det ble snakk om at denne planen ikke har noe si for hverdagen til folk, og at folk er lei av slike formuleringer. Vel, vi hadde en test på dette. Den var i september i fjor; da var det valg. Da gikk vi til valg på vår plattform. Vi fikk tilslutning til den, det ble et flertall for den. Det er en Arbeiderparti-regjering som sitter. Den er en mindretallsregjering, så vi må ha flertall i denne salen. Denne planen for Norge er vår måte å organisere det arbeidet på. Den setter en retning, og den gjør prioriteringer.

Jeg vil avslutte med å si at fra høyresiden blir det ofte sagt at en prioritering ikke gjelder hvis vi ikke kutter i noe for å legge på noe. Det er ikke helt sånn det er i Norge, og det kan vi være glad for. Jeg er for å kutte i noe som

ikke er nødvendig, og som ikke tjener en hensikt, men jeg har brukt de ordene at i Norge handler det i mange sammenhenger om at når vi satser så mye som vi nå gjør på forsvar og sikkerhet, blir det mindre å bruke på andre ting. Det er klart at en nesten dobling av forsvarsbudsjettet, som vi har foretatt i den tiden jeg har vært statsminister, er penger vi kunne brukt på andre områder, men vi har prioritert det. Planen gir et grunnlag for å prioritere hva som er det viktigste også framover.

Jeg takker for denne debatten og sier igjen at vi kommer tilbake til Stortinget med de konkrete forslagene, og vi skal arbeide for å få gode flertall i denne salen.

Presidenten [14:13:07]: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 1.

Presidenten foreslår at utgreiinga til statsministeren om regjeringas politiske prioriteringar – plan for Noreg vert lagd ved protokollen. – Det er vedteke.

Det vert ringt til behandling av referatsaker.

Sak nr. 6 [14:19:02]

Referat

1. (179) Statsministerens kontor melder at
 1. lov om endringer i barnevernsloven, straffeloven, passloven og ID-kortloven (utreiseforbud ved fare for skadelig utenlandsopphold mv.) (Lovvedtak 4 (2025–2026))
 2. lov om kompensasjonsordning for kjemikalieskadde oljepionerar (Lovvedtak 8 (2025–2026))
 3. lov om endringer i folketrygdlova og enkelte andre lover (oppfølging av tiltak i forslaget til statsbudsjett for 2026 m.m.) (Lovvedtak 9 (2025–2026))
 4. lov om endringer i Svalbardskatteloven (Lovvedtak 11 (2025–2026))
 5. lov om endringer i skatteloven (Lovvedtak 12 (2025–2026))
 6. lov om endringer i skattebetalingsloven (Lovvedtak 13 (2025–2026))
 7. lov om endringer i merverdiavgiftsloven (Lovvedtak 14 (2025–2026))
 8. lov om endringer i skatteforvaltningsloven (Lovvedtak 15 (2025–2026))
 9. lov om endringer i suppleringskatteloven (Lovvedtak 16 (2025–2026))
 10. lov om endringer i innkrevingsloven (Lovvedtak 17 (2025–2026))
 11. lov om endringer i finansforetaksloven (utvidelse av garantiordningen for skadeforsikring) (Lovvedtak 18 (2025–2026))
 12. lov om endringer i helselovgivningen (tilgjengeliggjøring av helsedata og krav til tekniske og

organisatoriske sikkerhetstiltak) (Lovvedtak 7 (2025–2026))

13. lov om endringer i naturmangfoldloven (forbud mot næringsmessig uttak av myr) (Lovvedtak 10 (2025–2026))

14. lov om endringer i husleieloven (omorganisering av Husleietvistutvalget) (Lovvedtak 6 (2025–2026))

15. lov om aktiviteter i verdensrommet (romloven) (Lovvedtak 2 (2025–2026))

16. lov om endringer i lov om god handelsskikk i dagligvarekjeden (tilsynsmyndighet) (Lovvedtak 19 (2025–2026))

– er sanksjonert under 22. desember 2025

Samr.: Vert lagde ved møteboka.

2. (180) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Trine Fagervik og Kjersti Toppe om gratis legemiddel på kvit resept for barn opp til seks år (Dokument 8:79 S (2025–2026))

Samr.: Vert sendt helse- og omsorgskomiteen.

3. (181) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bjørn Arild Gram og Geir Pollestad om terskelverdier for revisjon av stiftelser (Dokument 8:78 S (2025–2026))

Samr.: Vert sendt næringskomiteen.

Presidenten [14:19:23]: Me går då tilbake til handsaminga av sakene på dagens kart.

Sak nr. 2 [14:19:31]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Guri Melby, Abid Raja og Marit Vea om å tillate kommunene å regulere bruk av elektriske sparkesykler på fortau (Innst. 73 S (2025–2026), jf. Dokument 8:20 S (2025–2026))

Presidenten [14:19:56]: Etter ønske frå transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 3 minutt til kvar partigruppe og 3 minutt til medlemmar av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve anledning til inntil sju replikkar med svar etter innlegg frå medlemmar av regjeringa, og dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får òg ei taletid på inntil 3 minutt.

Kamzy Gunaratnam (A) [14:20:25] (ordfører for saken): Vi behandlar her i dag representantforslag om å gi kommunene bedre muligheter til å regulere bruk av elektriske sparkesykler på fortau. Bakgrunnen er velkjent. Elektriske sparkesykler har på kort tid blitt en del av hverdagen i mange byer, men de har også skapt be-

tydelige utfordringer, særlig for fotgjengere. Komiteen er samstemt om at ulykkesutviklingen er bekymringsfull, og at det er behov for tiltak som styrker trafikksikkerheten. Samtidig er det bred enighet om at dette må skje innenfor et tydelig og nasjonalt regelverk som også gir kommunene reelle og praktiske virkemidler.

På vegne av Arbeiderpartiet vil jeg takke hele komiteen for et godt samarbeid der vi har spilt hverandre gode. Fra vår side har vi initiert individuelle møter med hvert eneste parti, også de som ikke er representert i komiteen, herunder forslagsstiller. Vi har tolket hverandre i beste mening og har prøvd å finne de beste løsningene for å styrke den kommunale verktøykassen.

Samferdselsministeren har vært framoverlent og har satt i gang en rekke arbeid som bygger opp under dette, bl.a. gjennom skilting som gjør det mulig for kommunene å forby kjøring på fortau på bestemte strekninger og i soner, og arbeid knyttet til aldersgrense.

For Arbeiderpartiet er utgangspunktet klart: Fotgjengernes trygghet skal alltid komme først i byrommet. Vi mener kommunene må ha tydelige, forståelige og håndhevbare virkemidler for å håndtere lokale utfordringer knyttet til elsparkesykler. Det gjelder særlig områder med mange gående, der konfliktnivået er høyt og konsekvensene av ulykker kan være alvorlige. Derfor står Arbeiderpartiet – sammen med Senterpartiet, Rødt og MDG – bak forslag om å gi kommunene tydelig hjemmel til å innføre skiltede forbud mot kjøring med elsparkesykkel på fortau. Vi mener lokal skilting er avgjørende for at reglene skal bli forstått, etterlevd og håndhevet.

Samtidig er dette ikke en enkeltsak, men en del av en større trafikksikkerhetsutfordring. Vi støtter derfor arbeidet med økt kontroll, bedre opplæring av brukere, vurdering av høyere aldersgrense og oppfølging av evalueringen av utleieloven, inkludert spørsmål om gategrunnleie. Dette handler ikke om å være mot nye mobilitetsformer, men om å ta ansvar for hvordan de skal brukes. Byrommet skal være trygt for alle, også for dem som ikke har valgt hjul.

Med det tar jeg opp Arbeiderpartiets forslag i denne saken.

Presidenten [14:23:23]: Representanten Kamzy Gunaratnam har teke opp dei forslaga ho refererte til.

Marit Veia (V) [14:23:41]: Elsparkesykler gjør hverdagen enklere for mange. Samtidig har det vært en kilde til frustrasjon og konflikt, spesielt blant fotgjengere. Det var derfor Venstre fremmet dette forslaget, der vi ber regjeringen om å gi kommunene adgang til å regulere bruken av elsparkesykler på en bedre og tydeligere måte.

Både som Oslo-politiker og som stortingsrepresentant er jeg veldig glad for at et bredt flertall i Stortinget

ser ut til å støtte Venstres intensjon. Vi sier ja til sparkesykler, men vi må ha mindre konflikt, gjøre fortauene tryggere og få ned ulykkestallene.

I Oslo har vi nå erfaringer som viser at elsparkesykler brukes av veldig, veldig mange. I fjor ble det gjennomført rundt 20 millioner reiser bare med elsparkesyklene som er til utleie. Vi vet at elsparkesyklene blir brukt til korte reiser i sentrum, men også til lengre reiser utenfor sentrum. Det gjør det enklere å komme seg til nærmeste kollektivknutepunkt, og det erstatter også bilreiser. De aller, aller fleste av disse reisene gjennomføres av hensynsfulle folk som både følger trafikkreglene og tar hensyn til andre trafikanter og fotgjengere.

Samtidig har det vært for mange ulykker og konflikter. De fleste ulykkene er ulykker der kun elsparkesyklisten er involvert, men de kan likevel få alvorlige konsekvenser i form av varige skader. At svært unge mennesker, også barn, er overrepresentert i ulykkesstatistikken, gjør det helt nødvendig at både staten og kommunene får muligheten til å regulere elsparkesykler tydeligere. Vi må klare – ved hjelp av bedre opplæring, tydeligere regler og bedre sykkelveier – å gi folk friheten til å benytte elsparkesykler, men det skal ikke gå på bekostning av fotgjengere, barn, eldre eller andre som ferdes til fots, i rullestol eller med barnevogn i gater og på fortau. Det er den balansen vi må finne.

Venstre støtter de alternative forslagene som er fremmet av komiteen, og også forslagene som er fremmet av Arbeiderpartiet, MDG og Senterpartiet. Det er helt nødvendig at adgangen til å forby kjøring med elsparkesykkel på fortau tydeliggjøres. Kommuner må også ha mulighet til å skilte i soner, slik at vi unngår en skiltjungel der én og én gatestubb får sitt eget skilt.

Det er ikke gitt at en aldersgrense på 15 år er det mest treffsikre tiltaket for å få ned ulykkestallene, men jeg er likevel glad for at et flertall slutter seg til at regjeringen skal vurdere dette, i tillegg til at opplæringen skal forbedres. Politiet må også følge opp med mer håndheving, for i dag brytes reglene uten at det finnes noen særlig risiko for konsekvenser.

Disse forslagene vil ikke trylle bort alle konflikter knyttet til elsparkesykler, men de er et viktig skritt i riktig retning, og så er det nå opp til både staten og kommunene å forvalte reglene på en god og effektiv måte.

Lise Selnes hadde her overtatt presidentplassen.

Mats Henriksen (FrP) [14:26:54]: Elsparkesykler er kommet for å bli. De er praktiske for veldig mange og kan være et godt supplement i bytransporten. Samtidig betyr ikke det at vi skal lukke øynene for de utfordringene som følger med.

Vi må anerkjenne ulykkesstatistikken. Vi må også erkjenne at elsparkesykler kan oppleves som utrygge for

eldre, synshemmede og andre sårbare grupper, særlig når det rapporteres om høy fart, hensynsløs kjøring og hensatte sparkesykler som hindrer framkommelighet. Dette er reelle utfordringer som skal tas på alvor.

Samtidig er det viktig å sette disse utfordringene i riktig kontekst. Elsparkesykler har på kort tid blitt et veldig populært framkomstmiddel. Hadde vi sett et tilsvarende volum av reiser med sykkel som vi nå ser med elsparkesykkel, ville vi trolig hatt mange av de samme diskusjonene. Utfordringen er i stor grad omfanget av bruken, ikke elsparkesykkelen i seg selv.

Selv om Fremskrittspartiet anerkjenner disse utfordringene, mener vi at kommunene allerede har tilstrekkelig hjemmel til å håndtere dem innenfor eksisterende regelverk. Bruken av elsparkesykkel har på få år blitt betydelig regulert, og vi ser at kommunene i stadig større grad praktiserer regelverket tydeligere.

Det overrasker meg ikke at Arbeiderpartiet tar til orde for ytterligere reguleringer. Samtidig mener Fremskrittspartiet at dette er feil medisin for det problemet vi faktisk står overfor. Statsrådets eget svar dokumenterer at kommunene allerede har hjemmel og handlingsrom til å ivareta fotgjengernes sikkerhet, men at dette ikke utnyttes fullt ut. Derfor mener Fremskrittspartiet at svaret ikke er flere nasjonale regler, men at regjeringen tydeliggjør hvilket handlingsrom kommunene faktisk har innenfor gjeldende regelverk.

Fremskrittspartiet er samtidig tilfreds med at det er enstemmighet i komiteen om behovet for å heve kompetansen blant brukerne av elsparkesykkel, og om å se nærmere på hvordan håndhevingen av eksisterende regelverk kan styrkes. Regelverk har liten verdi hvis det ikke håndheves i praksis. Dette er tiltak Fremskrittspartiet mener kan bidra til å redusere antallet uønskede hendelser, til beste både for brukere av elsparkesyklene og for myke trafikanter rundt dem.

Anne Kristine Linnestad (H) [14:29:45]: Elsparkesykkelen er et raskt, fleksibelt og miljøvennlig transportmiddel som gjør hverdagen enklere for mange. Det kan likevel ikke gå ut over tryggheten til andre trafikanter. Høyre er alvorlig bekymret for den ulykkesutviklingen vi har sett. Skadestatistikken for barn tilsier at vi kanskje bør vurdere en høyere aldersgrense enn dagens – 12 år – for å beskytte barn og unge, men vi vil ikke foreslå 15 år som en mulig ny aldersgrense i første omgang. Vi mener mer informasjon om trafikkregler og mulighet for mer kompetanse om bruk av elsparkesykkel må prøves først.

Høyre ga barn mulighet for å sykle til skolen når foreldrene mener at de er modne for det. På Trygg Trafikks hjemmesider står det at man bør starte tidlig med grunnleggende trafikkregler, huske hjelm til store og

små og å øve sammen med barna. Ved å starte tidlig er det lettere å skape god atferd og forståelse for konsekvensene av egne handlinger. Grunnleggende trafikkregler og god sykkelerfaring gjør også at barna er bedre forberedt i trafikken den dagen de skal ta førerkortet. Dette mener vi er direkte overførbart også til barn og unges bruk av elsparkesykkel.

Valgfag trafikk er et tilbud til elever i ungdomsskolen. Valgfaget inneholder alle komponentene i trafikalt grunnkurs, med unntak av mørkekjøring. Kanskje bruk av elsparkesykkel kan inngå som en del av dette? Høyre skal ikke pålegge skolen flere oppgaver, men dette kan kanskje innarbeides i eksisterende opplæringsopplegg. Nøkkelen ligger ikke i stadig nye nasjonale regler, men i å bruke verktøyene som allerede finnes, og å håndheve dem.

Det finnes allerede skilteforskrifter kommunene kan bruke mer aktivt. Tas disse hjemlene i bruk, med klare skilt og soner som gir forutsigbarhet for alle, mener vi dette kan redusere behovet for nye, overlappende nasjonale regler. Samtidig må Statens vegvesen og politiet intensivere kontroller av fart, rus og ulovlig trimmede elsparkesykler. Ikke minst må salg av ulovlige kjøretøy som ikke kan forsikres, selvsagt stoppes.

Jeg går ofte gjennom Oslo sentrum, og det er ikke barn under 15 år som er den største utfordringen for trafikksikkerheten der. Det er dessverre aller oftest menn i aldersgruppen unge voksne og opp mot midten av 40-årene, som med hvite propper i ørene suser over gaten, gjerne på rødt lys, kjører i høy fart mellom fotgjengerne i gågater og ikke minst i høy fart mot ordinær kjøretøring.

Målet er at det skal være tryggest mulig for alle å ferdes i trafikken. Vi skal ikke gjøre hverdagen vanskeligere for verken unge som skal til og fra skole og fritidsaktiviteter, eller for voksne som skal til og fra jobb. For mange er nettopp elsparkesykkel den raskeste, mest fleksible og mest miljøvennlige transporten, og den gjør hverdagen enklere.

Geir Inge Lien (Sp) [14:32:56]: Elsparkesyklar har på kort tid vorte eit populært transportmiddel. Det gjev fleksibilitet, og det kan redusere bilbruk. Dette er fordelar vi skal ta vare på, men samtidig må vi erkjenne at dagens situasjon skaper store utfordringar for andre trafikantar, spesielt for fotgjengarar.

Ulykkesstatistikken er bekymringsfull. Vi ser at køyring og parkering på fortau utgjør ein reell sikkerhetsrisiko. Transportøkonomisk institutt har dokumentert at heile 65 pst. av personar med nedsett funksjonsevne føler seg utrygge i møte med elsparkesyklar på fortau. For mange eldre og for folk med bevegelsesutfordringar be-

tyr det at dei unngår å bruke byrommet. Nokre vel til og med å bruke bil framfor å gå.

Forslaga vi er med på, handlar om å gje kommunane tydeleg heimel til å regulere bruk av elsparkesyklar på fortau. I dag finst det moglegheiter, men dei er uklare og lite praktiske. Når statsråden sjølv erkjenner at det ikkje finst eit normert skilt for forbod berre på fortau, og at kommunane ikkje har teke i bruk dagens ordning, viser det at det er behov for ei tydelegare regulering.

Kommunane må kunne prioritere sikkerheita til fotgjengarane, særleg i sentrumsområde med høgt konfliktnivå. Vi meiner òg at det er rimeleg at kommunane får heimel til å krevje betaling frå utleigeaktørar for bruk av offentleg areal – på lik linje med andre næringsaktørar.

Til slutt: Aldersgrensa i dag er 12 år. Skadestatistikken viser at mange ungar skadar seg og har lite erfaring som trafikantar. Å vurdere ein auke til 15 år er eit viktig grep for å beskytte ungar og unge folk. Det er ikkje eit angrep på elsparkesykkelen som transportmiddel; det er ein nødvendig balanse mellom fridom og ansvar. Vi ønskjer framleis å ha elsparkesyklar i Noreg, men vi skal sikre at alle kan ferdast trygt på gateplan.

Oda Indgaard (MDG) [14:35:35]: Denne saken handler om folks grunnleggende rettighet til å få lov å trives der de bor, og om vi klarer å skape trygge rom for alle som ferdes, enten de går, sykler, triller, kjører kollektivt eller velger elsparkesykkel.

De siste årene har vi sett en formidabel vekst i bruken av elsparkesykler. De kan være praktisk ved korte turer i byen og et positivt bidrag til overgangen fra bilbruk, noe som gir reduserte klimagassutslipp og mindre luftforurensing. Samtidig ser vi dessverre at altfor mange opplever konflikt og farlige situasjoner i møte med disse kjøretøyene.

Høyre og Fremskrittspartiet har i transport- og kommunikasjonskomiteen foreslått at regjeringen tydeliggjør kommunenes handlingsrom innenfor gjeldende lovverk. Det er et steg i riktig retning, men det er for svakt. Flere kommuner har tydelig signalisert at det mangler praktiske og juridiske hjemler for å beskytte fotgjengerne i sentrumsgater og på fortau, der konfliktnivået er høyt. Derfor støtter vi i MDG forslaget om at kommunene må få klar hjemmel til å innføre skiltet forbud mot kjøring med elsparkesykkel på fortau, når det er nødvendig for å ivareta myke trafikanters sikkerhet.

Det handler ikke om å forby elsparkesykler. Det handler om å balansere rettigheter og ansvar og sikre at byrommet er tilgjengelig for alle: voksne, unger, eldre med rullator og bevegelseshemmede – alle de som ofte føler seg utrygge i møte med kjørende elsparkesykler.

I tillegg er det en kjensgjerning at altfor mange, helt unødvendig, har skadet seg alvorlig i forbindelse med bruk av elsparkesykkel. Strammere regulering med tanke på opplæring og aldersgrense er derfor helt nødvendig. Syklene akselererer raskt og styrer raskt, og det er utfordrende for unger å operere dem uten tilstrekkelig trafikkopplæring.

Vedtaket vil gi virkemidler til å skape trygghet for de mest sårbare rundt oss og for at alle skal kunne ferdes fritt i sine egne gater, enten de går, sykler, triller eller kombinerer ulike grønne transportformer.

Vi i MDG ønsker at elsparkesykler skal være en del av tilbudet for bærekraftig mobilitet, men det må skje på måter som ikke undergraver tryggheten for dem som går og ferdes i byrommet. Derfor er det nødvendig å gi kommunene flere verktøy for bruk og regulering av sparkesykler, særlig på fortau, og jeg er glad for at det finnes en bred enighet på Stortinget om dette.

Jørgen H. Kristiansen (KrF) [14:38:05]: Elektriske sparkesykler har blitt en del av hverdagen i mange norske byer. De gir fleksibilitet og er et miljøvennlig transportalternativ. Samtidig må vi erkjenne at dagens situasjon skaper store utfordringer, spesielt for fotgjengere, eldre og personer med funksjonsnedsettelse.

Ulykkesstatistikken er bekymringsfull, og konfliktnivået på fortauene er høyt. Fortauene skal først og fremst være trygge for gående. Når 65 pst. av bevegelsehemmede føler seg utrygge i møte med elsparkesykler, og når halvparten opplever parkerte sparkesykler som et hinder, har vi et problem. Dette handler om trafikk-sikkerhet, men også om tilgjengelighet og likeverd.

Jeg har snakket med Kristelig Folkepartis representanter i Oslo og Kristiansand, og signalene de sender til meg, er at det må strammes inn. Kommunene trenger verktøy for å regulere bruken av elsparkesykler på fortau, og vi må sørge for at regelverket er klart og praktisk.

KrF støtter alle de seks forslagene som ligger på bordet.

1. Vi mener det er helt nødvendig å heve kompetansen hos brukerne. Mange kjenner ikke reglene, og det øker risikoen.
2. Vi må styrke håndhevingen av regelverket. Det hjelper lite med gode regler hvis de ikke følges.
3. Vi må tydeliggjøre kommunenes handlingsrom. Kommunene må kunne ivareta fotgjengernes sikkerhet.
4. Vi må gi kommunene hjemmel til å skilte forbud mot kjøring på fortau, spesielt i sentrumsområder med høyt konfliktnivå.
5. Vi må vurdere høyere aldersgrense. Dagens grense på 12 år er for lav, og vi må beskytte barn og unge.

6. Vi må følge opp evalueringen av loven om utleie og vurdere gategrunnsleie. Det er rimelig at kommersielle aktører betaler for bruk av fellesskapets arealer.

Dette er ikke et spørsmål om å forby elsparkesykler. Det er et spørsmål om å regulere bruken på en måte som sikrer trygghet og framkommelighet for alle. Vi må ta hensyn til de mest sårbare trafikantene og sørge for at regelverket er tydelig, håndheves effektivt og gir rom for lokale tilpasninger.

KrF vil stemme for forslagene og bidra til et bredt flertall for en regulering som gjør byene våre tryggere og mer tilgjengelige.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:40:43]: La meg begynne med å si at i likhet med andre talere her mener jeg at elsparkesykkel er et veldig godt mobilitetstiltak i byene våre. Det fungerer godt, det er mange som bruker det, og det er stor nytte knyttet til det. La meg imidlertid også understreke at jeg ser kommunenes behov for å få effektive virkemidler for å håndtere økende ulykkestall og utfordringer knyttet til bruken av elsparkesykler, særlig i byområdene våre.

Statens vegvesen har nå, på oppdrag fra Samferdselsdepartementet, innført et normert underskilt som kommunene kan benytte på enkeltstrekninger og i soner. Det vil gjøre det enklere å skilte forbud mot kjøring med elsparkesykkel på fortau.

Ulykkesutviklingen knyttet til bruken av elsparkesykler er igjen blitt foruroligende. Ifølge skadestatistikken fra Oslo er det mange av ulykkene som involverer barn. Jeg har derfor bedt Statens vegvesen vurdere om det kan være formålstjenlig å heve aldersgrensen.

Vi vet alle at klare regler og strenge sanksjoner ved brudd på disse ikke er til stor hjelp om ikke regelverket også håndheves. Derfor er det behov for å øke kontrollene. Jeg har bedt Statens vegvesen utarbeide og følge opp en plan med konkrete mål for økt kontrollinnsats av de forholdene Vegvesenet selv kan kontrollere. Planen skal også inneholde initiativ overfor politiet, med sikte på å gjennomføre konkrete felleskontroller i løpet av 2026.

Vi ser dessverre økende bruk av elsparkesykler med ulovlig høy fart, som har spesielt høy ulykkesrisiko. Vi vil derfor vurdere mulighetene for å hindre salg av slike ulovlige elsparkesykler. Vegvesenet vil også gjennomgå ulykkesstatistikken og oppdatere kunnskapsgrunnlaget knyttet til kjøring på fortau og vurdere behov for ytterligere tiltak.

Det er i tillegg planlagt tiltak fra flere aktører for å øke kompetansen til brukerne av elsparkesykler, som flere har vært inne på i debatten. Videre ser jeg at det er grunn til å følge opp forslaget fra evalueringen av loven

om utleie av små elektriske kjøretøy på offentlig grunn, og særlig da vurdere nærmere muligheten for såkalt gategrunnsleie.

Samlet sett er jeg enig i de forslagene som fremmes i innstillingen fra komiteen, både forslagene fra flertallet i komiteen og de tre mindretallsforslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Rødt og MDG. Jeg er, som nevnt, allerede i gang med oppfølgingen av disse.

Presidenten [14:43:38]: Det blir replikkordskifte.

Anne Kristine Linnestad (H) [14:43:50]: Jeg er glad for de tiltakene statsråden nevner at han har igangsatt, og for de han eventuelt vil gi kommunene mulighet til å igangsette. Det som bekymrer meg noe, og som er grunnen til at Høyre nå ikke går inn for et forslag som f.eks. setter aldersgrensen til 15 år, er at vi ikke helt vet konsekvensene. Vi vet jo at det da blir eldre førere, men vi kan ikke ha nasjonale regler og lover som baserer seg på storbyenes og litt mindre byers behov for å regulere. Ikke veldig langt utenfor Oslo sentrum ligger min egen kommune, og det vil f.eks. være 6 km mellom Ski sentrum og Kråkstad. Hvis vi setter en aldersgrense på 15 år, vil det si at barn som har begynt på ungdomsskolen, ikke kan bruke den elektriske sparkesykkelen for å komme seg på en trygg gang- og sykkelvei til Ski sentrum for å delta i fritidsaktiviteter.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:44:54]: Jeg oppfattet ikke helt spørsmålet, men hvis vi går videre med det representanten begynte på, er det klart at det er elementer ved å gjøre endringer i aldersgrense som også kan være i den retningen. På det tidspunktet vi satte aldersgrensen til 12 år, vurderte vi derfor de perspektivene representanten er opptatt av, men det vi nå ser, er en betydelig økning i ulykker hos denne aldersgruppen, altså 12 til 16 år. Derfor mener jeg det er riktig å se på det. Jeg sier ikke at vi skal, men jeg sier at vi må vurdere det, for det kan godt hende at det er et riktig grep. Det er selvfølgelig komplisert, for det vil alltid være sånn at ulykkesstatistikken viser en opphopning av ulykker der hvor det er stor bruk. Vi kan nesten ikke lage regler for aldersgrenser som er geografisk orientert. Det tror jeg representanten er enig med meg i.

Anne Kristine Linnestad (H) [14:45:43]: Ja, det er akkurat det jeg er enig i, og da mener jeg vi må ha en konsekvensvurdering av å sette en nasjonal grense på 15 år, dersom det viser seg å være svært hemmende for litt mer griségrende strøk mer enn i sentrale strøk. Akkurat nå er egentlig et veldig godt tidspunkt å fortelle kommunene at det kommer nye underskilt. Nå kan de både ta reglene i bruk, de som ligger der fra før, og vurdere å bruke de nye, for snøen ligger stort sett overalt,

og det er mindre bruk av elsparkesykler, bortsett fra midt i Oslo sentrum.

Jeg har egentlig ikke noe spørsmål, men vil takke for at statsråden var så kjapp til å ta i bruk den muligheten han hadde, for at våre unger skal kunne gå en trygg framtid i møte. Statsråden kan likevel få lov til å drodle litt rundt eldre, særlig menn, i Oslo sentrum, i full fart gjennom både fotgjengerfelt og det som måtte være – mot kjøreretningen, f.eks.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:46:47]: Som voksen mann på 53 år kan jeg innrømme at vi har et «manneproblem» knyttet til trafikkatferd. Det ser vi jo også av totaltallene: 80 pst. av dødsulykkene er knyttet til menn. Vi ser det gjennomgående i en del ulykkesstatistikk.

Det vi snakker om nå, er jo barn. Det jeg tror vi lett kan være enige om når det gjelder barns atferd i trafikken og barns modenhet knyttet til å lese trafikkbildet, er at det er litt forskjell på å sette seg på en sykkel og å bruke en elsparkesykkel, som har en annen hastighet og et annet skadepotensial. Det er noe med barns umodenhet som jeg mener vi i hvert fall må gjøre en grundig vurdering av, for vi skylder barna å sørge for at de har en så trafiksikker hverdag som overhodet mulig.

Oda Indgaard (MDG) [14:47:43]: Jeg er veldig glad for at statsråden allerede har tatt grep knyttet til flere kontroller for å sikre at reglene på dette feltet blir fulgt. Politiet har mange viktige oppgaver, så jeg kan ha forståelse for at denne typen lovbrudd ikke alltid blir prioritert, selv om det er svært uheldig, også for dem som blir skadet av uvettig bruk.

Hva tenker statsråden om å åpne for at andre offentlig ansatte kan ta noen av disse mindre kontrolloppgavene, f.eks. en bybetjent, for slik å kunne øke politiets kapasitet knyttet til mer alvorlige lovbrudd i trafikken?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:48:23]: Jeg er noe skeptisk til det. Det å håndheve loven vår er det offentlige tjenestemenn, primært i regi av politiet, som gjør. Det jeg har sagt, er at Vegvesenet kan følge opp deler av dette, for de har hjemmel til det. Det å understreke tydelig overfor Vegvesenet at de må øke kontrollinnsatsen på dette, er det enkleste for meg å gjøre. Jeg må også ha dialog med Justis- og beredskapsdepartementet og politiet om å få til samordnede kontroller. På det tidspunktet vi fra regjeringen og Stortingets side innførte strammere regler for promillekjøring, ble det gjort noen veldig grundige felleskontroller, særlig her i Oslo. Det hadde en veldig preventiv effekt, så vi vet at den typen kontroller kan bidra til at vi får riktig atferd. Det mener jeg vi må utforske videre.

Marit Vea (V) [14:49:24]: Takk til statsråden for at forslaget fra Venstre er blitt tatt imot på en seriøs og god måte, slik jeg oppfatter det. Takk også for det gode samarbeidet her på Stortinget som har fått fram noen gode forslag, som vi har fått et flertall for.

Jeg har lyst til å spørre om en konkret problemstilling. Nå blir det adgang for kommunene til å skilte, og jeg er opptatt av at det skal være adgang til å skilte mer enn ett og ett fortau. Det som er problemet med den reguleringen som har vært, er at man har hatt adgang til å sette opp et skilt på en bitte liten strekning. Det er veldig lite hensiktsmessig, og spesielt hvis vi snakker om framkommelighet. Jeg har behov for å få en forsikring om at det vil bli mulighet til å skilte på en hensiktsmessig måte, der færre skilt kan dekke et større område.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [14:50:13]: Dette er et fagspørsmål som går langt inn i Vegvesenets manualer og slikt, men man må jo sørge for å få en fornuftig bruk av dette. Det kan ikke være sånn at det skal være skilt på enhver veistump, for å si det sånn, så vi må finne et balansepunkt her. Vi kan heller ikke gå i retning av, mener jeg, å lage lokale vedtekter med f.eks. forbud i en by, for skilting må til for at man skal få riktig atferd, men man kan kanskje tenke seg soner som kan være omfattet av forbud. Man vil nå få på plass underskilt, noe som gjør at man kan bruke det verktøyet. Jeg ser dilemmaene hvis man skulle få et skilt på hvert hjørne, men skilting er jo det som faktisk må til for å endre atferden til trafikantene.

Presidenten [14:50:57]: Replikordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Bård Hoksrud (FrP) [14:51:13] (komiteens leder): Det er ingen tvil om at utviklingen i antallet ulykker med elsparkesykler er bekymringsfull og noe vi må ta på alvor. Det er klart at når mennesker blir skadet i trafikken, skal vi ta det skikkelig på alvor. Nettopp derfor er Fremskrittspartiet opptatt av å finne treffsikre tiltak som faktisk virker, ikke løsninger som først og fremst ser mest handlekraftig ut på papiret.

Jeg blir glad når statsråden faktisk svarer ut noen av disse spørsmålene. Jeg ble litt overrasket over at Venstre, som jeg trodde var et parti som var opptatt av frihet, altså har blitt et formynderparti som ønsker mest mulig styring. MDG ønsker at vi skal sørge for at enda flere skal kontrollere. Jeg ønsker ikke at flere skal kontrollere, men jeg ønsker at de som har ansvaret, faktisk skal ta det. Det er altså slik at politiet kan stå der, og man har sett politiet stå og se på noen som kommer kjørende med en elsparkesykkel, og som bryter omtrent alle trafikkreglene. Da burde man gripe inn. Det er det man faktisk skal

gjøre. Jeg er sikker på at hvis man gjør det, kommer dette til å ta slutt. Utfordringene er at det omtrent ikke har vært noen kontroller i det hele tatt. Det er der mye av utfordringen er.

Så står partier her på denne talerstolen og sier at vi ikke skal ha forbud, vi skal bare øke aldersgrensen til 15 år. For dem som er fra 12 år til 15 år, betyr det et forbud enten man liker det eller ikke. Man ønsker å utvide muligheten til å forby folk å kunne bruke dette transportmiddelet på en effektiv og god måte.

Vi er helt enig i at vi må bli flinkere på god informasjon – at man skal vite hvordan man skal oppføre seg. Man skal oppføre seg ordentlig i trafikken, på samme måte som en 12-åring kan sette seg på en vanlig elsykkel – ikke på en elsparkesykkel, som vi snakker om her, men en elsykkel – og kjøre som bare det, selv om man er 12–13 år. Man framstår som man er handlingsorientert, men det er jo ikke veldig handlingsorientert hvis man ikke sørger for det. Jeg er glad for at statsråden sier at dette nå skal følges opp, slik at vi får gjort noe med dem som kjører galt. Jeg tror at med kontroller kommer det til å skje noe veldig fort. Derfor er vi også tydelige på og har fremmet forslaget om at vi ønsker at det skal bli mer informasjon og bedre opplæring.

Jeg er helt enig – jeg tror også mye av utfordringen ikke nødvendigvis er 12–15-åringene. Selv om vi dessverre ser at det er flere i den gruppen som blir skadet, er det ofte de som er litt yngre enn meg – jeg kjører ikke elsparkesykkel, i hvert fall ikke veldig ofte. Det er viktig. Jeg synes det er rart at vi har partier som egentlig er mest opptatt av regulering, forbud og å gjøre det vanskelig, istedenfor å se mulighetene og potensialene. Med teknologi – og jeg er teknologioptimist – kan man faktisk sørge for å fikse løsninger som gjør at man kan sette ned farten på elsparkesyklene når de kommer inn i områder hvor det er viktig å ta hensyn til andre trafikanter. Alle skal ta hensyn, det sier vegtrafikkloven. Derfor må man sørge for å følge opp vegtrafikkloven.

Kamzy Gunaratnam (A) [14:54:27]: Noen ganger lurer jeg på om representanten Hoksrud tror at jo høyere volum i denne salen, desto mer gjennomslag. Det tror ikke jeg.

Her har representanter fra Fremskrittspartiet og Høyre holdt veldig engasjerte innlegg om trafikkulykker, men de er ikke med på å regulere dette, slik at vi kan unngå de trafikkulykkene. Det synes jeg er litt interessant.

Jeg synes også det er veldig interessant at representanter fra Høyre og Fremskrittspartiet er veldig fornøyd med statsrådens svar, veldig fornøyd med at statsråden svarer ut, og veldig fornøyd med at statsråden er perfekt. Hvis det er linjen, ser jeg fram til et veldig godt samar-

beid resten av denne stortingsperioden. Vi lytter også til statsråden, men andre folk vi lytter til, er byrådet i Oslo, KrF i Kristiansand, Høyre i Bergen – dem har vi lyttet til, og så har vi kommet sammen, snakket sammen og formulert dette ut ifra lokale behov. Kanskje en av dem som gjorde mest inntrykk på meg, er legevakten i Oslo. De ser at liberaliseringen har ført til flere ulykker, men ikke mer regulering. Vi har snakket sammen. De aller fleste partier har snakket sammen og funnet løsninger sammen, og slik har vi jobbet det fram.

Jeg skulle ønske – eller jeg skal ikke si dette i fortid: Til voteringen på tirsdag håper jeg alle har lyst til å tenke litt på dette. For de aller fleste utenom aldersgrensen handler ikke noe av dette om pålegg. Dette handler om å styrke den lokale kommunale verktøykassen. Det er ingen som får pålegg her, alle får muligheter og verktøy til å vurdere hva som er riktig i egen by.

Frank Edvard Sve (FrP) [14:56:29]: Kjø og kaos og forbod – å gjøre det vanskeleg er på ein måte medisinen til dagens regjering og Arbeidarpartiet på alle område. Ein trudde ein skulle få det betre i byen og mindre kaos gjennom å stengje kollektivfelt og vegar osv., men det er vorte stikk motsett. Det er vorte mykje, mykje verre. No skal ein igjen ha forbod og påbod og elsparkesyklane ut av gangfeltet. Då lurar eg på: Vert det færre ulykker eller færre farlege situasjonar om alle dei elsparkesyklane som fer i alle himmelretningar, berre skal vere i vegbanen? Eg vil ikkje ha dei i vegbanen. Eg vil ha dei spreidde sånn som i dag, for då får ein ei fordeling av dei.

Det er heilt rett, det representanten Hoksrud sa. Det er irriterande for ein kar frå hutaheiti i dag å kome ned til Oslo og stå og prate med politiet og sjå på at både syklistar og elsparkesyklistar fer som villmenn gjennom sentrum. Vi som er bilistar, skal få høgare bøtesatsar, og politiet spring etter oss for alt mogleg, men for dei som kjem på sparkesykkel eller sykkel, er det fritt fram til å gjere akkurat det ein vil. Det er jo det som er problemet. Det er der ulykkene skjer. Det er jo det som skjer. Det vert ikkje betre av å putte alt inn i vegbanen, der desse elsparkesyklane er betydeleg mindre rusta til å møte ein bil, for å seie det slik.

Eg ser så mykje gale. Eg køyrer bil 1 100 km per veke. Eg ser så mykje galskap på vegane. Dei kjem med kondomdrakt – og som statsråden sa, er det gjerne 50-åringar – og rasar gjennom kryssa i feil retning og på raudt, og politiet står og ser på. Politiet må begynne å gjere jobben sin, og då er det ikkje påbod som skal til. Det er ikkje forbod som skal til. Det er haldningsarbeid og haldningsskapande verksemd som må til, og politiet må begynne å funke – når ein på liv og død skal ha sparkesyklar og sykklar i fri dressur i alle byar.

Eg må innrømme noko. I dag då eg vakna, såg eg det var masse snø ute, altså i Oslo-forstand – det er jo ikkje mange centimeterane – men det er ikkje berre ulemper med mykje snø. Det er også ein veldig stor fordel. Eg såg ikkje ein einaste sparkesykkel og ikkje ein sykkel heller, så det er ikkje så gale at det snøar litt i ny og ne.

Bård Hoksrud (FrP) [14:59:30]: Til representanten Gunaratnam: Jeg kommer nok til å snakke høyt fortsett, uansett hvor mange ganger hun prøver å få meg til å redusere lydnivået. For meg handler det om at dette er viktig.

Representanten Gunaratnam sier at dette ikke handler om å regulere, men at det handler om å gi verktøykasser til kommunene. I sitt svar sier statsråden at man har verktøyene, og at det er noe man kan gjøre noe med, men at man i utgangspunktet altså har de verktøyene man trenger. Det er nesten litt morsomt å se. Først skriver statsråden svaret sitt, og så er han plutselig ute i en pressekonferanse og forteller at nå skal man virkelig handle her, man skal gjøre noe, fordi det verktøyet som ligger der, ikke er godt nok. Samtidig er det tydeligvis litt forskjell fra kommune til kommune, men det er kanskje ikke så lett for alle å se det.

Jeg oppfatter det sånn at noen av partiene som støtter forslaget om å vurdere å utvide aldersgrensen til 15 år, har stått på denne talerstolen og sagt at de egentlig vil ha 15 år, sånn at det egentlig er for å få et flertall at man er enige om at man skal vurdere det. Samtidig har man sannsynligvis til hensikt å gjøre det. Det er det som er forutsetningen når man fatter dette vedtaket. Da må man slutte å late som om man ikke ønsker å gjøre dette, for det er det som er realiteten i det.

Statsråden, som jo ikke står bak forslaget – det er partiene her i Stortinget som går inn for det – sier at han skal vurdere å se på det. Det er også en del negative sider ved å gjøre det.

Jeg er veldig enig med representanten Sve: Jeg tror at vi kommer til å diskutere dette om noen år også, når vi har puttet alle disse elsparkesyklene ut i veibanen. Jeg er vel en av dem på huset som kjører stort sett hver dag i denne byen, og jeg ser mye vill kjøring med elsparkesykkel, men jeg ser jammen meg mye vill kjøring med sykkel også. Det er bare tilfældigheter og flaks som gjør at det går bra.

Jeg er enig i at man kan gjøre grep, og det er vi positive til. Det er hodene til dem som står oppå elsparkesyklene, eller som sitter på syklene eller i bilene, som man må sørge for at har de gode holdningene og er bevisst på at når man er i trafikken, skal man forholde seg til de andre trafikantene og oppføre seg. Det er det som er viktig, og det er der Fremskrittspartiet er litt forskjellig fra de andre som alltid roper på mer regulering, mer for-

bud, mer påbud osv. for å løse alle problemer. Jeg tror ikke det løser dette problemet. Det betyr kanskje bare at noen kommer til å kjøpe seg en elsparkesykkel selv.

Nå er det i hvert fall sånn at det er de kommersielle som er de store, Det betyr også at de kan komme med god informasjon når man f.eks. skal leie, og ha litt mer kontroll på det. Det er bedre enn at folk bare går bort og kjøper en elsparkesykkel selv og kjører rundt uten å ta hensyn, og kanskje bryter lovverket. Hvis ikke det blir fulgt opp, står vi fortsatt midt oppe i mange av de samme utfordringene.

Marit Vea (V) [15:02:47]: Det er mange som forsøker å snakke på vegne av byene. Som en politiker som nylig var med og styrte en by, kan jeg si at i Oslo har vi ikke de verktøyene vi trenger. Det er derfor Venstre har fremmet dette forslaget.

Jeg synes det er interessant med et parti som ofte likt med stolthet sier at de snakker på vegne av folket. I Oslo er det titusenvis av mennesker som engasjerer seg for å få mer trygghet for fotgjengerne på fortau. Det er dem vi snakker for i denne salen, de som føler seg utrygge i bybildet. Alle her er enige om at det er en plass for elsparkesykkelen, men vi må ta hensyn til hverandre.

Det fører meg over til et annet poeng, for det ble sagt her at det nesten føles farlig å ferdes inne i byen med bil. Da har jeg bare lyst til å komme med litt fakta. Av dem som ferdes i byen, er det 83 pst. av dem som reiser kollektivt, sykler eller går. I sentrum er bilen en gjest – sånn er det – fordi det store flertallet ferdes som myke trafikanter eller kollektivt. Det handler ikke om at vi i Oslo ikke liker biler, eller at vi skal være slemme med dem som kjører bil. Det er ikke det det dreier seg om.

Hvis vi skal fylle denne byen med flere biler, kommer ingen fram, verken dem som er glad i å kjøre bilen sin – som skal inn i stortingsgarasjen her – de som skal kjøre taxi, de som har HC-kort, eller de som skal frakte varene våre. For at de skal komme fram, er vi helt avhengig av at folk føler seg trygge som syklist og fotgjenger, og også som elsparkesyklister.

Ett poeng til: Det ble sagt at det var så farlig med alle disse syklistene som bryter reglene. Da har jeg bare lyst til å påpeke at de mest alvorlige ulykkene våre stort sett skjer fordi det er bilistene som bryter vikepliktreglene for syklist. Det er ikke sånn at syklist flyr rundt og skaper forferdelige situasjoner for bilister. Når man er fører av et tungt kjøretøy, bærer man et særlig stort ansvar.

Selvfølgerlig har alle trafikanter i Oslo et ansvar for å ta hensyn til hverandre, og vi trenger at politiet følger opp, og at de er ute og sørger for at det får konsekvenser når folk bryter trafikkreglene, helt uavhengig av hvilket kjøretøy de benytter. Der er vi helt enige.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:05:15]: Jeg registrerer at Fremskrittspartiet har et behov for å karikere oss som ønsker å gjøre noen regulatoriske grep: at vi er reguleringsivrige, og at vi bare går i den retningen. Jeg kunne jo da falle for fristelsen til å omtale Fremskrittspartiet som noen som aldri vil regulere noe som helst, men vil ha fullstendig frislipp og at alt bare skal skure og gå. Det ville heller ikke være en helt riktig beskrivelse.

Det er nå i hvert fall sånn at på det tidspunktet vi tiltrådte, var det behov for å gjøre regulatoriske grep. Vi innførte regler for promillegrense for elsparkesykler. Det var helt uregulert – dypt problematisk. Det var også ganske tøffe straffer for det, så beskrivelsen av at det ikke er noe regelverk og ikke noe som følges opp, er heller ikke riktig. Det var ganske store avisoverskrifter om de første som ble tatt, og som fikk ganske strenge straffer. Vi gjorde også grep når det gjelder forsikringsplikt, som er veldig viktig for at vi som innbyggere skal være trygge hvis det skjer uhell og ulykker. Det var heller ikke regulert på det tidspunktet. Vi innførte hjelpbud for dem under 12 år, for å beskytte ungene våre. Det var heller ikke regulert på det tidspunktet. Vi innførte da også 12-årsgrense. Alt dette gjorde vi ikke for å være slemme mot noen. Vi gjorde det fordi vi ønsket å øke sikkerheten og øke muligheten for å ha et trygt trafikkbilde i byene våre, og for at folk ikke skulle bli skadet.

Min forgjenger innførte reglene som handler om utleie og det å styre antallet elsparkesykler. Dette er bare et eksempel på at man har måttet gjøre regulatoriske tiltak fordi dette ble et veldig populært fenomen, og et veldig nyttig fenomen, men som også hadde sine nedsider og sine farepotensial og skadepotensial. Det er jo slik vi ofte styrer samfunnet vårt, at vi regulerer når det er behov for det, for å sørge for at vi ikke skader oss og ikke får for høy ulykkesstatistikk. Det er helt normal atferd i Stortinget.

Oda Indgaard (MDG) [15:07:19]: Dersom representanten Sve fra hutaheiti hadde forsøkt å sette seg på en sykkel i Oslo, ville han sett fordelene ved å skille, ved å satse på sykkelinfrastruktur. Jeg kan love representanten at selv om man er distriktsrepresentant, som jeg selv også er, er det mulig å teste ut det å sykle i by. Det kan også være en fordel før man kritiserer denne infrastrukturen.

Når det er mulig å skille myke fotgjenger fra syklist og å skille syklist fra bilist, er det faktisk en veldig stor fordel for alle de tre gruppene, men fordi det fremdeles mangler en god del strekninger i Oslo hvor det er trygt – eller i andre byer, som kanskje ikke har kommet like langt som Oslo – er det fornuftig at kommunen kan se an hvor det er smart å forby elsparkesyklister på fortau, og hvor det fremdeles kan være smart at elsparkesyklister får bruke fortau.

Jeg er glad for at representanten Hoksrud anerkjenner at det er hodene som kjører, som er det viktigste for trafikksikkerheten. Jeg håper representanten også husker det neste gang vi skal diskutere hvor store motorveier vi må ha for at ingen skal dø i trafikken. Vi har fått veldig urovekkende data på dødsfall i trafikken blant unge trafikanter. Da gjelder det lett motorsykel. Det er sånn at hjernen trenger modning for å kunne håndtere trafikkbildet, og en elsparkesykel som akselererer så raskt, og som har så brå svingradius, er utrolig krevende for unge folk å håndtere. Alle barn i Norge fortjener å ikke ødelegge seg for livet i frihetens navn.

Frank Edvard Sve (FrP) [15:09:29]: Det er noko som heiter å prate mot betre vitende. Det gjorde faktisk representanten Indgaard angående påstanden om at underteikna ikkje syklar i Oslo. Det har eg faktisk gjort ganske ofte, for i Oslo køyrer eg ikkje bil. Om nokon trur at eg køyrer bil frå Grønnegata til Stortinget, gjer eg ikkje det. Eg går eller syklar. Så det var det ein kallar total skivebom – og det er NM i skyting neste veke i Lillehammer, og eg har skote der, så eg trur eg kan seie det sånn.

Alt dreier seg om å sjå verda for det ho er, og det prøver eg å gjere; eg prøver å sjå kva som er viktig for trafikkbildet, både i by og land. Eg er ikkje ueinig med statsråden, som seier at reguleringar er viktige i mange samanhengar. Regulering er viktig, både på veg og for bil og sykkel, og kva det måtte vere, men det saka gjeld no, er om ei regulering, eit forbod, der ein tek vekk sparkesyklane frå eit litt meir spreidd bruksområde til å putte dei inn berre saman med bilane, er eit tiltak som vil forbetre forholda og gje færre ulykker. Eg trur ikkje det. Eg trur det stikk motsette vil skje.

Det høyrest ut som bilistane er eit problem for Venstre-representanten frå Oslo. Eg har jobba med samferdsel i 30 år i alle samanhengar. Vi har òg byar i Møre og Romsdal, og sjølv sagt er det annleis enn i Oslo. Men bilen er ikkje eit problem. Bilen er ein del av løysinga – i lag med sykkel, gonge og kollektiv. Det er vårt poeng i FrP. Det som er utgangspunktet, er at det heile tida er eit angrep på bilen. Viss eg hadde køyrt i Oslo og berre skulle halde meg til trafikkreglane for å køyre bil, hadde eg kome til å køyre over mange sparkesyklar og syklar, fordi eg gong etter gong måtte stoppe for ikkje «å flate ut» ein trøsykkel eller ein sparkesykkel. Det er det både Bård Hoksrud og eg seier: Reguleringar er greitt, men forbod er ikkje alltid det som gjeld.

Ein må inn og sørge for at bilistane, syklistane og sparkesyklistane følgjer regelverket som er i dag, og følgjer dei reguleringane statsråden snakka om. Det hjelper ikkje å kome med nye reguleringar viss ein ikkje følgjer opp dei reguleringane som allereie eksisterer. Det er

det vi meiner. Ein løyser ikkje eit problem med å skape nye problem. Ein løyser ikkje eit problem med å ha endå fleire reguleringar som ikkje vert følgde opp. Å følgje opp dei reguleringane som finst, burde vere statsrådens oppgåve, ikkje å kome med fleire påbod. Det er vårt poeng. Så er det lurt å sjekke fakta, som Indgaard ikkje hadde gjort, før ein uttalar seg om ting.

Kamzy Gunaratnam (A) [15:12:39]: Jeg skal prøve ikke å holde dette gående.

Det er en teknikk eller strategi Fremskrittspartiet bruker, som jeg synes er litt farlig, og det er å ta opp at noe er blitt sagt eller gjort som ikke er blitt sagt eller gjort. Ingen av forslagene handler om påbud. Ingen av forslagene handler om forbud. Man må slutte å si det.

Representanten Bård Hoksrud sa at jeg snakket om at dette ikke var en regulering. Det er nettopp det det er. Det er en regulering. Det viktigste med den reguleringen er at vi gir kommunene flere verktøy, og så får kommunene bestemme selv. Det mener vi er riktig, både i henhold til utfordringsbildet og også av hensyn til by og land.

Til slutt, til representanten Frank Sve: Hovedsaken i Avisa Oslo i dag er alle sparkesyklene som ligger i hauger og står i veien for at folk skal komme seg fram. Det er hovedsaken. Fordommene om at snøen kommer og sparkesyklene er borte, stemmer ikke. Det er en faktisk utfordring leverandørene ikke tar ansvar for. Det må vi ta ansvar for. Da må vi regulere etter behov. Da må vi komme med tiltak som hjelper våre kommuner, så de kan sørge for at det er trygt.

Jeg mener igjen at vi har gjort et veldig godt og grundig arbeid her som kommer til å få flertall på tirsdag. Vi har lyttet til Venstre i Oslo. Vi har lyttet til Høyre i Bergen. Vi har lyttet til KrF i Kristiansand. Vi har lyttet til samtlige partier, og den unisone tilbakemeldingen er: Vi trenger flere virkemidler. Vi kan alltid ta en tur sammen til legevakta og høre hva de tenker om hva som skjer når vi ikke gjør de nødvendige reguleringene.

Takk for debatten, og jeg lover ikke å tegne meg igjen, uansett hva andre skulle gjøre.

Presidenten [15:14:26]: Representanten Bård Hoksrud har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bård Hoksrud (FrP) [15:14:40]: Jeg klarte ikke å dy meg etter foregående taler. Er det ikke et forbud når vi egentlig skal forby – eller i hvert fall ønsker å få vurdert å forby – muligheten de som er mellom 12 og 15 år, har til å få lov til å kjøre med elsparkesykkel? For meg er det det man ønsker. Man har kanskje litt vanskelig for det, men det er bare å lese forslaget om at man altså ber om å få det vurdert.

Representanten Veia fra Venstre sa at bilen er gjesten her. Ja, det er ikke tvil om at når MDG og nå Venstre er med og styrer denne byen, ser man at det er en kamp for å gjøre det mest mulig vanskelig for den gjesten å komme seg fram, for å sørge for at de som har fossile utslipp, slipper ut mindre, osv., men det er jo ikke det som skjer. Realiteten er at man gjør det mest mulig vanskelig for bilistene – de skal stå mest mulig i kø for å gjøre det mest mulig trøblete. Åpn opp noen av disse veiene! Jeg kan ta med meg representantene Veia og Gunaratnam og reise rundt, så kan jeg vise dem hvor håpløst det har blitt å kjøre bil i denne byen her, for dem som må det.

Mats Henriksen (FrP) [15:15:51]: Jeg hadde egentlig ikke tenkt å si noe mer i denne saken, men representanten Gunaratnam har en tendens til å engasjere oss i FrP, så da måtte jeg tegne meg likevel.

Representanten Gunaratnam snakker om at det ikke er påbud og forbud det handler om, men i forslaget fra flertallet ber man regjeringen om å fremme forslag om eller endre forskriften som gir kommunen nødvendige hjemler til å regulere elektriske sparkesykler på fortau. Hvis man da skal gi nye hjemler eller innføre nye forskrifter som ikke er påbud eller forbud, hva er det egentlig man ber om da? Hvis intensjonen til Arbeiderpartiet er ikke å ha flere påbud eller forbud, vil jeg anbefale å støtte Fremskrittspartiet og Høyres forslag, der man ber regjeringen tydeliggjøre kommunenes handlingsrom til å ivareta fotgjengernes sikkerhet innenfor gjeldende lovverk.

Jeg mener at innlegget til representanten Gunaratnam viser litt av det som er problemet. I det eksempelet hun viser til, med vinter og sparkesykler, blir det sagt at vi må innføre nye hjemler for å få bort sparkesyklene fra vinterføre, men Trondheim kommune har klart dette bra. Trondheim kommune har gått i dialog med utleierne og har fått vinterstenging av elsparkesyklene, så det er et handlingsrom.

Dette er hele problemet: Man har ulike forståelser i de ulike kommunene. Hvis Arbeiderpartiet faktisk mener at dette ikke handler om påbud eller forbud, men handler om å vise hvilket handlingsrom man faktisk har innenfor regelverket, vil jeg spille ballen tilbake til Gunaratnam, som ber oss i FrP om å revurdere hva vi stemmer på tirsdag. Jeg vil be Arbeiderpartiet revurdere hva de stemmer for på tirsdag, for jeg mener Fremskrittspartiets forslag er et mye bedre forslag enn det flertallet legger fram.

Presidenten [15:17:58]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [15:18:04]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag frå stortingsrepresentantane Trond Helleland, Anna Molberg, Mahmoud Farahmand og Anne Kristine Linnestad om å bevare Flytoget (Innst. 74 S (2025–2026), jf. Dokument 8:21 S (2025–2026))

Presidenten [15:18:17]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletiden, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Mats Henriksen (FrP) [15:19:03] (ordfører for saken): Saken handler om regjeringens beslutning om å slå sammen Flytoget med Vy, med det resultat at Flytoget som selvstendig tilbringertjeneste til og fra Oslo lufthavn avvikles. For øvrig viser jeg til innstillingen og merknadene der. Jeg vil takke komiteen for arbeidet i saken og regner med at de øvrige partiene redegjør for sine syn. Jeg skal nå redegjøre for Fremskrittspartiets syn.

Denne saken handler om mer enn ett enkelt togtilbud. Flytoget er et av de mest punktlig og pålitelige togtilbudene i Europa. I en situasjon der store deler av jernbanen sliter med innstillinger, forsinkelser og svekket tillit, har Flytoget levert – år etter år. Hva er regjeringens svar på jernbanens utfordringer? Jo, å utvikle Flytoget som selvstendig selskap og innlemme det i et system som allerede har betydelige utfordringer med punktlig og kapasitet.

For meg framstår beslutningen om å slå sammen Vy og Flytoget som ideologisk motivert. Det handler om en regjering som ønsker å bevege seg tilbake mot et jernbanemonopol, uten konkurranse. Vi ser dette på Sørlandsbanen, vi ser det på Østlandet, og vi ser det i saken om Flytoget. Fremskrittspartiet frykter at konsekvensen blir et dårligere tilbud for de reisende. I neste omgang kan det føre til at færre velger å reise med kollektivtransport. Det er paradoksalt at en regjering som med den ene hånden straffer bilister som er avhengig av bilen, med bakgrunn i nullvekstmålet, samtidig, med den andre hånden, legger ned gode kollektivtilbud som gjør at flere reiser kollektivt.

I denne saken fremmer Fremskrittspartiet flere konkrete forslag for å møte kapasitetsutfordringene, uten å utvikle et velfungerende togtilbud. Vi er glade for at komiteens flertall, bestående av Fremskrittspartiet og

Høyre, fremmer forslag om å beholde Flytoget som et eget, selvstendig selskap. FrP tar til orde for bruk av toetasjes tog, som gir bedre utnyttelse av eksisterende infrastruktur. Her finnes det gode erfaringer fra våre naboland.

Videre ser vi at mange som ellers kunne ha brukt Flytoget, velger regiontogene på grunn av pris. Derfor foreslår vi å redusere takstene på Flytoget til nivået til regiontogene. Det vil kunne flytte reisende over på Flytoget og samtidig frigjøre kapasitet på regiontogene. I tillegg har jernbanen et betydelig vedlikeholdsetterslep på togmateriellet, noe som også bidrar til kapasitets- og regularitetsproblemer. Dette er et etterslep Fremskrittspartiet mener må hentes inn.

Vi synes det er merkelig at slike tiltak ikke er forsøkt før man velger å avvike et tilbud som faktisk fungerer. Vi heier på det som fungerer. Flytoget fungerer. Derfor mener vi at tilbudet må videreføres. Med det tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag i saken.

Presidenten [15:22:04]: Representanten Mats Henriksen har tatt opp de forslagene han refererte til.

Anniken Refseth (A) [15:22:26]: Representantforslaget, Dokument 8:21 S for 2025–2026, tar til orde for å bevare Flytoget slik vi kjenner det i dag, og det er forståelig. Flytoget har vært, og er, et populært og godt tilbud for mange reisende. Likevel er spørsmålet ikke hva som har fungert best isolert sett, men hvordan vi sikrer et best mulig togtilbud for flest mulig i årene som kommer.

Utgangspunktet for regjeringens politikk er de store utfordringene vi står overfor på Østlandet, med sterk befolkningsvekst, økende etterspørsel etter transport og et jernbanenett som allerede er presset til bristepunktet.

Prognoser fra Statistisk sentralbyrå viser tydelig at veksten vil komme nettopp her. Skal vi nå nullvekstmålet og samtidig sikre mobilitet for arbeidsreisende, reisende til og fra Oslo lufthavn og øvrige passasjerer, må kapasiteten på jernbanen utnyttes bedre enn i dag. Det er nettopp dette som ligger til grunn for integreringen av tilbringertjenesten i det ordinære togtilbudet.

Å videreføre Flytoget som et eget, selvstendig selskap med særskilte prioriteringer vil binde opp verdifull kapasitet i Oslokorridoren, en korridor hvor det allerede i dag ikke er rom for flere avganger i rushtiden. Regjeringen har derfor valgt å samle Vy og Flytoget i ett selskap, og legge til rette for et felles togtilbud på Østlandet når konsesjonen utløper i 2028. Det betyr ikke et dårligere tilbud til flyreisende. Tvert imot vil det fortsatt være et like godt togtilbud mellom Oslo S og Oslo lufthavn som i dag. Forskjellen er at alle reisende får tilgang til alle avganger, uavhengig av reisemål. Det gir større fleksibili-

tet, bedre kapasitetsutnyttelse og et mer rettferdig system for alle.

Forslaget om å åpne for lokal av- og påstigning mellom Drammen og Oslo S illustrerer nettopp hvorfor særordninger er problematiske. Grundige vurderinger viser at Flytoget ikke er utformet for høyt passasjerbytte med korte stopp. Slike løsninger vil svekke punktligheten i hele oslokorridoren og innebærer i tillegg betydelige juridiske og økonomiske utfordringer knyttet til konsesjon, billetter og kompensasjonsordninger.

Dette handler ikke om å avvike kvalitet, men om å sikre helhet. Regjeringens valg er framtidsrettet, samlende og ikke splittende. Dette grepet gir oss et mer effektivt, robust og bærekraftig togtilbud. I en situasjon med begrenset kapasitet må vi prioritere løsninger som gir størst mulig nytte for flest mulig reisende både i dag og i fremtiden.

Trond Helleland (H) [15:25:40]: Jeg er glad for at det blir en god debatt om Høyres Dokument 8-forslag om Flytoget. Jeg har egentlig et manus, men etter å ha hørt Arbeiderpartiets innlegg, tenker jeg at litt historieoppfriskning kan være greit.

Da Gardermoen ble vedtatt etter mye strid her i Stortinget – jeg var selv til stede; det var før jeg kom inn som representant, men jeg var leder av Buskerud Høyre – var en av hovedforutsetningene at en skulle ha et kollektivtilbud til Gardermoen fordi det lå så langt unna Oslo, som var raskt, effektivt, og som tok en stor andel av flypassasjerene på tog. Det ble en kjempesuksess, bortsett fra at det var noen lekkasjer i Puttjern, som gjorde at Stortinget måtte ettergi 7 mrd. kr i utbygging av Gardermobanen. Romeriksporten ble bygd for Flytoget.

Nå har vi kommet i den situasjonen at Arbeiderpartiet, som før beskyldte Høyre for å skulle selge arvesølvet da vi åpnet for å delprivatisere Flytoget, altså gjør Flytoget om til gråstein – fra arvesølv til gråstein.

Flytoget er nå blitt en del av Vy. Argumentet er at det er så mange som skal ta toget, så de kan ikke få plass. Ja, hva er det som er problemet? Det vet alle som sitter i denne komiteen. Problemet er at Vys togsett har hatt halvert kapasitet i store deler av fjoråret og året før. Det er mangel på vedlikehold, det er signalfeil, og det er andre ting. Alt blir brukt for ideologisk å kjøre Flytoget inn under Vy-hatten. Jeg er skuffet over at ikke flere partier ser hva som nå er i ferd med å skje.

Kjell Opseth, legendarisk samferdselsminister, sa: Flytoget må være et selvstendig selskap og ikke bli en del av NSB-systemet. Da sørger vi for effektivitet og konkurranse. Nå legger Arbeiderpartiet opp til det stikk motsatte. Jeg er skuffet over at Senterpartiet, som burde være opptatt av distriktpolitikk, ikke ser at dette flytogtilbudet er det distriktsfolk som kommer til Oslo, benytter seg

av når de kommer til Gardermoen. De kjenner Flytoget, de kjenner ikke pendlerrutene til Vy.

Jeg håper virkelig at siste ord ikke er sagt om Flytoget. Det er et fantastisk tilbud. Det er Norges mest populære merkevare, og det er nå i ferd med å bli en del av et litt grått og lite operativt Vy-system.

Jeg tar opp Høyres forslag og forslaget vi har sammen med Rødt.

Presidenten [15:28:41]: Representanten Trond Helleland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Geir Inge Lien (Sp) [15:28:56]: Til liks med føregående talar, Helleland, vil eg seie at opprettinga av Gardermobana og Flytoget som ei tilbringarteneste til hovudflyplassen vår var eit godt og klokt grep i si tid. Mellom opninga i 1998 og dei 27 åra som har gått sidan den gong, har trafikken auka kraftig. Flytoget har levert eit godt tilbod som er føreseieleg for dei reisande, og med dyktige tilsette som har bygd eit godt varemerke.

Kapasiteten i Oslostunnelen, den viktigaste tunnelen gjennom Oslo-navet, har vore sprengd sidan 2007. Antalet reisande med tog har sidan den gong auka kraftig. Statistisk sentralbyrå har statistikk som går tilbake til 2012. Antalet reisande på intercity mellom Oslo og Lillehammer har dobla seg sidan den gong, frå 2,5 millionar reisande til 6 millionar reisande i 2024. Mellom Oslo og Skien er det meir enn ei dobling, frå 3,3 millionar til 8,3 millionar reisande. Flytoget har i same periode gått frå 6 millionar ned til 5,5 millionar reisande.

Det er Stortingets jobb å prioritere ressursar på ein måte som kjem alle i heile landet til gode. Vi må sjå på kva som gjev best utnytting av den samla jernbanekapasiteten, både på kort og på lang sikt. Då kan vi ikkje bruke kapasiteten på ei eksklusiv tilbringarteneste gjennom Oslostunnelen som køyrer med halvfulle tog. I dag ligg det føre eit forslag om toetasjes tog for å bevare Flytoget. Vi har òg høyrte om ny tunnel under Oslo, eit prosjekt med eit foreløpig anslag på 60–100 mrd. kr. Det er utan eit fullstendig avgjerdsgrunnlag.

Senterpartiet meiner desse alternativa er urealistiske og uforsvarleg dyre. Senterpartiet meiner difor at den beste løysinga for pendlarane på Austlandet på både kort og lang sikt er å frigjere kapasiteten til Flytoget. På lengre sikt må Bane NOR få ressursane dei treng for å byggje ut ERTMS på ein forsvarleg måte, som vil føre til meir punktlegheit.

Bane NOR, Vy og Flytoget jobbar med å leggje til rette for ein historisk kapasitetsauke for reisande i Oslo-området og bør no få arbeidsro. 2028 kjem fort.

Remi Sølberg (R) [15:32:02]: I dag kjøres det halvtomme flytog gjennom hjertet av Østlandet, mens van-

lige pendlere presses inn på overfylte tog eller mister avganger helt. Det er både urettferdig og dårlig ressursbruk. Rødt mener derfor det haster med å ta Flytoget inn i et integrert togtilbud som er for folk flest og ikke bare flytogpassasjerer.

Strekningen mellom Drammen, Oslo og Lillestrøm er en av landets mest trafikkerte jernbanestrekninger. Her er behovet for flere avganger stort, særlig i rushtiden. Likevel opptar Flytoget verdifull kapasitet på linjen, uten å være tilgjengelig for pendlere og arbeidsfolk. Samtidig reduserer Bane NOR tilbudet på enkelte stasjoner med henvisning til manglende kapasitet. Jeg mener det er uholdbart.

Det lå lenge an til at et tydelig flertall skulle gi marsjordre om at dørene skulle åpnes for pendlerne på perrongen. Det skjedde ikke, og Rødt og MDG sto den gangen alene igjen. Regjeringen varsler at endringer kan komme, men de kan ikke komme før i 2028. Rødt mener det er altfor sent.

Pendlere i Oslo-området står allerede i en vanskelig situasjon. Forsinkelser, fulle tog og kutt i rutetilbudet gjør hverdagen vanskeligere for titusenvis av mennesker. Å la Flytoget kjøre med ledig kapasitet gjennom Oslo mens folk ikke kommer seg på jobb i tide, er et politisk valg, men det er et dårlig politisk valg.

Å åpne for av- og påstigning for alle passasjerer mellom Drammen og Lillestrøm vil gi bedre utnyttelse av den eksisterende kapasiteten, redusere trengsel og styrke kollektivtilbudet på Østlandet. Det er også et raskt og effektivt tiltak som kan gjøres nå. Vi trenger ikke å vente flere år. Rødt mener regjeringen må vurdere å redusere antallet flytogavganger i rushtiden på strekningen mellom Oslo og Drammen, for å sikre at det er plass til ordinære persontog og forhindre ytterligere kutt på grenbanene.

Derfor fremmer Rødt forslag om at regjeringen allerede i revidert nasjonalbudsjett for 2026 må rapportere til Stortinget om hvordan Flytoget skal innlemmes i det integrerte togtilbudet på Østlandet. Pendlerne kan ikke vente lenger. Nå må regjeringen handle. Det er flott og fint med ekspresstog som kjører folk effektivt fra storbyen til flystasjonen, men tog er gode når de er fylt med folk. Det blir utrolig viktig å fylle disse togene med folk, for når folk står igjen på perrongen og venter, går det ikke.

I Norge er det viktig med punktligheit og raske tog, men vi trenger tog med folk. Med det fremmer jeg Rødts forslag i saken.

Presidenten [15:35:00]: Representanten Remi Sølberg har tatt opp det forslaget han refererte til.

Oda Indgaard (MDG) [15:35:16]: I dag står vi overfor et viktig veivalg for kollektivtransporten på Østlandet. Jeg er enig med mange talere før meg som har

skrytt av Flytogets jobb oppgjennom. Flytoget har tjent kundene godt. De har dyktige medarbeidere som har bygd opp et produkt som har et sterkt omdømme med tanke på punktlighet og kvalitet. Det viser at vi i Norge klarer, hvis vi vil, å skape utrolig gode togtenester, men det krever investeringer, og det krever prioritering. Flytoget har fått prioritering. Samtidig preges resten av jernbanen gjennom Oslo-området av overbelastning, spesielt for pendlere, som hver dag kjemper om plass og kapasitet.

Oslo kommune har på de årene Flytoget har eksistert, gått fra 500 000 innbyggere til over 700 000 i dag, og Oslo-regionen har hatt en enda større vekst. Et godt transportsystem for en by i så kraftig vekst må være effektivt, rettferdig og bærekraftig. Folk skal kunne velge tog framfor bil, fordi det er bedre for trygge skoleveier og for klimaet, fordi det er pålitelig, og fordi det gir trygg mobilitet i hverdagen. For at flest mulig skal velge toget, må vi utnytte den knappe kapasiteten som finnes, på best mulig måte.

For at byene våre skal være levelig både å bo, jobbe og drive virksomhet i, må mengden mennesker som oppholder seg i og reiser inn til byene, i stor grad bruke annen transport enn privatbil, fordi det rett og slett ikke er plass. Da er det så vesentlig at vi klarer å tilby skinnegående transport inn til de store byene. Vi kan ikke godta en situasjon hvor halvtomme tog kjører dem som skal ut og fly, samtidig som folk står som sild i tønne på lokal-togene, besvimer eller blir stående igjen på stasjonen fordi de ikke får plass. Det er ikke god ressursbruk, det er ikke rettferdig, og det er definitivt ikke bærekraftig.

Hadde vi hatt uendelig kapasitet på skinnene, er Flytoget en suksess som gjerne kunne ha bestått, men det er dessverre langt unna virkeligheten. MDG hilser velkommen alle tiltak for utvidelse av kapasiteten. Det er en skam at vi historisk sett ikke har klart å prioritere dette fra denne salen, at vi ikke har fulgt med i timen med tanke på den befolkningsveksten som har vært i Oslo-området, og klart å investere tidlig nok. Nå står vi der vi står. Da kan vi ikke unne oss den luksusen det er å kjøre halvtomme tog til flyplassen. Derfor er det riktig å slå sammen tilbudet til Oslo lufthavn med det ordinære togtilbudet, og derfor bør også så mye som mulig av kapasiteten så snart som mulig overføres til pendlertog.

Jeg tar med det opp MDGs forslag.

Presidenten [15:37:57]: Representanten Oda Indgaard har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Jørgen H. Kristiansen (KrF) [15:38:13]: Flytoget er en suksesshistorie for norsk jernbane. Det har levert punktlighet, kvalitet og kundetilfredshet i en tid der til-liten til togtilbudet har vært under press. Når Vy nå har overtatt Flytoget og regjeringen planlegger å integrere

tilbringertjenesten i det ordinære togtilbudet, er det mange som frykter at vi mister det mest pålitelige tilbudet vi har.

Jernbanen i Norge er ikke det den en gang var. Vi hørte f.eks. på NRK i høst at 40 pst. av avgangene på Sørlandsbanen har vært innstilt i høst. Da kan en begynne å lure. Passasjerene uttrykker stor frustrasjon og sier at de vil velge andre transportmuligheter. Vi vet alle at Vy sliter med punktlighet.

Forsinkelser og innstilte avganger har blitt en del av hverdagen for pendlere på Østlandet. Å tro at dette blir bedre med å fjerne Flytoget som eget selskap, er etter KrFs syn helt feil. Vi trenger mer konkurranse og profesjonell drift, ikke mindre. Flytoget har vært avgjørende for at kollektivandelen til og fra Gardermoen er høy, og hvis vi svekker tilbudet, vil flere velge bil og taxi. Det er dårlig for klimaet, det er dårlig for kapasiteten på veiene, og det er dårlig for passasjerene.

KrF vil støtte forslag nr. 6, fra Høyre, om å bevare Flytoget som et selvstendig selskap, videreføre tilbringertjenesten til Oslo lufthavn også etter 2028 og legge til rette for at Flytoget kan utnyttes bedre. Vi vil også støtte forslag nr. 5, fra Høyre og Rødt, som går på på- og avstigning.

Vi må bygge videre på det som fungerer. Flytoget fungerer. Vy gjør det ikke. Derfor må vi bevare Flytoget.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:40:25]: Befolkningsprognosene fra Statistisk sentralbyrå viser at det vil bo omtrent 6,1 millioner mennesker i Norge i 2060, og den veksten er ventet å være størst der det allerede bor flest folk. Samtidig er kapasiteten i kollektivsystemene på det sentrale Østlandet åpenbart presset. Med dagens trafikkvaner, og uten vesentlige endringer i reguleringer, priser eller kollektivtilbud, sier beregningene at veitrafikken vil øke i byområdene. En slik utvikling er ikke i tråd med nullvekstmålet, og det kan være vanskelig å forene med internasjonale forpliktelser knyttet til klima og natur. Det er heller ikke mulig eller ønsket å bygge ut veisystemet i så stort omfang. Derfor tilsier det utfordringsbildet at det må være jernbanen som skal være den bærekraftige og kapasitetssterke transportformen, og at det vil være en viktig del av løsningen.

Vår løsning med å slå sammen Vy og Flytoget gjør det mulig å forbedre togtilbudet for flest mulig reisende. Fram til 2028 blir tilbudet med Flytoget som i dag. Etter 2028 vil togtilbudet i Oslo forbedres for å få en mer effektiv utnyttelse av den totale kapasiteten vi har i tog-nettet vårt. Totalkapasiteten i systemet vil bli bedre, spesielt for dem som daglig pendler inn og ut av Oslo. Det blir samme jevne frekvens til Oslo lufthavn som i dag, og alle tog vil være tilgjengelig for alle passasjerer. Det er ingen tvil om at Flytoget er et populært tilbud, og selskapet har et tydelig engasjement for de reisendes behov.

Derfor er det viktig at Flytogets kompetanse og innovasjonskraft blir beholdt, at det blir videreført når Flytogets tjenester blir en del av det ordinære rutetilbudet.

Tilbringertjenesten Flytoget opererer til 2028, har bidratt til en høy kollektivandel ved Oslo lufthavn. Mange liker selvfølgelig å reise med Flytoget fordi det er et pålitelig tilbud for dem som skal til og fra flyplassen. Vår ambisjon og vår helt klare forventning her er at vi fortsett skal ha et attraktivt tilbud til flyplassen med kollektivtransport, og vi skal videreføre dagens høye kollektivandel også etter forbedringen i togtilbudet som kommer i 2028. Da vil vi få et styrket kollektivtilbud til Oslo lufthavn, fordi alle togavganger til og fra flyplassen blir en del av det samme kollektivsystemet på Østlandet. Jeg mener derfor det ikke er grunn til å frykte at de reisende vil velge bort toget til fordel for andre transportmidler. Samtidig vil kollektivtilbudet til pendlerne på mange reiserelasjoner forbedres.

Presidenten [15:43:29]: Det blir replikkordskifte.

Mats Henriksen (FrP) [15:43:43]: Regjeringen har gjennom flere år ført en politikk som gjør det dyrere og vanskeligere å bruke bil. Det siste eksempelet fra Arbeiderpartiet er fra forslaget til statsbudsjett for 2026, der det ble foreslått høyere drivstoffavgifter. Jeg kunne også ha nevnt bompenger, som er en aktuell sak i dag. Et sentralt prinsipp er nullvekstmålet for biltrafikk i bypakkeområdene. Samtidig vil en nedleggelse av flytogtilbudet kunne føre til at flere velger bil.

Er statsråden enig i at det er paradoksalt at regjeringen, med bakgrunn i nullvekstmålet, gjør det vanskeligere for bilistene samtidig som regjeringen med den andre hånden legger ned gode kollektivtilbud, som er nedleggelser som i den andre enden kan gi økt biltrafikk?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:44:29]: Hvis det var riktig, ville det vært paradoksalt, men det er ikke riktig. Det er nemlig slik at det vi her gjør, er å tilrettelegge for at langt flere passasjerer kan få plass om bord i togene, slik at vi kan takle den befolkningsveksten som er i Oslo-området. Det vi opplever i dag, som flere representanter har beskrevet i salen her, er at vi har god kapasitet i flytogsystemet, og at vi har veldig overbelastning på de andre lokaltogene og togene rundt Oslo-området. Det skal vi løse på flere måter. Vi skal selvfølgelig bygge ut kapasitet, det skal være flere tog osv., men det vi også må gjøre, er å ta ut kapasiteten på best mulig måte for flest mulig passasjerer. Det er det denne saken handler om, ikke om å legge ned et flytogtilbud.

Mats Henriksen (FrP) [15:45:09]: Takk for svaret. I svarbrevet fra statsråden i innstillingen skriver statsråden:

«Det vil òg i framtida vere eit like godt togtilbod mellom Oslo S og Oslo lufthamn som i dag. Forskjellen vil vere at alle reisande på Austlandet vil kunne nytte seg av alle avgangane, uavhengig av om dei skal til eller frå lufthamna».

Senere i samme brev skriver statsråden:

«(...) flytoga har eit inngangsparti som ikkje er designa for eit stort volum av samtidig av- og påstigande (...)».

Det hører med til bakteppet at det nylig er brukt mange milliarder både på nye flytogsett og på å overhale de gamle togene. Betyr statsrådens svarbrev at flytogsettene skal skrotes etter 2028, all den tid de ikke egner seg for stort volum av samtidig av- og påstigende?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:46:04]: Det er ikke tatt endelig stilling til hvordan flytogsettene skal benyttes, men jeg kan bl.a. peke på at de er godt egnet til regiontogtrafikk, som jo er en helt annen transportform enn den hyppige av- og påstigningen lokaltogtrafikk innebærer. Det er ikke slik at man ikke kan nyttiggjøre seg av de togsettene i framtiden, men de vil måtte benyttes på en annen måte enn det vi gjør i dag.

Mats Henriksen (FrP) [15:46:27]: Takk for svaret. Jeg registrerer at statsråden ikke kan svare på hvordan togsettene skal brukes. Han lover fra talerstolen et forbedret tilbud, men han kan ikke svare på hvordan det blir forbedret. For meg framstår det som at man først raserer et tilbud for så senere å finne ut hvordan man skal gjøre det bedre. Vel og bra.

Det er et problem at det er altfor mange som er på regiontogene, mens det er færre reisende på flytogene. Det har statsråden pekt på selv. Fremskrittspartiet har i saken et forslag om å vurdere å redusere taksten for flytogtilbudet ned et nivå. Jeg tror et viktig argument for at mange velger å reise med regiontog til og fra flyplassen, handler om pris. Hvorfor er ikke et sånt forslag vurdert før man går til det drastiske steget å legge ned et velfungerende tilbud?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:47:20]: La meg begynne med det første representanten sa. Jeg tror representanten har fått med seg at vi nå har kjøpt inn 85 nye togsett som skal leveres de nærmeste årene. Da kan representanten selv tenke igjennom om det vil være togsett tilgjengelig for å etablere rutestruktur. Det kan jo hende at staten har tenkt på det, når vi nå skal etablere dette tilbudet.

Det vi gjør her, er å integrere Flytogets ruteleier inn i det som er Østlandet 1 og Østlandet 2, altså lokaltogtrafikken og regiontogtrafikken på Østlandet, for å si det enkelt. Dette gjør vi etter sterke faglige råd om å integrere det, og på bakgrunn av det har vi etterpå valgt å

smelte selskapene sammen. Vi har også fått faglige råd om at det vil være mest verdiøkende for staten. Vi mener det er en riktig vurdering å gjøre det.

Vi må ta med oss den gode kulturen og kompetansen fra Flytoget. Vi må vel ha som ambisjon at Vy i framtiden skal levere minst like godt som Flytoget, for vi skal ha et enda bedre togtilbud til passasjerene.

Trond Helleland (H) [15:48:33]: Statsråden og jeg har jo hatt noen runder om Flytoget de siste årene.

Det er en påstand om at mange av flytogene kjører med få passasjerer, og det ble også sagt i noen av innleggene her. Flytoget har akkurat samme fyllingsgrad som regiontogene, ca. 25–26 pst., men det er fordi det ikke er så mange som tar toget til Gardermoen kl. 11 og 12 på formiddagen, for da går det ikke noe særlig fly. Dersom Nygårds ambisjoner om en gyllen framtid for jernbanen i Norge slår til – når vi endelig får på plass de togene som allerede er forsinket, de nye lokaltogsettene – er vi glad for det alle sammen, men er det ikke et problem at 3 287 avganger mellom 1. juni og 15. september i fjor var enkle togsett og ikke doble togsett? Ville ikke det gitt større kapasitet?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:49:39]: Jo, det er åpenbart et problem, og det har jeg gitt representanten anerkjennelse for å ha tatt opp her tidligere. Det er åpenbart et problem, men jeg tror ikke representantens resonnement henger helt sammen. Realiteten er at fra det tidspunktet Flytoget ble etablert, har det vært helt genialt – det er vi alle enige om – men det har også vært en eventyrlig passasjertallsutvikling. Det kjører betydelig flere tog på omtrent den samme infrastrukturen som for 25 år siden. Det er det som er dilemmaet vårt her. Dilemmaet er at det er veldig fornuftig å ha den type dedikert tilbringertjeneste hvis det er tilstrekkelig plass til tog i systemene. Hvis det ikke er det lenger, må vi i hvert fall ta det valget, og det valget har vi tatt. Vi ønsker å integrere det, slik at togpassasjerer flest, altså de som er dagpendlere og reisende i Oslo-regionen, får ta del i kapasiteten, istedenfor å bli stående igjen på perrongen.

Trond Helleland (H) [15:50:29]: Jeg pendler daglig fra Drammen, både med bil og med tog. Det er kapasitet, men det er ofte fullt, særlig når det er halve togsett, og da er det helt håpløst.

Dette er jo historien om å kaste barnet ut med badevannet. Flytoget ble opprettet med en egen Gardermoen-tunnel, Romeriksporten, for å få passasjerene opp til Gardermoen. Flytoget gjorde selv, før de ble underlagt Vy, undersøkelser som viste at halvannen million passasjerer ville velge bil istedenfor tog dersom flytogtilbudet ble borte.

Anerkjenner statsråden at det er litt forskjell på å gå inn på et tog man vet skal til én destinasjon – og man har med seg unger og koffertene og andre ting – kontra det å sitte på et pendlertog der det går folk ut og inn hele tiden, og der man kanskje er litt redd for bagasjen sin, f.eks.? Statsråden sa at alle skulle ta toget fortsatt. Hvor har han det fra? Har han undersøkelser som viser noe annet enn det Flytogets undersøkelser viste?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:51:35]: Det er klart, man kan aldri utelukke 100 pst. at enkeltindivider vil gjøre andre valg. Det kan man ikke, men samtidig er det en kjensgjerning at antallet togpassasjerer vokser ganske betydelig, også på tross av de utfordringene vi har i kollektivtrafikken, og for så vidt også i togsystemene rundt Oslo-regionen i dag. Det er det som er vår felles utfordring.

Det vil selvfølgelig være naturlig for Vy nå å jobbe med hvordan noen av disse komfortelementene kan videreføres inn i et nytt tilbud til dem som spesifikt skal reise til Gardermoen. Vi må jo ta vare på det kundesegmentet på en spesifikk måte. Det betyr ikke at det blir som Flytoget var, men det betyr at det også vil være et tilbud for dem som skal reise med bagasje og familie på tur. Det var det som var utgangspunktet vårt, men vi klarer ikke å forene begge de to hensynene fullt ut, sånn representanten ønsker seg.

Oda Indgaard (MDG) [15:52:34]: Igjen må jeg skryte av statsråden, også i denne saken, som på en veldig god og pedagogisk måte forklarer hvor viktig nullvekstmålet og prioriteringen av de knappe arealressursene i byene er, når vi får den veksten vi skal ha – og har hatt.

Historisk har vi ikke klart å prioritere verken vedlikehold eller investeringer i en rask nok takt til å sikre forholdene for pendlerne. Vi ser i dag at punktligheten er forferdelig dårlig. Stopp blir fjernet for pendlere. Bane NOR sier det vil ta fem år å bedre punktligheten, og å åpne opp Flytoget, som det har vært vedtak på før, tar mange, mange år. Betyr det at statsråden ser denne utfordringen, og at statsråden nå vil sikre at bevilgningen til vedlikehold på jernbane blir økt raskere enn planlagt i framtidige statsbudsjetter?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:53:38]: Et statsbudsjett kommer når et statsbudsjett kommer, men vi kan jo gi en liten pekepinn ved å vise til Nasjonal transportplan, hvor vi nettopp har synliggjort at vi ønsker å prioritere drift, vedlikehold og fornyingsarbeidet på jernbane høyere. Det er lagt opp til at vi skal øke de bevilgningene framover, så det vil være det vi vil strekke oss etter når vi skal lage nye budsjetter. Det er helt overordnet viktig å få gjort nok av drift, vedlikehold og fornyingsarbeid. Det er det som kommer til å gi størst effekter for

togkundene i hverdagen, selvfølgelig i tillegg til at vi får på plass alle de nye togsettene vi har kjøpt – og dette grepet vi diskuterer her nå, å ta ut kapasiteten til beste for flest mulig passasjerer.

Presidenten: Neste replikant er – jeg holdt på å si Jon Ivar Nygård, men det er feil. Det er Jørgen H. Kristiansen.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:54:22]: Så like er vi ikke!

Jørgen H. Kristiansen (KrF) [15:54:28]: Men vi har begge styrt to store kommuner, så det er bra.

På Sørlandsbanen har 40 pst. av avgangene vært innstilt i høst, og her på Østlandet har togtilbudet til tider vært nesten en katastrofe. Flytoget fungerer, mens Vy ikke fungerer – og det må vi være ærlige om. Hva er det som får statsråden til å tro at hvis en tar noe som ikke fungerer, og slår det sammen med noe som fungerer veldig godt, så vil begge deler fungere godt? Det kunne vært nyttig å høre noen flere refleksjoner rundt dette.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [15:55:07]: Det er helt riktig at det er utfordringer med togtilbudet. Det kjenner vi på alle sammen, det hører vi om i avisene, vi kjenner folk som opplever det, og folk opplever det selv, så det er klart at her er det mer å gjøre. Samtidig er det en betydelig økning i antall togpassasjerer. Dette skjer samtidig. Noe av det som er utfordrende i Norge, er at vi har en stjernestruktur på jernbanen vår, så det er lite omkjøringsvei, det er lite dobbeltspor. Samtidig har vi satt på betydelig flere tog, og vi har også pøst på med stopp. Det som skjer da, er at vi blir veldig sårbare. Stopp, altså togstoppende feil, forplanter seg. Derfor har jernbanestrukturen i Norge blitt veldig sårbar, og det må vi håndtere med å øke bevilgningene til drift, vedlikehold og fornyingsarbeid. Det er det som kommer til å gi de største effektene, i tillegg til at vi skal kjøpe inn nye tog.

Det er også et dilemma her med at vi ikke klarer å gjøre begge deler. I en ideell verden ville vi fortsette å kjøre dedikerte tilbringertjenester, men her må vi rett og slett ta ut kapasiteten til beste for flest mulig passasjerer. Vi må også ha som ambisjon at Vy skal levere veldig godt. Hvis ikke vi har det, mislykkes vi.

Presidenten [15:56:11]: Replikkordskiftet er over.

De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

May Helen Hetland Ervik (FrP) [15:56:27]: Regjeringens beslutning om å avvike Flytoget er ikke bare et politisk grep, det er et stort steg tilbake for norsk jernbane. Vi snakker om å legge ned en av våre største suksesshistorier, og det er det mange som har sagt fra taler-

stolen i dag. Flytoget har i mange år levert svært høyt på punktlighet og fornøyde kunder, og er et av Norges mest populære og pålitelige kollektivtilbud. Det har sikret et stabilt tilbud til Oslo lufthavn, noe som har vært helt avgjørende.

En rapport utarbeidet av Vista Analyse for Flytoget viser bl.a. til at en nedleggelse ikke er lønnsomt for samfunnet. Når forutsigbarhet og høy standard erstattes av regiontog, velger færre toget til flyplassen.

Fremskrittspartiet foreslår å videreføre Flytoget som i dag, som en direkterute til flyplassen. Vi vet også at Jernbanedirektoratets egen KVVU-rapport har anbefalinger om å se på toetasjes tog, slik de har i våre naboland. Det kan bidra med 40 pst. mer i økt kapasitet, noe som gir god fleksibilitet utenom rushtid.

Regjeringen peker på bl.a. rushtidskapasitet som et argument for å slå Flytoget og Vy sammen, men den egentlige årsaken er manglende vedlikehold og investeringer. Vys togsett har hatt store vedlikeholdsetterslep som har ført til redusert kapasitet, driftsstans og overfylte tog. Dette mener vi ikke løses ved å foreslå å fjerne landets mest populære tjeneste.

Hvis Flytoget avvikles, tar vi et stort steg bakover. I tillegg er det ikke tatt stilling til hva vi vil gjøre med Flytoget etter 2028. Vi svekker norsk jernbane, og det vil ikke være framtidens løsning.

Dagfinn Henrik Olsen (FrP) [15:58:56]: Flytoget er en suksesshistorie i norsk samferdsel, det bør det vel ikke være noen tvil om. Det er et selskap som leverer presist og effektivt, og med høy kundetilfredshet, og det har de gjort år etter år. Det er nettopp derfor Fremskrittspartiet reagerer kraftig når regjeringen nå legger til rette for at man skal svekke eller i realiteten avvike Flytoget slik vi kjenner det i dag.

Flytoget er ikke et problem som må løses, det er et bevis på at konkurranse faktisk virker. La meg ta et sitat fra et fylkesting, fra en av Arbeiderpartiets representanter, da vi for noen år siden diskuterte regionreformen og kommunesammenslåing. Da sa hun som følger: Det blir ikke mer liv i en likkiste om man legger to lik i kista! – Her blir det faktisk ikke heller noe mer liv i liket Vy om man pakker det sammen med Flytoget.

Reisende til og fra Oslo lufthavn har fått et tilbud som er raskt, pålitelig og selvfinansierende. Likevel er det dette selskapet regjeringen nå vil ofre fordi fagbevegelsen krever det i ideologiens navn.

For Fremskrittspartiet handler dette om valgfrihet for de reisende. Det handler om kvalitet i kollektivtilbudet, og det handler om respekt for et velfungerende system. Når tog går i rute, når kundene er fornøyde, og når økonomien er sunn, da blir spørsmålet: Hvorfor skal staten gripe inn og ødelegge det?

Regjeringen snakker varmt om tog, klima og kollektivtransport, men i praksis ser vi det motsatte. Mer sentral styring, mindre konkurranse og dårligere tilbud for passasjerene kommer til å bli fasiten – det tror jeg ikke vi skal være i tvil om engang. Å legge Flytoget inn i en større statlig togstruktur vil ikke gi bedre punktlighet, det vil ikke gi lavere priser, og det vil ikke gi et bedre tilbud til de reisende.

Flytoget har en klar oppgave. Det er å frakte folk raskt og effektivt til og fra mellom flyplassen og Oslo. Det gjør de i dag på en svært god måte. Det er nettopp derfor denne spesialiseringen er en styrke. Når alt skal samordnes, samles og styres fra toppen, er det vi reisende som kommer til å bli taperen til slutt.

Fremskrittspartiet mener at staten skal lære av det som fungerer, ikke avvikle det. Vi trenger mer konkurranse i jernbanen, ikke mindre. Vi trenger å fokusere mer på kunden, ikke på mer byråkrati. Flytoget bør bevares som eget selskap, med et tydelig oppdrag og klare krav til kvalitet. Å bevare Flytoget handler ikke bare om tog til Gardermoen, det handler om hvilken retning norsk samferdselspolitikk skal ta, bl.a. innen jernbanesektoren. Fremskrittspartiet velger kvalitet, effektivitet og valgfrihet. Derfor sier vi et tydelig nei til å svekke Flytoget.

Avslutningsvis: Jeg vet ikke hvor ofte statsråden reiser med Flytoget, men jeg reiser hver uke. Svært mange ganger er dette flytoget fullt – det er rett og slett fullt – og da skjønner jeg ikke hvordan man skal få det til hvis man skal pakke enda flere inn i det.

Morten Stordalen hadde her overtatt presidentplassen.

Bård Hoksrud (FrP) [16:02:17] (komiteens leder): Det er fantastisk å stå her og høre på mennesker som sier de er opptatt av et godt jernbanetilbud, og så skal man altså sørge for å kverke det som har vært et av de aller beste tilbudene, og den største suksessen på jernbanen. Man skal sørge for at det ikke lenger skal fortsette å være det tilbudet. Det er ganske utrolig. Vi har altså Europas beste kollektivtilbud til flyplassen vår, men det er vi nødt til å gjøre noe med.

Man sier at man ikke skal avvikle kvalitet, men lage et mer helhetlig tilbud. Det skal vi gjøre med dem som har vært nesten aller dårligst på kvalitet – de overtar det som nesten har vært den aller beste merkevaren. Jeg tror nesten man må være – jeg har lyst til å si – sosialist for å mene det. Jeg mener i hvert fall at dette er helt meningsløst. Dette er fagbevegelsen, så Arbeiderpartiet er det litt vanskelig å klare å overbevise, men MDG, SV, Rødt og andre partier som i hvert fall sier de er opptatt av jernbanen og ønsker å styrke den, burde lytte når et parti som FrP sier at de er i ferd med å rote seg helt bort.

Man sier det handler om å øke kapasiteten. Vy har altså kjørt med over 3 000 enkle togsett gjennom den tunnelen som kanskje er den største utfordringen. Da burde man kanskje spørre hvorfor Vy ikke klarer det. Jeg husker at da vi lagde Gjøvikbanen og satte den ut på anbud, fikk vi 40 pst. flere avganger for de samme pengene. Det betyr et bedre tilbud til dem som bruker det, og det var flere som begynte å bruke det. Det er fantastisk bra. Da sa faktisk administrerende direktør i NSB Anbud at dette aldri hadde gått hvis man hadde vært en del av Vy – eller den gang NSB, det store konsernet – for da er ikke dette mulig.

Det denne regjeringen gjør, sammen med sine samarbeidspartier, er å putte det lille selskapet inn i det store, og tror at det da blir mye bedre. Jeg tror kanskje man er i ferd med å bomme. Jeg håper virkelig for alle togpassasjerens skyld at jeg tar feil, men jeg er temmelig sikker på at det er jeg som kommer til å få rett. Flertallet her gjør en bommert, men det er fagbevegelsen som er det viktigste å sørge for å lytte til og følge opp, istedenfor faktisk å være opptatt av togpassasjerene, de som skal reise med toget. Disse togsettene mener man heller ikke at man kan bruke på en god måte for å ta med flere og stoppe på flere stasjoner. Nei vel, da bør man heller styrke det vanlige Vy-tilbudet, og så bør man opprettholde og fortsette å ha Flytoget.

Jeg skal tegne meg igjen!

Jone Blikra (A) [16:05:34]: Jeg gleder meg til om noen timer å ta Vy til Skien. I løpet av de fire årene jeg har vært her, har jeg opplevd buss for tog fire ganger.

Grunnen til at jeg tok ordet, er at jeg lærte da jeg vokste opp at det er viktig å skryte av andre, men at det er en dårlig egenskap å skryte av noen ved å rakke ned på andre igjen. Når selv representanten fra KrF – som ikke lenger sitter i salen – for å løfte Flytoget sier at Vy ikke fungerer, og når representanter for Høyre sier at Flytoget er sølv og Vy er gråstein, da reagerer jeg. Det er lov til å løfte Flytoget som konsept. Det er lov til å skryte av Flytoget og Flytogets ansatte, for det er helt riktig, men å trække på de andre blir feil. Alle de ansatte i Vy, de som drifter Vy – Vy, som kjører Oslo–Bergen, Oslo–Skien, Oslo–Göteborg, regiontog, lokaltog – og har stort ansvar på vegne av fellesskapet, skal ikke betegnes som gråstein, og skal heller ikke få betegnelsen «fungerer ikke». Det tar jeg avstand fra. Vi skal ikke løfte noen ved å trække på andre.

Så til omfavnelsen av Flytoget fra Høyres og FrPs side: Hadde det ikke vært for KrF da Solberg-regjeringen under jernbanereformen skulle dra til når det gjaldt konkurranseutsetting, hadde Flytoget hatt kinesiske eiere. Det var konkurransen som var viktigst, det var ideologien knyttet til å konkurranseutsette som var viktigst.

Jernbanereformen og konkurransen skulle løse alt. Det har ført til at det er Bane NOR, et statlig selskap, som eier skinnene. Det statlige selskapet Vy må leie av Bane NOR for å kjøre på linjene. Vy, som statlig selskap, må lease tog av Norske Tog, som også er et statlig selskap. Man lager et lekesystem hvor statlige selskaper må sende fakturaer til hverandre. Det er Høyre og FrPs svar på at dette er gull, dette er sølv, og dette er det vi skal ha mer av.

Jeg tror at det å utnytte den samlede kapasiteten på best mulig måte, er det beste, slik at ingen står igjen på perrongen når toget går forbi – og i hvert fall ikke tomme tog.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:08:35]: I denne reverseringsdebatten vi har hatt noen ganger, hevdes det ofte fra Høyre og Fremskrittspartiet at dette er ideologisk betinget fra regjeringen og Arbeiderpartiet. Det er det ikke. Det har ikke vært noe krav fra LO om å putte Flytoget inn i Vy. Det har ikke vært noe krav om integrering av Flytogets tjenester fra fagbevegelse eller andre. Det er et faglig råd vi har fått fra Jernbanedirektoratet, som sier at det nå ikke er kapasitet nok til å holde på sånn som vi gjorde for 25 år siden – vi er nødt til å bruke den kapasiteten til beste for flest mulig togpassasjerer.

Det har vi fulgt opp. Jeg vet at det har vært gitt den typen faglige råd tidligere, men da har det ikke vært fulgt opp av sittende regjeringer. Da kan man jo stille spørsmålet: For hvem er det da dette er ideologisk betinget?

Bård Hoksrud (FrP) [16:09:33]: Det siste fra statsråden var litt morsomt. Å si at ikke fagbevegelsen, Jernbaneforbundet og andre har vært opptatt av få Flytoget inn i Vy, høres litt spesielt ut. Jeg har åpenbart vært i slike debatter flere ganger i de rundene jeg har vært i transport- og kommunikasjonskomiteen. Det er åpenbart.

Dette handler ikke om å snakke ned de ansatte. Jeg sa jo at folk som jobbet i NSB-systemet den gangen, som nå er i Vy, gjør en fantastisk jobb og prøver å få det til. Med de utfordringene man står overfor nå, opplever jeg likevel at mange som jobber i Flytoget, har vært bekymret for at man skal inn i det store Vy-systemet. Det er fordi man mener at man leverer veldig godt og har veldig god kvalitet på tjenestene sine. Man ser også en enormt stor kollektivandel til flyplassen vår på Gardermoen.

Jeg synes ikke statsråden svarer på spørsmålet om de over 3 000 avgangene som kunne hatt doble togsett. Det ville betydd noe for togpendlerne som står som sild i tønne på togene på Vestfoldbanen, Østfoldbanen, Sørlandsbanen og andre steder. Utfordringen mange steder er jo at jernbanen ikke går i det hele tatt – togene går ikke fordi vedlikeholdet er så dårlig – og man ser at det åpenbart er forskjell på hvordan man behandler de forskjellige togselskapene. Jeg tror statsråden vet at han har fått et spørsmål av meg om Sørlandsbanen, Go-Ahead

og Mantena, om kontrakter og materiell osv., og ikke minst om hvordan vedlikeholdet er gjort på togmateriellet. Det er åpenbart at det her har vært forskjeller som det er viktig å få fram.

Jeg ser at representanten Refseth fra Arbeiderpartiet skal ha ordet etterpå. Jeg gjentar det hun sa om at det ikke handler om å avvikle kvalitet, men om å lage et mer helhetlig tilbud. Jeg synes det er viktig å ha et best mulig tilbud til alle togpassasjerer. Fremskrittspartiet har tatt til orde for å gjøre noe med Oslostunnelen – eller Rikstunnelen, som man nå kaller det – men der opplever jeg at Arbeiderpartiet og en del av de rød-grønne partiene er mye mindre villig til å sørge for å få inn den. Det er nettopp for å øke kapasiteten og sørge for at det blir flere muligheter til å få tog igjennom, sånn at passasjerene og pendlerne skal kunne komme fram raskt.

Jeg tror egentlig jeg stopper der. Det har vært en spennende debatt. Jeg tror at faren ved å si at alle passasjerer nå skal inn på det samme togtilbudet, kan være at det blir lengre reisevei, og at man da velger det bort fordi man finner andre løsninger som er bedre. Da tror jeg fort at kollektivandelen kommer til å gå ned og ikke fortsette opp.

Anniken Refseth (A) [16:12:49]: La meg forsøke å samle trådene litt i denne debatten. Dette handler ikke om Sørlandsbanen. Det handler heller ikke om å bruke biler. Det handler ikke om å være for eller imot Flytoget som idé, eller å underkjenne det gode arbeidet som er gjort. Det er vi ganske enige om. Det handler om hvordan vi skal bruke en svært begrenset jernbanekapasitet på Østlandet på en god måte, som gir størst mulig nytte for flest mulig reisende. Prioriteten er å få arbeidsfolk og pendlere inn og ut av Oslo. Et grep for å få til dette er å fylle opp de togene vi kan, og det vil være en suksess om vi får til det.

Representanten Helleland brukte uttrykket «fra arvesølv til gråstein». Jeg må også kommentere det. Det mener jeg er en ufortjent betegnelse av Vy, som står på som selskap. Alle de som jobber der, står på hver dag – på tross av at det nå foreslås løsninger som ikke er kapasitetsfremmende i en sprengt Oslo-korridor. Jeg er sikker på at de reisende fra Gardermoen vil finne veien til toget i retning mot Oslo S i framtiden også. Togfrekvensen skal heller ikke reduseres.

Dette er et veivalg. Regjeringens valg er å prioritere helhet, kapasitet og langsiktig bærekraft framfor å videreføre ordninger som ikke er tilpasset framtidens behov. I en situasjon med begrensede ressurser må vi ta ansvarlige valg, også når det innebærer endring.

Mats Henriksen (FrP) [16:14:55]: Det har vært en interessant debatt, og jeg tenkte å knytte noen avsluttende kommentarer til den.

Jeg vil begynne med det siste innlegget til statsråd Nygård. Han sier at dette ikke er en ideologisk motivert beslutning, men mønsteret er tydelig: Vi ser det på Sørlandsbanen, med direktetildelingen der, vi ser det på Østlandet, med direktetildelingen der, og vi ser det med Flytoget. Det å si at det ikke er ideologisk, kommer an på øyet som ser.

Statsråden viser til Jernbanedirektoratet og anbefalingene derfra. Da vil jeg vise til Vista Analyse, som har funnet ut at nedleggelse av Flytoget som særskilt tilbringertransport til og fra Oslo lufthavn, er samfunnsøkonomisk ulønnsomt. Det er altså ikke mangel på stemmer som utfordrer Jernbanedirektoratets antakelser – men nok om det.

Jeg vil også kommentere det Jone Blikra sier om at vi ikke skal svartmale. Det er jeg enig i. Vi skal kalle en spade for en spade, og vel så det. Det er mange dyktige ansatte i Vy som går på jobb hver eneste dag for å levere gode tjenester for innbyggerne, så problemet er kanskje ikke Vy i seg selv. Problemet handler om regjeringen og politikken som føres, og det rammeverket man opererer i. Skal vi kalle en spade for en spade, er det regjeringen som er problemet.

Flytoget er et tilbud folk betaler mer for; det har altså dyrere billetter enn regiontogene. Da må man jo spørre seg: Hvorfor er folk villige til å betale mer penger for å reise med Flytoget på den samme strekningen? Jeg tror det handler om kvalitet, det handler om trygghet for at toget faktisk går, og det handler om forutsigbarhet. Å legge ned et tilbud som fungerer, uten å ha et godt alternativ til det – for meg er ikke det trygg styring.

Oda Indgaard (MDG) [16:17:29]: Jeg har i flere debatter i denne salen hørt at FrP og Høyre er veldig glade i å vise til anbuds-kostnader som snart er ti år gamle. Jo, anbuds-kostnadene viste seg å være lavere, men det er papirpenger, for når vi nå står her ni år etter jernbanereformen og jernbanen har blitt så pulverisert, er det faktisk umulig å vite hva den reelle kostnaden med denne privatiseringen ble. Det er så mange direktører, så mange ulike selskaper og så mange ulike aktører innblandet her at det fra min stol faktisk er umulig å finne raskt ut av.

Når noen kan stå på denne talerstolen og påstå at jernbanereformen har løst de kritiske utfordringene på jernbanenettet vårt i Norge, må de ha buret seg inn i et ideologisk hull de siste ti årene. Jeg vil bare si at jeg og MDG har et svært pragmatisk forhold til offentlige versus private tilbud, men på en jernbane som stort sett består av enkeltsporede linjer, hvor det er krevende – eller faktisk umulig – å drive med parallelle tilbud og faktisk reell konkurranse hvor kundene kan velge den beste

operatøren, har konkurranseutsetting vist seg å være ikke særlig vellykket.

MDG har, siden vi kom inn på Stortinget første gang, hatt store bevilgninger til jernbanen som ville ha ført til flere dobbeltspor tidligere og langt bedre vedlikehold. I den drømmeverdenen hadde også Flytoget fått bestå, fordi det hadde vært kapasitet. Når det derimot ikke er kapasitet, er det vanskelig å prioritere de flyvende foran alle pendlerne som trenger å komme seg til jobb hver eneste dag.

Presidenten [16:19:27]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [16:19:34]

Innstilling fra transport- og kommunikasjonskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Dagfinn Henrik Olsen, Frank Edvard Sve, May Helen Hetland Ervik, Mats Henriksen, Alf Erik Andersen, Marius Arion Nilsen, Stian Storbukås og Kristoffer Sivertsen om å redusere bompengebelastningen på E39 Mandal–Kristiansand (Innst. 76 S (2025–2026), jf. Dokument 8:22 S (2025–2026))

Presidenten [16:19:58]: Etter ønske fra transport- og kommunikasjonskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 3 minutter til hver partigruppe og 3 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil sju replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får også en taletid på inntil 3 minutter.

Jone Blikra (A) [16:20:28] (ordfører for saken): Komiteens flertall, bestående av Arbeiderpartiet, Høyre, Senterpartiet, Rødt og Miljøpartiet De Grønne, tilrår at representantforslaget om å redusere bompengebelastningen på E39 Mandal–Kristiansand ikke vedtas. Stortinget behandlet et identisk forslag for ganske nøyaktig ett år siden, den 7. januar 2025. Det ble heller ikke vedtatt.

Det er likevel viktig å påpeke at flertallets tilråding om ikke å vedta representantforslaget ikke innebærer at finansieringsopplegget for prosjektet ikke skal vurderes. Alle partiene er egentlig enige om behovet for en ny vurdering, og statsråden tok initiativ til akkurat det før representantforslaget ble fremmet. Det hele dreier seg om å gjøre ting i riktig rekkefølge og samtidig sørge for muligheten for lokal påvirkning og behandling.

De ulike partiene vil selv argumentere for sine standpunkter, og jeg vil komme tilbake til Arbeiderpartiets vurdering av saken ved en senere anledning.

Bård Hoksrud (FrP) [16:21:52] (komiteens leder): Når politikk møter praksis, kan vi raskt se hvorfor politikere bør ha litt mindre makt – verden er mye mer avansert enn slik den ser ut på et skrivebord. Det er også grunnen til at Fremskrittspartiet fremmer dette representantforslaget.

Det er faktisk så gærent at bompenger på strekningen mellom Mandal og Kristiansand nå direkte undergraver hele formålet med veiprojektet. Den nye veien ble bygd av to hovedgrunner: For det første for å sikre bedre framkommelighet, kortere reisetid og bedre flyt i trafikken for pendlere, næringsliv og beredskap. For det andre, som er minst like viktig: Det er en vesentlig bedre trafiksikkerhet. Ulykkene på strekningen har vært mange, og de har kostet mange mennesker livet.

Dette har vi faktisk lyktes med. Vi har en moderne vei med en fantastisk standard, som har tatt bort faren for møteulykker, bedret sideterrenget og bidratt til langt bedre flyt og til at folk kommer raskere fram. Alt dette sørger for at risikoen og faren for at det skal skje alvorlige ulykker i framtiden, vil være totalt fraværende sammenliknet med hvordan det var på den gamle europaveien.

«So far, so good.» Det som er paradoksalt, er at bilistene likevel velger bort den nye, trygge veien. Hva er årsaken til det? Jo, det er bompengene. Det er faktisk så gærent at tur-retur med bompenger koster opp mot 300 kr. Da er det ikke overraskende at folk som må bruke veien hver eneste dag, styrer unna.

Dette er faktisk kjempealvorlig, for trafikken fører trafikk tilbake på den gamle veien, som er mye mindre trafiksikker. Det er så gærent at det halve kunne vært nok. Man skulle trodd at samferdselsministeren var interessert i å redusere risikoen for ulykker.

Når vi er der vi nå er på Sørlandet, tyder det meste på at samferdselspolitikken har slått feil. Når staten investerer milliarder i en ny og trygg vei, må staten også sørge for at folk har råd til å bruke den, ellers risikerer vi at bomstasjonene styrer trafikken bort fra den tryggeste løsningen og over på gammeldagse og til tider livsfarlig veier. Fremskrittspartiet mener at trafiksikkerhet ikke skal være et spørsmål om betalingsevne. Trygge og effektive veier skal være det naturlige valget, ikke et dyrt alternativ.

Derfor tar jeg opp Fremskrittspartiets forslag i saken. Jeg vil vise til forslag nr. 6, som vi vet at flere partier kunne tenke seg å støtte. Vi vil endre forslagsteksten knyttet til innføringsfasen: 1. april 2026 endres til 1. august 2026.

Presidenten [16:24:30]: Representanten Bård Hoksrud har tatt opp de forslagene han refererte til.

Anne Kristine Linnestad (H) [16:24:44]: E39 Mandal–Kristiansand er et godt veiprojekt som leverer på det aller viktigste: trygghet og framkommelighet. Den

nye firefeltsveien har halvert reisetiden, økt kapasiteten og erstattet en trasé som var preget av alvorlige ulykker. Likevel får vi ikke full effekt når bomtakstene blir så høye at mange velger gamleveien.

Siden åpningen er takstene økt med over 30 pst. I dag koster det 127 kr for personbil og 381 kr for lastebil å kjøre hele strekningen én vei. Resultatet er at trafikken på ny vei blir langt mindre enn den burde ha vært. Det svekker samfunnsnyttene, øker risikoen for ulykker på sideveiene og rammer både pendlere og næringsliv. For mange pendlere kan bomregningen nærme seg 50 000 kr i året. Konsekvensene av dette kan bli at arbeidsplasser vest for Kristiansand blir mindre attraktive, og at bedriftene kan bli tvunget til å bruke dyrere og mindre effektive transportløsninger.

Høyre mener det er uansvarlig å vente til 2027 med å justere bompengepenggeppet. Vi må gjøre justeringer som får det meste av trafikken over på den trygge, effektive veien – der den skal være – nå.

Vi står på nullvisjonen for drepte og hardt skadde i trafikken, og derfor vil Høyre fortsette å prioritere møtiefrie hovedveier, vedlikehold og fornying av infrastrukturen samt styrket kontrollvirksomhet og bruk av teknologi for å forebygge ulykker.

I tillegg vil vi bruke de virkemidlene vi har for å redusere bompengene der det gir mest effekt. Programmet vårt er tydelig på at vi vil åpne for lengre nedbetalingstid på bompengeprojekter for å redusere bompengbelastningen på enkelte prosjekter. For E39 Mandal–Kristiansand betyr det å forlenge nedbetalingstiden lavere takster for privatbiler og nyttetransport, og at mer av trafikken benytter den nye veien. Det gir mer sikkerhet for folk, bedre flyt for næringslivet og større samfunnsnytte totalt sett av en vei som faktisk er bygget for å brukes.

På den bakgrunn støtter Høyre forslag nr. 6, fra Fremskrittspartiet, slik det ble referert fra forrige taler, representanten Hoksrud, rett før meg. Til slutt vil jeg ta opp forslaget fra Høyre.

Presidenten [16:27:15]: Representanten Anne Kristine Linnestad har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Geir Inge Lien (Sp) [16:27:33]: Når vi krev inn bompenger, må folk kunne oppleve at pengene dei betaler inn, faktisk går til bedre vegar. E39 Mandal–Kristiansand har dessverre vorte eit eksempel på at utbyggingsmodellane til Nye vegar har svakheiter. Vi ser at mange vel den gamle vegen framfor den nye. Det svekkjer både trafikktryggleiken og samfunnsnyttene. Difor meiner vi det er heilt nødvendig å finne løysingar som gjer at fleire vel den nye vegen.

Først må eg minne om at bompengefinansieringa av E39 Mandal–Kristiansand vart føreslått av Framstegspartiet sin eigen dåverande samferdselsminister, Ketil

Solvik-Olsen, og fekk støtte i komiteen, der Framstegspartiet sjølv hadde saksordføreren. Det er altså FrP som har lagt grunnlaget for bompengebelastninga som er i dag. Det er det viktig å ha med seg når vi no diskuterer kven som har ansvaret for situasjonen.

Problemstillinga i Agder er ikkje unik. Fleire plassar i landet betalar folk for vegar som ikkje er ferdige, eller som har vorte så dyre at folk vel ikkje å bruke dei. Senterpartiet foreslår difor ei generell opning for 30 års innkrevjingstid på bompengeprojekt der det er lokalpolitisk tilslutning. Det ville redusere kostnadene per bilist, auke trafikkgrunnlaget og bidra til at inntektene kjem nærmare det som opphavleg vart føresett. Forslaget vårt gjev meir fleksibilitet i heile landet, ikkje berre i Agder.

Forslaget vårt ser dessverre ikkje ut til å få fleirtal her i dag, og eg varslar difor subsidiær støtte frå Senterpartiet til forslaget frå Høgre. Sjølv om det er Framstegspartiet som har sett befolkninga i Agder i den situasjonen, er det regjeringa sitt ansvar å løyse dagens utfordringar så raskt som mogleg. Difor støttar vi òg subsidiært forslag nr. 6, frå FrP.

Eg håpar at Stortinget kan hugse at dette er det andre bompengeprojektet på kort tid som vi må rydde opp i etter Framstegspartiet. Det er økonomien og kvar dagen til folk vi snakkar om.

Senterpartiet står for ei ansvarleg linje. Vi vil sikre føreseielegheit, men òg fleksibilitet der det trengst. Vi vil ha løysingar som gjer at folk faktisk brukar vegane vi byggjer, og håpar at Stortinget kan sende marsjordre til regjeringa om å finne løysingar for innbyggjarane og næringslivet i Agder.

Eg tek dermed opp forslaget Senterpartiet er med på i saka.

Presidenten [16:30:31]: Representanten Geir Inge Lien har tatt opp det forslaget han refererte til.

Oda Indgaard (MDG) [16:30:46]: Denne saken handler ikke bare om bompenger på en konkret veistrekning, den handler om hva slags samferdselspolitikk vi fører, hvilke valg vi tar, og gjør igjen og igjen i denne salen, selv om dette først blir problematisert når kostnadene ved disse valgene blir tydelig for hver enkelt i etterkant.

Det er helt riktig som representanten Lien sier, og en ting jeg for så vidt også er enig med representanten Hoksrud i, er at dette prosjektet illustrerer en feilet samferdselspolitikk. Problemet er bare at den politikken er Fremskrittspartiet og representanten Hoksruks politikk. Bompengenivået er det samme som det var da utbyggingen ble vedtatt i denne salen, og situasjonen var altså helt forutsigbar.

Når bompengene blir høye, slik vi ser på E39 Mandal–Kristiansand, er det et resultat av politiske prioriteringer. Store, kostbare motorveier finansieres gjennom

bompenger, samtidig som rimelige, mer arealeffektive og klimavennlige løsninger nedprioriteres totalt.

MDG deler bekymringen for at høye bompenger rammer hardt, og at de kan føre til uønsket omkjøring på lokale veier med dårlig trafiksikkerhet og større belastning for lokalsamfunnet. Det er et reelt problem, og det må tas på alvor. Samtidig mener vi løsningen ikke kan være å fortsette den samme politikken med staten som regningsbetaler hver gang bompengebelastningen blir politisk krevende. Det løser ikke de strukturelle problemene i samferdselspolitikken, det skyver dem bare foran oss. Det minsker handlingsrommet til faktisk å gjøre reelle endringer som gjør at folk får alternativ til bilen. Høye bompenger er i denne saken som så ofte før et symptom på feil prioriteringer i utbyggingsfasen. Når prosjektene blir større og bredere, og hastigheten skal gå opp, blir de dyrere enn nødvendig, og regningen blir til slutt sendt til trafikantene.

Dagens samferdselspolitikk er preget av særinteresser og tendenser til stormannsgalskap når det gjelder motorveitbygging. Vi trenger en ny samferdselspolitikk, som prioriterer vedlikehold og utbedring av vei og bane vi allerede har – som også NHO tydelig tok til orde for på gårsdagens årskonferanse – framfor stadig nye motorveier, som satser på kollektivtilbud framfor bil, og som reduserer trafikkmengden og utslippene istedenfor å flytte dem.

I denne saken har MDG derfor ikke sluttet seg til forslagene om generelle bompengekutt eller forlenget innkrevningstid. Slike grep kan gi midlertidig lettelse, men de tar ikke opp i seg årsaken til problemene. I denne saken bør regjeringen og lokale myndigheter heller se på tiltak som reduserer omkjøring og belastning på lokale veier, slik som f.eks. redusert hastighet på de veiene.

Hvis vi mener alvor med nullvekstmål for byene og å gjøre det enklere for folk å reise grønt, rimelig og trygt, trenger vi et paradigmeskifte i samferdselspolitikken – hvor de store motorveiene må tilhøre fortiden, og vi heller planlegger helhetlig med klima, natur og lokalsamfunn som reelle premisser.

Med det tar jeg opp MDGs forslag.

Presidenten [16:33:52]: Representanten Oda Indgaard har tatt opp det forslaget hun viste til.

Jørgen H. Kristiansen (KrF) [16:34:13]: Vi står i en situasjon der bompengebelastningen på E39 mellom Kristiansand og Mandal har blitt så høy at bilistene velger vekk den nye, trygge veien og heller kjører på den gamle, smalere og mer utrygge traseen. Det er ikke slik det skal være. Når vi nå har investert milliarder i en vei for å gi bedre trafiksikkerhet og framkommelighet, må vi sørge for at folk faktisk bruker den.

I dag betaler en bilist opptil 134 kr én vei uten AutoPASS. Selv med AutoPASS er prisen over hundrelappen for bensin- og dieslbiler. Bompengebelastningen betyr at en pendler kan betale rundt 50 000 kr i året. For mange pendlere og familier er dette en uholdbar situasjon. Frustrasjonen er stor, og mange sier nå: Vi har ikke råd til å bruke den nye veien. Det presser trafikken tilbake på gamleveien, og det er både farlig og ufornuftig.

I KrF har vi diskutert flere løsninger. KrF mener det er urealistisk å tro at dagens budsjettflertall vil bevilge ekstra milliarder til dette prosjektet. Derfor støtter vi forslag om å forlenge nedbetalingstiden på lånet. Det er en praktisk og realistisk løsning som vil gi lavere bompenger for bilistene og for nyttetransporten. Det fungerer som et huslån, man betaler det over flere år. Da blir belastningen mindre hvert år.

Dette er ikke perfekt, men det er et tiltak som faktisk vil merkes. Det vil bidra til at flere velger den nye veien, og det vil også styrke trafikksikkerheten. Vi kan ikke akseptere enda en vinter med dagens priser. Folk er utålmodige, og det har de god grunn til å være.

Vi må ta grep nå. KrF vil stemme for Høyres forslag om lengre nedbetalingstid, og vi håper Stortinget kan samle seg om en løsning som gir lavere bompenger og bedre bruk av den veien vi har investert så mye i.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:36:28]: Jeg begynner med det viktigste: Et felles utgangspunkt for alle bompengeprojekter er at beslutningen baserer seg på lokale initiativ og lokale vedtak. Det er også tilfellet for E39 Kristiansand vest–Lyngdal vest.

Stortinget har behandlet prosjektet i flere omganger og har sluttet seg til gjeldende bompengeprogram. Første gang var i 2017, da dette, som det allerede har vært nevnt her, ble fremmet av en av mine forgjengere, Ketil Solvik-Olsen fra Fremskrittspartiet, hvor Stortinget behandlet oppstart, utbygging og finansiering av strekningen, og så igjen i 2023, da Stortinget fattet vedtak om endringer i utbygging og bompengeprogram på strekningen. Det må understrekes at dagens bompengeprogram er i tråd med innholdet i Prop. 89 S for 2022–2023.

Jeg deler representantenes bekymring for trafikklekkasje til gamle E39, som nå har vesentlig dårligere standard enn ny vei. Som jeg også har kommunisert i mitt skriftlige svar til transport- og kommunikasjonskomiteen, er jeg enig med representantene i at det kan være en utfordring for trafikksikkerheten over tid. Det er også viktig å ha med seg at nye beregninger utført av bompengeselskapet har vist at økonomien i prosjektet er svakere enn først antatt. Derfor har jeg satt i gang et arbeid der Agder fylkeskommune, Statens vegvesen, Nye veier og bompengeselskapene sammen gjennomgår bompengeprogrammet på strekningen. Samferdsels-

departementet mottok før jul svar på det arbeidet, og departementet vil prioritere oppfølging av rapporten.

Jeg mener det er viktig at dette arbeidet fullføres før Stortinget eventuelt tar stilling til nye tiltak på strekningen. Jeg vil igjen minne om at alle bompengeprogram bygger på lokalpolitiske vedtak, og dersom arbeidet tilsier behov for ny sak til Stortinget, vil jeg komme tilbake med det på egnet tidspunkt.

Å åpne for omkamper og endringer i bompengeprojekter i ettertid bidrar til å skape uheldige virkninger og ikke minst gi folk forventninger vi ikke kan innfri. Det vil over tid danne grunnlag for en uheldig og uhåndterbar styring av veisektoren. Jeg er derfor glad for å se at forslagene om å endre bompengeprogrammet på dette tidspunktet ikke har tilslutning i komiteen – men jeg er litt usikker nå. Prioriteringene i veisektoren er forankret i transportplaner og godt funderte lokale vedtak regionalt og nasjonalt, og vi er tjent med å ivareta forutsigbarhet og prioriteringer som Stortinget og lokale myndigheter slutter opp om.

Så bare en kommentar til et av de løse forslagene, nr. 6. Hvis jeg har forstått det riktig, vil jo det være noe en garantistiller må forholde seg til. Det vil da svekke inntektene i et bompengeprojekt, og det er fylkeskommunen som her er garantister.

Presidenten [16:39:19]: Det blir replikkordskifte.

Bård Hoksrud (FrP) [16:39:46]: Det var interessant, det siste statsråden sa. Jeg har lyst til å utfordre litt på det. Ser statsråden at hvis man får ned prisen, betyr det at flere vil bruke den nye veien? Kanskje går ikke inntektene nødvendigvis ned totalt sett, for istedenfor at det er færre som kjører på den ene veien, får man flyttet over noen av dem som ikke betaler bompenger. Ser statsråden at det kan være en sammenheng hvis prisen går ned, fordi det betyr at flere har råd, og at det kan være positivt?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:40:18]: Det har vært forsøkt litt ulike ordninger med ulike bompengeprojekter når det gjelder å sette ned priser, og det har vært litt ulike erfaringer. Det ble forsøkt med Ryfast. Det var ikke bærekraftig. Her er det slik at prisene har vært satt opp, og det har gitt økte inntekter til prosjektet, men det har også gitt noen avvisningseffekter, så det er noen dilemmaer. Man kan ikke være hundre prosent sikker på effektene på forhånd, men det er ikke gitt at det blir sånn som jeg hører at representanten håper på.

Bård Hoksrud (FrP) [16:40:41]: Sist helg var statsråden på minnemarkering i Vestfold – Lys til ettertanke. I fjor mistet over 100 mennesker livet i trafikken. Når det gjelder konsekvensene av den nye veien, ser vi altså at

det er færre bilister som velger å bruke den nye, trafikk-sikre veien, mens flere velger den ulykkesutsatte strekningen. Kan statsråden være tilfreds med eller akseptere at den trygge, gode veien har blitt så dyr at man velger ikke å bruke den lenger fordi man ikke har råd?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:41:30]: Dette bompengeprogget baserer seg på lokalpolitiske vedtak, og det har også vært fremmet av Fremskrittspartiet ved statsråd Ketil Solvik-Olsen i sin tid. Vi vet jo at det høstes erfaringer i etterkant av bompengeprosjekter, når de kommer.

For å svare konkret på det representanten spør om: Svaret på det er nei. Det er nettopp derfor jeg har tatt initiativ til å se på hvordan vi kan sørge for at vi får trafikken over på ny vei.

Bård Hoksrud (FrP) [16:41:56]: Jeg opplever at statsråden ikke vil handle nå. Det er jo som vi er vant med fra Arbeiderpartiet, og har opplevd de fire siste årene med Arbeiderpartiet og Senterpartiet i regjering, at man venter og ser og følger situasjonen nøye. Realitetene nå er altså at avvisningen er svært høy. Det har vært utsettelse i noen av prosjektene med to til fem år, og det er jo ikke på grunn av det vi i Fremskrittspartiet gjorde på veien i 2017. Det er fordi denne regjeringen ikke sørger for at man følger opp på en god nok måte og får satt i gang prosjektene i tråd med det som var forutsetningene. Det er bl.a. fordi Nye veier reelt sett har fått nesten en milliard kroner mindre til å bygge ut de prosjektene man har hatt som forutsetning å bygge ut.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:42:43]: Vi finansierer Nye veier på eksakt samme måte som den foregående regjeringen gjorde, så den kritikken mener jeg ikke trefter.

Det prosjektet vi snakker om her, er selvfølgelig et prosjekt som er etterlengtet og ønsket, og som Stortinget stiller seg bak. Det er et prosjekt som er til gagn for næringslivet og befolkningen i området. Det er et prosjekt som rett og slett bidrar til trafikk-sikkerhet, men da må vi jo sørge for at vi får trafikantene over på den nye veien.

Jeg har tatt et selvstendig initiativ i denne saken før Stortinget fremmet forslag om det. Jeg har nettopp fått en rapport fra Vegvesenet. Den er så vidt kommet inn i departementet, og så forventer altså representanten at jeg skal stå her klar med svaret før jeg har fått saksbehandlet det. Det synes jeg ikke er helt fair.

Oda Indgaard (MDG) [16:43:48]: Statsråden beskriver en situasjon med en bompengebelastning som er som forventet, men med lavere lønnsomhet, noe jeg tolker er som følge av færre bilister enn forventet. Over

tid har samfunnsøkonomiske lønnsomhetsberegninger blitt gjort positive ved å ha svært høye trafikkvekstmål på en del nye motorveistreknings, noe som ikke har vært i tråd med nullvekstmålene der de har vært gjeldende.

Innebærer den jobben for å se på lønnsomheten statsråden beskriver, også en jobb for å sikre at man får riktige framtidige trafikkvekstforventninger i framtidige – og nåværende – utbyggingsprosjekter?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:44:30]: Det er en lik modell for alle veiprosjekter: Vi beregner trafikken 20 år fram i tid for å se hvordan veksten er. Det er helt likt for alle, og vi er jo alle tjent med at vi treffer på de beregningene.

Denne problemstillingen handler etter min vurdering imidlertid om noe annet, nemlig om hvordan vi sørger for at man ikke får for mye lekkasje. Det er det som ikke er bærekraftig, altså at det er for mange som velger den gamle veien. Det er vi nødt til å se på, og jeg oppfatter at det er enighet i Stortinget om at vi må se på hvordan vi skal lykkes med det.

Vi har selvfølgelig gjort et stykke arbeid på det. Vi har bedt Vegvesenet se på det. Dette må skje i samarbeid med fylkeskommunen, som er garantistiller, og det er et viktig poeng i denne saken.

Oda Indgaard (MDG) [16:45:12]: Takk for det svaret og for utdypingen.

Også Kristiansand har et nullvekstmål, og alle tiltak som gjør det lettere å øke kapasiteten, eller som gjør det billigere å kjøre inn, vil nødvendigvis utfordre disse nullvekstmålene. Hva tenker statsråden kan være mulige konsekvenser for de byene som får enten lavere bompenger eller kapasitetsøkende motorveier inn, og som dermed ikke når nullvekstmålene, når man tenker på bevilgninger til byvekstavtalene?

Statsråd Jon-Ivar Nygård [16:45:53]: Jeg vil ikke spekulere i det, men vi har en veldig utvetydig klar forventning til at byene når nullvekstmålene sine, og gitt at man får større trafikkmengder inn på ett grunnlag, må man jo regulere på et annet vis for å sørge for at man når nullvekstmålene. Det gjelder egentlig alle byer. Det finnes også eksempler på at byene våre har gode innfartsveier, men likevel klarer å nå nullvekstmålene, så jeg vil ikke si at det er et én-til-én-forhold i den problemstillingen representanten her trekker opp.

Presidenten [16:46:21]: Replikkordskiftet er omme. De talerne som heretter får ordet, har også en taletid på inntil 3 minutter.

Kai Steffen Østensen (A) [16:46:39]: E39 mellom Mandal og Kristiansand er hovedfartsåren vestover i

mitt hjemfylke. Det er veien jeg bruker hver gang jeg reiser hjem til Farsund. Det er veien jeg bruker når jeg besøker verdensledende bedrifter innenfor prosessindustrien. Det er veien som binder sammen gamle Vest-Agder for næringsliv og lokalbefolkning, men også for gjennomreisende, turister og tungtransport. Veien er viktig, og utbygging av firefelts motorvei løfter regionen jeg representerer. Det gir trafikksikkerhet, bedre beredskap og bedre levekår. Det er en vei Arbeiderpartiet har arbeidet for og stemt for, fortsetter å bygge ut og forsvarer behovet for.

Når jeg følger lokalmedia i denne saken, som åpent skriver mye om utfordringene med den høye bompengebelastningen, må jeg si at jeg reagerer på hvordan Fremskrittspartiet prøver å tegne en historiefortelling om at det er på Arbeiderpartiets vakt utfordringene med veien kom. Det finnes ingen tvil om at denne veiens bompengepoeplegg bygger på det samme grunnlaget som da Fremskrittspartiets daværende samferdselsminister la fram sak om veien i denne salen, tilbake i tid.

Det finnes heller ingen tvil om at denne prosessen prioriteres av Arbeiderpartiets samferdselsminister. Det hører vi også fra denne talerstolen. Det er jo ikke et representantforslag fra Fremskrittspartiet som gjør at det er satt i gang en nødvendig prosess. Det er statsråden som har tatt initiativ til å få orden på det som bygger på den borgerlige regjeringens proposisjon. Det skjer etter at et tverrpolitisk samarbeid i Agder har løftet saken – med et tydelig Arbeiderparti i en samlet region. Forslagene som ligger inne fra Fremskrittspartiet, innebærer større risiko for fylkeskommunen uten utredning, fordi fylket har garantistansvaret. Potensielt gjør Stortinget nå vedtak som øker denne risikoen, uten at fylket er med i prosessen, uten at det er utredet, og uten at det er en del av den prosessen statsråden har initiert.

Jeg vil også ha ned bompengebelastningen, sånn at folk som bruker veien, bruker den nye. Forholdene er endret. Det slår også rapporten fra Statens vegvesen fast. Det er behov for å revidere prosjektet. Det vet vi som bor der, det vet vi som lever i Agder, og det vet vi som kjører bil på E39.

Statsråden er tydelig på at han skal følge opp rapporten, sånn at prosessen kan kjøres videre. Jeg registrerer at flere av partiene er enig med Arbeiderpartiet i at det forslaget Fremskrittspartiet primært har foreslått, ikke bør stemmes fram.

Jeg ser fram til fortsatt å arbeide for mer trafikksikker vei i Agder, og jeg er glad for at flertallet på Stortinget er opptatt av at vi skal ha en firefelts motorvei gjennom Agder.

Alf Erik Andersen (FrP) [16:49:41]: Først har jeg lyst til å si til de representantene som bruker tiden i

innleggene sine på å peke på Fremskrittspartiet i regjering: Ja, vi satt i regjering da veien ble vedtatt. Det er vi stolt av. Ja, vi hadde samferdselsministeren i regjering, men det som er en realitet, er at i regjering er det forhandlinger, og vi nådde ikke opp overfor våre samarbeidspartnere med det som er vår primærpolitikk.

Klokken 11.28 i dag fikk politiet et varsel om nok en ulykke på gammel E39 – én person til sykehus og stengt vei. Det er tragisk, og det går inn i statistikken. Det er noe jeg vil komme tilbake til i mitt neste innlegg.

På E39 mellom Kristiansand og Mandal har det altså vært svært høy bompengetakst – langt høyere enn det som lå til grunn for de lokalpolitiske vedtak representanten Indgaard og statsråd Nygård viser til. Nå er vi utålmodige.

Sist jeg kjørte fra Mandal til Kristiansand sentrum, faktisk på ny vei, var det en samlet takst på 163 kr én vei. For en tungbil ligger det nå på mellom 800 og 900 kr tur-retur, noe som gir en kostnad på opp mot 200 000 kr årlig for tungbilpasseringer. Det er helt vanvittig. Noen må også betale den regningen. Til sjuende og sist blir det forbrukere og innbyggere. Når vi i tillegg vil få en belastning gjennom bypakkebommer i Kristiansand, ser vi at de som bor sånn at de ikke kan bruke kollektivtransport som et alternativ, eller er avhengig av bil og jobber i et lavtlønnsyrke, nærmest ikke har råd til å gå på jobb lenger.

I går startet også vinteren på Sørlandet. Jeg fikk melding fra en lastebilsjåfør som var på vei fra Østlandet til Klepp i Rogaland. Han kunne melde om en nesten bilfri ny E39, mens trafikken gikk tett på gammel vei.

For knapt tre uker siden kom det brev fra Vegdirektoratet, som bl.a. foreslår sideveisbom. Dette forslaget er Fremskrittspartiet svært kritisk til. Vi vil ikke åpne for en presedens der sideveisbom skal være pisken. Selv om man belastes kun ved kjøring gjennom to sideveisbommer, vil det likevel ramme interntrafikken.

Det som kanskje er det mest interessante i brevet, er at det pekes på at veiprosjektene videre vestover er blitt utsatt i to til seks år. Hvorfor er de det? Som Fremskrittspartiet flere ganger har påpekt, er det som et resultat av manglende satsing på samferdsel fra dagens regjering. Nye veier er siden 2021 avspist med nærmere 1,1 mrd. kr årlig, og derfor har de ikke klart å fordele bompengebelastningen utover flere strekninger og flere kilometer. Straffen for regjeringens manglende satsing på samferdsel er da et forslag om sideveisbom. Det blir for meg, Fremskrittspartiet, innbyggere og næringsliv helt uakseptabelt.

Amalie Gunnufsen (H) [16:52:49]: La meg begynne med å takke forslagsstillerne for å løfte denne saken, som er veldig viktig for veldig mange mennesker. Nivå-

et på skatter og avgifter former hvordan folk lever livet sitt, og hvilke valg vi tar i hverdagen – og det er denne saken et veldig trist eksempel på. Når det for en personbil koster 134 kr én vei mellom Kristiansand og Mandal, og når kostnadene kan komme opp i 50 000 kr i året for en pendler, er en kommet galt av sted. Jeg har stor forståelse for at folk velger den lengre og farligere veien, men det er veldig synd.

Da samferdselsministeren tidlig i valgkampen gikk ut og sa at han ville vurdere bompengepropellet på nytt, ga det mange et stort håp om bedring. Dessverre gikk det vår, sommer, høst og vinter med farlig føre før vi fikk se Vegvesenets råd. Jeg må si at brevet fra Vegvesenet ikke gir grunn til optimisme, for sideveisbommer kan ikke være løsningen. Den prinsipielle kontrakten om bompenger handler om at man skal finansiere veien som blir bygd.

Det er ikke god samfunnsøkonomi å bygge dyre, fine veier om veiene ikke blir brukt. Dette er kjempeviktig for næringslivet i regionen, men aller viktigst er det for trafikksikkerheten. For alle dem som er avhengig av veien og bilen for å få seg og sine trygt fram og raskt hjem, er vi nødt til å gjøre det billigere å velge den trygge veien. Da må vi bruke et virkemiddel vi vet fungerer, og det er pris.

Det er i realiteten to måter å gjøre det på. Den første er å bevilge penger over statsbudsjettet og sanere gjeld. Det kan vi selvfølgelig håpe at Arbeiderpartiet og samarbeidspartiene vil gjøre, men enn så lenge forblir det et håp, for en lei konsekvens av det å være i opposisjon er som kjent at man ikke kan bestemme hvordan pengene skal fordeles over statsbudsjettet. Den alternative løsningen er å forlenge nedbetalingstiden.

Vi har stor tro på at effekten av lavere pris vil være at flere velger den nye veien. Vi vet fra tidligere prosjekter at Statens vegvesen også i noen tilfeller undervurderer hvor mange som bruker ny vei. Hvis man reduserer takstene vesentlig i kombinasjon med at mer av veien fullføres, er det grunn til å tro at gjelden kan betales ned raskere enn det vi forventer, men nå er vi nødt til å få berregnet effekten av en lavere pris.

Helt til slutt: Når samferdselsministeren nå er nødt til å sitte og høre på meg, har jeg lyst til å si at hadde Nye veier blitt kompensert for pris- og lønnsvekst, hadde prosjektet hatt bedre progresjon, og da ville folk fått enda bedre effekt av å velge den nye veien.

Jeg håper at mine gode kollegaer ser at dette haster, og at Stortinget kan finne nye veier til samarbeid.

May Helen Hetland Ervik (FrP) [16:55:59]: Denne saken handler om et næringsliv og et folk som må betale altfor mye for å kjøre på den nye E39 mellom Mandal og Kristiansand. Veien som skulle gjøre hverdagen en-

klere, har isteden blitt et eksempel på hvordan dagens bompengordning skaper utfordringer for både trafikksikkerheten og samfunnsnytteten.

Byggingen av ny E39 gir en moderne firefelts vei som halverer reisetiden og øker sikkerheten, men dagens høye bomtakster gjør at nesten halvparten av trafikantene velger den gamle sideveien. Dette svekker hele prosjektets nytteverdi, og det svekker også trafikksikkerheten og næringslivets konkurransekraft.

Vi i Fremskrittspartiet har derfor fremmet et forslag om å redusere bompengbelastningen på denne strekningen. Vi mener staten må ta et større ansvar for finansiering av prosjektet, slik vi f.eks. gjorde i forbindelse med Ryfast. Når Stortinget allerede har satt av midler for å redusere bompengene i andre prosjekter, finnes det ingen grunn til at folk i Agder skal behandles annerledes.

Fremskrittspartiet har alltid vært tydelig på at bompenger er en usosial finansieringsform. Vi har aldri hatt tro på at man skal bygge infrastruktur basert på folks personlige kredittkort. Staten har råd til å ta en større del av regningen, og det er på tide at det skjer. Vi registrerer at regjeringspartiene mener de jobber med saken, men det hjelper lite for bilistene, som betaler hver eneste dag. Det trengs handling nå, ikke om to år. Folk er lei av at gode prosjekter blir stående på vent mens regningen blir lagt på bilistene.

Fremskrittspartiet vil fortsette å kjempe mot bompenger. Vi vil kjempe for at ny E39 ferdigstilles så fort som mulig, og vi vil kjempe for at veien blir ferdigstilt helt til Stavanger.

Det har i salen i dag flere ganger blitt henvist til Ketil Solvik-Olsen. Jeg skulle ønske at man heller hadde videreført politikken han kjempet for, nemlig det å bygge landet. Ketil var tydelig på at han ville ha mer vei og mindre bompenger. Da Fremskrittspartiet satt ved roret, ble veibudsjettet kraftig økt, mens bompengandelen ble redusert. Det er dobbelt bra. Dagens regjering har kuttet veibudsjettene og økt bompengene, og det er dobbelt feil.

Alf Erik Andersen (FrP) [16:58:59]: Denne saken handler også om at vi i Agder sier at E39 skal danne grunnlag for et felles bo- og arbeidsmarked, men med disse bompengekostnadene snakker vi altså om en årlig kostnad på 50 000–60 000 kr for en pendler. Det betyr fort at en pendler må tjene nærmere 100 000 kr ekstra årlig for å dekke inn bompengekostnadene, noe som åpenbart er en uholdbar situasjon for en arbeidsgiver. Det innbyr ikke til kompetanseutveksling i næringslivet. Umoe Mandal, som er en stor lokal bedrift, og som leverer og skal levere mer materiell til Forsvaret, signaliserer at de vil trenge 200 nye ansatte. Det er gle-

delig, men direktøren i Umoe ser på disse bompengekostnadene som en stor utfordring med hensyn til å rekruttere nok folk.

Altfor mange velger den gamle veien – naturlig nok – men det er en svært trafikksikker vei, med historisk mange dødsulykker og hardt skadde. Fremskrittspartiet fremmer derfor to løse forslag vi håper Stortinget kan samle seg om. Når det faller litt snø, slik det gjør nå, ser vi fort overskrifter om kaos på veiene, og jeg refererte til dagens ulykke. Den gamle veien opplever fort stenging, da vogntog ofte står fast i bakkene, og biler kjører i grøfta. Det vil utgjøre en risiko ved at utrykningskjøretøy ikke kommer fram til hendelser som krever at de må kjøre gammel vei for å komme fram til dit hendelsen er. I tillegg gir det hjemmehjelpen utfordringer med å komme fram til brukerne.

Uansett hvordan det går i denne debatten, mener vi at det på vinterhalvåret må legges til rette for at flere bruker den nye veien. Derfor fremmer vi forslag om en årlig halvering av bompengetakstene i perioden fra 1. desember til 31. mars.

Det som er ganske utrolig i dette tilfellet, er at det i februar 2024 ble en økning i prisen – og vet dere hva grunnen var? Det var for mange som valgte bort ny vei og kjørte på den gamle veien. Tenkte man da at hvis man skrudde opp prisen, ville flere velge den nye veien? Åpenbart ikke – nei, man tenkte rett og slett at de som velger ikke å kjøre den gamle dødsveien, må straffes med høyere bompengebelastning på den nye. Hva slags markedsøkonomer det er som kan finne på noe slikt, er jeg litt usikker på.

Vi fremmer også et forslag om en prøveperiode på tolv måneder med halvering av bompengetakstene. Da vil regjeringen kunne ta denne prøveperioden med seg videre i sitt arbeid med en helhetlig sak. Vi håper på flertall for det i dag.

På vegne av Fremskrittspartiet vil jeg også varsle at vi vil støtte Høyres forslag i saken, og at vi ser fram til vøteringen.

Bård Hoksrud (FrP) [17:02:02]: Den gamle veien kjørte jeg ganske mye da jeg var i militæret. Jeg har kjørt den mange ganger etterpå også, og den var like dårlig nesten helt fram til Fremskrittspartiet kom i regjering, for da skjedde det faktisk noe, da ble det utbygging av veien.

Det er så morsomt å høre på Arbeiderpartiet, for man må liksom bruke noe som skjedde for åtte år siden. Representanten Østensen sier at det var forutsetningene som ble vedtatt i forbindelse med proposisjonen fra 2017, som lå til grunn, og derfor var det FrP som måtte ta ansvar for det som skjedde, men så sier han at forholdene har endret seg, og derfor må vi se på endringene. Da

bør representanten fra Arbeiderpartiet gå tilbake til finansdebatten og samferdselsdebatten i Stortinget, for da foreslo nemlig Fremskrittspartiet 270 mill. kr ekstra for å redusere bompengebelastningen, fordi vi så konsekvensene – hva det betyr for folk som ikke har råd til å bruke den nye veien, og som må bruke den gamle veien, som representanten Østensen tydeligvis synes det er helt greit at man skal fortsette å betale en så skyhøy bompengavgift på.

Forskjellen når det gjelder Fremskrittspartiet, er at vi satt i regjering og kjempet for å fjerne bompenger og redusere bompenger. Når vi er det eneste partiet i denne salen som egentlig mener at bompenger er gærent, er det klart at det var faktisk ganske deilig å være statssekretær i en periode og reise rundt og fjerne bomstasjoner som var satt opp av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV, osv. rundt omkring i landet. I Telemark var det fantastisk deilig – og det må jeg minne Senterpartiet og Arbeiderpartiet om når de er så opptatt av å fortelle hva vi liksom ikke fikk til i regjering. Jeg reiste opp til Seljord, mellom Seljord og Vinje, sammen med Ketil Solvik-Olsen og fjernet bomstasjoner som Arbeiderpartiet, Senterpartiet og de rødgrønne partiene hadde stemt for – egentlig hadde alle partiene stemt for det, med unntak av Fremskrittspartiet – fordi vi faktisk satt i regjering og utgjorde en forskjell.

Til MDG med tanke på stormannsgalskap: Dette er ikke noe stormannsgalskap. Det handler om å sørge for mest mulig trygge og gode veier for befolkningen i Norge. I motsetning til MDG, som ønsker oss tilbake til steinalderen, ønsker Fremskrittspartiet at vi skal se framover. Vi skal sørge for å bygge veier, vi skal sørge for å ha trygge veier, vi skal sørge for at folk raskt og effektivt skal kunne flytte seg rundt i dette landet, og vi skal bygge større arbeidsmarkedsregioner. Det er nettopp det det handler om i Vest-Agder nå, så denne debatten er jammen meg litt rar.

Det handler altså om at vi nå går et stykke for å prøve å finne en god løsning, som ikke er vår primærløsning, men som faktisk er å rydde opp i noen av de utfordringene vanlige folk står i hver eneste dag. Jeg håper at Arbeiderpartiet og andre tenker seg om en gang til og stemmer for forslag nr. 6, som vil bety noe for alle de menneskene som er avhengige av veien, og som nå kjører på den gamle, utrygge veien, som jeg også har stått på når det har vært ulykker tidligere. I og med at statsråden var der på søndag, i Vestfold, burde han være enig og støtte det forslaget.

Jone Blikra (A) [17:05:25]: Det er litt vanskelig å vite hvor man skal begynne, for når man hører på Fremskrittspartiet i denne saken, virker det som at man ikke har fått med seg at det har skjedd noe som helst. Man snakker mest om snøen som falt i povens skjegg i

fjor. Det som er forunderlig, er at man etterlyser at noen skal gjøre noe med situasjonen som har oppstått knyttet til E39. Her har statsråden tatt et initiativ – før dette representantforslaget ble levert til Stortinget.

Det som virkelig bekymrer meg, er at det her fremmes forslag som direkte påvirker Agder fylkeskommune og Agder fylkestings ansvar som garantist. Når vi er kommet så langt at man i denne salen fremmer forslag – uten å ha økonomisk ansvar – på vegne av en fylkeskommune som sitter med den økonomiske risikoen, da må man faktisk stille spørsmålet: På hvilket nivå skal slike saker faktisk behandles?

Mange av forslagene er gode, men jeg er bekymret når man skal votere over løse forslag i denne salen som får direkte økonomiske konsekvenser for prosjektet for en garantist i Agder, fylkeskommunen i Agder – uten at man har utredet konsekvensene, både økonomisk og for selve prosjektet. Jeg vil rett og slett advare mot – i en så viktig sak for regionen, som på lokalpolitisk initiativ er fremmet til regjering og til storting – at vi nå går rett inn i hele sikringen av prosjektet. Hva betyr det at vi fatter slike vedtak, når den det gjelder, ikke er til stede, og den det gjelder, ikke engang nå har fått uttalt seg? Fremskrittspartiets og Arbeiderpartiets representanter i fylkestinget i Agder sitter nå og hører at vi pålegger dem økonomiske forpliktelser og risikoer, der de sitter med garantiansvaret, og det synes jeg man må tenke seg om før man gjør i slike typer saker.

Statsråd Jon-Ivar Nygård [17:08:00]: Da kan jeg fortsette der representanten Blikra slapp taket i saken.

Det er mange måter å framstå handlekraftig på, men her er det et faktum at det pågår en saksbehandling, det pågår en prosess, etter at jeg har bedt om en rapport fra Statens vegvesen. Den rapporten må faglig behandles hos meg og hos fylkeskommunen. Så går man rett inn og avskjærer – uten utredning. Jeg synes det er en veldig risikofylt måte å saksbehandle på.

I denne debatten og i slike debatter gjentas det veldig ofte at det ikke bevilges noen penger til vei under Arbeiderpartiet, og at det ikke skjer noe. Jeg synes det er fair at man her kan si at man vil bruke mer penger på vei enn Arbeiderpartiet, men det er faktisk sånn at veibudsjettet vokser betydelig i det som nå nylig har blitt vedtatt, og det pågår veiprojekter rundt omkring i hele landet. Det er mange store prosjekter. På vår vakt har vi startet opp det største samferdselsprosjektet i moderne tid, Arna–Stanghelle. Det skal bygges på Oslofjordforbindelsen, og det bygges på Sørfoldtunnelene – bare for å nevne noen konkrete eksempler.

Dette med bompenger er interessant. Jeg tenker at politikere som regel bør vurderes på det man gjør. Fremskrittspartiet lovet jo foran valget i 2013 at man skulle

fjerne alle bompenger, og så satte man bompengerekord. I den nasjonale transportplanen en av mine forgjengere, Ketil Solvik-Olsen, la fram, ble det lagt opp til å bruke 163 mrd. kr i bompenger i tolvårsperioden. Knut Arild Hareide la seg på et litt lavere nivå, men jeg la meg da på 100 mrd. kr, så det var betydelig lavere enn Fremskrittspartiet gjorde på sin vakt i regjering. Så sier Fremskrittspartiet: Ja, men det var fordi vi bygde så mye mer vei. Ja, ja, men det er ikke et spesielt prinsipielt standpunkt. Man kan i hvert fall ikke stå her og si at man er prinsipielt mot bompenger. Man har i hvert fall vist at man med regjeringsmakt er mer enn villig til å bruke bompenger for å bygge veier i Norge.

Det sies en del om prisene. Alle skjønner jo at det her er en diskusjon om prisene, og det er derfor vi har satt i gang denne prosessen, men de prisene som er der nå, er i tråd med de lokalpolitiske vedtak som er fattet. De er i tråd med det Stortinget har sluttet seg til. Det må man også forholde seg til.

Nå har jeg fått en rapport som gjør at jeg er i stand til å gjøre vurderinger av hvordan en skal håndtere dette, og det ville vært den fornuftige måten å gå videre i saken på, for jeg tror vi alle er interessert i at den nye veien tas i bruk, og at vi sørger for å få trafikantene over på den nye, istedenfor å bruke den gamle veien, som ikke er så trafiksikker.

Kai Steffen Østensen (A) [17:10:37]: Jeg opplever at representanten Hoksrud inviterte meg til dans, og da hopper jeg selvfølgelig på. Vi kan godt diskutere hva som ligger i det alternative budsjettet til Fremskrittspartiet. Hvis vi tar utgangspunkt i at den veien vi diskuterer, er viktig for bl.a. næringslivet i Agder, er jeg veldig glad for at FrPs alternative budsjett ikke ble vedtatt, for man skrotlegger hele virkemiddelapparatet til det samme næringslivet. Hvis vi skal snakke om helheten i politikken, mener jeg også Hoksrud må ta inn over seg hva de faktisk legger til grunn i sitt alternative statsbudsjett.

Det er interessant, for hver gang Fremskrittspartiet har vært på talerstolen i denne debatten – for så vidt også i fylkestinget i Agder, da jeg satt der sammen med noen av representantene i denne salen – er det alltid en tilbakevendende diskusjon om at det Fremskrittspartiet en gang gjorde da man hadde makt selv, kan man ikke tas til inntekt for fordi man ikke egentlig var enig i det. La oss nå være helt riktig når det gjelder historikken. Det var vel om lag 62 proposisjoner som ble lagt fram av en FrP-statsråd i Samferdselsdepartementet, som handlet om bompengefinansierte veiutbygginger. Man kan ikke i det ene øyeblikket si at man er for det, og i det andre øyeblikket være mot det og ikke ta ansvar for helheten. Skal vi ha ansvar for veiutbygging, må man sørge for faktisk å ta ansvar for den politikken man har lagt fram. Jeg min-

ner om at Bård Hoksruuds parti har lagt fram over 60 proposisjoner.

Det er også interessant når vi diskuterer veiutbygging, for det handler jo om en helhet. La meg understreke den helheten Nasjonal transportplan faktisk utgjør. Hadde Hoksrud vært opptatt av at den skulle se helhetlig ut, hadde man jo sørget for at de forslagene man får flertall for, fikses med finansiering. Da NTP-en ble vedtatt i forrige runde, var det en av utfordringene. Jeg mener at NTP-en for Agder er veldig god, for den ivaretar de viktige veiutbyggingsprosjektene Agder har bedt om, og som jeg opplever at hele den regionen jeg representerer, står bak. Med FrPs måte å drive politikk på setter man nå noe av dette i fare – en høyere risiko.

La meg avslutte med risiko, for jeg mener statsråden og min gode partikollega Blikra har pekt på noe vesentlig, dvs. den risikoen man nå potensielt gir til fylkeskommunen ved å kunne øke det vi ikke helt vet hvordan kommer til å bli, når garantiansvaret ligger hos Agder fylkeskommune. Selv om jeg er ihuga forkjemper for at vi skal få ned bompengbelastningen på den samme veien jeg bruker for å reise hjem på juleferie, må vi gjøre det innenfor de prosessene som sørger for at vi har helhet og ikke minst tar ned risiko. Jeg mener statsrådets initiativ er den beste løsningen for å få til det, og jeg er bekymret for hvordan et forslag som det Fremskrittspartiet har lagt fram, eventuelt kan påvirke fylkeskommunens garanti. Vi får vente og se hvordan dette lander. Det viktigste for meg er at vi tar vare på innbyggerne våre, og at innbyggerne bruker den nye veien.

Presidenten [17:13:39]: Representanten Bård Hoksrud har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bård Hoksrud (FrP) [17:13:54]: Det var morsomt å høre på foregående representant, for han pratet ikke mye om det dette handler om – hverdagen til vanlige folk i Vest-Agder som bruker denne veien hver eneste dag. Når man er opptatt av hva som foreslås i budsjettene, må jeg minne om at regjeringen i budsjettforliket holdt på å rasere leverandørindustrien og i praksis nedlegge Norwegian Energy Partners. Heldigvis ble det ryddet opp i Stortinget.

Den nye veien mellom Mandal og Kristiansand ble bygd for bedre framkommelighet og bedre trafikksikkerhet. I dag ser vi at høye bompengetakster fører til det motsatte. Trafikk flyttes til en dårligere og farligere vei. Det synes Arbeiderpartiet er greit. Man skal vente og se hva man skal gjøre med det. Fremskrittspartiet gjør ikke det. Vi er veldig klar og tydelig. Vi la inn 270 mill. kr fordi vi vil gjøre noe med denne veien – i motsetning til Arbeiderparti-regjeringen og representanten Østensen, som

synes det er helt greit at man fortsatt skal vente, vurdere og se, som denne regjeringen har vært kjent for i fire år.

Jeg vil også si at vi kommer til å støtte Høyres forslag, forslag nr. 2. Jeg tror ikke det ble sagt, men det er greit å si det, selv om vi støtter det subsidiært.

Amalie Gunnufsen (H) [17:15:08]: Jeg har også et behov for å kommentere noen av Østensens påstander. I april, da statsråden sa at han ville vurdere bompengopplegget på nytt, var vi veldig mange som ble veldig glad, og som tenkte at dette kanskje var siste kapittel i historien om de høye bompengetakstene på E39 mellom Kristiansand og Mandal, men jeg mener at den prosessen har tatt for lang tid. Vi har vært gjennom fire årstider innen rådet fra Statens vegvesen til samferdselsministeren er på plass. Nå er vinterfåret her, og det er nok en vinter der trafikantene på E39 er nødt til å velge mellom å betale veldig mye bompenger og en farlig vei.

Sideveisbommer er et råd samferdselsministeren har fått. Jeg vet at han ikke har tatt stilling til det, men når det gjelder det faglige rådet, sier det seg jo selv at en vil klare å flytte trafikk ved sideveisbom. Likevel: Sideveisbom er et prinsipielt spørsmål også, ikke bare et matematisk, og da skal man jo spørre om det er prinsipielt rett at man må betale bompenger uten at man betaler for bygging av ny vei.

Jeg mener at både fylkeskommunen i Agder og vi vil være tjent med å få målt effekten av lavere pris. Den eneste justeringen man har gjort i denne saken til nå, har vært å øke prisen, så ved å få igjennom disse forslagene vil vi kunne måle effekten av lavere pris og kanskje deretter justere bompengopplegget.

Jone Blikra (A) [17:17:00]: Jeg vil bare takke for debatten og også konstatere at argumentasjonen går litt på «repeat». Vi er veldig klar over at Fremskrittspartiet er mot bompenger i opposisjon, men for i posisjon, så lenge de ikke har over 50 pst., som de sier. Det er det vel ingen partier som har hatt siden Gerhardsen, så det er for så vidt greit.

Bare en påminnelse: Jeg håper at representantene, i hvert fall Agder-representantene, i tiden fram til voting – jeg føler som ordfører for saken litt ansvar for det fram til voting på tirsdag – sjekker litt ut med Agder knyttet til hvilke konsekvenser det vil ha for Agder fylkeskommune når det gjelder garantiansvaret og prosjektet, før man går for løse forslag i salen som direkte påvirker en situasjon for en fylkeskommune.

Presidenten [17:17:55]: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [17:18:00]

Interpellasjon fra representanten Margret Hagerup til helse- og omsorgsministeren:

«Direktøren på Stavanger universitetssjukehus (SUS) har foreslått ansettelsesstopp for å bøte på SUS sine økonomiske utfordringer. Helle Schøyen sier til Stavanger Aftenblad at hun forstår at folk blir sinte, og at ansettelsesstopp er et lite treffsikkert grep på lang sikt, men at SUS må ta grep for at budsjettene skal gå opp. Ved utgangen av november lå SUS 248 mill. kr bak budsjettet for 2025. I tillegg har utgiftene til byggetrinn 1 av nye SUS økt med ytterligere 100 mill. kr. Slik dagens finansieringssystem er satt opp, skal sykehusene effektivisere drift for å finansiere investeringer. Vi er kommet dit at sykehusene stiller urimelig høye krav til effektivisering for å kunne investere i nye bygg og utstyr. Det gir urealistiske budsjetter, uforutsigbarhet og en dårligere arbeidsplass for helsepersonell, og det gir pasientene et dårligere helsetilbud.

Hva er konsekvensen av innsparingstiltakene for pasientene?»

Margret Hagerup (H) [17:19:12]: Direktøren ved Stavanger universitetssjukehus har varslet ansettelsesstopp som følge av betydelige økonomiske utfordringer. Ved utgangen av november lå sykehuset om lag 248 mill. kr bak budsjettet for 2025. Samtidig har kostnadene knyttet til byggetrinn 1 av nye Stavanger universitetssjukehus økt med ytterligere 100 mill. kr – kostnader som i stor grad må håndteres innenfor sykehusets ordinære driftsrammer. Direktøren har selv uttalt at ansettelsesstopp er et lite treffsikkert tiltak på lang sikt, men at det likevel vurderes som nødvendig for å få budsjettene til å gå opp.

Dette er ikke et særtilfelle ved Stavanger universitetssjukehus, men synliggjør en vedvarende og strukturell utfordring i spesialisthelsetjenesten, der kortsiktige innsparingstiltak tas i bruk for å håndtere langsiktige økonomiske forpliktelser. Dette rammer den daglige driften av sykehusene. Det rammer pasientbehandlingen og arbeidsmiljøet. I ytterste konsekvens går det ut over både pasient- og ansattssikkerheten.

Turnusarbeid er i seg selv belastende, og dagens arbeidstidsordninger er krevende for mange som jobber ved sykehusene. Når bemanningen presses og handlingsrommet blir mindre, reduseres muligheten til å tilpasse turnus, og ansatte har mindre medvirkning og forutsigbarhet. Selv der kompetansen finnes, er det mange som ikke klarer å stå i jobb på grunn av belastningen.

Sykefraværet er høyt i spesialisthelsetjenesten, særlig blant kvinnelige ansatte. På enkelte avdelinger rapporteres det om sykefravær på nivåer som i praksis kan undergrave forsvarlig drift. Etter pandemien har sykefraværet økt ytterligere, og en betydelig andel av fraværet er

arbeidsrelatert. Mange er gradert sykmeldt over lang tid. Det vitner både om stor belastning og om et sterkt ønske om å stå i arbeid, men at det mangler rammer som gjør det mulig. Dette har store konsekvenser for de ansatte. Mange blir utmattet og har liten kontroll over egen arbeidssituasjon. Dette medfører tap av motivasjon, økt frafall og redusert evne til å levere helsetjenester av høy kvalitet.

Presset bemanning og høyt sykefravær går direkte ut over pasientsikkerheten. Lavere kontinuitet, økt bruk av vikarer og hyppige endringer i bemanningen svekker kvaliteten og kan øke risikoen for uønskede hendelser. Det kan gjøre at mindre erfarne ansatte får et uforholdsmessig stort ansvar, mens erfarne ansatte strekkes stadig lenger.

Samtidig har pasientene i spesialisthelsetjenesten større og mer komplekse behov enn tidligere. Når bemanningen blir for lav, grunnet fravær og andre forhold, blir driften lidende, og en risikerer at pasientene ikke får nødvendig hjelp – ikke fordi viljen mangler, men fordi kapasiteten ikke strekker til. Vedvarende høyt arbeidspress, ansettelsesstopp og uforutsigbare rammer gjør det vanskelig å beholde og rekruttere nødvendig kompetanse. Det blir vanskeligere å rekruttere når kompetent personell forlater sektoren og det er for mange som slutter.

Situasjonen ved Stavanger universitetssjukehus illustrerer hvordan innsparingstiltak får konsekvenser for både ansatte og pasienter. Høyre har lenge advart, for Stavanger universitetssjukehus er ikke i en unik situasjon. Etter fire år med Arbeiderpartiet i regjering styrer flere sykehus mot underskudd, og det kuttes i pasienttilbud over hele landet. I Høyre har vi i alle våre budsjetter styrket sykehusøkonomien, og vi vil gi sykehusene bedre betalt når de behandler flere pasienter. Høyre erkjenner at dette ikke bare handler om mer penger, men nå handler det om å sørge for at sykehusene har tilstrekkelige rammer som gir rom for både omstilling og teknologitvikling. Det har ikke regjeringen sørget for så langt.

Når bemanning, arbeidsmiljø og pasientsikkerhet settes under press, reiser det grunnleggende spørsmål om hvordan staten ivaretar sitt ansvar for en forsvarlig helsetjeneste.

Situasjonen på Stavanger universitetssjukehus er prekær nå. Det de som jobber på Stavanger universitetssjukehus, opplever, skjer her og nå, og den frykten de kjenner på på grunn av situasjonen, kjenner de på her og nå. Spørsmålet er: Hvilke konkrete grep vil statsråden ta for å sikre pasientsikkerheten og ivareta de ansatte når sykehus som Stavanger universitetssjukehus vurderer å innføre tiltak som ansettelsesstopp?

Statsråd Jan Christian Vestre [17:23:55]: Som representanten Hagerup viser til i sitt spørsmål, er Helse

Stavanger HF i en krevende økonomisk situasjon. Sykehuset ligger per november 248 mill. kr bak budsjett, og må derfor iverksette tiltak for å bedre økonomien. Sykehuset har selv foreslått et resultatkrav på 200 mill. kr i 2025, noe som er en økning fra 159 mill. kr fra tidligere økonomisk langtidsplan. Denne økningen ble begrunnet med at sykehuset begynner å betale ned på lånet til det nye sykehuset noe senere enn tidligere lagt til grunn. En viktig årsak til den vanskelige økonomiske situasjonen er en bemanningsvekst utover det budsjettet gir grunnlag for.

Som følge av innflyttingen på Ullandhaug i november 2025 vil avskrivninger og renter øke kraftig i 2026. Dette kommer i tillegg til et for høyt kostnadsnivå i 2025. Helse vest RHF har forutsatt at sykehuset skal tilpasse driften neste år til et resultatkrav på minus 440 mill. kr for at sykehuset skal få mer tid til å tilpasse driften til de økte kapitalkostnadene i det nye sykehuset.

Styret i Helse Stavanger HF vedtok 15. desember flere tiltak for å bedre økonomien, bl.a. en midlertidig stillingsstopp og redusert bruk av leide lokaler. Driften av sykehuset og nødvendige tiltak for å tilpasse driften til rammene er helseforetakets ansvar, sammen med Helse vest RHF, som har sørge-for-ansvaret. Jeg legger til grunn at driften er forsvarlig, og at gjennomføring av tiltak skjer i nært samarbeid med ansatte.

Representanten spør om styrings- og finansieringsmodellen for investeringer i sykehusbygg gjør det for krevende for sykehusene å ivareta sin løpende drift, når den samme budsjetttrammen skal dekke både drift og investeringer.

Det er riktig at investeringsmodellen vi har, innebærer at lån fra staten som skal betales tilbake, skal betales tilbake med renter. Rentekostnader, kapitalkostnader, var en del av beslutningsgrunnlaget da sykehusbyggingen i sin tid ble vurdert og senere vedtatt av både styret i Helse Stavanger HF og styret i Helse vest RHF.

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for investeringer i helseforetakene. Som varslet i Nasjonal helse- og samhandlingsplan 2024–2027 har denne regjeringen gjort flere konkrete forbedringer i modellen for sykehusfinansiering og finansieringen av investeringer. I 2018 innførte den forrige regjeringen en ny rentemodell for investeringslån til de regionale helseforetakene som var basert på mer markedsmessige vilkår. Fra 2025 har denne regjeringen gått tilbake til den mer gunstige rentemodellen som ble benyttet fram til 2018, hvor renten på investeringslån knyttes til statens innlånsrente.

I dag er det de regionale helseforetakene selv som vurderer hva som skal til for at større investeringer skal kunne gjennomføres i helseforetakene. Lån er en sentral del av finansieringsmodellen som bl.a. legger til rette for at nødvendige investeringer kan gjennomføres til rett

tid. Alternativet er at denne beslutningen gjøres av staten.

La meg til slutt si at regjeringen er åpen for å vurdere alle endringer som kan gjøre helse- og omsorgstjenestene våre bedre. Derfor har vi satt ned et helsereformutvalg som allerede ser på og skal foreslå nye modeller for både styring, finansiering og organisering av helse- og omsorgstjenestene våre. Minst én av de modellene som nå utredes, handler om å skille mellom drift og investeringer i sykehusene våre.

Margret Hagerup (H) [17:28:03]: Jeg registrerer at statsråden sier han er åpen for å vurdere. Jeg vil bare minne om at det ikke hjelper situasjonen her og nå for de ansatte som er på Stavanger universitetssjukehus.

Jeg registrerer også at statsråden løper fra ansvaret sitt og skylder på andre. Det var litt som forventet, men det er de ansatte og innbyggerne i Rogaland som betaler prisen for dette her og nå. Jeg må minne om at det er statsrådets ansvar. Det er regjeringen som har satt sykehusene i denne situasjonen, og det er regjeringens ansvar å sørge for at de økonomiske rammene er forsvarlige, sånn at en kan ha en forsvarlig drift.

Høyre er enig i at dagens modell har gått ut på dato, at det må gjøres endringer, og at det er rom for forbedringer. Vi har bl.a. sagt at Stortinget bør ta stilling til styringen av sykehusene, og at en skal fremme en nasjonal sykehusplan hvert fjerde år. I lys av den pågående debatten er det viktig å synliggjøre konsekvensene dagens styring har, men jeg tror det er et sidespor kun å gjøre denne debatten til en systemdebatt. Det helsetjenesten trenger, er ikke et nytt organisasjonskart. Den trenger å omstille seg, og da må en ha rammer som gjør det forsvarlig både å drifte og å utvikle helsetjenestene.

Jeg regner med at statsråden forstår at det må være svært belastende for de ansatte, både fysisk og mentalt, når det nå varsles om mulig ansettelsesstopp. Mange roper varsko om situasjonen ved Stavanger universitetssjukehus, og det har vært skrevet om en dramatisk legefukt.

Professor Espen Olsen ved Universitetet i Stavanger har påpekt at enkelte forhold kan framstå mindre dramatiske enn medieinntrykket tilsier, men han understreker samtidig at debatten må handle om arbeidsvilkår i sektoren, for både leger og andre yrkesgrupper, og om bærekraftig arbeidsbelastning. Olsen peker på at ansatte må bli hørt og ha reell innflytelse, og at kjernen i gode leveranser er bærekraftig arbeidsbelastning, medvirkning og muligheten til å bli hørt.

Overlegeforeningen og Yngre legers forening advarte nylig i Stavanger Aftenblad om risikoen for svekkede spesialistfunksjoner. Vi har ingen leger å miste på SUS, skrev de. De akutte, livstruende tilstandene får helt riktig

høy prioritet, men de samme spesialistene har også ansvar for planlagte konsultasjoner, utredninger, operasjoner og oppfølging av kronisk syke pasienter. Når bemanningen bare dekker de akutte behovene, settes alt dette på vent, og konsekvensene er økende helsekøer og flere fristbrudd.

Dette handler om pasientsikkerhet for innbyggerne i Rogaland her og nå, og om kompetanse, kapasitet og beredskap på sikt. Varslet ansettelsesstopp gjør ikke arbeidsvilkårene bedre, og direktøren ved Stavanger universitetssjukehus har selv sagt at dette er et lite treffsikkert tiltak.

Hvordan vil statsråden sikre at tiltak som settes i verk ved Stavanger universitetssjukehus, ikke svekker pasientsikkerheten og ikke forverrer arbeidsforholdene, på verken kort eller lang sikt?

Statsråd Jan Christian Vestre [17:31:12]: Jeg har stor forståelse for at dette er en krevende situasjon for de ansatte i Stavanger. Samtidig tror jeg mange av de ansatte gleder seg over at vi tar i bruk helt moderne, nye sykehusbygg, at vi investerer i medisinsk-teknisk utstyr, og at vi investerer i helsetjenesten vår.

Alle sykehus må forholde seg til de budsjettene som er gitt, og som utgår fra Stortinget. Beslutningen om flyttingen til Ullandhaug ble tatt tilbake i 2017. Da var det altså Høyre og Fremskrittspartiet som satt i regjering. Da denne prosessen ble startet, var det med en klar forutsetning om at en skulle få en mer effektiv drift med nytt areal og nye måter å jobbe på. Det har vært en forutsetning for dette prosjektet fra dag én, lenge før denne regjeringen tiltrådte.

Jeg er opptatt av at spillereglene skal følges. Hvis det er forutsatt i et prosjekt at en får finansiering i milliardklassen for å bygge nye bygg, og et vilkår for det er at en også skal omstille og effektivisere driften, kan en ikke etter at bygget er satt opp og regningene skal betales, plutselig gå bort fra den forpliktelsen. Det ville bidratt til at vi fikk en mindre effektiv helsetjeneste. Det kunne sågar bidratt til at vi utnyttet skattebetalernes penger på en mindre effektiv måte.

Jeg var i mitt første innlegg inne på hvordan vi legger til rette for en bedre sykehusøkonomi. Sykehusene har nå en realvekst hvert eneste år. Vi har bedret rentebetingelsene gjennom å gå bort fra den markedsmessige renten den forrige regjeringen innførte, og nå knytter vi rentene til statens innlånsrente. Vi har kompensert fullt ut for de demografiske endringene. Det gjør også at vi sakte, men sikkert styrker sykehusøkonomien.

Samtidig må vi erkjenne at vi i Norge bruker mer penger på helse enn stort sett alle andre land. Vi har høyere personaltetthet enn de fleste andre land. Det gjør vi med glede, for kvalitet koster penger. Vi skal ha

verdens beste helsetjeneste, og da må vi også investere i den – det skulle bare mangle.

Likevel må vi også se på hvordan vi kan få mest mulig helse ut av de kronene Stortinget bevilger. Derfor mener jeg det ikke er grunnlag for at vi skal gripe inn og gjøre ekstraordinære tiltak. Vår oppgave er å levere en forutsigbar og forsvarlig sykehusramme, og så har jeg faktisk tillit til at det regionale helseforetaket og helseforetaket gjør sine prioriteringer, og at de gjennomfører denne omstillingen på best mulig måte. Det er selvfølgelig også en selv-sagt forutsetning at de involverer ansatte, tillitsvalgte og verneombud, lytter til bekymringer og finner best mulig løsninger slik at denne prosessen kan bli best mulig. Så får framtiden vise om Stortinget kan samles om en ny og bedre måte å gjøre dette på for framtidige prosjekter. Det skal i hvert fall ikke stå på regjeringens vilje.

Kristoffer Sivertsen (FrP) [17:34:30]: Regjeringens håndtering av krisen ved Stavanger universitetssjukehus, SUS, framstår etter hvert som skandaløs. Innbyggerne i regionen har gjennom flere år opplevd at pasienttilbudet har blitt dårligere, og at behandlinger en tok som en selvfølge, har forsvunnet. Det spinkes og spares. Faktisk spares det så mye at helseforetaket ikke engang tok seg råd til at SUS skulle ha en løsning som gjør at det ved en beredskapssituasjon over tid er sikret at det er nok rent vann til driften av SUS. Hvilken måte er det å åpne et flunkende nytt sykehus på?

Når en ansettelsesstopp står på trappene, er jeg alvorlig bekymret for at konsekvensene av det vil være at det går ut over liv og helse til innbyggerne våre i Rogaland. Nå må vi tørre å erkjenne at Helse Stavanger og SUS står i en krise – en alvorlig krise – som regjeringen ikke løfter en finger for å løse.

La oss være ærlige: Noen vil gjerne si at måten vi finansierer sykehus på i Norge, holder på å knekke ryggen til SUS. Dette handler ikke om å plassere skyld, men om å handle når vi ser hvor galt det har gått av sted. Å finansiere bygging av et sykehus til flere milliarder med en modell som ender med at man må kutte i driften for å finansiere investeringen, fungerer ikke. Bare i 2026 er det lagt opp til å betale renter med 484 mill. kr og 215 mill. kr i avdrag. Hvordan kan man fortsatt tro at dette er en god idé, når vi gjennom flere år har sett hvordan det gjør tilbudet dårligere og hverdagen til de ansatte verre? Midlene Helse Stavanger tildeles fra Helse vest, går i all hovedsak til å dekke lønnskostnader. Hvordan en da skal finne rom for å betale skyhøye renter til staten, som blir rikere og rikere, er jeg usikker på. SUS bryter sitt eget mål om å beholde og rekruttere. Hvis noen var i tvil: Helsepersonell, sykepleiere og leger vokser ikke på trær – i hvert fall ikke sistnevnte, når regjeringen saboterte at Universitetet i Stavanger kunne utdanne leger.

Fremskrittspartiet foreslo i vårt alternative statsbudsjett å styrke helsevesenet med ytterligere 315 mill. kr og med 200 mill. kr til i nysalderingen. Det løser ikke problemet permanent, men det er et bidrag som iallfall avhjelper situasjonen mer.

Regjeringen må omgående sikre at statlige lån til lokale helseforetak gis til kostpris uten rentemargin, sånn at det ikke skjer en netto kapitaloverføring fra helseforetakene til staten, som i dag. At statsråd Vestre uttalte til Stavanger Aftenblad at kaken ikke blir større om vi deler den opp på nye måter, mener jeg er direkte respektløst når en vet at regjeringen reiser verden rundt og deler ut milliard på milliard uten å blunke. SUS kan ikke spise kake, for de har nesten ikke brød engang.

Kutt i pasientbehandling skal ikke finansiere nye sykehus. Det er uakseptabelt at kutt i pasientbehandling finansierer oppgradering og nybygg i sykehussektoren. Nå er det på tide at vi skroter dagens modell, som ikke fungerer, og at vi begynner å skille pasientbehandling fra investeringer i sykehussektoren.

Statsråden opplyste at regjeringen har satt ned et helsereformutvalg. Vel, ser man bort fra at regjeringen nå har satt ned flere utvalg enn det Solberg-regjeringen gjorde i sine siste fem år, tror jeg ikke statsråd Vestre forstår at SUS trenger handling nå, ikke nok en runde med at regjeringen skal følge situasjonen nøye. Jeg tror ikke vi trenger et utvalg for å skjønne at helseforetaksmodellen ikke fungerer, og at økonomien til SUS ikke går rundt. Statsråd Vestre må nok avlegge et besøk hos Specsavers, om han synes det ser ut som modellen er i nærheten av å fungere spesielt godt. Nå må vi skrote de regionale helseforetakene og få på plass en ny finansieringsmodell for sykehus, der store sykehus prioriteres av Stortinget i nasjonal helse- og sykehusplan og fullfinansieres over statsbudsjettet.

Regjeringens håndtering av SUS er et gigantisk mageplask, og vi er over grensen for det uforvarslike. Hvorfor er det sånn at Rogaland blir nedprioritert av regjeringen gang på gang? Innbyggerne våre fortjener bedre. Det hefter også betydelig usikkerhet rundt når andre byggetrinn vil være ferdig. Det er oppsiktsvekkende at det i Norge, et av verdens aller rikeste land, er tvil om når et sykehus er ferdig bygd, fordi de må låne penger av staten. Som Vestre selv svarte på spørsmål fra meg: Sykehuset må derfor iverksette tiltak for å bedre økonomien, videre utbygging forutsetter effekt av disse tiltakene. Jeg trodde ikke at jeg i Norge i 2026 skulle høre de ordene.

Toppen av kransekaken er at ansatte på SUS, som gjentatte ganger har advart, har blitt avfeid med at de roper ulv, ulv. Det er ikke verdig for hverdagsheltene som jobber på SUS. Senest før jul hørte vi om enda en bekymringsmelding fra 14 overleger ved SUS, om sykehusets samlede kompetanse og organisering innen barneanes-

tesi, og at SUS er desidert dårligst i klassen blant de store sykehusene i Norge på det feltet. Det er ingen ansatte med videreutdanning innen barneanestesi på SUS. Statsforvalteren konkluderte med at helsehjelpen som ble gitt, ikke var i tråd med faglig god praksis, i forbindelse med et dødsfall på SUS 2. april 2024, da en tre år gammel gutt døde i forbindelse med tannbehandling i nar-kose.

Innbyggerne fortjener bedre. De fortjener sykehus med gode pasienttilbud, og ikke minst fortjener de ansatte en arbeidsplass som ikke er preget av usikkerhet.

Mímir Kristjánsson (R) [17:39:44]: Vi har en syk måte å bygge sykehus på i dette landet. Vanligvis når staten skal bygge noe, f.eks. når det bygges et regjeringskvartal borti gata her til 60 mrd. kr, vedtar vi i denne salen hva vi vil ha bygd, og så bygger vi til det er bygd ferdig. Når vi bygger sykehus, bygger vi på en helt annen måte, fordi vi har en foretaksmodell i Sykehus-Norge som er lagt opp litt på samme måte slik som barna mine leker hjemme – vi leker butikk med det som skal være vår viktigste velferdstjeneste. Det er ikke politikerne her inne som har ansvar for å bygge sykehus: Det er det de ikke-folkevalgte styrene i de såkalte helseforetakene som har. I stedet for at vi bevilger pengene her og fullfinansierer nye sykehus over statsbudsjettet, blir helseforetakene selv nødt til å finne penger til å bygge sykehus. De tar de pengene fra driften av sykehusene, og de må ta opp store lån fra staten for å få bygd ferdig.

Det er staten i Norge som eier sykehusene. Det er staten i Norge som har helseforetakene. Likevel har vi altså laget et system der statens egne helseforetak må låne penger til renter – av den samme staten som eier sykehusene – for å bygge nytt sykehus. Det går bare ut over én ting, og det er sykehusøkonomien.

Nå ser vi et skrekkelig eksempel på dette systemet i min hjemby, Stavanger, der kronprinsen neste uke kommer for å åpne nye Stavanger universitetssjukehus. Er det et helt sykehus han skal åpne? Nei, det er et halvt sykehus han skal åpne, for helseforetaket har ikke hatt råd til å bygge ferdig et helt sykehus. Faktisk vet ikke helseforetaket engang når de får råd til å bygge ferdig et helt sykehus, og det er fordi de ikke har hatt råd til å låne mer penger fra staten, sin eier, for å bygge sykehuset ferdig. Sykehuset kronprinsen skal åpne, er altså ikke stort nok – allerede fra man flytter inn, er sykehuset, som er moderne og flott på mange måter, for lite. Det kommer rapport på rapport fra ansatte om at pasienter allerede ligger på gangen, og flere avdelinger får færre sengeplasser enn på det gamle sykehuset. Hvorfor er det bygd så lite? Jo, fordi helseforetakene ikke har hatt råd til å bygge det større, fordi de har måttet låne penger til renter – fra den

samme staten som eier sykehuset – for å bygge nytt sykehus.

I år skal altså sykehuset i Stavanger betale nesten en halv milliard kroner i renter og 200 mill. kr i avdrag – til staten. Sykehuset i Stavanger skal betale en halv milliard kroner i renter og 200 mill. kr i avdrag til den norske staten, som også eier sykehuset. De pengene går da fra driftsbudsjettene. Hva er driftsbudsjettet på et sykehus? Det høres teknisk ut. Jo, det er personalet, det er ikke noe annet – det er portørene, hjelpepleierne, helsefagarbeiderne, sykepleierne og legene. Derfor er det nå innført ansettelsesstopp ved Stavanger universitetssjukehus. Det er en krise for helsetilbudet i hele Rogaland: en ansettelsesstopp på et sykehus – og det altså i en stat som ikke mangler penger.

Min yngste datter er født på gamle Stavanger universitetssjukehus. Min mor døde på gamle Stavanger universitetssjukehus. Jeg har blitt lappet sammen, både når jeg har brukket bein og når jeg har brukket skuldre, og jeg har til og med fått rettet opp neseveggen – en ekte «nose job» – på Stavanger universitetssjukehus. Uansett hva som har skjedd med meg og mine, har Stavanger universitetssjukehus vært der for meg, som det har vært for alle i Rogaland. Nå er det vår tur til å være der for sykehuset. Det innebærer altså at vi må få fortgang i å skille investeringer og drift i Sykehus-Norge. Det er et flertall i denne salen som vil det. Vi kan ikke lenger drive sykehus som butikk og bygge sykehus med lånefinansiering. Vi er nødt til å begynne å drive sykehus som det det er, nemlig vår aller viktigste velferdstjeneste.

May Helen Hetland Ervik (FrP) [17:44:54]: Som det framkom i interpellasjonen angående Stavanger universitetssjukehus, foreslås det å innføre ansettelsesstopp for å få budsjettene til å gå opp. Direktøren ved SUS sier selv at dette er et lite treffsikkert tiltak, men at man ikke har noe valg. Dette er en konsekvens av og et eksempel på at sykehus presses til å effektivisere seg ut av økonomiske kriser – et tegn på at noe er grunnleggende galt med det finansieringssystemet vi har.

Vi i Fremskrittspartiet er bekymret for hvordan spesialisthelsetjenesten finansieres. I neste uke holdes det offisiell åpning av byggetrinn 1 ved Stavanger universitetssjukehus. Samtidig planlegges det for byggetrinn 2. Regjeringen har gitt et lån på 1,4 mrd. kr, men totalkostnaden ligger på opptil 13–14 mrd. kr. Stavanger universitetssjukehus må altså betale ned lånet med penger som ellers skulle gått til pasientbehandling.

Skal vi virkelig godta at sykehus i Norge i dag skal måtte kutte i driften for å betale rentene? Vi i Fremskrittspartiet er tydelig på at sykehusene må fokusere på det som teller: pasientene.

Jeg har vært heldig og hatt gleden av å få mulighet til å hospitere både i kommunehelsetjenesten og ved Stavanger universitetssjukehus. Ved universitetssykehuset fikk jeg hospitere som portør. Det har gitt meg et ærlig og usminket innblikk i virkeligheten i helsevesenet i Rogaland. Jeg har sett innsatsen, engasjementet og kjærligheten ansatte legger i jobben sin. Jeg har møtt ildsjeler som gir alt hver dag, og jeg har sett hvor viktig det er, ikke bare for pasientene, men også for pårørende og lokalsamfunnet, å ha et godt sykehus. Det er viktig.

Vi i Fremskrittspartiet er svært takknemlige for den jobben som gjøres hver dag. De ansatte er gull verdt. Samtidig har jeg også sett skyggesidene: ansatte som løper beina av seg, pasienter som blir overlatt til systemet. Det foregår i Norge. Det er både vondt og uverdige å være vitne til at vi har det sånn.

Noe er grunnleggende galt med hvordan sykehuse- ne finansieres i dag. Vi må ha et finansieringssystem som sikrer både trygge arbeidsforhold og forsvarlig pasientbehandling, ikke et som tvinger fram urealistiske krav og kutt. De ansatte må få ro til å gjøre jobben sin.

På vei opp til talerstolen i dag fikk jeg melding om at en rekke poliklinikker på hjemmeplassen min i Egersund nå står i fare for å bli flyttet til Stavanger universitetssjukehus på grunn av at de må spare penger. Dette kan vi bare ikke godta. Staten må ta et større ansvar for selve sykehusbyggingen, og de må gi trygge rammer for at vi fortsatt kan behandle folk nær der de bor.

Margret Hagerup (H) [17:48:36]: Jeg vil takke helseministeren og mine kollegaer på rogalandsbanken som har deltatt i debatten her i dag.

Statsråden viser til budsjettene, men det er jo et faktum at det er regjeringen som har ansvaret for rammene, og det har vært svake sykehusbudsjett de siste årene. Jeg må også minne om at disse problemene ikke var der da Høyre styrte sykehusene. Nå trengs det handling – for pasientens helsetjeneste forutsetter robuste sykehus, og ryggraden i dem er de ansatte.

Pasientene kommer alltid først på et sykehus, og de skal være trygge på at de får god og forsvarlig hjelp når de trenger det. Likevel: Når situasjonen er som den er, og det knipes på sykehusene, er det de andre tingene som kuttes. Sterke fagmiljøer krever tid og rom for faglig utvikling, og ansatte ved Stavanger universitetssjukehus er bekymret for at dette svekkes når bemanningen presses og sykefraværet er høyt. Da er det kurs, videreutvikling og veiledning som forsvinner først – nettopp tiltak som er helt avgjørende for å beholde ansatte og rekruttere nye. Når det kuttes, må klinikerne i større grad gjøre støtteoppgavene selv, og det går direkte ut over kapasiteten til pasientbehandling.

Ansatte i sykehusene er høyt kompetente, og for å stå i jobb over tid er autonomi og fleksibilitet avgjørende. De fleste som jobber i helsetjenesten, vet at de må jobbe når andre feirer, enten det er jul, påske eller bursdager som må vike. Belastningen blir likevel stor når hverdagsfleksibiliteten forsvinner, for når bemanningen er presset, er det ikke rom for et barn som slår seg vrang i barnehagen. I stedet for å være på jobb med redusert ytelse ender mange med full sykmelding, og vi mister verdifull arbeidskraft.

Sykehusene er en helt sentral del av samfunnsberedskapen. Brannvesenet er ikke bemannet for at det alltid skal brenne, mens arbeidsplanene på et sykehus ofte forutsetter at alle er 100 pst. til stede for at driften skal gå rundt. Det gir en vedvarende og uholdbar belastning. Det må gjøres mer for å få flere til å bli, og for å få flere tilbake – om ikke kan konsekvensene bli store i framtiden.

Statsråden har et ansvar for tilstrekkelige rammer til å sikre driften, men også omstillingen og den teknologitvillingen sykehusene skal igjennom. Krisen ved Stavanger universitetssjukehus skjer her og nå. Vi har ikke god tid til å snakke om, se på og utrede hvordan vi skal gjøre noe med situasjonen.

Jeg har i dag ikke fått tilstrekkelig trygghet for at helseministeren gjør det som trengs for pasient- og ansatt-sikkerheten ved Stavanger universitetssjukehus. Det ansvaret hviler tungt på oss alle, men særlig på den som har det overordnede ansvaret for helsetjenestene i Norge, og det er helseministeren.

Statsråd Jan Christian Vestre [17:51:32]: Også jeg vil takke for en god debatt – en debatt som riktignok har handlet om ganske mange andre temaer enn det interpellanten opprinnelig tok opp. La meg likevel forsøke å svare ut et par av de spørsmålene som er reist.

For det første er det et faktum at det har vært en realvekst i sykehusbudsjettene under denne regjeringen, mens det var en nedgang under den forrige regjeringen. Det er offisielle tall fra teknisk beregningsutvalg. Det er et faktum at denne regjeringen har bedret rentebetingelsene, sånn at det er billigere å betale renter enn da den forrige regjeringen satt, så det er jo litt rart å høre på all denne kritikken fra Høyre og Fremskrittspartiet, som gjør det stikk motsatte når de er i posisjon enn det de

gjør når de er i opposisjon. Jeg vet ikke hvor troverdig det er.

Jeg har sagt flere ganger at vi gjerne kan diskutere og vurdere å endre finansieringssystemet, men jeg vil advare Stortinget mot å tro at det blir mer penger til sykehusene av den grunn. Det er simpelthen fordi det ikke er noen penger som bevilges fra denne salen som er gratis. Et alternativ til at sykehusene eier byggene sine selv, og derfor må ta opp lån for å bygge dem, måtte være at de leide byggene sine. Det gjør universiteter og høyskoler, de betaler leie til Statsbygg. Etter hva jeg forstår, er det dyrere å betale leie for et bygg man ikke eier, enn å betale gunstige renter for et bygg man selv er sjef i. Det kan godt være vi skal gjøre det, men vi må ikke lure oss selv eller de ansatte ved Stavanger universitetssjukehus til å tro at det er en magisk løsning som skal gi dem bedre økonomi. Hvis vi vil bruke mer penger på sykehus, er det bare én ting å gjøre, og det er å bevilge mer penger til sykehusene.

Det kan godt være at det er andre grep vi sammen i denne sal skal ta for å styre, finansiere og organisere helsetjenestene bedre enn i dag. Derfor har regjeringen selv tatt initiativ til det. Det er derfor vi har satt ned helseformutvalget og invitert alle partiene på Stortinget med på et samarbeid, for å se på hvordan vi kan gjøre ting bedre.

Jeg har lyst til å understreke én ting: Det er trygt å få helsehjelp på Stavanger universitetssjukehus. Det er et topp moderne sykehus i verdensklasse som nå innvies. Vi har noen av de beste fagfolkene i verden på Stavanger universitetssjukehus. Ja, det er krevende å stå i omstilling, det er aldri hyggelig med ansettelsesstopp, men vi må ha i mente at vi til tross for det har høyere personaltetthet i våre sykehus enn i veldig mange andre land i verden. Hvis vi ikke anerkjenner det, hvis vi bare svartmaler situasjonen og sier at alt er krise, alt er vanskelig og ingenting fungerer, da er jeg redd for at vi undergraver tilliten til vår felles helsetjeneste. Det er ikke sånn vi får fagfolkene til å ville jobbe i vår felles helsetjeneste, og det er ikke sånn vi skaper trygghet i befolkningen for at de faktisk får helsetjenester i verdensklasse ved norske sykehus.

Presidenten [17:54:31]: Sak nr. 5 er omme.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? Møtet er hevet.

